

ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Архипович Т.П., Гетьман З.О. Універсальність загальнотекстової категорії діалогічності // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С. 52-57.

Автор говорить, що тексти міжнародних документів різних видів відрізняються один від одного за своїм призначенням відповідно до обсягу поняття, яке закладене в самому тексті. Тексти міжнародних документів характеризуються "жорсткістю", яка не допускає відхилень. Вони мають стандартизовані структурно-синтаксичні особливості. Тексти міжнародних документів деякою мірою знаходяться у своєрідній опозиції до текстів художньої літератури та публіцистичних текстів. Текстам міжнародних документів властива особлива функція, а саме – регламентуюча. Її специфіка визначається загальними закономірностями мовленнєвого спілкування на міжнародному рівні.

Бабінчук І.І. Втрата відмінкової флексії і проблема розвитку мови в концепції А.Мейє // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 11-19.

На основі аналізу конкретного матеріалу різних мовних груп автор статті робить висновок, що таку зміну мовної техніки, якою була втрата відмінкової флексії в деяких індоєвропейських мовах, не можна вважати, як думав А.Мейє, результатом універсальних тенденцій, зумовлених розумовим розвитком мовців, прогресом у їхньому абстрактному мисленні, рушійні сили яких знаходяться у прогресі цивілізації. Таку зміну не можна також пояснити тенденціями до вдосконалення мовної структури. Автор вважає, що ключ до цієї загадки потрібно шукати за допомогою ареальних методів дослідження.

Бублик В.Н. Теоритичний та прикладний аспекти синхронно-зіставних досліджень (на матеріалі польської школи контрастивної лінгвістики) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 62. – С. 3-13.

Розглянуто основні категорії і постулати, які використовують у публікаціях польської школи контрастивної лінгвістики. Головна увага приділяється поняттям еквівалентності, конгруентності та компарабельності в контрастивному аналізі. Розглянуто також найважливіші прийоми і процедури аналізу, покладені в основу польсько-англійського контрастивного проекту.

Задорожний Б.М. Про одну нерозв'язну мовознавчу проблему // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 5-7.

Розглядається питання виникнення людської мови. У світі існує багато різноманітних, і не лише звукових, засобів комунікації. Тваринні сигнали, наприклад, не володіють ніякою внутрішньою структурою, вони глобальні, внутрішньо недискретні. Людська мова, навпаки, внутрішньо дискретна. Мовний акт квантується на двох рівнях: семантичному та асемантичному. Людська мова має статично-динамічний характер, а засоби комунікації тварин – це елементи генетичної інформації. Мова існує постільки, поскільки існує людина, вона існує для того, щоб функціонувати в людському середовищі.

Задорожний Б.М., Струк Т.М. Проблема ієрархічної будови мовних рівнів // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 3-11.

Запропонована концепція мовних рівнів базується на низці правил, за допомогою яких мовні одиниці переходять з одного рівня на другий. Емічними елементами нижчого рівня конституюються аллоелементи сусіднього вищого рівня, які, в свою чергу, є репрезентантами і реалізаторами емічних елементів того ж рівня. Це стає можливим завдяки тому, що вони мають однакові характеристики. Одиниці даного рівня характеризуються можливістю їхньої субституції іншими однорідними елементами, що здійснюється тільки в умовах контексту.

Олексіук В.С. Про ознаки мотивації лінгвістичних найменувань та їх вибір // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 75. — С. 3-8.

Розглядається питання про ті ознаки предметів і явищ дійсності, які лягають в основу їхніх найменувань. Проаналізувавши і зіставивши погляди деяких науковців, автор робить ряд висновків, а саме: в якості мотивуючої ознаки лінгвістичних найменувань використовуються найбільш помітні, інформативні, важливі ознаки; вибір тих чи інших ознак лінгвістичної номінації зумовлений психологічною установкою людини, а також особливостями цих ознак.

Сладік А.Й. До питання заперечення у логіці, філософії та лінгвістиці // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 3-9.

Мета статті з'ясувати, чим відрізняється розуміння заперечення у філософії, логіці та, зокрема, у лінгвістиці. Об'єктом статті виступають діалектичне, формально-логічне та мовне заперечення. Вказуються їх спільні та відмінні риси. Наводиться умовна класифікація концепції заперечення та її функції. Спільними моментами діалектичного та формально-логічного заперечення є перехід певного поняття в свою протилежність.

Таранець В.Г., Мартинюк О.А., Нечепуренко В.В. Про походження інфінітива у германських мовах // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 9-13. В статті піднімають питання про походження інфінітива у германських мовах. Виходячи від традиційного уявлення про германський інфінітив, що закінчується на -an, стаття наголошує, що в прагерманській мові існував назалізований голосний -a-n. Пізніше він розділювався в деяких мовах на a+n (англійська, німецька) і на голосний -a (скандинавські мови).

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Помірко Р.С. Явище конвергентності при мовних контактах (На матеріалі французької та іспанської мов) // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 82-87.

У цій статті автор зазначає, що динаміка інтенсивності конвергентних процесів у розвитку різних рівнів романських мов зумовлена не тільки генеалогічною єдністю, а й типологічною близькістю та взаємовпливами мовних систем у просторі і часі. Особливість романської групи мов полягає в тому, що їх генетична спільність не лише постулюється, а й яскраво виявляється у дальшому розвитку їхніх граматичних та лексично-семантичних систем. Обов'язковою умовою їх появи є генеалогічна єдність, типологічна близькість, а також престиж мови джерела, тобто вплив позалінгвальних чинників на конвергентність розвитку.

Попович М.М. Структура мовного знаку – джерело різних видів номінального повтору // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 100-107.

Аналізується мовна сутність номінального повтору. На основі порівняння структурно-семантичних компонентів, актуалізованих у мовленні номінативних одиниць мови, в статті виділено вісім типів відношень, які утворюють систему комбінаторики форм номінального повтору. Останнє дало можливість уточнити об'єм і зміст поняття “номінальний повтор”. Отже, номінальним повтором можна вважати кожне наступне вживання в деякому мовному цілому однієї і тієї ж лексеми іменника або ж її складових структурно-семантичних елементів (з референтом включно) у складі інших номінативних одиниць мови, які знаходяться з нею в певному смисловому чи функціональному зв'язку синтагматичного або парадигматичного порядку.

ІСТОРІЯ МОВИ

Довгополий Я.М. З історії нідерландської лексикографії // Іноземна філологія. - 1984. - Вип. 76. - С. 72-78

У статті розглядається процес становлення і розвитку нідерландської лексикографії з позиції сучасної лексикографічної науки. Особлива увага приділяється історії створення тлумачно-історичного словника нідерландської мови.

Задорожний Б.М. Що таке розвиток і вдосконалення мови // Іноземна філологія. – 1996. – Вип.109. – С. 3-8

Мова постає перед нами з найдавніших відомих нам епох, як завершена досконалість з закладеними в ній потенціями кожночасного пристосування до потреб певної мовної спільноти. Мова - це віддзеркалення людського інтелекту в його могутніх потенціях, механізм мови – функція мовних центрів людини. Людина немислима поза мовою, як неможливе виникнення мови без людини.

КЛАСИЧНІ МОВИ

Друшкевич Є.В. Деякі особливості латині середньовіччя // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 82-85.

Для латині середньовіччя характерні: втрата кінцевого приголосного *m* у знахідному відмінку однини та в родовому множини, відсутність інтервокалічного *b* і *v* у формах минулого часу, відсутність придиху в сполученнях приголосних *ch*, *ph*, *th*, *rh*, заміна дифтонга *ae* голосним *e*, змішування в написанні сполук *ti* та *ci*, подвоєння приголосних, наявність букв *j* і *w* та особливі скорочення. Із морфологічних явищ треба відзначити перехід іменників середнього роду в чоловічий, описові ступені порівняння з прислівниками *magis*, *plus*, *valde*, переходи дієслів з однієї дієвідміни в іншу і відкладних дієслів у дієслова нормального типу, заміна суфікса *-ulus* суфіксом *-ellus* в іменниках II відміни, конструкції з прийменниками *de*, *ad*.

Шевченко Є.М. Про заслуги софістів у галузі поезики // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 9-14.

У статті розглядаються філологічні інтереси софістів, увагу яких привертала проблеми художнього стилю і риторики як одного з методів переконання. Історична заслуга софістів та деяких ораторів у галузі філологічних досліджень полягає в тому, що вони заклали основи наукового підходу до питань поезики, і тому справедливо вважаються основоположниками давньогрецького мовознавства і літературознавства.

Орос М.В. Традиції і новаторство у творах римських граматиків (II ст. до н.е. – V ст. н.е.) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 33-40.

Стаття містить інформацію про зародження і розвиток римської граматики протягом II ст. до н.е. –V ст. н.е. На ранній стадії вона знаходилася під сильним впливом стоїчно-пергамського напрямку у грецькій граматиці. Пізніше римська граматична наука розвивалася під впливом стоїчної та александрійської філософських шкіл.

Пыльтив О.Г. Развитие понятийно-терминологической системы категории залога в римской лингвистической науке // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 40-50.

Автор простежує розвиток понятийно-термінологічної системи категорії стану у римській лінгвістичній науці. Дослідження показало, що більшість понять і термінів цієї категорії були запозичені у греків. Однак римська лінгвістична наука розвивалася і самостійно. Основна маса термінів була створена у I-IV ст. Прикладом самостійного розвитку латинської граматичної термінології є термін *genus* (або *significatio*) і *deponens*.

Сафроняк О.В. Еволюція давньогрецького терміна *πτωσις* // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 51-56.

Мета статті – простежити за розвитком терміна “відмінок” і поняття, яке за ним закріплювалось, у давньогрецькій граматиці. Уперше слово “*πτωσις*” як термін у граматичному контексті трапляється у Арістотеля. Вагомих результатів у розробці теорії відмінки досягнули стоїки. Великий внесок у відмінкову теорію зробили александрійські грамматики, зокрема Діонісій Фракієць та Аполлоній Діскол.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Білінська О.О. Компоненти романської етимології у мотиваційних відношеннях девербативів середньоанглійського періоду // *Іноземна філологія.* – 1999. – Вип. 111. – С. 64-73

У цій статті автор досліджує проникаючі компоненти латинського та французького етимологічного статусів, хронологію наслідків віддієслівної вмотивованості та дериваційну активність словотвірних процесів у частиномовних зонах деривації, хронологію романських компонентів девербалізації у ширших рамках однокореневої словотвірної парадигмотвірності.

Білінський М.Е. Про трансреферентність у віддієслівному становому словотворі в історії англійської мови // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 100. – С. 54-57.

Для в'яснення ролі віддієслівного словотвору у формуванні концептуальної картини світу необхідно дослідити питання про пріоритетність поєднання нового досвіду, оформленого як субстанція або ознака (іменник чи прикметник відповідно), з старим у формі процесу. Творення віддієслівних іменників та прикметників полягає у зміні частиномовного статусу вершини – транспозиції. Між вихідним та кінцевими словами існують відношення словотвірної похідності. У ході історичної еволюції віддієслівного станового словотворення трансреферентність іменниково-прикметникових парадигм у передуванні співвіднесеної з процесом субстанції відповідній ознаці або, навпаки, у першопочатковому самостійному існуванні ознаки і лише подальшому вичленуванні відповідної субстанції. Частиномовна трансреферентність віддієслівного станового словотворення могла не отримувати хронологічного розгортання, тобто виникати у часових рамках мовної компетенції одного покоління, які умовно становлять 50 років.

Білінський М.Е., Максимчук І.Б. Хронотропність віддієслівної синоніміки в текстах історичного конкорданса англійської мови // *Іноземна філологія.* – 1991. – Вип. 102. – С. 135-138.

У цій статті розглядається діахронічна синонімія корневих і похідних слів у сфері віддієслівного словотвору, хронологічні рамки формування синонімічних рядів, а також типи співвіднесеності хронологічних рамок із синонімічними рядами класів слів. У статті проводиться аналіз розгортання дієслів і ста синонімічних рядів їх похідних.

Білінський М.Е., Коковська О. О. Суперстратні звязки віддієслівних прикметників періоду англо-норманських контактів // *Іноземна філологія.* – 1991. – Вип. 101 – С. 25-32.

Англо-норманська двомовність 11 – 14 ст. – один з ранніх проявів германо-романської контактної взаємодії. Соціолінгвістичні парадигми англійської та французької мов цього періоду на території Англії відзначались неоднаковим об'ємом, хоч французька мова мала свої осередки не лише у верхньому, освіченому, а й у нижньому, ремісничому арго. Англо-норманські білінгви були здебільшого людьми, що дорожили своїм соціальним становищем; для нормано-англійців набування двомовності виступало передумовою здійснення професійної діяльності. Характерною рисою англо-норманської мовної ситуації 11 – 14 ст. був властивий обом мовам досягнутий на той час рівень наддіалектної кодифікації, хоч французька мова перебувала ще на давньому, англійська – вже на середньому етапі еволюції. Сліди французької мови норманнів у англійській мові є проявами романського суперстрату як глибинних результатів контактного впливу і взаємодії. Статус давньофранцузької та середньоанглійської мов у Англії періоду білінгвізму дає підстави визнавати співрозмірними суцільні вибірки текстових прикладів вказаних моделей за історичною частиною загальнономовних словників Ліотре та Робера для французької мови і Маррея для англійської.

Білінський М.Е. Симетричні станові парадигми віддієслівних похідних у XIV-XX ст. // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 94. – С. 27-31.

Автор досліджує симетричні станові парадигми віддієслівних похідних у XIV-XX ст. Симетрія граматичної категорії стану у віддієслівному однокореневому словотворенні полягає в протиставленні активного та пасивного похідних слів, наприклад, *a resigner vs. a resignee*. При розгорненні симетричних словотвірних парадигм стану здійснювалося проникнення граматики у лексику, інтеграція однокореневих слів кардинальних частин мови на основі первинного та вторинного вираження однієї і тієї ж категорії.

Зеленський П.Г. Топоніміка США (індіанська спадщина) // *Іноземна філологія*. – 1988. – Вип. 89. – С. 38-44.

Топоніми – це факти мови, які закріплені територіально, і є щедрим джерелом для історії народу. Спосіб життя і господарювання індіанців ґрунтувався головним чином на використанні “поверхневих” засобів до існування. Тому назви відображали географічне середовище, рослинність, явища природи. Топоніміка, яка створювалась корінним населенням нинішніх Сполучених Штатів, самобутня, неповторна і багата колоритом індіанського життя. Однак ці риси не збереглися у географічних назвах, зареєстрованих англійською мовою. Європейські, зокрема англомовні колоністи, а пізніше правлячі кола США збіднили індіанську топоніміку

Сухорольська С.М. Роль діахронного аналізу у визначенні статусу стійких дієслівно-субстантивних сполучень // *Іноземна філологія*. – 1989. – Вип. 94. – С. 31-39.

Стійкі дієслівно-субстантивні сполучення у англійській мові представлені двома моделями: VN і VvN, де vN – конвертований девербативний іменник. Автор визначає роль діахронного аналізу, звернення до якого допомагає виявити напрям деривації субстантивного компонента vN/N, наявність/відсутність значення процесуальності в його семантиці. З'являється можливість виявлення двох протилежних тенденцій – номіналізації та вербалізації.

Теплий І.М. Предикативні дієслівні репрезентанти в історії англійської мови // *Іноземна філологія*. – 1999. – Вип. 111. – С. 74-77.

Автор статті досліджує розвиток і зміну дієслівних репрезентантів в історії англійської мови. Аналіз матеріалу показує, що вже в староанглійській мові, синтетичній за будовою, відзначено функціонування синтаксичних дієслівних репрезентантів. Широкий обсяг цих дієслів спричиняє їхню безперервну граматизацію у продовж всієї історії розвитку англійської мови. Спільними семантичними ознаками цих дієслів є їхня неграничність та неповнота предикації. Вирішальний вплив на становлення системи дієслівних репрезентантів справив середньоанглійський період. Важливі граматичні явища цього періоду – граматикування та парадигмація дієслівних сполучень. Для ранньомовноанглійського періоду характерне утвердження аналітизму в граматичній будові англійської мови. Аналізуючи діахронічну еволюцію мікросистеми синтаксичних дієслівних репрезентантів, автор доходить висновку, що вона містить дві групи: первинну (*to be, to have*, модальні дієслова) та вторинну (*to do, to ta not*). Саме аналітичний характер англійської мови можна вважати найголовнішим чинником поширення та закріплення дієслівної репрезентації як синтаксичного процесу.

Частник С.В. Становлення термінології альпінізму в умовах англо-французької та англо-німецької контактної взаємодії // *Іноземна філологія*. – 1991. – Вип. 101. – С. 32-39.

Іншомовний вплив на англійську мову у сфері термінологічної лексики, точніше, його результати, вивчено досить докладно. Проте майже немає праць з аналізом процесів виникнення термінологічних систем в умовах безпосередніх контактів носіїв англійської та інших мов. Фахівці в процесі комунікації рідною мовою регулярно вживають з метою номінації (поряд із своємовними термінами) іншомовні термінологічні одиниці і різного ступеня асиміляції. Таке явище можна умовно назвати “професійні мовні контакти”. За період з 1741 по 1850рр. англійці спорядили до Альп кілька експедицій переважно наукового характеру. В районах англійських експедицій 18 –19 ст. поширені переважно

французька та німецька мова, причому в цей історичний період поряд з літературними мовами широко вживалися місцеві діалекти швейцарського варіанту німецької мови та дрібні говірки франко-провансальської групи, так звані “патуа”. Мав місце і німецько-французький та французько-німецький білінгвізм.

Швачко С.О. Семантичний генезис числівників англійської мови // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 33-38.

У цій статті автор розглядає семантичну еволюцію числівників. Більшість англійських числівників бере початок з дописемного періоду і має етимологічні паралелі в різних мовах. Сучасні числівники зазнали значних формальних і семантичних змін: e.g. *taihun-hund-hundred* Семантичний генезис від невизначеної кількості до конкретного числа притаманний числівникам як раннього, так і пізнього творення. На наступних етапах пізнання кількості числівники поступово позбавляються елементів конкретизації і виступають носіями абстрактного числа. Сучасні англійські числівники не виражають суттєвого сприйняття та уявлення, вони співвідносяться з поняттям числа, реалізуючи його. В структурі числівників англійської мови не знаходять відображення ні перший, ні другий етап еволюції пізнання кількості. Числівники англійської мови у синхронному плані реалізують поняттєве число, що конкретизується у кожній назві числа. Вони зумовлюють морфологічне оформлення іменників до яких відносяться, і уточнюють множинність на синтаксичному рівні. Числівники повністю забезпечують потреби номінації кількісних відношень.

НІМЕЦЬКА МОВА

Добош Б.В. До історії становлення німецької сільськогосподарської терміносистеми (найдавніший період) // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 124-130.

Автор робить спробу виділити у німецькій сільськогосподарській терміносистемі найдавніший шар лексики, зібрати етимологічні характеристики, показати стратифікацію кожної лексеми в індо-європейських, і відповідно загальногерманських мовах, визначити значення і місце даного лексичного шару в сучасній німецькій мові. Досліджено чотири тематичні групи, що репрезентують такі основні категорії: а) сільськогосподарські культури, б) знаряддя праці в сільському господарстві, в) процеси, прийоми в землеробстві, г) ділянки сільськогосподарських угідь. Дослідження проводиться у ретроспективному плані, враховуються лише ті слова, які продовжують функціонувати у сучасній німецькій мові.

Добош Б.В. Ранні латинські запозичення в німецькій сільськогосподарській лексиці // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 74-78.

Німецька терміносистема сільського господарства має ряд етапів. Ранні запозичення з латинської мови становлять другий етап. Із ранніх латинських запозичень в галузі сільського господарства досліджено ті, що ввійшли до складу трьох тематичних груп, які репрезентують: а) сільськогосподарські культури; б) знаряддя праці в сільському господарстві; в) процеси, прийоми в землеробстві. Загалом запозичену сукупність можна поділити на два шари: 1) найраніші запозичення (≈ до 600р.н. е.) і 2) ранні запозичення (після 600р.).

Огуй О.Д. Про розвиток лексико-семантичної групи прикметників зі значенням “сміливий, хоробрий” // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 85-91.

Досліджується функціонування прикметників зі значенням “сміливий, хоробрий” на різноманітних зрізах діячності. Пропонується новий метод аналізу системних відношень між прикметниками згідно їх логічних центрів. Актуалізація останніх на кожному діячності зрізі відбувається в основному за такою циклічною схемою: *дерзання*→*війська доблесть*→*мужність*→*присутність духу*. Актуалізація логічних центрів зумовлюється розвитком суспільства, формуванням його ідеології.

Огуй О.Д. Семантичний розвиток німецького прикметника *kühn* (750-1750 pp.) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 87-94.

Об'єктом аналізу є семантичне функціонування та розвиток німецького прикметника *kühn*, який протягом цілого тисячоліття (750-1750 pp.) зберігає значення “сміливий, хоробрий” у межах лексико-семантичної групи прикметників зі значенням “сміливий, хоробрий”. Також проводиться дослідження впливу на формування його семантичної структури соціально-історичного та культурного факторів.

Яцій М.З. Про граматичний рід іменників німецької мови XVI ст. (на матеріалі творів Ганса Сакса) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 82-86.

Автор торкається питання граматичного роду деяких іменників у ранній період формування єдиної загальнонародної німецької мови (XVI ст.) на матеріалі творів Ганса Сакса. Вирішальну роль у процесі зміни роду іменників відігравала граматична аналогія, яка разом з іншими факторами активно впливала на розвиток морфологічної структури іменника в німецькій мові, зокрема на розподіл її граматичного словникового матеріалу. Приклади з досліджених творів мови Сакса свідчать про велику стійкість у XVI ст. місцевих діалектів, особливо південних. Вони певною мірою впливали на літературну норму, що встановлювалася на основі східносередньонімецьких традицій.

Яцій М.З. Еволюція слабкої відміни іменників чоловічого роду // Іноземна філологія. - 1982. – Вип. 67. – С. 51-52.

У цій статті автор аналізує еволюцію слабкої відміни чоловічого роду. Він зазначає, що у розвитку системи відмінювання іменників німецької мови спостерігаються декілька тенденцій, зумовлених рядом фонологічних, фономорфологічних та морфологічних факторів. Такими тенденціями є: 1) виділення іменників жіночого роду в особливий тип відмінювання, який характеризується вирівнюванням флексії в усіх відмінках трьох давніх класів, що призвело до повного зникнення її в однині.

2) об'єднання іменників чоловічого і середнього роду в один тип відмінювання на базі історичних *a*- основ, які утворюють сильну відміну, що містить всі іменники середнього роду і переважну більшість іменників чоловічого роду.

3) витіснення колишніх *n*-основ, які охоплювали раніше іменники всіх трьох родів, а зараз залишилися лише у деяких іменниках чоловічого роду.

4) вичленування категорії числа із системи відмінювання та виникнення опозиції множини одиниці. В результаті тривалої перебудови в німецькій мові склалася відносно проста система відмінювання іменників, якщо розглядати класифікацію відмін окремо для множини і зважати при цьому на систему засобів вираження множинності.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Бабінчук І.І. Роль кельтизації в процесі утворення романських мов та їх діалектів у світлі даних ареальної лінгвістики // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 97-104.

На основі комплексного вивчення ступеня впливу кельтського субстрату – за допомогою ареальних методів і даних археології, історії, етнографії, лінгвістики та історичної географії – встановлюється, що центральним ареалом кельтизації Франції можна вважати територію між долиною витоків Луари, долиною Сени та правим берегом Рейну, а маргінальним ареалом – західні, південно-західні та південно-східні області Франції. Північний захід Іспанії та Португалія розглядаються як центральний ареал, а Кельтіберія – як стиковий маргінальний ареал кельтизації Піренейського півострова. Центральним ареалом кельтизації Італії пропонується вважати ареали п'ємонтського та ломбардського діалектів, а до маргінального можна віднести ареали лігурійського та емільо-романьольського діалектів, східний маргінальний венеціанського і північний маргінальний тосканського діалектів.

ІСПАНСЬКА МОВА

Корбозерова Н.М. Особливості розвитку розмірів складнопідрядного речення в старо- та середньоіспанський періоди // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С 81-87.

В історії розвитку об'єму та структури складнопідрядного речення в іспанській мові виділяється кілька найважливіших характерних етапів, кожному з яких відповідають свої риси у будові та функціонуванні складнопідрядного речення. Періодизація встановлюється умовно, оскільки розбіжності в кількісному наповненні його лексемами та елементарними реченнями безпосередньо сягають композиційно-стилістичної сфери. Як свідчать результати, розвиток розмірів складнопідрядного речення від малих форм через значні до компактних – процес дуже повільний, хоча завжди поступальний і прогресивний. Складні речення найчастіше являють собою різноманітне комбінування елементарних речень. У межах стародавнього (X – сер. XIII ст.) та середньовічного (друга половина VIII–XX ст.) періодів розвитку іспанської мови синтаксична система переживала складні, суперечливі процеси. У літературних текстах стародавнього періоду триває синтаксичне калькування латинської фрази, яке створює частково архаїчний тип моделі речення у XII ст.

Помірко Р.С. Взаємозв'язок загальнороманського та іманентного в історії розвитку іспанської мови (фонетико-фонологічний аспект) // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 108-115.

Дивергентні процеси в старороманський період динамічно вплинули на формування норм кожної неолатинської мови. При цьому не втрачали свого значення і загальнороманські паралелі фонологічного і фонетичного характеру. При аналізі іспанського фонетичного матеріалу акцентується увага на взаємозв'язку національного (іманентного) і загальнороманського, як безперервно діючих процесів. На численних прикладах доводиться, що взаємозв'язок загального та іманентного є своєрідною константою для всього мовного розвитку і, зокрема, для романських мов, які базуються на спільній генеалогії. Матеріал статті ілюструє цю діалектичну єдність у різні періоди історії мови, включаючи і її сучасний стан.

ГРАМАТИКА

Дуркот Ю. І. Перехрещення імперативу та оптативу в готській, старовірхньонімецькій та старосаксонській мовах // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 56-64.

У статті розглядається готська, старовірхньонімецька та старосаксонська мови з точки зору граматики. Автор формулює загальну тенденцію з перехрещення імперативу та оптативу у германських мовах у другій і третій особах, а також досліджує фактори, що лежать в основі даного явища, аналізуючи їх у кожній з трьох мов.

Луценко М.О. Категорія роду в її системно-ієрархічних та еволютивних зв'язках // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 3-8.

Автор аналізує категорію роду і на конкретних рисах пояснює основні її системно-ієрархічні та еволютивні зв'язки з іншими граматичними категоріями іменника. У системі мови рід відображає ієрархію суб'єктів взагалі – у сфері номінації (парадигматиці); відмінок відображає ієрархію суб'єктів у синтагматиці (синтагматика передуює парадигматиці, отже, відмінок передуює роду, рід – це відмінок, розподілений у сфері номінації).

Жаборюк О.А. Категорія стану як лінгвістична універсалія // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 13-17.

Стаття пропонує нове розуміння, а також нове визначення граматичної категорії стану як інверсії думки і підтверджує філософічні і лінгвістичні основи цього універсального лінгвістичного комплексу. Категорія стану, як лінгвістична універсалія-це мовне явище, що знаходить свій вияв лише у висловлюваннях, співвідносних в об'єктивній дійсності з процесами-відношеннями і забезпечує на базі певного відрізка мовлення, а також в межах відповідного йому процесу, відношення "інверсію думки". Наведене визначення ґрунтується на двох філософських передумовах, а саме , на обов'язковій співвідносності з процесом-відношенням і на динамічності мислення.

КЛАСИЧНІ МОВИ

Андрейчук І.І. Дієслово εχω з дієприкметником // Іноземна філологія. – 1983 . – Вип. 70. – С. 3-7.

У грецькій мові εχω, передаючи відповідні часові форми, може виступати з дієприкметниками теперішнього часу, аориста і перфекта. На даному етапі в багатьох мовах перехідне і неперехідне значення дієслова є реліктом індоєвропейського мовного стану. З цієї точки зору треба розглядати значення і функції εχω з дієприкметником в системі давньогрецького дієслова .

Боднарчук Я.І. Поняття і терміни дієслівної категорії часу у творах грецьких філософів // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 80. – С. 3-11.

Метою статті є дослідження понять і термінів дієслівної категорії часу у творах грецьких філософів. Становлення граматичної категорії часу в давньогрецькій мові має свою історію. Вперше до неї звернувся дослідник Протагор із Абдер (V ст. до н.е.). З філософської точки зору трактує її Платон, який розділив "час" на три часових ступені, які подані в статті. Судження Платона пізніше розвинув Арістотель. Автор зазначає, що систематичне вивчення часу дієслова створили вчені стоїчної філософії, в основу видо-часової системи вони заклали вид дієслівної дії. Розглядаються твори александрійського філолога Аполонія Діскола, Арістотеля, Платона.

Гаврило Л.М. Вчення Аполлонія Діскола про дієслівні способи // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 21-27.

Аполоній Діскол, як і Діонісій Фракієць, розглядав п'ять дієслівних способів. На відміну від деяких інших граматиків, він вважав інфінітив дієсловом у первісній формі, від якої утворюються решта форм і способів і яка, таким чином, має потенційну модальність. Кон'юнктив він розглядав у конструкціях із сполучниками. Він перший в античній граматиці виділив дієслівне керування і сформулював правило про його незмінність в залежних конструкціях.

Гаврило Л.Н. Местоимение в синтаксической системе Аполлония Дискала // Іноземна філологія. – 1983 . – Вип. 70. – С. 7-15.

Метою статті є дослідження теоретичної діяльності Аполлонія Діскола, який завершує період самостійного творчого розвитку граматичного вчення олександрійців. У статті розглядаються окремі види конструкцій, які сам Аполлоній вважав займенниковими. Займався також Аполлоній дослідженням займенникових характеристик, спільних у них з іншими частинами мови. Заслуга Аполлонія полягає у творчому використанні нагромадженого матеріалу, його трактуванні у синтаксичному аспекті.

Гаврило Л.Н. Проблемы глагольного залога в Александрийской грамматике (на материале «Синтаксиса» Аполлония Дискала) // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 80. – С. 11-16.

У даній статті подано дослідження проблеми дієслівного стану Аполлонія Діскола на матеріалі його "Синтаксису". Давньогрецький дослідник вперше в античній

лінгвістичній науці подав детальну семантичну класифікацію дієслів. Він звернув увагу на різноманітність дієслівних конструкцій зі знахідним відмінком і зазначив спільні для них риси. Аполлоній звернув увагу на роль префікса у формуванні переносних значень дієслова, коли особливо важлива семантика дієслівної основи. Автор цієї статті дає визначення поняття стану та його походження. Він зазначає, що у вивченні дієслівного стану для Аполлонія Діскола на першому плані є семантика слова.

Гаврило Л.М. Терміни і поняття синтаксичних функцій імені в Аполлонія Діскола // *Іноземна філологія*. – 1982. – Вип. 65. – С. 14-21.

Аполоній Діскол першим в античній граматиці вивчав синтаксичні функції частин мови. Не знаючи термінів *підмет, присудок, означення, додаток*, він передавав відповідні поняття назвами частин мови, відмінків, словосполученнями, які вказують на відношення особи до дії, а також окремими висловами, які згодом набули синтаксичного значення. Поняття предикативного та атрибутивного зв'язку, керування передаються низкою дієслів із значенням *з'єднуватися, керувати, зв'язувати*.

Гарасимчук С.І. Морфологічні особливості особових, присвійних і зворотного займенників у мові Плавта // *Іноземна філологія*. – 1983. – Вип. 70. – С. 16-20.

Предметом статті є особові, присвійні і зворотні займенники в мові комедій Плавта, які хоча і наближаються своєю морфологічною структурою до класичної норми, однак зберігають ще цілу низку відмінностей і подвійних форм, характерних для архаїчної латини. Деякі з них є особливістю розмовного стилю і через це закріпились в народній латині та сприяли утворенню відповідальних форм в романських мовах.

Гарасимчук С.І. Сигматичні форми в докласичній латині та їх функції // *Іноземна філологія*. – 1988. – Вип. 91. – С. 7-12.

Стаття розповідає про походження, утворення і функції латинських сигматичних форм кінця III – початку II ст. до н.е. Ці форми вказують на існування спільних рис у віддієслівних дієсловах із дезидеративним значенням. Форми сигматичного футурума і кон'юнктива, за винятком 1-ї особи однини, збігаються.

Гарасимчук С.І. Остатки древнього оптатива и кон'юнктива в латинском языке конца III–начала II в. в. до н. э. (на материале комедий Плавта) // *Іноземна філологія*. — 1984. — Вип. 74. — С. 3-7.

У статті йдеться про існування давніх категорій оптативу і кон'юнктиву в латинській мові кінця III–початку II ст. до н. е. Пізніше граматична абстракція, яка призвела до створення більш узагальнених форм, сприяла зведенню цих напрямів в одне ціле, яке повинно було виконувати функції як оптативу, так і кон'юнктиву.

Глуценко Л.М. Особливості значення та функціонування речовинних іменників *singularia tantum* в історичній прозі Цезаря, Лівія, Тацита // *Іноземна філологія*. – 1996. – Вип. 109. – С. 149-154

Singularia tantum – це речовинні іменники, що вживаються тільки в однині. Відсутність форм множини у подібних іменників не означає неможливості утворення у деяких з них форм з модифікованим значенням та зовнішніми ознаками множини, тому такі іменники можна визначити як іменники з потенційно повною парадигмою, але їх нормою є вживання тільки в однині.

Глуценко Л.М., Назаренко О.Ю. Сенсорні іменники *singularia tantum* в історичній прозі Цезаря, Лівія, Тацита // *Іноземна філологія*. – 1997. – Вип. 110. – С. 195-199

Предметом дослідження статті є сингулятиви. Семантичний аналіз дав змогу встановити ієрархію сенсорних сингулятивів у вигляді підгруп і блоків, зумовлену тематичними зв'язками, тобто позамовними факторами, та в середині підгруп ієрархією рядів, зумовлених мовними факторами, зокрема, стилістичними, такими, як синонімія або

енантиосемія. Більшість цих іменників поруч з основним значенням завдяки стійким асоціаціям, регулярно реалізують метафоричні експресивно–стилістичні значення. Часто вони об'єднуються в емпатичні пари.

Глуценко Л.М. Genetivus partitivus та genetivus generis з субстантивом в структурі у Ціцерона // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 99. – С. 8-13.

У статті йдеться про детональний аналіз вживання Genetivus partitivus та genetivus generis із субстантивом у структурі в творах Ціцерона. Це дає змогу виділити три структурних типи цих конструкцій: 1) з субстантивом – залежним компонентом; 2) з субстантивом – керуючим компонентом; 3) з двома компонентами – субстантивами. Ціцерон, як показує дослідження, надає перевагу двом першим типам конструкцій: перший – традиційний, другий – значною мірою надбання самого Ціцерона.

Глуценко Л.М. Интенсивность субстантивации прилагательных у Цицерона (на материале трактатов “ De re publica”, “De legibus”, “De finibus bonorum et malorum”) // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 80. – С. 23-30.

У статті досліджуються субстантивація дієслів у Ціцерона та латинська мова в цілому. Подана класифікація субстантиватів за ступенем інтенсивності субстантивації: контекстуальна і неконтекстуальна. Автор розглядає ряд прикладів, взятих з латинської мови. Контекстуальна субстантивація також є неоднорідною. Одні прикметники субстантивуються в тексті один раз, інші – два, і т.д. До складу неконтекстуальної субстантивації входять субстантивати у формі чоловічого роду зі значенням особи. Це соціально-політичні та юридичні терміни.

Глуценко Л.М. Причины субстантивации прилагательных в латинском языке // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 70. – С. 20-25.

Автор звертається до лінгвістичної літератури, в якій є немало пояснень причини переходу прикметників в іменники в латинській мові. Г.Вусеке бачить причину субстантивації прикметників у прагненні авторів до стислості, пов'язує її зі звичаєм і частотою вживання певних словосполучень, а також із існуючою аналогією.

Глуценко Л.М., Назаренко О.Ю. Родовая принадлежность латинских плюративов (на материале исторической прозы Цезаря, Ливия, Тацита) // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 91. – С. 25-32.

Мета статті – дати характеристику однієї з морфологічних категорій іменників, а саме категорії роду латинських плюративів, і спробувати встановити критерії родової приналежності даних іменників.

Гончарова Н.А. Об отдельных случаях самостоятельного употребления глагола facere в классической и постклассической латыни // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 33-41.

У класичній та посткласичній латині дієслово facere самостійно вживалося у сполученні з конкретними іменниками та прикметниками. В таких словосполученнях facere виступає у функціонально-семантичному плані як самостійне та лексично повнозначне дієслово. Кожен із членів словосполучення виконує не тільки певну синтаксичну роль, але й має деяке лексичне значення, яке обмежується значенням іншого члена в мінімальній мірі. У самостійній функції реалізуються такі значення facere: *робити, виробляти, створювати, виготовляти, діяти, вчиняти*. У самостійному вживанні дане дієслово характеризується загальною термінативною семантикою і протиставляється синонімам agere та gerere.

Домбровський Р.О. Класифікація латинських демінутивів // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 74. – С. 15-19.

У статті проаналізована і відтворена у формі статистичної таблиці семантична класифікація народно-латинських демінутивів Р. Хакаміеса, побудована на матеріалі етимологічного словника романських мов В. Меєра-Любке. Також зроблено спробу класифікувати латинські демінутиви в залежності від того, чи допускає об'єктивну міноративність їхня словотворча основа.

Домбровський Р.О. Суфікс = ULLU = в пізній латині // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 274-276.

Автор статті досліджує суфікс =ullu= в пізній латині. Серед суфіксів з експресивною гемінатою =ll=, =ullu= є дуже рідкісним. У декількох словах =ullu= – домінативний суфікс другого ступеня, який виник внаслідок злиття двох =ulu= (serulla – дрібна цибулинка). Зображення суфікса =ullu= з демінутивним значенням свідчить про те, у пізній латині вживались слова, в яких демінутивний суфікс виділявся, але що рефлексії цих слів вийшли з ужитку на ранній стадії розвитку романських діалектів.

Оленич Г.М. Становлення займенникової теорії у римській граматичній науці IV століття // Іноземна філологія. – 1985. – вип. 80. – С. 46-52.

У статті подано дефініції займенника як частини мови Донантом та Діоментом, а також іншими граматиками IV ст.: Харсія, Проби, Досіфея. Автор подає поділ займенників, здійснений Донантом, який можна назвати поділом за значенням, а також описує три принципи цього поділу. Донант вчить, що для займенників, як і для іменників, характерні ті самі роди: чоловічий, жіночий, середній та спільний. Він розділяє два числа займенників: однина і множина. Поділом займенників на означені і неозначені спочатку займалися стоїки, а вже пізніше його застосовував Донантом. Як зазначає автор, не було майже жодної категорії займенників, в яку граматики IV ст. не внесли б чогось нового, оригінального.

Оленич Р.М. Вопросы филиации глагольной теории в римской грамматической науке // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 85. – С. 19-27.

Розглянуто розвиток дієслівної теорії в римській граматичній науці, а також внесок окремих римських граматиків у цю теорію. Зокрема, Платон у своїх працях розрізняв п'ять способів дієслова і два стани: активний і пасивний. Також розглянуто твердження таких граматиків як Палемон, Квінтіліан та Прісціан. Граматики III-V ст. до н.е. багато в чому спиралась на граматичні твори своїх римських попередників. В їх трактатах про дієслово відображений основний зміст палемонівського вчення.

Оленич Р.М. Питання casus septimus і casus octavus у творах римських граматиків // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 27-33.

Багато римських граматиків I – V ст. н.е. у своїх працях про відмінки розглядають casus septimus. Цей термін позначає різні поняття в різних граматиків: аблатив без прийменника, аблатив у складі звороту abl. abs., аблатив у функції орудного або місцевого відмінків та ін.. Деякі граматики відносять до відмінків і casus octavus. На їхню думку, це акузатив з прийменником, датив без прийменника, спосіб вираження думки. Трактатування casus septimus і casus octavus не набули поширення в римській граматиці і залишилися суто теоретичними.

Оленич Р.М. Связь и соперничество стоико-пергамской и александрийской грамматических теорий на римской почве (Nomen) // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 74. – С. 19-26.

Висвітлюється становлення і розвиток давньоримської філології (від II до н. е.); основні автори наукових філологічних праць; структурування римської граматики; зв'язок римської граматики із стоїчною.

Олищук Р.Л. Влияние семантико-грамматических факторов на адъективацию причастий настоящего времени действительного залога (на материале языка писем Цицерона и Плиния Младшего) // *Іноземна філологія*. – 1984. – Вип. 74. – С. 27-34.

Автор проводить дослідження лексико-семантичних груп методом компонентного аналізу (основна увага приділяється дієслову) на основі епістолярних творів Цицерона і Плінія Молодшого. Аналіз епістолярного спадку Марка Туллія Цицерона та Плінія Молодшого дає можливість виділити 9 лексико-семантичних груп дієслів, від яких у вищезгаданих авторів формується *prat. praes. act.*

Олищук Р.Л. Место латинских причастий в системе частей речи // *Іноземна філологія*. – 1987. – Вип. 85. – С. 28-33.

Розглянуто місце латинських дієприкметників в системі частин мови. На основі порівняння ознак дієслів і дієприкметників зроблено висновок, що дієприкметники в латинській мові є формою дієслівної парадигми. Значення процесу (дії) підтримується в дієприкметнику тими ознаками, які він отримав від початкового дієслова. Наведено ознаки, які свідчать про зв'язки дієприкметника із дієсловом та прикметником. Зокрема, спільним у дієприкметника і прикметника є: синтаксичні функції, морфологічні ознаки.

Олищук Р.Л. Вживання прислівників при ад'єктивованих дієприкметниках (На матеріалі мови Плавта, Цезаря, Плінія Молодшого) // *Іноземна філологія*. – 1982. – Вип. 65. – С. 46-53.

Аналіз мови творів Плавта, Цезаря, Плінія Молодшого показує, що з ад'єктивованими дієприкметниками поєднуються прислівники будь-якої групи, за винятком обставинних – місця, мети та причини. Прислівники не тільки не чинять опір ад'єктивації дієприкметників, але й часто навіть сприяють їй, уточнюючи і доповнюючи виражену ними ознаку. За частотою вживання при ад'єктивованих дієприкметниках перше місце займають кількісні прислівники, друге – якісні і далі – обставинні часу.

Олищук Р.Л. Вплив граматичних факторів на ад'єктивацію *participium perfecti passivi* в латинській мові (на основі творів Плавта, Цезаря, Плінія Молодшого) // *Іноземна філологія*. – 1983. – Вип. 70. – С. 31-37.

Метою статті є вияв основної причини переходу прислівника в дієприкметник. Автор розглядає також зміну їх основного граматичного значення, викликану дією ряду факторів. У цій статті досліджується вплив граматичних факторів на об'єктивацію *past. perf. passive*.

Олищук Г.Л. Роль заперечного префікса *in-* у процесі ад'єктивації латинських дієприкметників (на основі листів Цицерона, Сенеки та Плінія Молодшого) // *Іноземна філологія*. – 1985. – Вип. 80. – С. 52-60.

У поданій статті розповідається про роль префікса *in-* в процесі ад'єктивації латинських дієприкметників. Доказом того, що префікс *in-* бере участь і відіграє важливу роль у процесі ад'єктивації, є порівняльний аналіз синтагматичного оточення дієприкметникових і віддієприкметникових утворень з префіксом *in-*, який свідчить про втрату останніми певних дієслівних категорій. Подано аналіз мови листів представників римської епістолографії: Цицерона, Сенеки та Плінія Молодшого. Автор описує спроби виявлення факторів, які сприяють переходу дієприкметників в імена.

Олищук Р.Л. Складні слова з дієприкметниковим компонентом (у другій частині) в латинській мові // *Іноземна філологія*. – 1988. – Вип. 91. – С. 33-40.

Стаття детальніше розглядає вказану групу слів на матеріалі прикладів із словників латинської мови. У всіх випадках визначення їхньої приналежності до розряду прикметників чи дієприкметників вирішальне значення має контекст. Залежно від приналежності першого компонента до певної частини мови, складні віддієприкметникові утворення діляться на чотири моделі.

Олішук Р.Л. Ступінь ад'єктивації латинських дієприкметників (на матеріалі листів Марка Туллія Ціцерона, Луція Аннея Сенеки та Плінія Молодшого) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 27-33.

Предметом розгляду є ступінь ад'єктивації латинських дієприкметників на матеріалі листів Марка Туллія Ціцерона, Луція Аннея Сенеки та Плінія Молодшого. Аналіз ад'єктивованих *part. praes. act.* та *part. perf. pass.* показує, що вони можуть характеризуватися трьома ступенями ад'єктивації: відносно повної, неповної та оказіональної. При виділенні цих ступенів вирішальне значення має частотність вживання цих дієприкметників у ролі прикметників. У всіх випадках вихідний дієприкметник і похідний від нього ад'єктивований дієприкметник функціонують у мові як омоніми, що належать до різних лексико-граматичних класів слів.

Пилипів О.Г. Мовні питання у дограматичному періоді у Стародавній Греції // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 85. – С. 33-39.

Розглянуто зародження граматики у Стародавній Греції в дограматичний період. Логічні дослідження філософів V-IV ст. до н. е. в значній мірі сприяли виділенню і класифікації граматичних категорій. Узагальненням досягнень грецьких філософів V-IV ст. до н.е. у галузі мови стало вчення Арістотеля про „частини словесного викладу”. Опис мови, поданий Арістотелем, був певною мірою джерелом для класифікації частин мови у пізнішій граматиці. У надрах арістотелівського вчення про „частини словесного викладу” визрівають передумови для граматичного вчення про „частини мови”.

Пилипів О.Г., Мисловська Л.В. Поняття і термін *nomem* в античній граматичній науці // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 270-273.

Автор статті досліджує поняття і термін *nomem* в античній граматичній науці. Зроблено висновок, що семантика терміна *nomem* у римській граматичній науці пройшла такий шлях змін: від терміна, що означає тільки власні імена, до терміна, що означає всі загальні і власні імена, тобто включає в себе поняття іменника, прикметника, і частково займенника.

Ревак Н.Г. Класифікація метаплазм у римській „*Ars grammatica*” (III-V ст. н. е.) // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 85. – С. 40-45.

Римські артиграфи розглядали метаплазм як прикрасу, що вживається в поезії з метою досягнення правильного віршованого розміру. Класифікацію метаплазм розділено на шість груп. До 1-ї групи належать метаплазми, які виникають через додавання, до 2-ї – через віднімання, до 3-ї – через подовження і скорочення голосного, до 4-ї – через розкладання і стягнення голосних, до 5-ї – через випадання голосних і приголосних, до 6-ї – через заміну і перестановку. При цьому вони користувалися трьома джерелами взятими у Харісія, Доната і Сацердота. Вчення граматиків є дуже подібними, тому що в його основу покладено традиції римської граматики Реммія Палемона.

Ревак Н.Г. Класифікація солецизмів у римській граматиці III-V ст. н.е. // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 132-139.

Автор досліджує систему давньогрецької граматики. Зокрема акцентує увагу на солецизмах у римській граматиці. На основі опрацьованого матеріалу він доходить до висновку, що римські артиграфи розглядали солецизми як помилки мови, як непослідовні висловлювання, що виникають в окремих частинах речення, частинах мови і їх граматичних категоріях через заміну, перестановку, додавання, віднімання, всупереч правилам граматики.

Ревак Н.Г. Синтактико-стилістичні питання (варваризми, солецизми, метаплазми) в „*Ars Grammatica*” Теренція Скавра // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 99. – С. 44-50.

У статті розглядається розділ «Про хиби і достоїнства мови» з твору «Ars gramatica», зокрема його підрозділи про варваризми, солецизми та метаплазми, які реконструюються на основі творів Діомеда, Харісія і Доната (IV ст.). Учення Скавра про варваризми та метаплазми лягло в основу синтактико-стилістичного розділу римської граматики III-V століть. Основою для прикладів послужили твори Вергілія. Автор підкреслює, що з усіх хиб мови тільки варваризми та солецизми вживаються для оцінки мовної правильності, а метаплазми належать до достоїнств мови, до прикрас, за допомогою яких у поетичних творах досягають правильного віршованого розміру.

Сафроняк О.В. Принципи побутової морфології Аполонія Діскола // Іноземна філологія. - 1995. - Вип. 108. - С. 116 - 121.

В основі даної статті лежить принцип побудови морфології Аполонія Діскола. Науковою основою аполонівської морфологічної теорії стало висунуте вперше в античній граматиці і науково обгрунтоване ним положення про те, що не всі частини мови рівноцінні, і що їхня строга ієрархія аж ніяк не випадкова. Дослідник висловлює думку про наявність у мові Аполонія Діскола "повнозначних" і "неповнозначних" частин мови, відводячи перше місце іменнику і дієслову як найголовнішим складовим частинам речення.

Сафроняк О.В. До проблеми вивчення александрійської граматичної спадщини. Прислівник // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 128-133

У цій статті автор зупиняється на трактуванні прислівника у граматичній системі александрійських граматиків. Результатом інтенсивних систематичних студій александрійських філологів стало розроблене ними вчення про частини мови. Обширний трактат про прислівник належить Аполлонію Дісколу. Діскол збагатив вже існуючі знання про прислівник і зробив значний внесок у подальший розвиток вчення про прислівник.

Сафроняк О.В. Трактатування Аполлонія Діскола про ім'я // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 74. — С. 41-47.

Аполлоній Діскол розглядав такі акциденції імені і з такими ж назвами, як Діонісій Фракієць: вид, рід, форма, число, відмінок. Аполлоній Діскол першим серед античних граматиків дав детальні для свого часу визначення імені і багатьох його акциденцій, які в значній мірі використовував Присціан.

Сенив М.Г. К вопросу о развитии предложно-падежной системы латинского языка // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 91. – С. 49-55.

Завдання статті – простежити еволюцію прийменниково-відмінкової системи латинської мови, проаналізувати значення прийменників, які конкретизують та уточнюють систему просторових відношень, виражених відмінками. Тому дуже важливим є визначення статусу прийменника в латинській граматиці.

Сенив М.Г. Предлоги и предложные словосочетания с пространственным значением в латинском языке // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 85. – С. 46-51.

Службові слова, до яких належать прийменники, є самостійними в структурному відношенні. Вони мають певне лексичне і граматичне значення. Розглянуто прийменникові словосполучення, недостатньо вивчені у латинській мові. Прийменникові сполучення просторової семантики в творах римських письменників зустрічаються значно частіше, ніж прийменникові конструкції з іншими значеннями. Вони розрізняються по характеру відношень, які вони передають. Відношення предмета до об'єкта-орієнтира буває статичним і динамічним.

Сенив М.Г. Семантико-синтаксичні функції прийменників у латинській мові // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 74. — С. 47-53.

Основна увага приділяється аналізу іменників із просторовим значенням, оскільки вживання прийменникових сполучень особливо характерне для пізньої латині та має значення для формування будови романських мов. Зазначається, що проблема вживання прийменникових сполучень із просторовим значенням у латинській мові вивчена недостатньо.

Сенів М.Г. Система значень категорії часу і засоби її вираження в латинській мові // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 95. – С. 56-63.

Стаття присвячена аналізу системи значень категорії часу, які знаходять вираження у великій кількості відмінкових і прийменниково-відмінкових конструкцій. Стрижневим компонентом цих конструкцій є іменник з означенням або без нього в безприйменниково-іменній або прийменниково-іменній формі. Тонка і точна диференціація у сфері часових відношень досягається завдяки спільній участі граматичних форм часу і лексичних показників темпоральності.

Сенів М.Г. Прийменники із значенням причини в латинській мові // *Іноземна філологія.* - 1994. - Вип. 107. - С. 175 - 183.

Описано ряд досліджень причинових відношень на різних рівнях, які є у лінгвістичній літературі. Причинові відношення у латинській мові можуть бути встановлені тільки на семантичному рівні. На семантику кожного причинового прийменника впливає, з одного боку, початкове просторово-часове значення, а з іншого - системні зв'язки з іншими причиновими прийменниками. Ступінь процесуальності причинової дії виражається семантичними групами іменника і дієслова.

Смольская Л.Ю. О способах субстантивации причастия настоящего времени действительного залога в латинском языке (на материале медицинской лексики авторов I – V в. н. э.) // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип.85. – С. 57-64.

Розглянуто шляхи субстантивації дієприкметників теперішнього часу активного стану у латинській мові. Подано найбільш продуктивні моделі субстантивації латинської медичної термінології. Субстантивація дієприкметників теперішнього часу активного стану може створюватися: 1) в результаті еліпса; 2) в складі словосполучення; 3) шляхом аналогії з попередньо субстантивованими дієприкметниками з певним значенням; 4) шляхом калькування відповідних дієприкметників з грецької мови.

Смольская Л.Ю. Классификация субстантивированных причастий настоящего времени действительного залога по степени их субстантивации // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 95. – С. 63-72.

Об'єктом аналізу є терміни-субстантивати латинської медичної лексики. Автор виділяє три ступені субстантивації: відносно повна, неповна і оказіональна, яка, в свою чергу, поділяється на власне оказіональну та індивідуальну. Малий вміст групи відносно повної субстантивації, великий вміст групи неповної субстантивації і поширеність оказіональної субстантивації доводить, що субстантивація була невичерпним джерелом поповнення латинської медичної лексики новими словами з предметним значенням.

Смольська Л.Ю. Морфолого-синтаксичні особливості субстантивації *part. praes. act.* (на матеріалі твору А. Корнелія Цельса “*De medicina* “) // *Іноземна філологія.* – 1984. – Вип. 74. – С. 54-59.

У статті стверджується, що особливості субстантивації прийменників у творі А.Корнелія Цельса “Про медицину“ в основних рисах збігаються із загальною, притаманною латинській мові тенденцією, яка полягає в наступному: самостійна категорія роду, числа, відмінка, надавання переваги чоловічому і середньому роду.

Смольська Л.Ю. Про частиномовну приналежність дієприкметника // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 99. – С. 66-71.

У статті йдеться про місце дієприкметника в системі частин мови. Дієприкметник був об'єктом вивчення різних античних мовознавців від стоїків до Прісціана. Дієприкметник як самостійна частина мови фігурував також у граматичній науці Європи до середини XVIII ст. У вітчизняному мовознавстві намітились два основні напрями у визначенні його сутності: як форми дієслова, прикметник змішаної форми. У мовознавчій науці є троїсте розуміння природи дієприкметника: 1) як прикметника; 2) як дієслівної форми; 3) як дієслівно-іменної форми. Автор підкреслює, що лексичні властивості, типи синтаксичних зв'язків, морфологічні ознаки дієприкметників мають значення для пояснення умов і причин їхньої субстантивації. Дієприкметник – одна з небагатьох категорій, які підлягають значним як семантичним, так і граматичним змінам.

Таривердиева М.А. О “сложных дополнениях” и некоторых видах придаточных предложений в латинском языке // *Іноземна філологія.* – 1988. – Вип. 91. – С. 55-64.

Автор ставить за мету дослідити, чи є підрядні додатки та питальні речення (“непрямі питання”) еквівалентами чи вони є взаємовиключні та чи існують, окрім формальних, змістовні критерії їх розрізнення. У статті також подається опис семантичної структури речень з даними конструкціями в класичній латині.

Таривердиева М. А. О формах выражения эпистемической модальности в латинском языке // *Іноземна філологія.* – 1983. – Вип. 70. – С. 49-55.

Автор стверджує, що під епістемічною модальністю мається на увазі відображення в мові розуміння і оцінки мислячим суб'єктом уявлення з точки зору його істинності. Як логічне поняття епістемічна модальність має два аспекти – знання і переконання, в кожному з них відповідно розрізняють три ступені (від позитивного полюса до негативного): знання – можна довести, неможливо розв'язати, неможливо заперечити; переконання – вважає, сумнівається, відкидає.

Чернюх Б.В. Participium Praesentis Activi як виразник темпоральних відношень (на матеріалі пізньолатинської прози) // *Іноземна філологія.* – 1993. – Вип. 106. – С. 127-132.

У статті розглядається один із способів вираження темпоральності, а саме, реалізації її за допомогою дієприкметників теперішнього часу активного стану. Дослідження функціонування дієприкметників теперішнього часу у пізній латині свідчать, що вони часто виступають носієм темпоральних значень. Здебільшого р.р.а. виражають передумання основній дії, причому дія, виражена ними безпосередньо, пов'язана з основною, що дає підстави говорити про вираження дієприкметниками теперішнього часу проксимальної дистантності.

Чернюх Б.В. Поняття і терміни категорії часу у творах римських граматиків // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 99. – С. 72-78.

У статті йдеться про проблему граматичної категорії часу, яку розглядали римські грамматики. Дотримуючись діонісіївсько-палемонівської традиції, вони виділяють три часові ступені: теперішній – praesens, минулий – praeteritum, майбутній – futurum. У вченні римських граматиків про граматичну категорію часу можна виділити три аспекти: вплив стоїчної теорії; вплив александрійської граматичної школи безпосередньо і за посередництвом Квінта Палемона; самостійний внесок. Самостійність римських граматиків у розробці теорії дієслівних часів виявилась в уточненні та доповненні дефініцій александрійських вчених, появі нових термінів-назв часів; у виявленні деяких проблем, відсутніх у грецькій граматичній науці.

Чернюх Б.В. Модальна семантика форми індикатива у латинській мові // *Іноземна філологія.* - 1995. - Вип. 108. - С.127 - 133.

У статті йдеться про функціонування індикативних форм та їх модальних відповідників у значенні *coniunctivus irrealis*. Єдиною формою індикатива, за якою дослідники визначають здатність отримувати модальні значення, є майбутній час.

Функціонуванню індикативних форм та їх модальна семантика свідчать про те, що згадані значення пов'язані безпосередньо з контекстом та впливом відповідних форм кон'юнктива, а інколи - з модальним походженням форм.

Шарипкін С.С. До вживання інструментального відмінку в надписі лінійного письма Б // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 99. – С. 79-82.

У статті йдеться про одну з архаїчних властивостей мови лінійного письма Б – самостійний інструментальний відмінок, що з'єднався пізніше з давальним – місцевим. У мікенології існує три концепції стану грецької відмінкової системи під час мікенської епохи. На думку автора, відмінкова система мікенського діалекту вимагала таких відмінків: називного, родового – відкладального, давального – місцевого, знахідного, інструментального, окличного.

Шарыпкин С.Я. К особенностям синтаксиса датива в аркадо-кипрском диалекте // Иноземна філологія. – 1984. – Вип. 74. – С. 59-68.

Пояснення особливості аркадо-кіпрського дативу, на думку автора, потрібно шукати в особливостях прийменниково-відмінкової системи цього діалекту, у зникненні прийменникового генетиву. Зникнення дативу в кінці античного періоду пов'язане з переходом до середньогрецького періоду в історії мови.

Шарыпкин С.Я. О семантической структуре категории падежа в древнегреческом языке // Иноземна філологія. – 1985. – Вип. 80. – С. 72-82.

У статті розглядається питання про семантику відмінків з комплексом цілого ряду теоретичних проблем загального мовознавства. Стаття опирається на роботи Р.Якобсона про семантичну структуру відмінків. Автор зазначає, що продуктивним для дослідження категорії відмінку стали опрацьовані в радянській лінгвістиці роботи А.В.Бондаренко. Автор подає чотири первинні протилежні ознаки: початковість – непочатковість, обмеженість – необмеженість. Для ілюстрації автор подає деякі приклади з грецької мови.

Шарыпкин С.Я. Становление падежной системы классического древнегреческого языка // Иноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 78-85.

Об'єктом дослідження виступає відмінкова система класичної грецької мови. Автор розглядає різницю між мікенською та класичною грецькою мовою, яка полягає у наявності ще одного відмінка, інструментального, та у відмінностях у семантиці та функціонуванні відмінків. У рамках статті також здійснюється аналіз морфологічних і синтаксичних факторів у мікенській та давньогрецькій мовах, які вплинули на синкретизм датива.

Яцина О.І. Ад'єктивація дієприкметників у Таціта // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 53-59.

У творах видатного історика П. Корнелія Таціта широко представлена ад'єктивація дієприкметників, яка відображує явище, характерне для латинської мови в цілому. Для творів Таціта насамперед характерна група повністю ад'єктивованих дієприкметників, тобто таких які утворилися від дієслів, що вийшли з ужитку (*aptus, elegans, fessus, potens* та ін.). Значну групу складають неповністю ад'єктивовані дієприкметники, які утворюють ступені порівняння (*florens, metuens, volens, corruptus, ornatus, vulgatus*). Також є ряд дієприкметників, які зберігають власне дієприкметникове значення і виражають поняття якості (*congruens, nocens, acceptus, compertus, erectus, fictus, temperatus* та ін.).

Яцина О.І. Структура дієприкметникового звороту *ablativus absolutus* у творах Таціта // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 91-96.

Автор здійснює аналіз структури дієприкметникового звороту *ablativus absolutus* (орудний самостійний) у творах Корнелія Таціта. Цей зворот у мові історика має різноманітні форми – від найпростіших до найскладніших. Трактуються Тацітом цієї

конструкції наочно показує, якої еволюції зазнала вона порівняно з мовою письменників архаїчного періоду – Плавта, Теренція, Катона та ін.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Андрейчук Н.І. Семантична структура вільних словосполучень і неідіоматичних фразеологічних одиниць // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 34-39.

Основним завданням статті є з'ясувати семантичну структуру фразеологічних одиниць у зіставленні зі структурою вільних словосполучень еквівалентного компонентного складу. Об'єктом дослідження є смислова структура словосполучення. Встановлюється сутність відмінностей в семантиці слово-смислових сполучень (ССС) у співвідношенні до фразосмислових сполучень (ФСС) однакового компонентного складу. Автор доводить, що СССР та ФСС однакового компонентного складу є виявом семантичного поля того ж самого полісемічного словосполучення, якщо в значенні понять, з якими вони співвідносяться, існує спільний семантичний компонент. Вихідним матеріалом для аналізу смислової структури словосполучення є словникові статті, що розкривають зміст семантичних полів компонентів, які входять до їхнього складу.

Базалій Е.В. Взаємна вибірковість дієслова і прийменника в складі ядра пасивних конструкцій типу *The doctor was sent for* // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 3-8.

У цій статті аналізуються комбінаторні властивості дієслова і прийменника у складі ядра пасивних конструкцій типу *The doctor was sent for*. Виявляються групи прийменників, які вживаються з дієсловом, і групи дієслів, які вживаються з прийменником в рамках даної конструкції. Це дозволяє глибше вивчити зміст характеристики специфічної пасивної конструкції.

Байков В.Г. Довжина речення у комунікативній парадигмі та мовленнєвих актах // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 3-8.

Автор статті розкриває питання про співвідношення середньої довжини речення та його комунікативно-прагматичних типів. Йдеться про парадокс кількісної міри, а саме про формальний індекс довжини речення (ДР), що відображає його глибинні значення. На матеріалі 1200 фактів досліджено прагматичні зміни висловлювання зі зростанням довжини речення від однієї до десяти словоформ, що є важливим для автоматичної обробки тексту. Комунікативна парадигма речення і його прагматичні варіанти представлені як інформаційні моделі сегментації дійсності до яких застосовується кількісна міра, яка є функцією глибинних відмінностей.

Белєхова Л.І. Семантична класифікація двоскладових непоширених речень з дієсловами – присудками неспрямованої дії // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 77. – С. 3-9.

У статті подається критичний огляд принципів семантичної класифікації і виділяються диференціальні ознаки, за допомогою яких здійснюється семантична класифікація речень. Співставлення однакових одиниць дозволяє виділити загальні ознаки, протиставлення різних одиниць виявляє диференціальні ознаки. Проблема відношення того чи іншого речення до семантичного класу зводиться до питання про сумісність ряду диференціальних ознак в одному реченні. Особливістю семантичної класифікації, що пропонується, є те, що речення, що досліджується, розглядається не ізольовано, а у складі складнопідрядного речення.

Бик І.С. Центр і периферія категорії майбутнього часу в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 46-50.

У статті паралельно з моделлю *shall / will + інфінітив* для вираження категорій майбутнього часу в сучасній англійській мові розглядаються, зокрема, форми Present

Indefinite і Present Continuous, а також конструкція *to be going + інфінітив*. Ці форми розглядаються як функціональні граматичні синоніми. Автор показує співвідношення цих форм. Як нейтральний засіб вираження футуральності можна розглядати лише форми Future Indefinite. Наведені приклади показали, що на кожних 100 сторінок тексту припадає 2/4 випадків вживання форми Future Indefinite.

Бик І.С. Особливості функціонування форманта 'LL в англійській мові // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 51-53.

У статті йдеться про особливості та функціонування форманта 'LL. Це скорочення можна вважати формантом, оскільки воно фонетично виступає як частина наступного слова, своєрідний афікс. Також на відміну від *shall* та *will* формант 'll не завжди є показником футуральності. Автор також аналізує вживання і розповсюдженість форманта. Зазначено, що вживання форманта 'll обмежується причинами стилістичного і фонетичного характеру.

Бик І.С. Функціональні особливості модальних дієслів *shall/will* // Іноземна філологія. - 1994. - Вип. 107. - С.15 - 20.

У статті розглядається питання функціонування конструкції "*shall/will+інфінітив*" в американській науковій прозі. Основна суперечність щодо функціонального статусу моделі "*shall/will+інфінітив*" стосується питання її трактування як модальної чи темпоральної конструкції. Автор намагається прослідкувати частотність вживання аналітичної форми "*shall*" у порівнянні з "*will*", а також залежність функціонального значення обох від контексту, при цьому він торкається діахронічного аспекту. Зазначено переважаюче вживання "*shall*" у політичних текстах конвенцій, міжнародних угод, статутних документів.

Білінський М.Е. Відображення синонімічної складності основ у віддієслівній деривації сучасної англійської мови // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 35-45.

Автор статті зосереджує увагу на синонімічній складності основ у віддієслівній деривації англійської мови. Словотвірно відображена синоніміка виявляє різні аспекти співреферентності словникового складу у функціональній ономазіології. Її подальше вивчення сприяє повнішому розумінню фундаментальної риси лексичної системи – асиметричного дуалізму площин змісту і вираження.

Білінський М.Е. Граматичні функції дієслів руху в англійській мові // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 6-12.

У статті розглядаються граматичні функції дієслів руху. Лексичні та граматичні функції дієслова є однаково залежними від його семантики, що визначає граматичну функцію дієслова-оператора, яка є похідною від його лексичного інваріанта. Синтаксичний статус операторів визначається як предикатор.

Білінський М.Е. До типології асиметричних функціонально-семантичних станових парадигм // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 20-28.

Асиметрія функціонально-семантичної парадигми становості буває повною або частковою, а також зовнішньою або внутрішньою. Повну зовнішню асиметрію виявлено тільки у неперехідних дієслів. Часткову зовнішню асиметрію за рахунок опущення граматичного пасиву при симетрії словотвірного сателіта стану виявлено у незначній кількості неперехідних дієслів. Найвища питома вага зовнішньої часткової асиметрії станової парадигми за рахунок опущення сильного протичлена словотвірного сателіта досягає найбільшої частотності у корпусі неперехідно-перехідних дієслів, а завдяки опущенню слабкої опоземи – у масиві перехідних дієслівних лексем. Внутрішня асиметрія становості полягає у вклинненні асиметричної парадигми в симетричну чи у суміщенні двох асиметричних парадигм.

Білінський М.Е. Парадигматизація віддієслівних іменників англійської мови // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 27-33

Реконструкція стратегій парадигматизації віддієслівних іменників дає змогу виявити діахронічні константи статичної та динамічної комбінаторики номіналізації, співвіднести сучасні парадигматичні інваріанти з їх історичними прототипами, глибше зрозуміти чинники регуляції номінативно – когнітивної діяльності мовців.

Білінський М.Е. Прикметникова девербалізація в історії англійської мови // Іноземна філологія. – 1995. – Вип. 108. – С.10-13.

Автор працює над розмежуванням стратегій діахронічної пріоритетності на користь розщеплення єдиного ад'єктивного корпусу на власне прикметникову (словотвірну) та дієприкметникову (морфологолексичну) гілки. Їх взаємодія та взаємодоповнення сприяли більш адекватній інтеграції пропозиційного компонента до лексикону мови, більш збалансованому формуванню віддієслівних словотвірних гнізд.

Білінський М.Е. Співвіднесеність стану і словотвору та дефектність парадигми // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 78. – С. 3-9.

Асиметрія парадигми морфологічної категорії стану є можливою завдяки виділенню маркованого протичлена. Віддієслівна деривація співвідноситься з граматичною категорією стану завдяки властивості подвійної референтності словотвірних похідних. Проведене дослідження підтвердило гіпотезу, що стан належить до граматичних категорій, які обслуговують не слово в цілому, а його лексико-семантичні варіанти. Ономазіологічна єдність морфологічної категорії та словотвірного сателіта стану не виключає розходжень у факторах і видах дефектності їх парадигм. Взаємодія різних мовних рівнів полягає не тільки у передачі категорії стану віддієслівною деривацією, а й у якісній та кількісній співвіднесеності явищ граматики, лексики і словотвору.

Білінський М.Е. Способи станової парадигматизації девербативів // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 73-78.

Стаття присвячена вивченню способів станової парадигматизації девербативів на лексико-морфологічному та лексико-семантичному рівнях. На першому етапі віддієслівної деривації як джерело, так і об'єкт дії вихідної пропозиції набувають іменне і / або ознакове перевтілення. У сфері вторинних віддієслівних похідних іменники і прислівники є похідними від прикметників і тому є станово однозначними. Розглядається одночасна та пряма поляризація пропозитивних структур у словозначеннях віддієслівного іменника. Поєднання лексико-морфологічного та лексико-семантичного способів парадигматизації девербативів за ізогаматичним протиставленням стану відображає його варіативність у словниковому складі мови.

Білінський М.Е. Функціонально-семантичні кореляції вторинних девербативів англійської мови // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 48-52

Парадигми вторинних девербативів можуть бути одночастининомовними та міжчастининомовними, симетричними й асиметричними щодо граматичної категорії стану, однорідними й неоднорідними щодо способів творення джерел мотивації.

Бойко В.Г. Про темпоральне значення форми the Present Perfect в англійській мові в зіставленні з формою Fornutid в датській мові // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.79. – С. 41-46.

Розглядаються проблеми перфектної парадигми англійської та датської мов. Типологічні дослідження цієї граматичної форми виявляють як і спільні, так і індивідуальні особливості. Спільним інваріантним значенням англійського та датського перфекта визнається значення абсолютного часу. Відносне часове значення також характерне для перфекта цих мов, його поява залежить від контексту, а саме від впливу нехронологічного презенса. Припускається, що ідея довжини дії притаманна парадигмі

датського перфекта і може частково відтворюватися в англійській формою перфекта на синтагматичному рівні. Відзначається ще одна риса, яка відрізняє датський перфект від англійського: Fortunid може функціювати у претеріальному значенні (дистантний перфект), що є абсолютно невластивим перфекту в англійській мові.

Бордюк Л.В. Взаємодія та співвідношення граматичних форм дієслова як засіб інтеграції тексту // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 100. – С. 96-102.

Вивчення співвідношення та протиставлення дієслівних форм у процесі мовної комунікації становить значний інтерес. Співвідношення видо-числових форм дієслова є граматичним засобом зв'язку у тексті. При цьому зазначено що саме “категоріальне значення видо-часових форм створює зчеплення дій у тексті”. Джерелом виразності граматичних форм є їх співвідношення та протиставлення. Вони не лише беруть участь у структурно-смысловій організації тексту, надаючи йому смысловій цільності та структурної оформленості, а й створюють додаткові емоційні відтінки значення. Рух видо-часових форм у межах певного відрізка тексту сприяє реалізації категорії континууму, забезпечуючи зв'язність тексту та логіку викладу подій. Структурні перетворення видо-часових форм дієслова, інтегративність їх відношення в художньому тексті нерозривно поєднанні з розвитком змісту. Протяжність дії, її тривалість як кількісне накопичення замінюється новою якістю (розвиток припиняється і дія завершується).

Бордюк Л.В. Роль видових форм *Continuous* у структурно-семантичній та інформаційній організації тексту // *Іноземна філологія.* – 1986. – Вип. 81. – С. 50-56.

У статті розглядається питання структурно-семантичної та інформаційної організації тексту. Досліджується роль видових форм *Continuous* в структурному оформленні провідної інформації на рівні надфразової єдності (НФС) як компонента інтегруючого еквівалента (ІЕ). ІЕ представляє зміст цілого НФС на основі окремих речень, що входять до її складу, водночас вони повідомляють основну інформацію певного уривку тексту і характер її репрезентації (у формі *Continuous*). Участь форми *Continuous* у структурно-семантичній та інформаційній організації тексту сприяє збільшенню його комунікативного навантаження, розширює діапазон граматичної семантики.

Бреславська О.С. Анафоричне словозаміщення в системі англійського дієслова // *Іноземна філологія.* - 1984. - Вип. 76. - С. 14-17

Матеріалом дослідження статті є анафоричне заміщення в системі англійського дієслова. Воно не є однорідним явищем, яким вважають його багато лінгвістів. Слід розрізнити два типи анафоричного дієслівного заміщення в сучасній англійській мові: лексичний і структурний. Вони відрізняються один від одного за способом функціонування, за дистрибутивними ознаками, за парадигмою і за походженням.

Валендюк Л.П. Семантико-синтаксичні особливості прислівника і однокореневого абстрактного іменника з прийменником в сучасній англійській мові // *Іноземна філологія.* – 1986. – Вип. 83. – С. 7-12.

Прислівник “silently” і словосполучення “in silence” є паралельними засобами номінації, мають як спільності так і розбіжності у характері референційного значення. Прислівник “silently” абстрактніший і має більше відтінків значення; сполучення “in silence” конкретніше. Обидва є носіями семантичної функції “стану суб’єкта”. Прислівник може також характеризувати дію, тоді як “in silence” позначає умови, за яких відбувається дія. Спільною дистрибутивною властивістю прислівників і прислівниково-іменникових сполучень є сполучуваність з дієсловом. Прислівник “silently” вживається з усіма типами дієслів, а сполучення “in silence” не вживається лише з дієсловами комунікації. Зіставлення дієслів, що вживаються як з прислівником, так і з прийменниковим сполученням не виявило відмінностей у семантиці цих дієслів.

Вацеба Р.В. Релевантні і нерелевантні ознаки зв'язної прикладки // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.77. – С. 90-97

У статті автор визначає загальні ознаки зв'язної прикладки: функціонування в якості його компонентів тільки іменникових або інших субстантивних частин мови; бінарність конструкції; ідентифікація компонентів в плані співвідносності з одним денотатом; необов'язковість морфологічно вираженого зв'язку; факультативність при застосуванні артикля або іншого детермінанта і обмежена можливість його розширення при допомозі факультативних визначників.

Гороть Є.І. Види симетрії у фонемній структурі кореневих морфем прикметників сучасної англійської мови // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 45-49.

Питання фонемної структури одиниць мови як важливої риси структури мови загалом привертають все більшу увагу дослідників. Використання поняття симетрії у мовознавстві зумовлює необхідність чіткого, процедурного виділення одиниць системи, відношення між якими утворюють симетричну структуру, і сприяє проникненню в глибинну структуру елементів. На основі результатів досліджень можна зробити висновок, що англійська мова схиляється до симетрії у побудові кореневих морфем. Два типи симетрії – дзеркальна і ритмічна – включають в себе чотири групи.

Гуляр Т.Б. Граматичний зміст дієслів-з'язок // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 8-15.

Автор проводить аналіз семантичних моделей, в яких вживаються дієслова-зв'язки. Показано, що кожен з них несе конкретне комунікативне навантаження, тобто має своє лексичне значення.

Гуляр Т.Б. Зовнішня дистрибуція присудка, який складається з дієслова в особовій формі та іменної частини // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 13-21.

У статті розглядаються елементи обов'язкового синтаксичного оточення присудка, яке складається з дієслова в особовій формі та іменної або номіналізованої частини. Автор також визначає граматичний зміст, досліджує суперечливі випадки та наводить кількісні показники.

Гупало С.М. Інваріантне значення прийменника і основні типи смислів прийменникових словосполучень // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 28-34.

Кожен прийменник позначає певний узагальнений тип відношень між об'єктами реальної дійсності. Оскільки тип відношень не залежить від зміни співвідносних об'єктів, то і значення прийменника не залежить від зміни значень суміжних слів прийменникового словосполучення.

Дейчаківська О.В. Присудкова модель *va* англійської мови та її українські відповідники // Іноземна філологія. – 1997. – Вип.110. – С. 143-150

У даній статті досліджується присудкова модель *va*, що складається з функціонального дієслова та іменного компонента. Проведене дослідження доводить, що серед засобів передачі значення дієслів доконаного/недоконаного виду, у випадку, коли ці дієслова виражають наявність ознаки, особливе місце посідає модель *va*. Ця структура є аналітичним корелятом чотирьох груп українських дієслів, найпродуктивнішим, а інколи єдиним засобом вираження наявності ознаки в англійській мові, а отже, найчастотнішим еквівалентом відповідних українських дієслів.

Жабицька Н.Л. Квалітативність як аспект часу і відображення цього аспекту в мові (на матеріалі темпоральних іменників) // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 15-20.

У статті подані етнографічні та лексикографічні дані, а також дані контекстуального аналізу темпоральної лексики, які свідчать про те, що квалітативність є одним з основних аспектів курсу, особливо характерним для архаїчних культур, представники яких відзначалися конкретним мисленням і в системі сприйняття цей аспект був значно важливішим, ніж тривалість часу. Автор робить спробу пояснити це явище, виходячи з філософського визначення якості і кількості. Перелічуються важливі аргументи, які підтверджують перевагу квалітативності у темпоральних словах над квантитативністю в давнину. Наводиться багато прикладів, в тому числі гуцульської говірки, що відображають ці факти в мові.

Жабицька Н.Л. Про статус іменників *space* та *spell* у системі найменувань одиниць вимірювання часу // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 39-44.

Стаття містить інформацію про статус іменників *space* та *spell* у системі найменувань одиниць вимірювань часу. Автора цікавить дослідження семантичної структури і синтаксичних властивостей названих іменників. Іменники *space* та *spell* є синонімами. Наводяться їх спільні та відмінні риси.

Жаборюк О.А. Граматична суть англійської структури *be + -ed* та німецьких *werden + Р II, sein + Р II* (на матеріалі текстів технічного змісту) // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 12-17.

Робиться спроба вникнути у проблему граматичного значення англійської омонімічної структури *be + ed* і її німецьких еквівалентів *werden + РII, sein + РII*, тобто встановити адекватні співвідношення між семантичним змістом і граматичною формою цих структур. На думку автора семантичний аналіз потрібно проводити на базі філософського розуміння понять дія, стан, процес. Граматичне значення структур *werden + РII, be + ed, sein + РII* знаходиться в прямій залежності від їх синтаксичного змісту. У випадках вираження ними дії і дієслівних станів ці структури є аналітичною формою дієслова в пасивному стані, в той час як при вираженні ними станів якості їх слід розглядати як складений іменний присудок. Результати семантичного аналізу в кожному конкретному випадку перевіряються за допомогою трансформації (активної трансформації та трансформації номіналізації відповідно).

Завгороднев Ю.А. Способи утворення фінансово-економічних термінів у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 201-207.

Автор цієї статті звертає нашу увагу на особливості утворення англійських фінансово-економічних термінів і виділяє основні види їхнього утворення: афіксація, конверсія, скорочення, спосіб складання двох основ, тощо. Особлива увага надається дослідженню семантичної деривації у системі фінансових термінів англійської мови.

Зацний Ю.А., Литвак С.Я. Зближення британського й американського варіантів англійської мови на граматичному рівні // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 9-13.

У статті йдеться про зв'язки між британським та американським варіантами англійської мови, про вплив американського варіанта на британський у граматиці, головним чином, у згладженні різниці між допоміжними дієсловами “shall” та “will”. Американський варіант англійської прискорює тенденції розвитку граматичної системи британського. Ці тенденції, як показують результати досліджень, спрямовані на уніфікацію англійської мови, зближення її писемно-літературного варіанта з усно-розмовним.

Зеленська О.П. Безсполучникові речення з каузальним значенням у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 31-39.

Предметом дослідження є складні безсполучникові речення каузальної семантики у сучасній англійській мові. Увага акцентується на семантичному аспекті, ролі лексико-семантичного змісту предикативних одиниць у вираженні змістових відношень між ними,

які спираються на конкретний, визначений лексичним складом цих частин, зміст. Автор робить висновок, що складні безсполучникові речення можуть виражати, подібно до сполучникових складних речень з підрядним причини, причинові та причиново-наслідкові відношення, а також відношення власне- та невласне-причинового змісту.

Зеленська О.П. Безсполучникові та сполучникові складні речення з каузальними відношеннями // *Іноземна філологія.* – 1997. – Вип. 110. – С. 57-64

У статті проведений аналіз сполучникових і безсполучникових складних речень з каузальними відношеннями. Аналіз дав змогу виявити, що і в одних, і в інших реченнях відношення можуть бути власне-причинові та невласне-причинові. У складнопідрядних реченнях з підрядним причини підрядна частина виражає або реальну причину дії/стану в головній частині, або містить аргумент для висновку в головній частині. В безсполучниковому реченні, окрім чисто причинових відношень, можуть виражатися причиново–пояснювальні (приєднувальні, цільові, з’ясувальні) відношення. Таке суміщення значень у безсполучникових реченнях можливе тому, що в них відсутні чіткі лексико–граматичні показники синтаксичних відношень.

Зеленська О.П. Безсполучникові складні речення з каузальними відношеннями // *Іноземна філологія.* – 1995. – Вип. 108. – С.18-24.

Автор аналізує безсполучникові складні речення з каузальним значенням на поверхневому та глибинному рівнях. На рівні поверхневих структур наголошено на формальній стороні організації складного речення, а на рівні глибинних структур - на семантиці речення. Проблема засобів актуалізації каузальних відношень у безсполучникових складних реченнях вирішується на основі семантико-синтаксичних відношень між компонентами речення.

Зеленська О.П. Причинно-наслідкові та причинні відношення в англійських складносурядних реченнях (контрастивний аналіз) // *Іноземна філологія.* – 1986. – Вип. 81. – С. 25-29.

Метою автора є розглянути як проявляється характер відношення між причиною та наслідком у синтаксичних конструкціях, тобто у складнопідрядних реченнях, які можуть бути двох типів: причинно-наслідковими і причинними. Автор робить висновок, що розмежування причинно-наслідкових і причинних відношень в англійських та українських складнопідрядних реченнях з підрядним причиновим та типів взаємозв’язків в таких реченнях залежить як від характеру зв’язку в складнопідрядному реченні з підрядним причиновим, так і від розміщення причинового по відношенню до головного.

Зеленська О.П. Складнопідрядні речення з причиновими словосполучниками *since* і *as* у сучасній англійській мові (контрастивний аналіз) // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 97. – С. 16-23.

У статті йдеться про причинові словосполучники *since* і *as* – функціонально неоднозначні, неспеціалізовані. У складнопідрядних реченнях за допомогою сполучників можуть виражатися власне-причинові та причиново-аргументуючі відношення. У перекладацькій практиці ці сполучники перекладаються одним з таких причинових сполучників: *як бо, тому що, через те що, оскільки.* Дослідження проведене на матеріалі конструкцій з прямою мовою і мовою персонажа.

Зеленська О.П. Складнопідрядні речення з підрядним причиновим в англійській мові (контрастивний аналіз) // *Іноземна філологія.* – 1973. – Вип. 71. – С. 20-30.

У цій статті зроблена спроба класифікувати складнопідрядні двохсуб’єктні речення з підрядним причиновим в англійській мові. Всі речення такого виду класифікуються у дві групи: конструкції з власне-причиновим значенням, у підрядній частині яких йдеться про безпосередню, реальну причину того, про що йдеться в головній частині, і конструкції з невласне-причиновим значенням, в підрядній частині яких викладається лише зовнішній

привід або непряме свідчення як аргумент для умовиводу про те, що відбувається в головній частині.

Зеленська О.П. Тричленні конструкції з причинними сполучниками because, since і as у сучасній англійській мові // *Іноземна філологія*. – 1987. – Вип.87. – С. 53-59.

Предметом дослідження статті є складнопідрядні речення з сполучниками because, since і as, які за допомогою сурядних сполучників and і but зв'язуються з попереднім висловлюванням, утворюючи тричленні конструкції. При використанні в тричленній конструкції сполучника and між її членами встановлюються такі відносини: причинно-наслідкові, протиставні, єднально-часові і відносини переліку. У тричленних конструкціях, які виражають вказані смислові відносини, однаковою мірою використовуються сполучники причини because, since, as.

Зукіна Л.Б. Вільні словосполучення з іменником у препозиції // *Іноземна філологія*. – 1981. – Вип. 62. – С. 67-71.

У статті розглядаються деякі особливості вільних субстантивних словосполучень із залежними членами в препозиції з головним, ведучим компонентом – іменником. У дослідженнях детально проаналізовано морфологічні та синтаксичні особливості таких словосполучень. Встановлено, що фактор наголошеності у згаданих вище сполученнях можна використати як диференціальну ознаку не тільки для визначення категоріальної належності першого компонента цих сполучень, але й для визначення їхньої семантики.

Іваццишин О.М. Способи термінологічної деривації в англійських текстах з проблем екології та сірчаного виробництва // *Іноземна філологія*. – 1999. Вип. 111. – С. 213-217.

У статті йдеться про деривацію – одну з найважливіших проблем у мові загалом та в термінології зокрема. У термінології деривація є рушійною силою утворення нових номінативних одиниць. Утворення нових мовних одиниць відбувається різними шляхами: за допомогою словотворення, у тому числі афіксацією та словоскладанням, трансформацією словосполучень у складні слова, також урізанням слів, конверсією тощо. Проаналізований матеріал дає автору підстави для висновку, що процесом деривації можна вважати низку послідовних операцій, результат яких полягає у творенні нових термінів.

Ісаєва Г.Т. Синтаксична конденсація в трикомпонентних об'єктивно-предикативних конструкціях як результат дії принципу мовної економії у сучасній англійській мові // *Іноземна філологія*. – 1984. – Вип.76. – С.31-34.

Темою статті є синтаксична конденсація. Конденсовані трикомпонентні конструкції вторинної предикації розглядаються як результат дії принципу мовної економії. Синтаксична конденсація двох предикацій в одному реченні і одночасно двох функцій в одному слові призводить до створення лаконічних структур, ідентичних структурам первинної предикації. Розглядаються деякі неформальні випадки представлення всіх трьох елементів конструкції.

Ісаєва Г.Т. Функціонування абсолютної номінативної конструкції як різновид вторинно-предикативних структур у сучасній англійській мові // *Іноземна філологія*. – 1983. – Вип. 69. – С. 22-27.

Розглядається функціонування одного з різновидів вторинно-предикативних структур – абсолютної номінативної конструкції – в сучасній англійській мові. Це двоядерна вторинно-предикативна структура, іменний компонент якого є переважно частиною підмета метричного речення. У художньо-белетристичному і науково-технічному стилях конструкція сприяє лаконізації мови, тісному злиттю всіх елементів речення і більшій сконденсованості всього речення. Крім того, в художній літературі

конструкція вживається у функції обставини для опису різних ситуацій (часто емоційно-напруженого характеру), при яких відбувається первинна предикація.

Ісаєва Г.Т., Патрушева Ж.Л. Інфінітивно-предикативна конструкція з прийменником *for* (До питання мовної економії) // *Іноземна філологія.* – 1992. – Вип. 104. – С. 60-67.

Інфінітивно-предикативна конструкція з прийменником *for* – це один із чотирьох типів вторинно-предикативних конструкцій з неособовими формами дієслова, утворених як результат конденсації структури підрядного речення. Розглядувана предикативна конструкція може вживатися в реченні в будь-якій синтаксичній позиції. Існує певна залежність між словом, з яким прийменникова інфінітивна конструкція співвідноситься в реченні, та її функцією. Автор простежує, як утворюється ефект економії цієї конструкції, яка є найменш поширеною серед усіх структур вторинної предикації.

Ісаєва Г.Т., Патрушева Ж.Л. Поліпредикативне ускладнення речення структурами вторинної предикації // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 97. – С. 10-16.

У статті йдеться про деякі особливості ускладнення речення структурами вторинної предикації, які є конденсованим варіантом підрядних речень. Проаналізовано яка кількість таких структур може ускладнювати предикативну перспективу речення і які типи цих структур вживаються найчастіше. Автори наводять приклади поліпредикативного ускладнення речення двома, трьома, чотирма та п'ятьма абсолютними предикативними конструкціями. Конденсація англійського речення за рахунок оформлення деяких його предикативних одиниць структурами вторинної предикації досягає другого і обмежується третім рівнем підпорядкування.

Каркашадзе І.Г. Граматична сутність підмета та його внутрішня поверхнева форма // *Іноземна філологія.* – 1986. – Вип. 84. – С. 54-59.

У лінгвостилістиці питання про сутність підмета повністю не вирішене. Не мають достовірних, науково обґрунтованих даних про номенклатуру форм реалізації підмета та відносну вживаність кожної з них і укладачі граматики. Автор статті проводить якісно-кількісний аналіз внутрішньої поверхневої структури підмета у простому двоскладному нееліптичному реченні сучасної англійської мови та наводить якісно-кількісні характеристики способів вираження підмета кожною із його внутрішніх поверхневих форм.

Каркашадзе І.Г. Граматичний зміст підмета у простому двоскладовому реченні сучасної англійської мови // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 88. – С. 60-63.

Синтаксичний аналіз 4786 прикладів послідовного вибору з двадцяти художніх текстів сучасних англійських та американських авторів показує, що підмет є синтаксично незалежним, обов'язково субстантивним конститuentом структури предикації, який представлений у своєму існуванні в часі. У мовленні специфічність існування субстанції підмета в часі розкривається змістом цілого присудка. Традиційні інваріантні ознаки підмета (його передування присудку речення та узгодження з особою формою присудка у числі і особі) не можуть бути визнаними достатніми.

Колеснікова Н.М. Засоби вираження актуального членування речення в англійській та українській мовах // *Іноземна філологія.* - 1982. -Вип. 67. – С. 20-25.

У даній статті автор розглядає засоби актуального членування речення. Автор стверджує, що у кожній мові існують певні засоби, які дають змогу сигналізувати про актуальне членування (АЧ) у тих випадках, коли воно не збігається з синтаксичним членуванням. Головним засобом вираження АЧ в українській мові є порядок слів, рухливість якого пояснюється тим, що для відтворення граматичних категорій в ній існує інший засіб – форми словозміни (флексії). За будь-яким порядком слів можна здійснити синтаксичне членування речення та віднести слова до тієї чи іншої частини мови. Другим

важливим засобом вираження АЧ є інтонація. Інтонаційний центр речення – фразовий наголос – зосереджений на ремі як головній комунікативній частині висловлювання. Якщо рема складається більш ніж з одного слова, то фразовий наголос падає на останній компонент цього словосполучення. Розглядаючи порядок слів в англійській мові, слід вказати на відносну самостійність обставин. Найчастіше обставина виражена прислівником, який здебільшого має чітке оформлення. Таким чином, міжмовний аналіз побудови речення в порівнянні з її вивченням на матеріалі окремої мови має безсумнівні переваги щодо виділення ряду додаткових спільних рис та відмінностей.

Коцюба З.Г. Буттєві (екзистенційні) номінативні речення в англійській та українській мовах // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 225-229.

Автор статті звертає нашу увагу на спільні та відмінні риси у структурі та семантиці номінативних речень в англійській та українській мовах. Номінативні речення це семантично елементарні прості речення, семантична спеціалізація яких полягає у ствердженні буття предметів чи явищ. Автор зазначає, що значення буття, характерне для номінативних речень, не залежить від лексичного значення іменників; воно узагальнене, абстраговане. На це основне значення іноді нашаровується значення оцінки чи вказівки, що є основою для виділення семантичних груп номінативних речень: *базових* (буттєві речення) та *похідних* (кваліфікативні) (обидва типи характерні для англійської та української мов) і вказівних номінативних речень (лише для української мови).

Курпіль О.С. Незаповнена позиція об'єктивного актанта в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 26-32.

Автор обговорює питання незаповненої позиції об'єктивного актанта в сучасній англійській мові. Валентність – постійна величина для лексичної одиниці в конкретному значенні. Нереалізовані об'єктні актанти отримують нульову позицію, що спостерігається у трьох випадках: при контекстному впливі, при обмеженні моделі речення і у зв'язку з імплікаційним значенням предиката.

Кутуєва Е.Я. Деякі характеристики сурядних зв'язків англійського дієслова // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 28-30.

Розглядається одна з найменш вивчених проблем синтаксису – сурядні зв'язки. Аналіз сурядних зв'язків англійського дієслова показує, що зв'язки даного типу відіграють важливу роль як у сполучуваності дієслова, так і в структурі речення. У плані дослідження впливу сурядних зв'язків на структуру речення виділяються такі проблеми: кількість сурядних зв'язків у реченні та модель сполучення, оптимальний порядок елементів сурядних конструкцій, структура і розмір речення із сурядними зв'язками. Сурядний зв'язок – це зв'язок між двома рівноправними елементами, який включає домінацію або взаємозалежність (предикативний зв'язок).

Лопатинська В.В. Лексико - семантичні зв'язки дієслова та одноіменних словосполучень // Іноземна філологія. - 1995. - Вип. 108. - С. 33 - 37.

Дана стаття є дослідженням в динамічно-синхронному плані системних зв'язків дієслова та дієслівно-іменних і дієслівно-ад'єктивних словосполучень. В цій статті виявлено три типи відношень суб'єкта з оточенням: суб'єкт - діяч, суб'єкт - об'єкт дії, суб'єкт діяч - носій процесу. На синтаксичному рівні мови вони оформляються двома типами присудків: процесним і кваліфікативним. Внутрішньослівні відношення типу скерованість об'єкта - локалізація суб'єкта у дієслові типу *to look at* – оформляються на синтаксичному рівні мови лексичними засобами.

Лук'янова Г.Л. Неспрямоване вживання дієслів та еліпсис (на матеріалі мови староанглійського періоду) // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 75. – С. 20-23.

Розглядається проблема неспрямованого вживання дієслів спрямованої дії і еліпсису. Як в сучасній англійській мові, так і в мові давньоанглійського періоду, є цілий

ряд спрямованих дієслів, які допускають абсолютне вживання, тобто незаміщення обов'язкової валентності.

Максимчук І.Б. Частотна структура тезауруса дієслів та прикметників англійської мови // *Іноземна філологія.* – 1995. – Вип. 108. – С.38 - 42.

Мета дослідження – з'ясувати синонімічний потенціал основного та другорядного значення дієслів та прикметників, що входять до частотного словника. Домінанти синонімічних рядів вибрано з перших 3000 слів тезауруса, а члени рядів - з його повного масштабу. Домінант синонімічного ряду може входити до числа членів іншого ряду. Розміщення частотних слів у ряді залежить від його довжини. Із збільшенням довжини рядів рівномірність їх насичення частотною синонімікою зростає.

Маркелова С.П. Взаємодія комунікативно-синтаксичних структур реплік діалогічного тексту як засіб реалізації когезії // *Іноземна філологія.* – 1988. – Вип. 92. – С. 48-53.

Стаття присвячена дослідженню засобів реалізації однієї з основних формально-семантичних категорій тексту – когезії на матеріалі драматичного діалогу. Конкретним завданням дослідження статті є визначення місця і меж питально-відповідних єдностей в загальній системі мікротекстів драми, виявлення особливостей, форм і засобів реалізації когезії в текстах даного типу, побудова моделей цих єдностей.

Мартинюк О.А. Дієслово *must* і вираження припущення // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 68. – С. 13-17.

На основі аналізу фактичного вживання дієслова *must* з суцільною вибіркою з тексту обсягом в мільйон слів встановлюється співвідношення у двох смислах: необхідність, обов'язковість здійснення дії і припущення з великою часткою впевненості. Дієслово *must* вживається для вираження припущення з великою часткою впевненості частіше, ніж для вираження обов'язковості здійснення процесу. Наводяться дані вираження припущення сполученнями *must* з перфектним і неперфектним інфінітивом.

Матузна Н.А. Категоріальний зміст іменника в сучасній англійській мові // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 96. – С. 33-39.

Іменник як частина мови передає предметність через морфологічні категорії числа і відмінка. Відмінок реалізується у двох контрастивних формах – одна з нульовим закінченням, інша з морфемою `s. Функція морфеми `s – показати приналежність. Вона вживається зі всіма семантичними класами іменників, а не тільки з тими, що означають живих істот.

Медведева Л.М. До питання про пасивну предикацію // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 67. – С. 15-20.

У цій статті автор розкриває питання про пасивну предикацію. Він зазначає, що в сучасній англійській мові варіативність способів вираження пасивної предикації представлено пропозитивними іменниками і прикметниками, утвореними від основ перехідних дієслів. Те, що ці дієслова зберігають в своїй семантиці початкове значення, доводить зв'язок перехідності з іншими категоріями. Структурні особливості мови визначають її як форму виявлення мислення, забезпечуючи, таким чином, виконання нею комунікативних функцій. Мова складається із закінчених висловлювань, які відображають свого роду завершеність об'єктивної реальності.

Микитенко Є.О. Співвідношення головних компонентів простого іменного речення (На матеріалі арабської літературної мови) // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 67. – С. 3-8.

У цій статті автор зазначає, що у сучасному мовознавстві одним з актуальних питань є дослідження синтаксичних зв'язків і семантико-синтаксичних відношень, що виникають

між компонентами речення в процесі його творення. Також приділяється чимало уваги аналізу головних членів, співвідношенню їхніх граматичних і логічних категорій. Цікавими з огляду на цю проблематику є спостереження над структурою простого іменного речення в арабській літературній мові. Автор зазначає, що у синтагматичному ряді арабського простого іменного речення підмет і присудок, як правило, займають відповідно першу і другу позиції. Однак у деяких випадках присудок передує підмету, можливо також випущення одного з них, що зумовлено даним конкретним контекстом або певними стилістичними функціями, виконуваними реченням.

Михайленко В.В. Кореляція парадигматичного та синтагматичного аспектів імператива в старогерманських мовах // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 21-26.

У статті досліджуються аспекти імператива в спонукальному висловлюванні. Комунікативна спрямованість імператива обумовила його специфіку на всіх мовних рівнях. По-перше, ядром імперативної парадигми виступає форма 2-ої особи як єдиний можливий коррелят з адресатом спонукання. По-друге, на синтаксичному рівні підмет в спонукальному висловлюванні відсутній або виражений особовим займенником 2-ої особи. По-третє, на семантичному рівні присутня висока імпліцитність імператива, експлікація його семантики можлива завдяки різним локалізаторам.

Михайленко В.В. Типологічні характеристики деривації і транспозиції дієслова // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 3-5.

У статті робиться спроба розмежувати словотворчу деривацію і граматичну транспозицію на прикладі корелятивних пар дієслів, які є дериваційними опозиціями і відзначені відношенням безпосередньої мотивації в германських мовах. За допомогою ретроспективного аналізу встановлено дві моделі деривації цих пар дієслів – перша відзначається словотвірним та граматичним переходами, друга – словотвірним.

Молозовенко І.О. Семантичне варіювання інфінітивних речень у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 3-6.

Системно-структурний підхід до дослідження речень передбачає вивчення не тільки формальних характеристик інфінітивного речення, його функціональної значимості, а й розгляд його семантичних аспектів. Семантичне варіювання в актуалізованій структурній схемі інфінітивних речень дає підстави твердити, що системні зв'язки тут необхідно шукати не тільки в межах денотативних значень, а й у термінах комунікативно-стилістичних характеристик. Розглядається також семантична різноманітність, трансформаційний потенціал та прагматичний аспект інфінітивних речень.

Мочар О.Ф. Темпоральна і локальна специфікація в англійському науково-технічному тексті // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 106-111.

У статті досліджуються особливості темпоральної та локальної специфікації (ТС і ЛС) і роль засобів різних мовних рівнів у експлуатації темпорально-локальної осі науково-технічного тексту в сучасній англійській мові. Об'єктом дослідження стали спеціальні тексти з фізики твердого тіла. Детальніше автор звертає увагу на регулярно експліцитні засоби ТС і ЛС. Проведений аналіз щодо частоти вживання, процентного співвідношення англійських дієслівних форм активного і пасивного станів, темпоральних і локальних специфікаторів у сумі дають наближення до ймовірної моделі функціонування засобів специфікації різних мовних рівнів у НТТ і свідчать, що для НТТ характерна динамічна взаємодія експліцитних засобів ТС і ЛС для адекватного виконання комунікативного завдання конкретного тексту.

Норинський В.А. Про внутрішню специфіку причинно-наслідкового періоду // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 37-40.

Розглядається специфічні риси різних за граматичним оформленням причинно-наслідкові конструкції англійської мови. Дослідження мовних засобів вираження

діалектико-матеріалістичної категорії каузальності пов'язується з питанням про основні синтаксичні одиниці. Пояснюється існування різних за формою каузальних конструкцій.

Огоновська О.В. Анафоричне і неанафоричне заміщення // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 16-20.

Анафоричне заміщення, що припускає антецедент в попередній частині тексту, - це структурне заміщення, метою якого є уникнути повторення та водночас зберегти структуру речення. Різновидом анафоричного є катафоричне заміщення, тобто попередження словоформи відбувається перш за все тоді, коли заміщується складна словоформа. Заміщення на рівні лексики є корелятивним. Певні дієслова (drink, eat, write, understand, know) узуально замінюються (have, take, give). Лексичне заміщення неанафоричне. Категоріальне заміщення, тобто заміщення деяких граматичних форм, також корелятивне. Цей тип заміщення відбувається тоді, коли існують обмеження у використанні замінювальної граматичної форми *to be hoping - hopeful, *to be doubting – to be doubtful.

Огоновська О.В. Деякі особливості семантики, комбінаторики і парадигми дієслів-заміщувачів // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 36-40.

Дієслова-заміщувачі є синонімами дієслів-корелятивів, які заміщуються ними, і водночас омонімами смислових дієслів to do, to have, to be, to take, to give, to get. Синонімія заміщувача та його корелята – відносна. Виявлено певні розходження у плані семантики, комбінаторики і парадигми між заміщуваним і його заміщувачем. Сфера застосування дієслова-заміщувача вужча ніж сфера заміщуваного дієслова, оскільки не всі смисли дієслова у практиці мовлення заміщуються. Комбінаторика заміщувачів є необмеженою, оскільки не діють селекційні правила, які регулюють заповнення позиції додатка іменниками певної семантики. Лексичні заміщувачі мають обов'язковий комплементарний зв'язок. Структурний заміщувач до часто не має додатка, хоч для смислового до комплементарний зв'язок обов'язковий. Тільки парадигма заміщувача є завжди точною реплікою парадигми заміщуваного. Прикладом цього може слугувати повна парадигма дієслова have і неповна парадигма смислового have.

Огоновська О.В. Деякі спірні питання дієслівного заміщення // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 24-27.

Припускають, що заміщувач do утворився від емпатичного do у тих позиціях, після яких анафоричне смислове дієслово опускалося. Згідно іншої концепції, він виник із стверджувальної ненаголошеної перифрастичної конструкції. Ця інтерпретація є більш ймовірною, оскільки заміщувач do завжди ненаголошений. Поділ дієслівного заміщувача на власне-структурний і лексично-структурний не є доцільним. Хоча у більшості випадків дієслово do заміщує синтетичні форми дієслова, відзначено також заміщення аналітичних форм. Отже, доцільно вважати парадигму заміщувача do повною.

Огоновська О.В. Дихотомія типів присудка // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 90. – С. 3-6.

Класифікація типів присудка – одне з актуальних питань синтаксису англійського речення. Залежно від наявності або відсутності модального і фазового дієслова кожен тип присудка представлений чотирма варіантами. Протиставлення процес: кваліфікація у певних ситуаціях мовлення стає іррелевантним, його нейтралізація передбачає актуалізацію немаркірованого члена замість маркірованого. У випадку транспозиції маркірований член реалізується замість немаркірованого.

Огоновська О.В. Концепція структурного дієслівного заміщення у радянській та зарубіжній англістиці // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 12-14.

Заміщення – явище багатогранне. Його функції виявлялись поступово і описувались засобами лінгвістичної термінології. Основна функція структурного дієслівного заміщувача do полягає в уникненні повторення дієслова, яке було вжите у попередньому

контексті. Суттєвим у визначенні функції заміщення є його місце серед засобів реалізації економії мовлення.

Огоновська О.В. Многократне дієслівне заміщення // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 9-12.

Значна частотність дієслівних заміщувачів, а також їх поширеність на різних рівнях мови, створюють передумови для реалізації двох і більше заміщувачів у межах речення, діалога чи абзаца невеликого обсягу. Універсальну сполучуваність мають узуальні лексичні дієслівні заміщувачі і синтаксичний заміщувач *do*. Сполучення узуального лексичного заміщувача з моделлю-заміщувачем v_1vN (*to take a look*) базується на єдиному принципі направленості дії, що особливо відчутно, коли обидва заміщувачі суміщаються в дієслівному компоненті. Сполучення заміщувачів – ефективний засіб мовленнєвої економії, особливо, коли другим із двох заміщувачів є синтаксичний.

Огоновська О.В. Нульова варіативна форма дієслова// Іноземна філологія. - 1984 - Вип. 76. - С. 43-47

У статті аналізують нульову варіативну форму дієслова. Слід розрізняти нульові варіативні форми синтетичних і аналітичних форм дієслова. Аналітичні форми представлені нулем частково. Нулюванню підлягає граматичний компонент (оператор), лексичний компонент (специфікатор), який являється постійним і підлягає повторенню. Якщо оператор дієслівної форми-антецедента і анафоричної форми не співпадають, останній стає рематичним і не може бути представленим нульовим варіантом. Нульова варіативна форма дієслова інфінітива дає підстави вважати його аналітичним, оскільки процес його нулювання ідентичний з процесом нулювання інших аналітичних форм дієслова. В синтаксисі нульовою варіативною формою представлена тільки зв'язка, хоча на рівні норм вона не відмічена. Нульовий варіант дієслова не потрібно вважати нульовим заміщенням. Заміщення і нульова варіативна форма-це різні форми когезії, оскільки і сам процес, і форма вираження у них різні.

Огоновська О.В. Синтаксичні процеси і економія мовлення // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 37-42.

Метою статті є упушення, суміщення і заміна дієслова, в яких спостерігається мовна економія. Найрадикальніше вона реалізується в повному упущенні, оскільки замість антецедента має місце нульова анафора. часткова заміна поширеніша в англійській мові. Суміщення – результат перетину двох форм присудка з ідентичним або іншофункціональним компонентом.

Огоновська О.В. Співвідношення між синтаксичними процесами: пропущенням, заміщенням і суміщенням (На матеріалі англійського дієслова) // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 18-21.

Синтаксичні процеси є засобом мовної економії. Економія в заміщенні полягає в заміні коротким дієсловом *do* майже всіх дієслів. Він знімає лексичні і трансформаційні фільтри. Найрадикальнішим засобом є повне пропущення, оскільки антецедент співвідноситься з нульовою анафорою. В частковому пропущенні оператор повторюється, специфікатор опускається. Це дає підставу кваліфікувати часткове пропущення як проміжну ланку між повторенням і пропущенням. Синтаксичні форми дієслова підлягають заміщенню, аналітичні – частковому пропущенню. Повторення дієслова або застосування синтаксичних процесів є факультативним, проте в певних контекстуальних позиціях може реалізуватися тільки один варіант.

Огоновська О.В. Статус нульового знака // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 43-46.

У статті розглядаються нульові форми на рівні фонетики, морфології і синтаксису. Автор зазначає, що нульові форми існують тільки у фонології та морфології. У синтаксисі

є тільки алітернанти. Отже, нульовий знак є двох родів – нуль і нульовий альтернант. Нульове дієслово є окремим випадком синтаксичного нуля. Нульовий альтернант дієслова може використовуватись як стилістичний засіб, він більш ефантичний, ніж повтор.

Омельченко Л.Ф., Максимчук Н.М. Складні і складнопохідні лексеми з суфіксом –ег // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 90. – С. 39-45.

У статті досліджуються складні іменники, утворені за допомогою суфікса –ег. Більшість з них стають надбанням мови, інші – функціонують в ролі оказіональних слів, як авторські неологізми. Суфікс –ег носить відбиток розмовної енергійної експресії і разом з тим підкреслює інтенсивність самої дії.

Островська О.М. Засоби мовної реалізації категорії оцінки (на матеріалі прози А. Хейлі та К. Кольєра) // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С.81-85.

У статті розглядається категорія оцінки з погляду лінгвістики, як така, що реалізується в різних мовних структурах. Для реалізації оцінки використовуються різні морфологічні категорії: прикметники, дієслова, іменники та прислівники. Часто оцінка реалізується кількома морфологічними категоріями. Найчастіше це такі поєднання, як прикметник - прислівник; дієслово - прикметник; іменник - прикметник; дієслово - прикметник.

П'ятничка Т.В. Засоби реалізації теперішності в англійському художньому тексті // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 190-196.

У статті розповідається про граматичні значення дієслівних часових форм та про розмаїття їх функціонування. Мова має певні засоби реалізації теперішнього часу: морфологічні, лексичні, симантичні, синтаксичні. У текстовій структурі ці засоби, як правило, поєднуються.

Паньків О.Б. Особливості структури і семантики димінутивних суфіксальних утворень у стандартній англійській мові та в просторіччі // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 26-33.

В статті обговорюється питання особливості структури і семантики димінутивних суфіксальних утворень у сучасній англійській літературній мові та в просторіччі. Стаття досліджує спільні та відмінні риси моделей утворення димінутивів. Ці моделі будуються згідно з структурними схемами, що існують в сучасній англійській літературній мові.

Виділяються три особливості зіставного аналізу суфіксального інвентаря.

Письменна О.О. Про досвід вивчення синтаксичної семантики двох'ядерних бездієслівних речень у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.87. – С. 48-53.

Ця стаття є спробою узагальнити нові результати дослідження та їх значення для наукових пошуків у рамках інших лінгвістичних напрямів. Концептуальні основи синтаксичного аналізу речення полягають у тому, що його перший етап – компонентний аналіз – включає дослідження структури речення, під якою розуміють синтаксичні зв'язки та компоненти, виділені на базі цих зв'язків. Другий етап – синтаксемний аналіз – включає вивчення синтаксико-семантичного змісту елементів речення.

Підгайська С.С. Синонімічно-сміслові функції однорідних простих присудків у науково-технічній літературі // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 21-26.

У статті розглядаються єднальні, протиставні, розділові та приєднувальні сміслові зв'язки між однорідними простими присудками в англійській науково-технічній літературі. Наводиться аналіз частотності вживання однорідних простих присудків у науково-технічних текстах порівняно з художньою літературою.

Покірна Л.М. Функціональне призначення конструкції з постпозитивним прийменником // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 42-47.

Предметом статті є аналіз причин, які привели до утворення конструкції з постпозитивним прийменником в реченнях емпатичного комунікативного типу в англійській мові. Формування конструкції з постпозитивним прийменником представлено як мовна зміна, в основі якої лежить цілий комплекс причин.

Полюжин М.М. Морфеми проміжного статусу в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 62. – С. 48-52.

Розглядаються деякі основні семантичні та дистрибутивні особливості морфем проміжного статусу – відносних префіксів і радикалідів, які поєднують у собі властивості службових і неслужбових одиниць мови. У той час як відносні префікси характеризуються властивостями службових одиниць, радикали за своєю семантикою тяжіють до кореневих морфем. Отже, розмежування префіксації і словоскладання не може бути чітко і переконливо проведено без урахування функціональних, тобто дериваційно-семантичних та дистрибутивних властивостей морфем проміжного статусу.

Пономаренко Є.В. До питання про функціональну категорію уточнення в англійській мові // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 79-82.

Автор розглядає один з випадків функціонування категорії уточнення. Велика увага приділяється уточнюючому зв'язку, що розкриває різноманітність форм семантичної та граматичної взаємодії елементів речення. Уточнення в англійській мові включає різноманітні типи смислового взаємозв'язку компонентів речення і ґрунтується на граматично різнорідних типах відношень.

Пономаренко Є.В. Предикативні властивості пояснення як мовної одиниці // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 84-88

У цій статті автор прикладами підтверджує, що пропозиція, висловлена пояснювальною конструкцією, у граматичній структурі висловлення частково реалізується імпліцитно. Отже, висловлення із поясненням можна вважати некомплектним (незалежно від граматичної повноскладності). У структурах, що містять пояснення спостерігається так званий семантико-синтаксичний еліпс. Так, наявність пояснювальної конструкції перетворює синтаксично просте речення в ускладнене, потенційно поліпредикативне.

Романова Т.О. Сполучуваність прислівників з дієсловами і її залежність від категорії часу // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 20-25.

У цій статті досліджується питання про залежність сполучуваності прислівників з дієсловами у сучасній англійській мові від категорії часу. Дослідження здійснювалося на матеріалі вибірки з сучасної англійської і американської прози, поезії, публіцистики. Для встановлення залежності або незалежності сполучуваності прислівника з дієсловом від категорії часу застосовано статистичну методику. Для остаточних висновків було складено таблицю критеріїв хі-квадратів (критерії незалежності) для всіх груп часів і таблицю величин коефіцієнтів сполучуваності. Наслідки досліджень дають підставу дійти висновку, що у всіх групах часів виявляється залежність сполучуваності прислівників з дієсловами від категорії часу, особливо в групах неозначених і перфектних часів.

Сазикіна Т.П. Дескриптивний аналіз лексеми *same* в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. - 1985. - Вип. 77. - С. 40-44

Матеріалом статті є дескриптивний аналіз лексеми *same* у сучасній англійській мові. Співвідносна з лексемою *same* граматична сутність може мати субстантивний, ознаковий і прислівниковий характер, у відповідності з чим вона повинна розглядатися на рівні мови як репрезентуюча своєю поверхневою формою три різних слова, які відносяться до трьох різних частин мови: іменник, прикметник і прислівник.

Сулимовська З.В. Кількісно-якісний аналіз сполучності основних моделей синтаксичних комплексів з препозиційними елементами в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 15-19.

Наводиться кількісно-якісний аналіз сполучуваності основних моделей граматичних комплексів з препозиційними елементами на матеріалі суцільної вибірки об'ємом 3500 випадків. Досліджувані структури вторинної предикації представлені чотирма морфолого-синтаксичними моделями. Препозиційні елементи моделей в основному (93%) виражені дієсловами, іменниками та прикметниками складають лише 7%. Препозиційні елементи кожної окремої моделі також охарактеризовані якісно і кількісно.

Сулимовська З.В. Маркованість і немаркованість структури вторинної предикації та її елементів у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 90. – С. 20-26.

Автор розглядає марковані та немарковані структури вторинної предикації – прийменникового і безприймникового додатка, а також аналізує, яким чином визначається маркованість і немаркованість даного типу частотністю вживання і семантикою дієслова, що вводить ці структури. У статті також подано кількісні характеристики прийменників, пов'язані з описом маркованого додатка.

Сулимовська З.В. Реалізація значення каузальності в граматичних комплексах (на матеріалі англійської мови) // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 67-71.

У статті розглядається конструкція *to make*, що належить до лексико-синтаксичних структур, які передають спонукання, каузальність, надання кому-небудь або чому-небудь певної якості. У статті виявлено характерні структурно-семантичні сполучення із дієсловом *to make* і встановлено його лексичні та граматичні властивості. Матеріалом дослідження слугують 1344 приклади, вибрані із творів англійських і американських письменників. Дослідження сполучень дієслова *to make* показало, що дане дієслово реалізується в межах різних синтаксичних моделей. До найменш вивчених відносяться моделі, які відображають його семантичні зв'язки із структурою вторинної предикації.

Сулимовська З.В. Якісно-кількісна характеристика граматичних комплексів у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.87. – С. 65-71.

Розглянуто внутрішню структуру, основні морфолого-синтаксичні моделі граматичних комплексів з вторинною предикацією та дати якісно-кількісну характеристику їх елементам. Досліджувану структуру у нашій вибірці представляють чотири морфолого-синтаксичні моделі. Перша і друга являють собою двокомпонентні вторинні структури предикації: у першій з них вторинний предикат виражений відповідно зв'язковим дієсловом у неособовій формі і суб'єктним доповнювачем або предикативом і яким-небудь незв'язковим дієсловом у неособовій формі та об'єктним доповнювачем до нього.

Сухорольська С.М. Аналітичне дієслово як прояв основної типологічної тенденції англійської мови // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 75. — С. 32-39.

Аналітичне дієслово типу *let go, make believe*, будучи ознакою аналітичних тенденцій англійської мови на лексичному рівні, має ряд відмінних структурно-функціональних ознак (недопустимість розділення компонентів, факультативність валентності), а це не властиво аналітичній каузативній конструкції.

Сухорольська С.М. Двокомпонентне дієслово *get rid* як одиниця лексичного рівня // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 3-8.

Встановлюється лінгвістичний статус двокомпонентного дієслова *get rid*, яке витісняє з вжитку свій монологічний корелят *rid*. Аналіз парадигматичних і синтагматичних властивостей дієслова *get rid* свідчить про його структурну і смислову цілісність і, відповідно, про його належність до лексичного рівня мови. Розглядаються

також критерії відмежування даного аналітичного дієслова від інших аналітичних омовленостей: пасива з дієсловом *get* (морфологічний рівень) і кваліфікативного присудка типу *get tired* (синтаксичний рівень).

Сухорольська С.М. Статус двокомпонентних дієслів типу *let go, make believe* // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 48-54.

У цій статті проводиться аналіз неправомірності віднесення даних складних утворень до розряду складних слів, морфологічних форм слова, вільних словосполучень з огляду на відсутність повної тотожності перших з останніми. Аналізовані двокомпонентні дієслова є проявом аналітичності англійської мови на лексичному рівні і разом з аналітичними конструкціями інших рівнів розглядаються як функціонування аналітичної структури мови в широкому значенні.

Теплий І.М. Морфологічний аспект дієслівної репрезентації // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 47-53.

У даній статті робиться спроба морфологічного аналізу дієслів-репрезентантів, які власне й уможливають функціонування дієслівної репрезентації. Автор висловлює думку щодо морфологічних властивостей дієслів-репрезентантів. Їм притаманна станова необмеженість у функціонуванні, однак частотність їхнього вживання в пасивному стані значно нижча порівняно з активним.

Теплий І.М. Співвідношення дієслівного заміщення та репрезентації // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 90. – С. 16-20.

Синтаксичні процеси дієслівної репрезентації і заміщення в англійській мові доповнюють один одного. Вони відрізняються у механізмах їх дії, засобах вираження та дієслівній формі. Проте між ними є і спільні риси. Вони забезпечують структурну завершеність речення, в основі обох процесів лежить відношення “пресупозиції” на лексико-граматичному рівні.

Теплий І.М. Дихотомія дієслова *to do* як синтаксичного замітника та репрезентанта // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 53-57

Дієслово *to do*, що охоплює всі дієслова класу *actio*, посідає особливе місце серед засобів реалізації дієслівної репрезентації та дієслівної заміни, синтаксичних процесів. З огляду на це можна говорити про граматичний дуалізм дієслова *to do* або його дихотомію.

Теплий І.М. Діахронічний аспект дієслова *to do* як синтаксичного замітника та репрезентанта // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 34-40

Дієслово *to do* становить найбільший інтерес як таке, що поєднує функції дієслівного замітника та репрезентанта. Саме широка семантика цього дієслова, його фонематична простота, а також частотність вживання спричинилися до того, що воно стало ще й допоміжним дієсловом, отже, набуло всіх необхідних рис дієслівного синтаксичного репрезентанта. Набувши цієї функції і зберігаючи функцію дієслівного замітника, *do* стало носієм двох синтаксичних функцій і в такий спосіб розвинуло двоїсту граматичну природу.

Федорчук М.Н. Морфологічна структура внутрішнього монологу в повісті Е. Хемінгуей “Старий і море” // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 87. – С. 59-65.

Ця стаття досліджує займенники і часову систему внутрішнього монологу. Аналіз показує використання 1-ї особи од., 2-ї особи од. та 1-ї особи мн. Також визначено три ступені узагальнення множинного *we*. Актуальний та ретроспективний типи внутрішнього монологу характеризуються певними темпоральними ознаками. Для першого – це вживання теперішнього часу, а для другого – минулого. Робиться висновок, що внутрішній монолог і внутрішній діалог є основними літературно-художніми прийомами в творі Е.Хемінгуей „Старий і море”.

Філіпова І.В. Граматика і семантика деад'єктивного іменника в англійській мові // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 27-33.

Розглядається питання функціонально-семантичних зв'язків мовних одиниць і можливості їх співвідносних трансформацій. У зв'язку з цим привертають увагу синтаксичні процеси номіналізації, у якій не останнє місце займають такі посередницькі засоби означування якості як деад'єктивні імена якості, що функціонують у реченнях полі-предикативної ускладненої структури. Деад'єктивні номінативи можуть включатися в речення різних типів, різноманітних і за структурними властивостями, і за смисловими і стилістичними можливостями. Загорнута предикативність імен якості попереджується в різних типах номіналізації: залежній/незалежній; згорнутій/розгорнутій; суб'єктній/об'єктній, а також досліджується використання деад'єктивного іменника для посереднього означування різних відтінків категоріального значення аспектуальності.

Фіногіна Т.С. Функціонування дієслівних форм умовного способу в непрямих мовленнєвих актах // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 22-25.

Стаття присвячена аналізу функціонування дієслівних форм умовного способу (УС) в непрямих мовленнєвих актах, зокрема аналізу комунікативного аспекту функціонування умовного способу дієслова. Особливий інтерес представляє функціонування дієслівних форм УС у реченнях. Речення, що включають дієслівні форми УС, можуть функціонувати в директивних, комісивних, експресивних мовленнєвих актах (МА). Автор докладно розглядає ці функції і робить висновок, що необхідно поглиблено досліджувати дану граматичну категорію дієслова із врахуванням комунікативних контекстів його використання.

Харитонов І.К. Інтенсивно-допустові конструкції сучасної англійської мови та їх актуальне членування // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 44-50.

Стаття присвячена аналізу складних допустових конструкцій сучасної англійської мови через співвідношення змісту компонентів логічної (або концептуальної) ситуації допустовості (концесивності) з компонентами актуального членування цих конструкцій. Автор доходить висновку, що основна рема у допустових реченнях завжди належить до головної частини, незалежно від послідовності частин складнопідрядного речення.

Чекунова І.А. Об'єктність на рівні тексту // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 9-15.

У англійській мові існує особливий вид додатка – текстовий додаток. Характер взаємовідношення з середовищем обумовлює існування кількох варіантів текстового додатка – незалежного і залежного. Взаємодія синтагматичних і парадигматичних зв'язків дозволяє виявити об'єктні відношення на рівні тексту і визначає різний набір структурно-позиційних варіантів об'єктних конструкцій. Текстовий додаток може бути стилістично маркованим.

Шадманов К.Б. Роль латинських лексичних запозичень у поповненні абстрактно-філософської лексики англійської мови в XVI столітті // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 26-30.

У статті визначається роль латинських запозичень у поповненні абстрактно-філософської лексики англійської мови в епоху пізнього Ренесансу, їхнє місце в тематичних рядах, специфічних для цієї області знань. Латинізми відіграли певну роль у поповненні тематичних рядів, що характеризують матеріальність світу, вчення про рух і його форми, просторово-часові відношення, загальний зв'язок між явищами і філософську категорію суті і явища.

Шевченко О.Л. Непрямі спонукальні речення та засоби їх вираження в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 50-53.

Стаття присвячена питанням вивчення імпліцитних форм спонукання. Розглядаються деякі праці лінгвістів, які стосуються даної проблеми. Автор вказує на безпосередній зв'язок вивчення непрямого спонукання із дослідженням граматичних, семантичних і прагматичних аспектів речення, а також значення і вживання мовних одиниць.

Шпак О.А. Нульова форма дієслова в синтаксичному процесі суміщення // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.87. – С. 43-48.

Нульове вираження компонента синтаксичної конструкції спирається на систему аналогічних конструкцій, до яких цей компонент має матеріальне вираження. Як і нульова морфема, нульова форма слова чітко виконує свою граматичну функцію на фоні розвинутої парадигми експліцитних форм. Проте мова не обмежується системою парадигматичних відношень. Слово характеризують як парадигматичні, так і синтагматичні зв'язки, які визначають вживання конкретної мовної форми, в тому числі і нульової.

Ятель Г.П. Про синтагматику й парадигматику прийменникового сполучення в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 62. – С. 59-67.

У статті розглядаються синтагматичні і парадигматичні відношення між одиницями синтаксичного рівня словосполучення, аналізується взаємозв'язок між синтаксичним і словотворчим процесами всередині прийменникового словосполучення.

НІМЕЦЬКА МОВА

Буйницька Т.О. Комунікативно-прагматична та стилістична функції поширеного означення у публіцистичному тексті жанру “подорож” // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 92-100.

Метою статті є встановлення комунікативно-інформативної ролі поширених означень в тексті, реалізація ними прагматичної установки автора, їх стилістичного навантаження. Стрижневим словом атрибутивної групи є узгоджений прикметник або дієприкметник. Аналіз проводиться на матеріалі творів-подорожей Е.Е. Кіша “Висадка в Австралії” та О. Готше “Зліва та справа від екватора”.

Буйницька Т.О., Кондзьолка О.В. Підрядні означальні речення у тексті літературно-критичних творів А.Абуша // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 66-71.

У тексті літературної критики А.Абуша підрядні означальні речення виступають як стилетворчий елемент, реалізуючи такі характерні риси цього жанру, як конкретність, об'єктивність, емоційність, експресивність. Стилестична характеристика означального речення значною мірою залежить від семантики опорного слова у головному реченні. Посиленню експресивності означального речення сприяє його включення до складу многочленного синтактико-стилістичного прийому, що має кілька різновидів: сполучення означального речення з перерахуванням, відокремленою прикладкою, парентезою, порівнянням. В контексті індивідуального стилю письменника означальні речення допомагають йому викласти свою точку зору, спростувати невірні погляди, переконати читача.

Віталіш Л.П. Семантичний зв'язок сірконстанта з фінітним дієсловом у конструкції Vf+mit+Ndev // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 83-90.

У статті аналізується семантична структура конструкції, яка складається з фінітного дієслова і сірконстанта, репрезентованого прийменником mit і девербативним іменником. Розглядаються різні способи семантичного зв'язку предикатів, які складають конструкцію: включення, темпоральні відношення, дублювання.

Віталіш Л.П. Типи семантичного зв'язку сірконстанта *vor+Ndev* з фінітним дієсловом // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.78. – С. 65-69.

Аналізуються типи семантичних зв'язків сірконстанта з фінітним дієсловом у конструкції “фінітне дієслово + прийменник *vor* + девербативний іменник”. Виявляються причинно-наслідкові та темпоральні відносини між компонентами конструкції, описується семантична структура речень-прикладів у термінах лінгвістичної концепції В.В. Богданова.

Гаврилів Т.І. До визначення поняття модальності (на матеріалі модальних дієслів сучасної німецької мови) // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 69-77

У цій статті автор звертається до визначення поняття модальності. Він дійшов висновку, що проблема поняття модальності – складна і багатоаспектна. Щодо модальних дієслів, то варто насамперед розрізнити первинну та вторинну модальність, кожна з яких вирізняється власною специфікою, а тому потребує диференційованого підходу в аналізі.

Гаврилів Т.І. Функціональна еквівалентність німецького дієслова *wollen* в українській мові // Іноземна філологія. – 1996. – Вип.109. – С. 87-96

На основі проведеного аналізу бачимо, що основні значення німецького модального дієслова *wollen* та конструкції з ним не завжди передаються українським модальним дієсловом хотіти та відповідними конструкціями, а досить часто іншими дієсловами, які завдяки власній семантиці можуть виступати в ролі модальних, і модальними словами (прислівниками і частками).

Гаврилів Т.І. Синтаксичний статус модальних дієслів у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 59-63.

Дана стаття присвячена питанню синтаксичного статусу модальних дієслів(МД). На думку автора потрібно виробити диференційований підхід, який би пов'язував функціональні особливості МД зі специфікою їхньої лексичної семантики. Автор подає детальний аналіз процесу визначення синтаксичного статусу МД.

Гандзюк С.П. Логічна основа синтаксичних процесів (На матеріалі німецької мови) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 3-7.

У статті розглядається логічна вмотивованість синтаксичної деривації на рівні членів речення і на рівні речення. За допомогою логіко-граматичного аналізу синтаксичних процесів розподілу ядерних речень демонструється, як внутрішня динаміка синтаксичної системи визначається динамікою людського мислення.

Грубе У. До питання про варіантність синтаксичної структури питального речення в українській мові у порівнянні з німецькою //Іноземна філологія. - 1994. - Вип. 107. - С.96 - 103.

У статті досліджено питання і проблеми комунікативного синтаксису в українській мові у порівнянні з німецькою. В українській мові приблизно в п'ятдесяти процентах питальних речень дієслово розташоване за четвертою позицією. В німецькій мові дієслово найчастіше розташоване у четвертій позиції. В обидвох мовах питальне слово найчастіше розташоване на початку речення.

Грицина Н.І. Словотворча структура іменників з другим віддієслівним компонентом на *-er* // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 33-40.

Автор розглядає словотворчі процеси, які можна віднести до найактуальніших проблем сучасної теорії словотвору і методики словотворчого аналізу. До таких ще не повністю досліджених об'єктів відноситься також і семантична структура композитів словотворчої моделі на *-er*, які співвідносяться з особою чоловічої статі і являють собою широке поле для вивчення закономірностей і особливостей словотворчого моделювання.

Грицина Н.І. Спостереження над структурним співвідношенням іменникових суфіксів // *Іноземна філологія.* – 1981. – Вип. 64. – С. 41-49.

Автор статті робить спробу визначити специфіку структурних зв'язків іменникових суфіксів шляхом встановлення суми контекстів, які виконують для них роль змінного оточення. Така методика розподілу суфіксів дає змогу встановити різноманітні типи їхніх дистрибуцій, норму інтегрування і визначити статус кожного елемента, виявляючи при цьому місця можливих змін в системі словотвору.

Дрейкант О.А. Модальний майбутній час у німецькій та англійській мовах // *Іноземна філологія.* – 1981. – Вип. 62. – С. 94-100.

Розглянуто місце модальних дієслів *sollen, wollen, shall, will* у розвитку системи форм майбутнього часу у німецькій та англійській мовах. Саме ці модальні дієслова в різні періоди найчастіше служили для опису майбутнього часу, при цьому до 15 ст. в обидвох мовах в основному цю функцію виконували *sollen* і *shall*, які втратили своє основне значення ще раніше. У сучасній німецькій та англійській мовах знову можемо спостерігати деяку спільну тенденцію – переважання *wollen* і *will* у конструкціях для вираження майбутнього часу.

Дуркот Ю.О. Про парадигму імперативу в старовірхньонімецькій мові // *Іноземна філологія.* – 1992. – Вип. 104. – С. 53-59.

У запропонованій статті робиться спроба побудувати парадигму імперативу старовірхньонімецької мови, спираючись у першу чергу на семантичні принципи. За структурою роботу можна поділити на дві частини: в першій частині аналізуються форми, які, на думку автора, входять у парадигму імперативу старовірхньонімецької мови, в другій – виділяються принципи, на основі яких формується дана парадигма.

Жовнірук З.Л. Модифікації репрезентивного компонента прямої мови (На матеріалі творів Германа Канта “Актовий зал”, “Вихідні дані”) // *Іноземна філологія.* – 1983. – Вип. 69. – С. 54-58.

Пряма мова може виділятися в авторському тексті не тільки традиційним репрезентивним компонентом (РК), а й його модифікаціями (МРК). МРК є незалежними реченнями авторського контексту в бінарній синтаксичній конструкції з прямою мовою на синтаксичному рівні, але семантично залежними від прямої мови. У творах Германа Канта “Актовий зал” і “Вихідні дані” констатується присутність МРК, які містять в собі інформацію про пряму мову, модифікацію контекстуального РК, латентну форму РК.

Жовнірук В.Л. Типологія прямої мови в сучасній німецькій художній літературі // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 100. – С. 102-107.

Пряма мова в художній літературі – спосіб реалізації авторських ідейно-тематичних, художньо-естетичних завдань, суттєвий елемент характеристики персонажа, який сприяє виділенню в ньому типового та індивідуального. З допомогою прямої мови автор створює мовний образ діючої особи, відбиваючи для цього з величезного мовного матеріалу найбільш важливе, необхідне, властиве даному персонажу у відтвореній ситуації. Для позначення прямої мови у німецькій мові існує ряд термінів: *die gesprochene Rede, die angeführte Rede, die wörtliche Rede*. Появу цих термінів зумовив різний підхід до тлумачення самого поняття пряма мова. Традиційно у німецькій філологічній науці прийнято вживати термін *die direkte Rede*. Так, відомі німецькі мовознавці Е.Лерх, Л.Шпітцер, З.Краль, Г.Бекер, В.Співок, Д.Фаульзайт, Г.Кюн, В.Флейшер, Г.Міхель та інші розглядають пряму мову як одну з форм репродукції чужої мови у зіставленні з невластивою прямою та непрямою мовами.

Жовнірук З.Л. Форми репродукції чужої мови (прямої, невластиво-прямої і непрямої) як засіб характеристики персонажів повісті К. Вольф “Розколоте небо” // *Іноземна філологія.* – 1981. – Вип. 63. – С. 75-83.

У статі розглядаються три засоби мовної репродукції, які використовуються як мовна характеристика персонажа, мовна індивідуалізація та типізація, як засіб психологізації зображення. Констатується, що зі всіх засобів передачі чужої мови найчастіше вживають пряму мову, яка вводиться репрезентантом в препозиції, інтерпозиції та постпозиції. Важливим засобом мовної характеристики є невласне-пряма мова, яка виступає у трьох видах: аукторальна, аукторально-персональна, персональна. Вживання непрямой мови зведено до мінімуму. Одним з ефективних засобів діалектичного взаємозв'язку та мовної характеристики персонажів є взаємопереходи різних способів передачі чужої мови. Це особливо властиве стилю К. Вольф.

Задорожний В.В. Синтаксичні особливості німецьких патентних текстів // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 86. – С. 74-80.

Проаналізовано деякі синтаксичні особливості німецьких патентних текстів, зокрема довжину речень і частоту їх вживання, різні види простих та складних речень, порядок слів у реченні. Дослідження базується на даних, одержаних в результаті статистичного експерименту. На основі проведеного аналізу німецьких патентних текстів можна сказати, що найбільша кількість речень має довжину від 9 до 39 слів; середня довжина становить 32,6 слова.

Зеленко Т.Д. Особливості синтаксичної сполучуваності прикметника і інфінітива у сучасній німецькій і українській мовах // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 60-65.

Розглядається питання про синтаксичну роль прикметника, який приєднує до себе залежний інфінітив у німецькій та українській мовах. Вибрані з художньої літератури приклади дозволяють зробити висновки про частоту вживання таких прикметників і про синтаксичну поведінку як прикметників, так і залежних від них інфінітивів в обох мовах. Аналіз факторів, які визначають сполучуваність прикметника із залежним інфінітивом у німецькій і українській мовах, дає підставу вважати індуктивність семантично-синтаксичною категорією, що залежить як від семантики керуючого інфінітивом прикметника, так і від його синтаксичного вживання.

Зеленко Т.Д. Роль евольвентів у визначенні синтаксичної функції прикметника, що приєднує до себе дієслово в неозначеній формі // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 72-77. Автор розглядає результати дослідження про вживання, зв'язок і напівзв'язок (евольвентів) у реченнях зі словосполученням А+І (прикметника + інфінітива). Спостереження показали, що від використання того чи іншого дієслова залежить деталізація синтаксичної функції прикметника, яке є означенням до підмета або додатка.

Зернова В.К. Структура іменників з конститuentами *unter-* та *ober-* у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 45-50.

За допомогою аналізу за методом безпосередньо складових (БС), іменники з конститuentом *ober-* можна розподілити залежно від їхніх структурних особливостей так само, як і іменники з *unter-*, на три головні структурні типи: префіксальні іменники, які представляють безпосередню сполучуваність *ober-* з основами іменників; складні іменники з першим БС – похідним іменником з *ober-*; іменники, які корелюють з відповідними префіксальними прикметниками. Іменники з *ober-*, *unter-* являють собою стійку підсистему, утворені по законах моделювання сучасної німецької мови.

Іваницька М.Л. Обставина та семантичні зв'язки у реченні // Іноземна філологія. - 1995. - Вип. 108. - С.25 - 30.

Автор статті досліджує обставини та семантичні зв'язки у реченні. Обставини можуть виконувати у реченні дві функції: бути актантом або сірконстантом. У ході статистичного аналізу обставин, виражених підрядними реченнями, вдалося довести, що валентно не необхідні конкретизатори також пов'язані із семантикою дієслова, а також те, що немає чіткої межі між обставинами актантів та сірконстантами.

Іванюк В.Ю. Залежність вживання часових форм німецького дієслова від функціонального стилю // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 79-85.

Вивчається залежність вживання часових форм німецького дієслова від чотирьох функціональних стилів: мовлення автора художньої прози, розмовного, публіцистичного і наукового мовлення. Встановлено, що вживання часових форм дієслова обумовлено функціональним стилем, однак ця обумовленість не є абсолютною. Оскільки часові форми багатозначні, то існує більший зв'язок між функціональним стилем і конкретним значенням часової форми.

Каліущенко В.Д. Німецькі відіменникові дієслова: семантичні і структурні типи та розвиток їх продуктивності // Іноземна філологія. - 1982. – Вип. 67. – С. 43-51.

У цій статті автор розглядає питання, що стосуються встановлення семантичних груп відіменникових дієслів(ВД), визначення продуктивності цих груп, а також структурних типів ВД. ВД розподіляються на 5 типів на основі функції мотивуючих іменників(МІ) стосовно позначення елементів ситуації, яку виражає ВД-предикат з його аргументами. Їх продуктивність змінилась таким чином: зросла продуктивність ВД, МІ яких виражають ознаки учасників ситуації, знизилась в процентному відношенні кількість ВД, МІ яких виражають дію, цілісну ситуацію. Цифрові дані уточнюють динаміку розвитку продуктивності структурних типів. Семантичні і структурні типи ВД-термінів мають свої особливості щодо їх продуктивності порівняно з ВД-нетермінами.

Кислякова Л.І. Дієслова з імпліцитним значенням заперечення в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 52-57.

Природні мови мають цілу систему засобів вираження імпліцитного заперечення. Одна із можливих репрезентацій імпліцитного заперечення – дієслова з інкорпорованим запереченням, тобто дієслова з семою Neg (verbieten, leugnen, verhindern). У корпусі дієслів із семою Neg вичленовуються окремі лексико-семантичні групи дієслів, які, в свою чергу, об'єднуються у розряди узагальнюючого характеру. При встановленні розрядів враховуються особливості вираження дієсловами з семою Neg відношення до ситуації, що маніфестується в пропозиції; характер локалізації ситуації у просторово-часовому континуумі (ситуація наявна, припиняється, не настає); особливості поведінки учасників ситуації (в основному, суб'єкта).

Кислякова Л.І. Приховане заперечення як компонент значення ціркумстантних слів типу *vergebens* // Іноземна філологія – 1983. – Вип. 69. – С. 59-63.

Розглядається приховане заперечення у словах типу *vergebens* (*vergeblich umsonst*). Під прихованим (імпліцитним) запереченням слід розуміти заперечення без формалізованих засобів традиційних граматик. Підставами для такого розгляду є основні положення прихованої граматики і визнання принципу асиметричного дуалізму мовного знаку. Слова, які аналізуються – ціркумстантні з прихованим запереченням (негацією), повинні розглядатися як прояв заперечення в межах невисловленої пропозиції. Ці ціркумстанти належать до предиката, тобто характеризують тільки ситуацію, а не предмет. Контекстуальний аналіз ціркумстантів з прихованим запереченням розкриває низку особливостей в їх функціонуванні.

Кусько К.Я. Семантичні особливості сурядних і підрядних зв'язків у структурі невласне-прямої мови // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 78. – С. 48-53.

Для синтаксичної будови НПМ характерний лінійний, при єднальний характер зв'язків. Особливо продуктивні у НПМ синтаксичні структури з сполучниками *und, aber, oder*. Посилюється також продуктивність гіпотактичних структур, а саме з підрядними сполучниками *ob, weil, als, damit, wenn*. Специфіка даних структур проявляється у тому, що вони у НПМ у більшості випадків редукуються, вживаються як самостійні, втрачають свою традиційну гіпотактичність, набувають частково паратиптичної семантики, що у

структурі літературних творів пов'язано з реалізацією певних авторських художньо-естетичних завдань.

Лавриненко Г.Я. Утворення композитів як вияв валентності імен дії в німецькій мові // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 61-65.

Предметом дослідження статті є іменники із синтетичним другим компонентом, що означає дію. Автор намагається виявити валентні відношення між синсемантичним другим компонентом, вираженим віддієслівним іменником, та його актантами, а також співвідношення валентних особливостей даних композитів з валентністю відповідних віддієслівних іменників за допомогою методу перифраз.

Левицький В.В., Пахолок Г.М. Сполучуваність прислівників з прикметниками в німецькій мові // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 65-71.

Мета статті – дослідити особливості семантичної сполучуваності прислівників з прикметниками. Матеріалом для дослідження стала вибірка із 22 творів художньої літератури. Одержана картотека включає 5246 синтагм. Аналіз показав, що більшу частину словосполучень прислівників з прикметниками у німецькій мові становлять інтенсифікатори. Пропонується методика, за якою можна виявити “позитивні” і “негативні” синтагматичні зв'язки.

Литвинов М.М. Уточнюючі прислівники // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 62. – С. 86-93.

У структурі речення прислівник може залежати як від дієслова, так і прикметника чи іншого прислівника, в деяких випадках також від іменника. Дана стаття присвячена аналізу німецьких прислівників, що належать до адвербіальних словосполучень. Усе багатоманіття уточнювачів зводиться до двох основних типів, а саме до конкретизації: 1) місцезнаходження предмета; 2) спрямованості руху (дії). Характеризуючи прислівники, які конкретизують місцезнаходження предмета, слід відзначити, що серед просторових прислівників місця можна виділити підгрупу слів, які виступають у реченні залежно від семантичного характеру дієслова, з яким вони зв'язані як у функції прислівників із значенням місцезнаходження, так і у функції прислівників із значенням спрямованості. Німецькі лінгвісти провели багато досліджень і навели свої приклади у цій статті.

Литвинов М.М. Про еволюцію складених прийменників у процесі історичного розвитку німецької мови // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 98-105.

Розглядається питання розвитку складених прийменників. До недавнього часу кількість останніх була досить незначною: an ... statt, von ... wegen, um ... willen. Сюди ж можна віднести постпозитивний прийменник gegenüber, який ще у XVIII ст. мав форму gegen mir über. Деякі прийменникові сполучення могли використовуватися як складений прийменник: nach briffe laut. Для застарілих складених прийменників характерною рисою є злиття в одне слово (anstatt, gegenüber) або відпадання першого компонента та використання другого у функції післяйменника (wegen, willen). У нових складених прийменниках значення першого компонента доповнюється за допомогою післяйменника або займенника: von ... aus, an ... entlang, nach ... zu.

Максимчук Б.В. Взаємозв'язок між граматичними і валентними властивостями кваліфікатора в структурі актуальних речень сучасної німецької мови // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 43-50.

У статті йдеться про взаємозв'язок між граматичними і валентними властивостями кваліфікатора в структурі актуальних речень сучасної німецької мови. У результаті проведених досліджень автору вдалось визначити якісну і кількісну специфіку маніфестації кваліфікаторів типу gut на рівні поверхневої структури актуального речення. Характер взаємозв'язку між формальними і смисловими особливостями кваліфікатора

визначається у кінцевому підсумку характером його включення у структуру актуального речення.

Максимчук Б.В. Граматична репрезентація кваліфікаторів на рівні парадигматичної морфології // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 68-77.

У статті зроблено спробу по-новому показати репрезентацію лексичних одиниць типу *gut* на рівні явної і прихованої морфології, з огляду на гіпотезу про існування слів з імпліцитним типом маркування зв'язків із граматичною структурою мови і спираючись на поняття кваліфікатора – ідіотнічної категорії у системі частин мови сучасної німецької мови, яка має необхідний функціональний зв'язок із суб'єктно-предикатною структурою абстрактного речення.

Максимчук Б.В. Лексико-граматична тотожність біфункціональних кваліфікаторів у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 70-78.

Виходячи з думки про ліквідацію лексико-граматичної опозиції між якісними прикметниками та їх однокореневими у корелятах сучасній німецькій мові, критичному аналізу підлягають існуючі концепції лексико-граматичної тотожності біфункціональних кваліфікаторів і висувається гіпотеза про лінгвальну специфіку цієї тотожності.

Максимчук Б.В. Лінгвістичне визначення категоріального значення кваліфікатора у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 55-63.

У лінгвістичній літературі існують суперечливі, часто теоретично необгрунтовані погляди на специфіку граматичного концепта кваліфікаторів сучасної німецької мови. Розв'язання проблеми категоріальної специфіки лексичних одиниць типу *gut* неможливе без вироблення нової методики дослідження. Саме створення такої методики і запропоноване у цій статті.

Максимчук Б.В. Системні зв'язки кваліфікатора у функції предикативного означення (на матеріалі німецької мови) // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 29-34.

У статті досліджується взаємозв'язок формальних і смислових властивостей кваліфікатора із синтагматичною домінантою і носієм ознаки в граматичній моделі $S+V\text{ voll}+K(РА)$, специфіка якої виявляється у вербальному фрагменті $V\text{ voll}+K(РА)$. Ця специфіка полягає в тому, що семантичне узгодження між кваліфікатором і синтагматичною домінантою здійснюється переважно у плані часової і причинно-наслідкової співвіднесеності аргумента основної предикації із предикатом в крапленого в матричну структуру елемента іншого ядерного речення.

Максимчук Б.В. Факультативний аргумент предикатно-логічної структури кваліфікативного предикатного знака // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 59-65.

Автор проводить аналіз логіко-семантичної валентності біфункціональних кваліфікаторів, які традиційно називають якісними прикметниками та прислівниками, і визначає роль необлігаторного аргумента кваліфікативного предикативного знака в класній ідентифікації лінгвальних одиниць типу *gut*.

Максимчук Б.М. Взаємозв'язок формальних і смислових властивостей кваліфікатора у вербальній сфері актуального речення в межах граматичної моделі $S + V\text{ KOP} + K$ // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 20-27

У моделі $S + V\text{ KOP} + K$ виявляється різнопланова фіксація валентних і граматичних властивостей кваліфікатора, зумовлена структурним характером синтагматичної домінанти і носія ознак, а також їх полярним розмежуванням у структурі актуального речення : синтагматична домінанта – вербальний синтагматичний фрагмент.

Максимчук Б.М. Еволюція граматичного концепту кваліфікативних слів німецької мови // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 25-34

Разом із розвитком граматичної системи змінюється і зміст, внутрішня розчленованість граматичного концепту, його репрезентація на формально граматичному рівні та місце у системі частин мови. Проте формування кваліфікаторів зумовлене не тільки тенденціями у розвитку граматичної структури мови. Оскільки специфіка граматичних значень формується під впливом логічної структури мислення, то цілком очевидно, що пізнання лінгвальної природи кваліфікатора не можливе без врахування його відношення до структури мислимого відображення дійсності.

Максимчук Б.В. Взаємозв'язок формальних і смислових властивостей кваліфікатора у субстантивній сфері актуального речення // *Іноземна філологія.* - 1994. - Вип. 107. - С.27 - 34.

У статті показано взаємозв'язок між формальними і смисловими властивостями кваліфікатора у субстантивній сфері. Синтагматичний потенціал кваліфікатора проявляється в його синтагматичній біфункціональності і реалізується в суб'єктно-предикатній структурі абстрактного речення. Повна лінгвістична репрезентація механізму взаємозв'язку між смисловими та структурними властивостями кваліфікатора можлива лише на основі комплексного дослідження граматичних і семантичних умов реалізації лінгвальних одиниць типу *gut* у предикативній схемі (K+S)+P

Малявіна А.М. Система коментабельних дієслів сучасної німецької мови // *Іноземна філологія.* – 1986. – Вип. 83. – С. 64-69.

Властивість дієслів приєднувати підрядне речення зі сполучником *daß* виділено в окрему валентність дієслів – коментабельність, а дієслова, які мають цю властивість, названо коментабельними. Міра коментабельності дієслів залежить від семантики і є загальним внутрішньосистемним фактором. Міра коментабельності залежить і від тематики підмови – фактора соціально-лінгвістичного. Ця залежність виявляється уже на рівні загальних характеристик підмов і ще більше – при розгляді міри коментабельності семантичних класів і окремих дієслів.

Марченко Л.Г. Засоби зв'язку між самостійними реченнями у прозі Штрітматтера // *Іноземна філологія.* – 1988. – Вип. 92. – С. 87-92.

Основне завдання, яке ставить перед собою автор статті - розглянути синтаксичні засоби зв'язку між простими самостійними реченнями у художній прозі Штрітматтера, виділяючи найхарактерніші для цього письменника види синтаксичного зв'язку: асиндетичний і приєднувальний. Синтаксична будова тексту, структура фрази, характер зв'язків між окремими реченнями мають важливе значення при вивченні стилю письменника.

Марченко Л.Г. Структурно-стилі речення в сучасній німецькій художній прозі // *Іноземна філологія.* – 1986. – Вип. 83. – С. 78-83.

Під структурно-стилі реченнями розуміють комунікативно повні мовні одиниці, структура яких зумовлена передусім лінгвістичним і екстралінгвістичним макроконтекстом менш оптимальної моделі речення. Для мовлення характерне переплетення максимально економних (ядерних) і оптимально організованих речень. Основним законом досягнення мовної економії, мовної стислості є синтаксична “згорнутість”, внаслідок якої письменник має можливість, пропускаючи мовні ускладнення, не зраджувати при цьому вищого закону мови: ясності, доступності, естетичності. Стилість здійснюється завдяки структурно-семантичній спаяності компонентних речень, стислі речення імпліцитно базуються на структурі і змісті розгорнутого речення.

Назаркевич Х.Я. Функціонування парентезних конструкцій у романі Г.Белля “Груповий портрет з дамою” // *Іноземна філологія.* – 1992. – Вип. 103. – С. 130-135.

У статті розглядається домінуюча синтаксична структура роману Генріха Белля “Груповий портрет з дамою” – парентезні включення. Парентезна вставка – це самостійна, семантична, граматична і стилістична лінія, яка проходить паралельно до основної лінії змісту головного речення. Розглядаючи функціональну поліфонію парентез у романі Белля, автор визначив п’ять основних функцій цих синтаксичних структур і детально проаналізував кожен з них. Він робить висновки, що переважне вживання парентез у романі можна віднести до суб’єктивно-зображального авторського синтаксису, який є виразом індивідуального стилю автора і сприяє досягненню авторської мети.

Нестерова Т.І. Інфінітивні групи в конструкціях з модальними предикатами // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 75. — С. 45-52.

Досліджується семантична і синтаксична валентність інфінітивних груп, лівим дистрибутивним елементом яких є лексичні одиниці, які автор об’єднує у тематичну групу модальних предикатів. Аналіз здійснюється на глибинному і поверхневому рівнях структури речення. Крім того, досліджується співвідношення між цими рівнями.

Нестерова Т.І. Інфінітивні групи в конструкціях з локутивними предикатами // Іноземна філологія. - 1984. - Вип. 76. - С. 59-61

У статті аналізується семантична і синтаксична структури речень з інфінітивними групами, лівим дистрибутивним елементом яких виступають лексичні одиниці із значенням *говорити, обіцяти і домовлятися*, і досліджується відношення між логіко-семантичним і синтаксичним рівнями відповідних речень.

Павличко О.О. Лексико-граматичні класи слів у складнопідрядних реченнях сучасної німецької мови // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 64-68

У статті проведено статистичний аналіз лексико-граматичних класів слів у складнопідрядних реченнях німецької мови. Аналіз дає змогу виявити суттєві взаємозв’язки між певними ознаками. Отримані дані засвідчують: деяким синтаксичним одиницям, що дорівнюють структурним частинам складнопідрядного речення, відповідають певні класи лексичних наповнювачів. Отже, між морфологією і синтаксисом існують закономірні зв’язки, приховані від поверхового спостереження. Їх можна виявити тільки за допомогою спеціальних статистичних методів.

Попп Т.Ю. Мовна надлишковість на різних рівнях сучасної німецької мови // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 62. – С. 101-105.

У статті розглядається питання про окремі особливості різних рівнів сучасної німецької мови. Подано порівняння різних думок про внутрішню природу самого явища надлишковості. У статті показано функціонування цих явищ на різних мовних рівнях у рамках двох екстралінгвістичних явищ – звучання і змісту.

Попп Т.Ю. Мовний плеоназм і надлишковість у плані синтагматики // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 3-7.

Плеонастичні граматичні форманти закономірно зменшуються із переходом від вищого до нижчого рівня. Це закономірно впливає із логіки мовлення. Адже у процесі мовлення відкидаються не тільки плеонастичні граматичні форманти, а й граматичні облігаторні, зокрема у тих випадках, коли мікротекст складається переважно із еліптичних фраз, у яких, як відомо, немає чіткої синтаксичної структури і варіанти яких у мовленні практично безкінечні.

Попп Т.Ю. Скорочення граматичних формантів у синтагматичному плані мов: шлях до удосконалення граматичної будови? // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 3-7.

Знак запитання у заголовку статті – далеко не риторичний, оскільки думка лінгвістів із цього приводу не однозначна. Йдеться не лише про чітко виражену тенденцію мов до

скорочення або зменшення відповідних формантів, передусім різних закінчень, суфіксів, прийменників, а й про те, чи мови справді рухаються від синтезу до аналізу. Дискусії на цю тему тривають.

Прокончук К.О. Німецькі складнопідрядні речення з релятивними дієсловами // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 105-111.

Об'єктом розгляду статті є німецькі складнопідрядні речення з релятивними дієсловами. Релятиви існують у мові як спеціальні смислові та синтаксичні скріпи і служать для сполучування певних синтаксичних одиниць, для вираження конкретних чи узагальнених смислових відношень між ними. У даному випадку уваги заслуговують дієслова та дієслівно-іменникові словосполучення типу *bedeuten, heissen, verursachen, bewirken, folgen, zur Folge haben, zeigen, seinen Grund darin haben*, які формально займають позицію головного речення у трикомпонентних складнопідрядних реченнях.

П'ятничко Б.П. Про синтаксичні номінативні одиниці в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 57-64.

Робиться спроба обґрунтувати тезу про те, що в сучасній німецькій мові поряд з лексичними та синтагматичними існують і синтаксичні конструкції-найменування. Предметом дослідження служать синтаксичні конструкції-найменування особи, які традиційно називають відносними підрядними реченнями з антецедентом – вказівним займенником. Синтаксичні номінативні одиниці служать для вираження тієї максимальної конкретності при найменуванні особи, яку не може виразити звичайне слово як одиниця мови. Саме таку функцію виконують синтаксичні конструкції, які включають у себе певні слова – лексичні одиниці-найменування і організують їх синтаксично.

Ратич М.Т. Значення перфекта в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. - 1988. - Вип. 90. - С. 81-86.

Мета даної статті – з'ясувати, що виражає перфект у сучасній німецькій мові. Дослідження базується на творах художньої прози німецьких письменників XIX - XX століть. Перфект - двопланова часова форма. З одного боку, він виражає часове значення - минуле; а з другого - вказує на актуальність минулих подій на теперішній момент. Це видочасова форма.

Рудий В.Г. Слова-речення у функції німецьких прізвищ (тип *Satznamen*) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 90-96.

У статті розглядаються етимологія, структура і ареал розміщення німецьких прізвищ типу *Satznamen*. Особлива увага приділяється морфологічній будові і класифікації цього прізвища. Статистичні підрахунки дали змогу зробити деякі висновки щодо ступеня продуктивності їхніх словотворчих моделей.

Сладік А.Й. Номінативний аспект заперечення у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 39-44.

Заперечення – ствердження за допомогою різнорівневих мовних засобів відсутності предмета, явища чи ознаки. Автор здійснює дослідження номінативного аспекту словотворчих одиниць на матеріалі німецьких похідних із заперечними афіксами (*un-*, *-los*, *-leer*), слів з імпліцитним значенням заперечення типу *nackt, blind, sterben*, а також одиниць синтагматичного рівня – заперечених речень (*Er ist nicht treu*).

Слободян З.П. Структурно-граматичні типи дієслівних стійких словосполучень у пам'ятках старовірхньонімецької мови // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 79-87.

Предметом огляду статті є старовірхньонімецькі стійкі словосполучення, стрижневим компонентом яких виступає дієслово. Автор класифікує їх за типами і видами. Проведений аналіз структурно-граматичних типів дієслівних стійких

словосполучень виявив їх чисельність, різноманітність та продуктивність у писемних пам'ятках старовісній німецькій мові VIII-XI ст.

Струк Т.М. Граматичний статус одночленного пасиву в німецькій мові // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 50-54.

Автор піднімає питання граматичного статусу одночленного пасиву в німецькій мові. Функціональні можливості одночленного пасиву залежать від характеристик, які встановлюються на різних рівнях аналізу. Інтеграція цих характеристик дає змогу визначити одночленний пасив як безпідметову, агенсіманентну, процесноорієнтовану конструкцію.

Струк Т.М. Модальність речень модусно-диктумної структури // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 100-106.

Постановка питання, що розглядається у даній статті, пов'язана із структурними та смисловими особливостями речень німецької мови, які описуються в термінах модусно-диктумного членування. Клас даних речень не має чітких границь, як не має їх і зміст поняття модуса. У план вираження модуса включаються найрізноманітніші мовні засоби, елементи всіх рівнів мовної структури.

Струк Т.М. Семантична варіативність темпоральної парадигматики в світлі теорії тексту // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 65-72.

Розглядається семантичний потенціал темпоральних форм німецького дієслова на системно-парадигматичному рівні і його реалізація у художньому тексті. Комплексні темпорально-акціональні значення визначаються як типові продукти взаємодії граматичних форм із категоріальними елементами семантики дієслівних лексем. Встановлюються їх текстотворчі функції.

Струк Т.М. Способи вираження авторизації у німецькій мові // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 98-105.

Об'єктом дослідження є способи вираження авторизації у німецькій мові. Авторизація “суб'єктивує” об'єктивний спосіб подачі інформації про факти, події реальної дійсності і тим самим ускладнює смисл висловлювання. Суть її полягає в тому, що у конструкцію, яка містить ту чи іншу інформацію про об'єктивну дійсність, вводиться другий структурно-семантичний план. Він вказує на суб'єкт-джерело інформації, на автора сприймання, констатації чи оцінки явищ дійсності.

Струк Т.М. Проблема категорії виду в німецькій мові // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 14-20

Автор статті звертається до проблеми категорії виду в німецькій мові. Він говорить, що численні можливості передачі акціональних відтінків дії, а також аспектуально релевантних модифікацій пропозитивного змісту речень дають підставу віднести категорію акціональності в німецькій мові до лексико-семантичних, оскільки ці значення досягаються взаємодією лексичної семантики дієслів із контекстуальними індикаторами тривалості /завершеності дії чи процесів

Струк Т.М. Функціональне поле концесивності в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 77-84.

У статті розглядаються різноструктурні конституенти функціонального поля концесивності в їхній взаємодії з ядром поля, яке представлене сполучником *obwohl*. Розглядаються умови, які сприяють трансформаційним перетворенням, і обмеження, які унеможливають заміщення. Наявність обмежень зумовлює одночасне функціонування синонімічних структур. У статті розрізняються поняття “функціональний синонім” та “статус функціонально-семантичного поля”.

Струк Т.М. Функціональний статус модальних слів у німецькій мові // Іноземна філологія. - 1995. - Вип. 107. - С.42 - 47.

У статті йдеться про функціональний статус модальних слів у німецькій мові. Модальне слово в німецькій мові інтегроване у речення, хоч і не має статусу самостійного члена речення. Визначення функціонального статусу модальних слів вимагає врахування морфологічних, синтаксичних, семантичних та прагматичних критеріїв.

Халушко В.П. Функціонування рамкових та приєднувальних конструкцій у комунікативних ситуаціях // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 68-74.

У статті досліджується ситуативна варіативність вживання рамкових та приєднувальних конструкцій у чотирьох комунікативних ситуаціях, які диференціюються за ознаками “офіційна комунікативна ситуація – неофіційна комунікативна ситуація”, “монолог – полілог”. Автор робить висновок, що у полілогічних формах мовлення, на відміну від монологічних, висловлювання комуніканта значною мірою залежить від контекстно-мовленнєвого оточення, що впливає на структурну організацію полілогічного тексту: порушує його цілісність, а також структурну завершеність.

Швед В.І. Тенденції розвитку словотвірної системи сучасної німецької мови // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 71-76.

Активізація словотвірних моделей сучасної німецької мови зумовлюється комплексним впливом різноманітних факторів: екстралінгвістичних, соціолінгвістичних, психолінгвістичних, комунікативних, внутрішньомовних. Словотвірна система представлена у мовленнєвій діяльності не лише усталеними в мові і закріпленими у мовній свідомості похідними лексичними одиницями, а й понятійно-мовленнєвими операціями по створенню нових лексичних одиниць, що реалізуються в процесі комунікативної діяльності.

Штайнберг В. Синтаксичні і семантичні відношення предикативного означення в німецькій мові // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 91-94.

У статті констатується неясність поняття “предикативне означення”. Автор робить спробу пов’язати цю проблему з лінгвістикою тексту, вказуючи, що провести межу між функцією означення, з одного боку, і предикативним означенням – з іншого, можна тільки на базі ширшого контексту.

Шумиляк Ф.І. До питання про лінгвальну природу кон’юнктива в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 74-81.

Мета автора цієї статті - критично оглянути дотеперішнє лінгвістичне вивчення кон’юнктива в сучасній німецькій мові та вказати потенційні шляхи його дальшої теоретичної розв’язки. Кон’юнктив-спосіб висловлення не сигналізує про дійсність. Структурний статус системи абсолютно вжитого кон’юнктива визначається модально-темпоральними опозиціями форм: *konj. Pras., konj. Prat. Konj. Plpfkt.* Якщо дві системно передбачені форми першого ступеня у функціональному аспекті різняться тільки модально, то вже *konj. Prat. Konj. Plpfkt.* відрізняються темпорально, а їх модальне значення майже однакове. Модально-темпоральна специфіка кон’юнктивних форм абсолютно вжитого кон’юнктива в німецькій мові дає змогу говорити про якісно окрему, абсолютно-темпоральну систему кон’юнктива, яка ще не є виділена темпоральною граматиною.

Шумиляк Ф.І. Взаємозв’язок вербальних категорій способу і часу в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 64-69.

Із запропонованого лінгвістичного аналізу методів вираження темпоральних відносин в сучасній німецькій мові випливає, що вербальна категорія часу функціонально взаємозв’язана з категорією способу, а це визначає підхід до системного вивчення категорії

часу. Статтею заперечується традиційне розуміння дієслівної системи як “універсальної” та висувається постулат про необхідність ідентифікації модально обумовлених темпорально-вербальних систем у сучасній німецькій мові.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Бабінчук І. І. Надлишковий характер двовідмінкової відміни у граматичній структурі старофранцузької мови // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 96. – С. 3-7.

Об'єктом обговорення статті є надлишковий характер двовідмінкової відміни старофранцузької мови, яка мала дуже обмежену функцію і була недосконалою. Її функція зводилася до розрізнення об'єкта і суб'єкта дії. Недосконалість двовідмінкової відміни проявлялася у тому, що дуже велика кількість іменників своєю будовою взагалі не виконувала цієї функції, а в інших вона реалізувалася погано.

Вацеба Р. В. Вичленування і верифікація французьких аппозитивних конструкцій // *Іноземна філологія.* - 1982. – Вип. 67. – С. 72-79.

У цій статті автор розглядає два типи аппозитивних словосполучень: антропонімічні та неантропонімічні. Антропонімічні бінарми – це сполучення власного імені із загальним, що виражає професію, суспільне становище, родинні стосунки. Неантропонімічні бінарми майже збігаються з антропонімічними двочленами, які складаються з назви національності і власного імені. Вони також включають назву тварин і їх кличку. Серед неантропонімічних аппозитивних конструкцій була введена особлива група парааппозитивних конструкцій. Парааппозитивні конструкції включають: 1. Назви літературних і художніх творів. 2. Словосполучення іменників, що означають назви організацій, виробів, методи за власним іменем. 3. Бінарми двох загальних іменників, які вказують на орієнтацію, вид, фасон, та стан.

Волощак С. А., Падяк О. М. Про граматичний статус гіпотетичного суб'єктивна // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 94. – С. 122-127.

Термін “гіпотетичний суб'єктивна”, що позначає вживання суб'єктивна у французькому гіпотетичному періоді, зустрічається рідко. ГС повністю відокремився від суб'єктивна і наблизився до кондиціонала. ГС у функції кондиціонала має семний склад, який збігається із семним складом кондиціонала. У сучасній французькій літературі ГС, який можна вважати омонімом кондиціонала, зустрічається частіше, ніж плюсквамперфект суб'єктивна. Тому термін “гіпотетичний суб'єктивна” повинен знайти своє місце у граматиці французької мови.

Волощак С. А., Пірко Л. С. Залежність граматичного значення предикативної одиниці que+N+V від мінімального контексту // *Іноземна філологія.* — 1984. — Вип. 75. — С. 80-87.

Предикативна одиниця que+N+V може виконувати 14 різноманітних синтаксичних функцій у складнопідрядному реченні. Предикативна одиниця que+N+V, разом із антецедентом-займенником *ce*, створює також два типи простих речень.

Гузь С. І. Критерії визначення функції прийменникових додатків // *Іноземна філологія.* — 1990. — Вип. 98. — С. 50-53.

У статті йдеться про об'єктивні (прямі і непрямі) і обставинні додатки у французькій мові. Автор пропонує окремі критерії розмежування прийменникових, обставинних і об'єктивних додатків: розміщення додатків на осі дії дієслова чи поза нею, роль керування, транзитивність, валентність, облігаторність і факультативність. Досліджуючи прийменникові додатки, що у традиційних граматиці вважаються обставинами місця, користуючись критерієм ступеня необхідного зв'язку із прийменниковим додатком, автор виділяє дві основні функції: 1) об'єкта; 2) сирконстанта.

Гузь С.І. Роль факультативності й облігаторності у визначенні функції другорядних членів речення в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.79. – С. 106-110.

Сполучуваність слів може бути обов'язковою (облігаторною) і факультативною. Здебільшого вважається, що облігаторність – це потенційна синтаксична валентність дієслова, для реалізації якої необхідна присутність певного елемента. Цей елемент відповідає граматичним вимогам дієслова, тісно пов'язаний з його лексико-граматичною його природою і тому вважається обов'язковим, а факультативне оточення не є структурно необхідним. В основі структурної облігаторності та структурної факультативності лежать дистрибутивні властивості елементів, які творять ту чи іншу конструкцію.

Гузь С.І. Функція прийменниково-іменникового компонента при дієслові стану // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.87. – С. 101-107.

Проаналізовано прийменниково-іменникові компоненти з просторовим значенням при дієсловах стану. До стативи віднесені дієслова стану в широкому розумінні цього слова і, крім того, дієслова, які не означають чистого стану. Група дієслів стану, відібраних для аналізу, розподіляється на дієслова, які вказують на фізичний стан, психічний стан, місце розташування і зміну положення об'єкта. Для визначення функції аналізованого компонента вивчалися синтаксичні зв'язки між компонентами словосполучення, яке складає дієслово стативи і іменник просторової семантики, а також семантика цих компонентів та їх дистрибуція.

Єфіменко В.С. Пермутація в складнопідрядних реченнях з підрядними підметовими у французькій мові // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 107-112.

У статті автор досліджує іменникові речення у французькій граматиці, визначаючи природу речення на основі функціонально-формального критерію та семантики. Автор виявляє п'ять основних типів підметових речень, подає варіанти підрядних підметових речень, їхню структурну схему, яка є наслідком пермутації, викликані актуальним членуванням речення. Автор доводить, що пермутація викликає невеликі структурні зміни, але не торкається ані основного змісту, ані функції речення. Автор наводить випадки невідповідності вживання у підметових реченнях займенників *se* (фр.) і *me* (укр.), що є важливим для перекладу і викладання мови.

Заяць Є.І. Семантико-синтаксична організація причинно-наслідкових комплексів // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 117-122.

Об'єктом аналізу є каузальні зв'язки компонентів причинно-наслідкових комплексів, однієї з рідновидностей імплікативних семантико-синтаксичних відносин. Матеріалом служать структурні єдності – частини тексту, об'єднані загальним значенням причинно-наслідкових відносин. В ході аналізу вдалося виділити найтиповіші і найпростіші єдності, які служать “будівельним матеріалом” для утворення складніших каузальних комплексів. Структурні схеми останніх становлять ті ж самі формули зі збільшеним числом компонентів або ж різноманітні комбінації структур з паралельним, ланцюговим, розгалуженим, радіальним, оперізуючим, взаємопересічним різновидами сполучення компонентів.

Зубова Н.С. Продуктивні засоби розвитку слів, які виражають поняття «договір» (суфіксація та префіксація) // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 106-110.

Найпродуктивнішими засобами розвитку слів, які виражають поняття “договір” у XVII-XXст.ст. були суфіксація та префіксація. Суфікси словотвору тісно пов'язані з лексичним значенням слова. Завдяки суфіксу слово може переходити з однієї частини мови в іншу. Префікси служать для створення нових слів, найменувань, нових понять.

Курненко В.П. Структурно-семантичні особливості переліково-розділових речень сучасної французької мови // *Іноземна філологія.* - 1982. Вип. 67. – С. 59-67.

Автор цієї статті розглядає структурно-семантичні особливості переліково-розділових речень сучасної французької мови. У класифікаційній системі складносурядного речення сучасної французької мови особливе місце займають розділові синтаксичні конструкції. Їм властиве узагальнене значення переліку і відкритість структурної побудови. Однак перелікові речення з синтаксичним значенням розділовості є судженнями диз'юнктивними. Характерними ознаками переліково-розділового речення є синтаксичний паралелізм частин та їх здатність до перестановки. Розділові речення можна розглядати як перехідні, рухливі нестійкі конструкції, що стоять на межі відкритості і закритості. Характеристика переліково-розділових речень за принципом відкритості/закритості дозволяє повніше виявити їхні специфічні ознаки, як структурні, так і семантичні.

Клевцова М.Д. Гетероклізія-гетерогенність та дериваційні процеси в західних романських мовах // *Іноземна філологія.* - 1982. – Вип. 67. – С. 65-72.

У цій статті автор підкреслює те, що міжкатегоріальні заміни в латині мали певні особливості і були пов'язані з іменниковими флексіями. Гетероклізія охоплювала всі латинські деклінації. Траплялися випадки, коли зміна деклінації супроводжувалася певними перетвореннями змісту. Це зумовлювало застосування парадигми і закінчення слова. Такі зміни стосувалися звуження чи розширення значення різновідмінюваних слів. Отже, говорячи про гетерогенність, варто відзначити, що зміна родової приналежності латинського іменника була досить активним словотворчим механізмом.

Князева Д.А. Порівняльно-зіставне вивчення підрядних речень одночасовості дії в латинській, французькій і румунській мовах // *Іноземна філологія.* – 1985. – Вип.78. – С. 77-83.

Досліджуються підрядні сполучники, які виражають одночасовість дії в латинській, французькій і румунській мовах у синхронно-діахронічному плані. За допомогою методу порівняльно-зіставного аналізу виявляються спільні риси сполучників даних мов. Порівнюючи історичне минуле у мовах, які становлять предмет дослідження, автор робить висновок, що в давній мові спільних рис було набагато більше, ніж у сучасний період. Це пояснюється тим, що в процесі свого розвитку кожна мова прагне до самостійності, до утворення нових конструкцій на власному ґрунті.

Копитіна В.Г., Танасюк Е.В. Розмежування дієприкметника теперішнього часу і герундія та роль герундіальної частки *en* у сучасній французькій мові // *Іноземна філологія.* – 1983. – Вип. 69. – С. 104-110.

Функціональне розмежування дієслівних форм на *-ant* не може бути виконане на лексико-семантичному рівні, тому що всі класи форм на *-ant* мають однакове значення. Частка *en*, яка вважається формальним показником герундія, може бути відсутньою, коли герундій знаходиться в уособленні. На синтаксичному рівні герундій виконує функцію обставини, дієприкметник – функцію означення. Лексико-семантична ідентичність форм на *-ant* не дозволяє розглядати їх як омоніми.

Костильова Е.І. Логіко-синтаксичні типи простого речення в сучасній французькій мові // *Іноземна філологія.* – 1985. – Вип.78. – С. 83-87.

На основі кількісного аналізу вживання фундаментальних дієслів *être* та *avoir* у французькій мові виділяються п'ять типів простого речення: екзистенціальності, локалізації, посесивності, характеристичності і тотожності. Описуються диференціальні ознаки кожного типу речення і визначаються критерії, які обумовлюють вибір тієї чи іншої моделі у мовленні.

Лисенко О.М. Модально-часові форми у безсполучникових складних реченнях з другою уточнюючою частиною // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип.87. – С. 112-116.

Проаналізовано дієслівні форми, які вживаються у безсполучникових складних реченнях (БСР) з другою, уточнюючою частиною, та визначено їх ролі у реалізації синтаксичного зв'язку між компонентами в БСР. Модально-часові форми, що вживаються у другій частині БСР – це засіб вираження синтаксичних і значеннєвих відношень між компонентами БСР. Граматичним засобом вираження підрядних відношень, які існують між компонентами БСР, є модально-часові форми дієслова-присудка другої частини, а також її оформлення у вигляді речення певного комунікативного типу.

Львова Л. Ф. Локальні прикметники та прислівники місця у сучасній французькій мові // *Іноземна філологія.* - 1988. - Вип. 90. - С. 107-111.

Предметом дослідження статті слугують прислівники місця та локальні прикметники сучасної французької мови, які за своєю семантичною специфікою беруть участь у вираженні локальних відношень. Автор намагається визначити роль цих одиниць для вираження локалізації у реченні і в тексті, а також встановити співвідношення між цими категоріями слів на основі морфологічного, синтаксичного та семантичного аналізу.

Мандзак І.А. Субстантивні словосполучення з метафоризованим неузгодженим означенням // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 93 – С. 92-99.

Означення – другорядний член речення, який відноситься до іменника і виражає ознаку, якість та властивість предмета. За характером синтаксичного зв'язку означення поділяють на узгоджені та неузгоджені. Предметом даної статті є іменникові словосполучення з метафоризованим неузгодженим означенням. Виділяються їх окремі метафорико-семантичні особливості.

Мандзак І.А. Участь означення у творенні метафоричного словосполучення N_1 de N_2 // *Іноземна філологія.* – 1983. – Вип. 69. – С. 97-103.

Одним із варіантів метафоричного словосполучення (МС) N_1 de N_2 виступає модель з метафоричним вираженням кількості і/або інтенсивності ознаки. Її розгорнутий варіант містить визначення (Ер), які відносяться або до головного (метафори), або до залежного члена. В рамках МС метафоризація Ер відбувається завдяки приналежності членів МС до різних лексико-семантичних груп слів. Ер сприяє вираженню збільшення кількості (інтенсивності), якщо його семантика містить інформацію про рух, кількісну інформацію чи інформацію про інтенсивність своєї ж ознаки.

Марчук Л.П. Імплікативні відношення в складносурядних реченнях із сполучником *et* // *Іноземна філологія.* – 1992. – Вип. 104. – С. 75-80.

Автор досліджує структурно-семантичні особливості складносурядних речень із сполучником *et*, вияви їх імплікативної сутності. Для цього автор вважає необхідним використання трансформаційного підходу, згідно з яким складносурядне речення обставини трансформується в імплікативне судження, яке у мовному відображенні наближається до складнопідрядного речення і розкриває таким чином залежність частин складносурядного речення обставини.

Мороз Б.І. Дистантність компонентів предикативної синтаксичної групи S+V у сучасній французькій мові // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 97. – С. 24-31.

У статті йдеться про дистантне розміщення синтаксично і семантично пов'язаних елементів речення – явище, поширене в сучасній французькій мові. Воно має місце як на рівні речення, так і на рівні синтаксичних груп речення, у тому числі і предикативної синтаксичної групи S+V. Автор підкреслює, що будь-який тип дистантності компонентів S+V, якщо він не є структурно необхідним, містить певний заряд стилістичної експресії, створює синтагматичну напруженість, надає реченню особливої динамічності. У статті

проаналізовано структурні особливості найпоширеніших моделей із дистантним розміщенням компонентів предикативної синтаксичної групи *S+V*, вказано основні причини і фактори, які його зумовлюють.

Мороз Б.І. Роз'єднання синтаксичних структур як засіб пом'якшення ригідності лінійного порядку слів у сучасній французькій мові // *Іноземна філологія*. – 1982. – Вип. 68. – С. 105-111.

Розглядається дистантне розташування компонентів складного члена речення і структурної групи члена речення, що утворюють складний синтаксичний комплекс. Вказується на діалектичний характер даного процесу, на тенденцію французької мови до синтетизації аналітичних конструкцій. Дистантне розташування – це роз'єднання іншими словами двох елементів, тісно пов'язаних між собою граматично і семантично елементів, для яких нормою є контактне положення. Це синтаксичне явище відоме в українській мові під терміном роз'єднання або диз'юнкція.

Морошкіна Г.Ф. Герундійний зворот у тема-рематичній структурі тексту (На матеріалі художніх творів сучасної французької мови) // *Іноземна філологія*. – 1987. – Вип.86. – С. 91-97.

Розглянуто функціонування герундійного звороту в тема-рематичній структурі мікротексту, тобто надфразової єдності, а також макротексту, тобто між надфразовими єдностями. Герундійний зворот в рамках мікротексту, виконуючи анафоричну функцію, виступає зв'язуючою ланкою складових частин надфразової єдності. В рамках макротексту основне його призначення – маркувати розрив між окремими надфразовими єдностями і одночасно забезпечувати їх когерентність.

Морошкіна Г.Ф. Синкретичність значень у герундійному звороті сучасної французької мови // *Іноземна філологія*. – 1989. – Вип. 93. – С. 99-104.

У даній статті розглядається гіпотеза, згідно з якою герундійні звороти сучасної французької мови здатні передавати синкретизм семантико-синтаксичних значень і внаслідок цього втілювати принцип економії мовних засобів. Синкретизм виникає під впливом основного дієслова, зокрема його часової форми. Проаналізований матеріал дав змогу виділити декілька типів синкретизму значень.

Омельченко Т.Г. Функції гомогенних буквосполучень у французькій орфографії // *Іноземна філологія*. – 1989. – Вип. 96. – С. 7-9.

Предметом розгляду статті є буквосполучення, що складаються з двох однакових (гомогенних) літер. Теоретично у французькій мові можливе існування сорока восьми гомогенних буквосполучень, однак, можна вважати що реально існують можна вважати лише двадцять шість. Здійснюється дослідження функціонування гомогенних буквосполучень у французькій мові. Автор розмежовує однорідні диграми і вільні сполучення, утворені двома однорідними монограмами.

П'явка О.Т. Темемна структура основ-синтем (на матеріалі власне французьких утворень) // *Іноземна філологія*. – 1983. – Вип. 71. – С. 101-107.

Предметом статті є розгляд морфемної структури власне французьких утворень, аналіз яких поданий у синтемній площині з використанням таких понять як синтема і темема. Також моделюється загальна формула побудови основ-синтем і пропонується школа їх членувань.

Попович М.М. Про взаємозв'язок категорії означеності / неозначеності з теорією референції // *Іноземна філологія*. – 1992. – Вип. 103. – С. 9-15.

Стаття присвячена аналізу взаємозв'язку категорії означеності / неозначеності з теорією референції. Вчені ще не дійшли остаточного висновку щодо цієї проблеми. У первісному варіанті формальна, змістова та функціональна природа категорії О/Н

перенесена на основу синтетичних мов. У поняття референції різні вчені вкладають різний семантичний зміст. У статті також робляться спроби знайти правильний шлях у подальшому вирішенні цієї проблеми.

Попович М.М. Роль повторної номінації у вираженні функціональної перспективи речення // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 95-104.

У статті розглядаються два рівні смислового членування речення: актуальне членування і функціональна перспектива, яка відображає процес семантичної організації мовленнєвого потоку. Головним критерієм визначення функціональної перспективи речення є повтор, який дозволяє розчленувати кожне речення на “дане” і “нове”, визначити комунікативний динамізм його частин, вказати на їхню функціональну спрямованість і саме тому він є необхідною умовою мовленнєвої комунікації.

Річняк А.М. Про таксономію займенників // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 110-116.

У зв'язку з таксономічною непослідовністю при визначенні займенника запропоновано подвійну їхню класифікацію. З одного боку, займенники – міжкатегоріальна група лексем, які входять до складу повнозначних слів і займають у них екстремальну позицію найабстрактніших одиниць, а з іншого – це відкратий клас *pronotina* із відповідним набором семантичних підгруп.

Скороходько С.Г. Синтаксичні особливості територіального узусу французької літературної мови в Камеруні // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 104-109.

Мета даного дослідження – виявити синтаксичні явища, що відрізняють французьку літературну мову Камеруна від історично первинного і найбільш престижного різновиду цієї мови, вживаного на території колишньої метрополії. Відзначаються варіанти дієслівного керування, випущення заперечної частки *pas*, вживання прийменника *avant que de*. Автор спостерігає функціональну транспозицію у межах граматичних класів слів.

Скороходько С.Г. Формально-функціональні зв'язки між різновидами структури емфатичного речення (На матеріалі сучасної французької мови) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 104-111.

Автор статті робить спробу обґрунтувати наявність функціональної еквівалентності між деякими різнооформленими синтаксичними структурами з емфатичним змістом у французькій мові. Ця еквівалентність базується на наявності в їхній глибинній структурі спільного семантичного компонента і на відношеннях деривації.

Скредіна Л.М., Литвиненко Е.В., Помірко Р.С. Вчення про французьку граматику в працях Л.І. Ілії // Іноземна філологія. - 1985. - Вип. 77. - С. 85-89

Предметом статті є аналіз наукової діяльності знаменитої в радянській романистиці дослідниці проблем французької граматики Л.І.Ілії. Розглядаються найбільш знамениті для філологічної науки підручники і підручні посібники з морфології і синтаксису французької мови, визначається творчий, новаторський підхід до рішення ряду теоретичних проблем французької граматики.

Скредіна Л.М., Власов С.В. Традиції та новаторство у дослідженні членів речення // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 106-110.

Висловлюється думка про єдність операціонального механізму мови, яка проявляється в ізоморфізмі структур слова, словосполучення і суб'єктно-предикатної структури двоскладного простого речення. Відношення, ізоморфне відношенню предиката до суб'єкта спостерігається на всіх конструктивних рівнях мови. Це відношення названо в статті інциденцією, а члени даного відношення – відповідно вкладом і опорою (терміни, вперше запропоновані Г.Гійомом). Виходячи з поняття інциденції, дається нове визначення членів речення.

Уділова Т.М. Способи вираження багатоадресатних звертань у французькій мові // Іноземна філологія. – 1995. – Вип. 108. – С.67-71.

У статті досліджуються проблеми метакомунікації, а саме метакомунікативні одиниці як одиниці організації та регулювання процесу мовлення. Зокрема, досліджується специфіка багатоадресатних звертань у французькій мові, які мають невисоку частотність вживання та невелику різноманітність форм. Більшість багатоадресатних звертань мають такі ж форми, що й моноадресатні, хоча кількість їх значно менша. Рідкісним явищем для багатоадресації є повторна номінація та оціночна конотація.

Уділова Т.М. Функціональні еквіваленти звертання // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 16-22.

Стаття розглядає спільні ознаки функціонально близьких до звертання одиниць, вставних слів і речень, відокремлених речень, відокремлень, вигуків, дієслів у формі наказового способу, оказіональних звертань у зіставленні з самими зіставленнями. Звертання вживаються з метою привернути або зосередити увагу співрозмовника, встановити або підтримати з ним контакт. Цю ж роль у певних ситуаціях виконують функціональні еквіваленти звертання. Вони можуть вживатися у функції звертання, оскільки мають з ним спільні ознаки: зберігають відносну незалежність від висловлювання, не несуть основного смислового навантаження. Для функцій звертання характерним і обов'язковим є наявність ознаки другої особи.

Шанцев В.Т. Залежність структури підрядного речення від функції займенника *dont* // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 108-113.

Автор проводить порівняльний аналіз речень, які вводяться займенником *dont* з інверсією підмета і з прямим порядком слів, що дозволяє встановити деякі закономірності порядку слів в цьому типі підрядного, зокрема існування залежності між лексико-морфологічними характеристиками дієслова-присудка, функцією відносного слова і складом речення.

Шеремета М.В. Структурні та функціональні особливості складових дієслівних конструкцій типу VNV у сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.78. – С. 93-98.

Розглядаються конструкції VNV і функції їхніх складових частин, які визначають семантику і функцію ускладненої структури. Для цієї характеристики вибраного об'єкта дослідження автор вводить в ужиток, крім поняття про компонент, поняття про формант і маркер конструкції, які дають можливість повніше висвітлити як форму, так і зміст ускладненої одиниці. Ускладнення дводієслівних конструкцій за допомогою дієслівно-субстантивних урізноманітнює форму та збільшує об'єм інформації, але не змінює основну структурно-функціональну сутність. Це дає підставу вважати ускладнені структури різновидом дводієслівних утворень.

Якуб'як М.В. Неозначено-особові речення у французькій та українській мовах // Іноземна філологія. – 1984. – Вип.76. – С. 86-92.

Темою статті є неозначено-особові речення у французькій та українській мовах. Неозначено-особові речення у французькій мові використовуються набагато частіше, ніж в українській мові. Для реалізації категорії неозначеності особи (суб'єкта дії) французька мова ширше використовує неозначено-особові речення, ніж інші засоби, чому сприяє особливість функціонування речення в цій мові. Українська мова, в якій парадигма значення неозначено-особових речень полісемічна, ніж у французькій мові, надає перевагу більшій кількості форм для певного кола значень неозначеної особи. У французькій мові спостерігається тенденція до урізноманітнення засобів представлення суб'єкта дії.

Якуб'як М.В. Семантико-стилістична функція періоду як одиниці тексту // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 111-118.

У статті показано, що визначення семантико-стилістичної функції періоду є можливим тільки на рівні дискурсу. Період утворюється оформленням певного сегмента тексту за періодичною моделлю. Виступаючи у дискурсі як експресивна одиниця, він (на відміну від речення) виділяється серед інших одиниць і є зручним засобом передачі основної логіко-емоційної інформації. Період – це семантико-стилістична одиниця тексту особливої симетричної будови.

Якуб'як М.В. Функціонування пасивної форми дієслова у французьких та українських художніх текстах // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 150-156.

У цій статті показані розбіжності функціонування пасивних форм у французьких і українських художніх текстах. Однотипна конструкція з однаковим категорійним значенням функціонує у французькій та українській художній мові по-різному. Характерною ознакою французьких художніх текстів є частіша репрезентація денотативних ситуацій як фактів, коли суб'єкт дії подається у позиції реми. В українській художній мові навпаки, для подання цих самих денотативних ситуацій набагато частіше вживаються активні конструкції. Тому стиль французьких художніх текстів протистоить стилю українських текстів як пасивніший активнішому.

ІСПАНСЬКА МОВА

Гетьман З.О. Основні закономірності структурування граматики діалогічного тексту (на матеріалі сучасної іспанської мови) // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 76-81.

Автор розглядає основні закономірності структурування граматики діалогічного тексту. Граматика діалогічного тексту детермінується як інтеракціональна граматика, до складу якої входять номенклатури узуально детермінованих діалогічними відносинами граматичних побудов. У діалогічному тексті архітектонічна підсистема регулює взаємовідносини між мовними та мовленнєвими одиницями, які відбивають позамовленнєву діалогічну ситуацію, в котрій беруть участь той, хто говорить, і той, хто слухає. У статті також розглядається явище фраземізації.

Гетьман З.О. Фразема як одиниця інтеракціональної граматики (на матеріалі іспанського діалогічного тексту) // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 77-84

Фраземи як граматико-мовленнєві утворення не виходять за межі системи мови та мовленнєвої реалізації. Корелюючими концептами у визначенні фразем є поняття граматизованості та прийнятності. Граматизованість фраземи полягає у граматичному конструюванні, завдяки чому інтеракціональна граматика дає змогу їх структурно описувати. Фразема має відповідну семантичну інтерпретацію і граматичну основу у своїй побудові.

Клевцова М.Д. Моделювання типів додаткової інформації в одноосновних іспанських утвореннях типу *barca/barco* // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 91-98.

Розгляд понад чотирьохсот коррелятивних пар, члени яких відрізняються один від одного різним голосним закінченням: жін.р. на *-а* і чол.р. на *-о*, дозволяє виявити, що зі зміною родової приналежності відбувається певний семантичний зсув у похідних одиницях в порівнянні з початковими. Спостерігаються три випадки: перший, коли інформація нульова, другий, коли є додаткова інформація, і третій, коли інформація є суфіксального типу. Незважаючи на те, що закінчення жін.р. *-а* виявляє тенденцію до конкретизації свого знакового значення, в основному *-а/-о* виступають як рівноцінні знаки.

Помірко Р.С. Граматична норма та альтернативі категорії роду // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 8-12.

У статті аналізується граматична норма альтернації категорії роду. Приклади ілюструють потенційність фонетико-граматичних альтернацій іспанського слова, ймовірність імпровізації його структури, залежної від індивідуального вибору. Слово підпорядковується поетичному ритмові, який стимулює зрушення норми. Граматична система мови є незмінною, проте віртуально налаштованою на модифікації узусу, продиктовані як позамовними причинами, так і суто прагматико-синтаксичними чинниками.

Помірко Р.С. Родоваріантність і семантико-словотвірні особливості іменників // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 118-124.

В іспанській мові родова приналежність іменника найбільш послідовно успадкована з латини і перетинається з функціонуванням різних мовних рівнів. Сила опозиції родових парадигм виявляється на лексико-граматичному, словотвірному, синтаксичному та семантико-стилістичному рівнях. Категоріальні ознаки роду є поліфункціональними.

СЕМАНТИКА

Богорад Т.О. Актуальні проблеми конотації // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 28-32.

Стаття присвячена актуальним проблемам конотації. Одним із найбільш актуальних аспектів дослідження проблем конотації є сьогодні соціально-індивідуальна природа слова. Для усвідомлення значення поетичного слова слід урахувати специфіку відношень почуття й уявлення як компонентів значення слова. О.С. Ахматова слушно розрізняє два види конотації: інгерентну та адгерентну. Конотація полікатегорична; нею оперує і філософія, і психологія, і логіка, і мовознавство, і літературознавство. Як лінгвістична категорія, конотація виявляє міцний зв'язок з поетикою. Конотація в усіх видах та модифікаціях є активним образотворчим засобом, який активізує скриті потенції мови.

КЛАСИЧНІ МОВИ

Глуценко Л.М., Назаренко О.Ю. Семантичні функції множини в розряді латинських плуративів // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 112-121.

Морфологічна категорія числа іменників – це словозмінна категорія, яка виражається в системі двох протиставлених рядів форм – однини і множини. Своєрідність іменників *pluralia tantum* у латинській мові з граматичної точки зору полягає, передусім, у тому, що вони переважно мають одну числову форму множини. У зв'язку з цим автору видається важливим встановити причини порушення числової кореляції в латинській мові і визначити комплекс значень, зв'язаних з формою множини у цих іменників.

Глуценко Л.М. Функціональний статус терміна *optimates* в трактатах Цицерона “*De re publica*” и “*De legibus*” // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 85. – С. 3-9.

Зроблено спробу дати повну і всебічну оцінку особливостей функціонування і значення терміна *optimates* в політичних трактатах Цицерона “*De re publica*” и “*De legibus*”. Функціонування терміна є багатограним. Він знаходить своє повне і концентроване вираження і в абсолютному вживанні, і в специфічних формульних поєднаннях зі словами. Цей термін використовується Цицероном для соціально-політичної, моральної та естетичної оцінки римської аристократії, прибічників сенатської республіки.

Домбровський Р.О. Семантична і стилістична характеристика деривативів із суфіксом *-aster* в пізній латині // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 66-69.

У статті вивчається дистрибуція і семантика суфікса *-aster* у пізній латині та стилістична експресивність відповідних деривативів. Заперечується можливість позначення цього суфікса як димінутивного. В прикметниках суфікс *-aster* вказує на

неповноту ознаки, а в іменниках – на приблизність та неповноцінність. З цими значеннями суфікс позичений романськими мовами, в яких він, як і в латині, малопродуктивний.

Домбровський Р.О. Семантика суфікса - *inu* у пізній латині // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 70. – С. 26-31.

Стаття присвячена розвитку демінутивності в суфіксі -*inu* в післякласичній і пізній латині. Автор вважає, що цей суфікс розвинув сему демінутивності в дитячих патронімічних антропонімах. Міноративно-пестливе значення, яке властиве дитячим антропонімам в цілому, сконцентровувалось у суфіксі, який виокремився як демінутивний і вийшов за рамки антропонімів.

Жукова Л.К., Суравчик Л.Н. О глагольной энантиосемии в латинском языке // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 85. – С. 13-19.

Явище енантіосемії характеризується протиставленням двох сем і збігом лексико-семантичних варіантів за іншими ознаками, а також випадки неспівпадіння лексико-семантичних варіантів за більшою кількістю сем. Подається класифікація дієслівної енантіосемії. Розглядається морфемно незалежний вид енантіосемії а також енантіосемія, механізм створення якої складніший і пов'язаний з цілим комплексом факторів, які взаємодоповнюються, перехрещуються і зливаються. Ця енантіосемія зумовлена протилежним значенням префікса.

Казаченок Т.Г. Семантические особенности медико-биологической лексики (на материале классической и постклассической латыни) // Іноземна філологія. - 1988. - Вип. 91. - С. 20-25.

У латинській літературній мові медично-біологічні назви становили окрему, особливу сферу вживання. Разом з тим вони виділялись як компоненти спеціальної галузі мовних відносин своєю точністю по семантиці та конкретністю по вираженому поняттю. В основі відображення ними об'єктивної дійсності лежить чітко окреслена предметно-реальна орієнтація, характер і специфіка організації якої відбилися на семантичній структурі кожної назви і всієї групи в цілому.

Оліщук Р.Л. Прикметники смаку в поезії Горация // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 108. – С.110-116.

У статті розглядаються прикметники смаку в мові поезії Горация. Вони представлені нечисленною кількістю лексем, проте вживаються у прямому і переносному значеннях, несуть важливе смислове та емоційне навантаження. Прикметники мови Горация за характером ознаки, покладеної в основу номінації, можуть бути поділені на дві групи: 1) прикметники, які позначають власне смакові якості; 2) прикметники, які в сполученні з певними іменниками служать для позначення оцінки смакових якостей.

Оліщук Р.Л. Семантичні особливості складних прикметників типу бахуврехі в латинській мові // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С. 168-174.

Автор досліджує семантичні особливості складних прикметників типу бахуврехі, застосовуючи аналіз семантики композитів. Семантику складних прикметників типу бахуврехі найкраще можна дослідити, розглянувши значення компонентів, з яких вони складаються. Вибір лексичного матеріалу для поповнення моделей визначається екстралінгвістичними та інтралінгвістичними факторами. У статті аналізуються прикметники лише двох поширених у латинській мові моделей: "прикметник+іменник" та "іменник+іменник".

Сафроняк О.В. Семантика терміна ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ у Аполлонія Діскола // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 139-146.

Думки грецького граматики Аполлонія Діскола про сполучник викладені головним чином в його одноіменному творі, хоча цінні зауваження щодо цього питання зустрічаються в інших збережених працях граматики. Із опрацьованого матеріалу автор робить висновок, що виклад Аполлонія про сполучник збагатив давньогрецьку граматику новою теорією і зміцнив авторитет александрійської граматичної школи.

Чернюх Б.В. Темпоральна семантика *perfectum indicativi* в латинській мові // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 134-140

Різноманітність часових значень перфекта, більшість з яких виникають у певному оточенні, свідчить про їх контекстуальну зумовленість. Це дає змогу констатувати темпоральну нейтральність перфекта. Певний часовий план задається лише контекстом. Отже, темпоральна нейтральність перфекта легко пояснює його полісемію.

Шарыпкин С.Я. Выражение пространственных отношений в древнегреческом языке средствами падежей // Іноземна філологія. - 1988. - Вип. 91. - С. 64-71.

У семантичному відношенні система вираження просторових відношень засобами відмінків та прийменників ґрунтується на опозиції чотирьох основних понять: місце знаходження (а), рух від чогось (b), рух до чогось (c), рух через щось (d). Давня підсистема семантичних опозицій локальних відмінків збереглася у трансформованому вигляді: датив (а), генетив (b), акузатив (c), акузатив і датив (d). Різним було співвідношення суб'єктно-об'єктних та локальних застосувань цих відмінків.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Акодес М.Й., Петрова Н.Д. Деякі способи вираження агентивності та інструментальності в англійській, російській та українській мовах (на матеріалі науково-технічної літератури) // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 90. – С. 34-38.

При вивченні міжмовної еквівалентності автори виходять з того, що справжнє диференціювання передбачає одночасність схожості та різниці. Вивчення агентивного та інструментального відмінків ґрунтується на системі диференціальних ознак, запропонованих у статті.

Андрейчук Н.І. Семантична структура ідіом у зіставленні з неідіоматичними фразеологічними одиницями і вільними словосполученнями // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 40-46.

Розглядається семантична структура слово-сміслових сполучень у порівнянні з фразо-смісловими сполученнями і ідіоматичними сполученнями. Слово-смісловим сполучення є тоді, коли реалізуються семантичні поля всіх компонентів. Якщо реалізується семантичне поле словосполучення в цілому, але існує зв'язок цього смислу з полем окремих компонентів, то таке словосполучення є фразо-смісловим. І якщо реалізується семантичне поле словосполучення в цілому і немає відповідності між його смислом і полями компонентів, то таке словосполучення – ідіома. Сміслова неподільність словосполучення вважається основною відмінністю між слово-смісловими сполученнями з одного боку та фразо-смісловими сполученнями і ідіоматичними сполученнями з іншого.

Антонович М.М. Роль асиндетичних субстантивних словосполучень типу NNN у стилістичному маркуванні англійського газетного тексту // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 63-68.

На відміну від двокомпонентних субстантивних словосполучень типу NN, які не раз були об'єктом дослідження, багатоконцентні асиндетичні субстантивні словосполучення, їх структура, семантика, функціонування вивчені ще далеко недостатньо. До таких належать зокрема й трикомпонентні асиндетичні субстантивні

словосполучення типу NNN. Вони відіграють велику роль у створенні такої стильової риси, специфічної для газетних текстів, як стандарт. Часто словосполучення типу NNN зустрічаються в заголовках, що виражають основну думку статті і побудовані так, щоб зацікавити читача. Завдяки своїй сконденсованості вони відіграють провідну роль у реалізації домінуючих стильових рис газетного тексту: компресії, номінативності, стандарту.

Ахназарова Г.Т., Цвіркунова Л.П. Семантична домінанта споріднених синонімічних груп // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 30-36.

В статті розглядається проблема синоніма в його співвідношенні з визначенням синонімічних рядів, ланцюгів, циклів. Доводиться, що поняття синонімічного циклу несумісне з поняттям домінанти. Синонімічний ряд, який спирається на домінанту, допускає розповсюдження в рамках безпосередніх семантичних зв'язків, доказом чого є правомірна субституція. Такого роду об'єднання відображають ідеографічні ряди на парадигматичному рівні. Аналогічні асоціації утворюють цикли, в яких семантичні зв'язки з домінантою слабкі або взагалі зникають.

Білінський М.Е. Про ефекти кросгіпонімії у словотвірному сателіті стану // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 29-34.

У цій статті проводиться дослідження, яке конкретизує уявлення про опозицію віддієслівних активних і пасивних похідних, яка є формою існування словотвірного сателіта категорії стану. В межах однокореневого словотвірного гнізда наявність пасивного, а не активного деривата дає значно вагоміші підстави припустити існування відповідного станового протичлена.

Білінський М.Е. Співвіднесеність протичленів станового словотворення в середньоанглійській і новоанглійській період // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 50-54.

У цій статті досліджується поширеність парадигматичних варіантів станової деривації, їх співвіднесеності з перехідно-неперехідними, неперехідно-перехідними та перехідними дієсловами, а також послідовності виникнення однокоренових станових протиставлень в ході еволюції віддієслівного словотворення англійської мови протягом XIV-XX ст.

Большинський В.Ю. Багатокомпонентні субстантивні словосполучення типу NNN та їх роль в компресії тексту // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 136-140.

Багатокомпонентні субстантивні словосполучення, їх структура, семантика і функціонування вивчені ще далеко не достатньо. Аналіз трикомпонентних субстантивних словосполучень типу NNN показав, що залежно від семантичного зв'язку між компонентами вони поділяються на два типи: з поширеним ядром і з поширеним ад'юнктом. Автор розглядає властивості та вживання даних словосполучень.

Букреєва О.Й. Структура функціонально-семантичного поля одиничності в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 21-24.

У цій статті описується структура функціонально-семантичного поля одиничності в сучасній англійській мові. Воно має компактну біцентричну структуру, тобто обидва центри експліцитно виражені. План змісту його складає єдність лексичного та граматичного значення одиничності, а план вираження представлений двома варіантами цього поля – лексичним і граматичним.

Валендюк Л.П. Комунікативне значення корелятивів *silently* та *in silence* у складі висловлування // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 86. – С. 10-16.

Висвітлено питання функціонування і взаємовідносин абстрактного іменника з прийменником і прислівника в текстах сучасних англійських та американських авторів.

Аналіз проводиться на матеріалі прислівника *silently* і прийменникового сполучення *in silence*. Дослідження комунікативного значення прислівника *silently* і прийменникового сполучення *in silence* у функції обставини способу дії дає можливість зробити висновок про те, що при актуалізації спільного лексико-семантичного варіанта “мовчки, не розмовляючи” досліджувані одиниці несуть різне інформаційне навантаження: прислівник не є носієм основної інформації і комунікативно необов'язковий; прийменниково-іменне сполучення є комунікативним ядром висловлювання.

Войтюк С.М. Лінгвостилістичні особливості функціонування лексико-семантичної групи іменників із значенням “мораль” у романі Г.Філдінга “Том Джонс” // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 53-58.

Вибір лексичних засобів у романі Г.Філдінга “Том Джонс” продиктований установкою автора на розкриття природи людини, а стилістичні особливості функціонування лексико-семантичної групи іменників зі значенням “мораль” у тексті роману зводиться до: 1) вживання іменників даної лексико-семантичної групи в їхньому прямому значенні сприяє експліцитності авторських характеристик; 2) контактне вживання лексики протилежної орієнтації в одному контексті з метою посилення контрасту при змалюванні позитивних і негативних героїв; 3) цілеспрямоване використання найменувань позитивних і негативних якостей почуттів у заперечних контекстах з метою підкреслення відсутності або наявності у героїв позитивних або негативних моральних рис; 4) контекстуальне переосмислення лексичних одиниць на позначення позитивних моральних якостей внаслідок використання стилістичного прийому іронії на рівні мікро- і макроконтекстів, що сприяє максимальній матеріалізації моральних інтенцій автора.

Головченко Н.Ю. Реляційно-лексичне заперечення у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 27-31.

У даній статті висвітлюється проблема заперечення в англійській мові. Автор зосередив свою увагу на поглибленому вивченні прихованих або імпліцитних, латентних засобів вираження заперечення, які подані, зокрема, словами трьох найважливіших частин мови – дієсловами, прикметниками та іменниками. У семантичній структурі слів різних частин мови – предикатив модусу заперечення може сполучатися зі значенням пасивного стану, темпоральності, оцінки, модальності.

Гулкевич С.П. Основні типи смислів словосполучень з прийменником *with* // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 19-24.

Автор досліджує значення словосполучень із прийменником *with*, починаючи з його значення в давньоанглійському періоді до його вживання у сучасній англійській мові. Наводиться класифікація основних типів смислів прийменникових словосполучень при незмінному типі відношень, тобто інваріантному значенні самого прийменника. У сучасній англійській мові цей прийменник позначає узуальний тип відношень неозначеної близькості, “сумісності”, “сукупності” між суб'єктом і об'єктом або двома об'єктами.

Гупало С.М. Інваріантне значення прийменника *against* і основні типи смислів словосполучень з ним // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 12-18.

В статті розглядають інваріантне значення прийменника *against* і основні типи смислів словосполучень з ним. Аналіз тисячі чотирьох дванадцяти словосполучень з прийменником *against*, свідчить про наявність одного і того ж типу відношень між двома об'єктами, один з яких діє проти другого. В процесі вивчення виявлено п'ять семантичних моделей.

Гурський С.О. Нейтралізація опозицій у семасіології // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 50-56.

Нейтралізація семантичних опозицій суттєво відрізняється від нейтралізації фонологічних опозицій: остання визначається постійними синтагматичними позиціями, перша – різноманітними об'єктивними факторами, які впливають на утворення різних смислів вживання слова.

Данилова З.В. Інваріантне значення і типові смисли дієслова *burst* // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 16-21.

У статті розглянуто загальні і різні семантичні компоненти, які складають інваріантні значення в плані мови та типові смисли в плані мовлення дієслів *burst* і *break*. Відмінною рисою значень є напрямок застосування сили, яка порушує цілісність об'єкта чи його стан. Встановлені також відмінності в смислотворенні: *break* – порушення антеріорного стану, *burst* – швидкий перехід в постеріорний стан.

Дацюк Л.С. Семантична характеристика англійських термінів у галузі фізики напівпровідників // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 25-29.

Семантична характеристика англійських термінів у фізиці напівпровідників досліджується у цій статті за використанням методики “значення-смісл”, яка опирається на узагальнюючу природу слова. Цим зумовлюється відмежування інваріантного значення слова як відносно незмінного семантичного змісту із обмеженої кількості якісно визначених сем в плані мови від змінного семантичного змісту. У досліджуваному фрагменті термінів лише 54,8% відносяться безпосередньо до терміносистеми фізики напівпровідників.

Дейчаківська О.В. Семантико-синтаксичні особливості дієслів-зв'язок англійської мови // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 54-58.

У статті дієслова *become, grow, get, fall* аналізуються як зв'язки на семантико-синтаксичному рівні. Типовими для предикатів процесу і зокрема дієслів *become, grow, get* є поєднання з одним аргументом або ж віднесення їх до одномісних предикатів. Аргумент/учасник ситуації, що перебуває у формально-граматичній позиції підмета, може виконувати семантичну функцію експерієнсива-пацієнса чи носія фізичного стану / об'єкта. Отже, дієслова *become, grow, get, fall* виступають як одномісні предикати, де превалюючими у граматико-логічній позиції підмета є аргументи з ознаками: конкретне та істота. Предикати *become, get* допускають наявність факультативних аргументів у позиції додатка : бенефактива і каузатора.

Денисов І.Г., Гордієнко Г.В., Трофименко А.О. Прагматичний аналіз аббревіатури COMECON // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 75. – С. 14-20.

Створення англійської аббревіатури COMECON і її вживання в значенні Рада Економічної Взаємодопомоги і РЕВ – випадок використання засобів мови в ідеологічному та психологічному протистоянні двох різнополюсних систем.

Дородних А.І. Про співвідношення понять поля і множинності в лінгвістичному аналізі // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 87. – С. 10-14.

Розглянуто співвідношення понять поля і множинності в лінгвістичному аналізі. Компонентний аналіз граматичних одиниць дає можливість внести їх до декількох семантичних груп одночасно. Польовий підхід як метод лінгвістичного аналізу має певні межі застосування, оскільки він сам по собі є недостатнім для повного опису функції елементів системи мови. Поле, з точки зору його організації, є множинністю, часто недискретною.

Дудок Р.І. Семний склад інваріантного значення синонімічного ряду з домінантою *rough* // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 7-11.

Мета даного дослідження у тому, щоб виділити порівняльно незамінні, стабільні інваріантні семантичні компоненти значень прикметників синонімічного ряду: *coarse,*

unpleasant, harsh i rude з доміантою *rough*. Стабільність семної структури інваріантного значення слова виявляється у тому, що при зміні семи інваріантного значення зв'язки між ними залишаються стабільними. Автор підкреслює, що встановлення інваріантного значення прикметника дає змогу іноземцю правильно зрозуміти і вжити слово згідно з ідіоматикою англійської мови, що значною мірою підносить ефективність вивчення мови.

Дудок Р.І. Семна структура інваріантного значення англійського прикметника // *Іноземна філологія*. – 1999. – Вип. 111. – С. 46-50.

У статті порушується важливе питання: чи існують які-небудь загальні компоненти у різних значеннях одного прикметника? Оскільки ці різні змісти позначаються одним і тим самим словом, то виникає припущення, що в них мусить бути якийсь спільний семантичний інваріантний компонент. З аналізу різних змінних семантичних змістів певного слова, поданих у тлумачних словниках, виділяються три основні стабільні інваріантні компоненти, які становлять його семантичний інваріант.

Дяченко Л.Д. Значення дієслова та комунікативний зміст висловлювання // *Іноземна філологія*. – 1987. – Вип. 88. – С. 14-20.

Актуалізація семантичних компонентів значення дієслів положення зумовлена їх функціонуванням у тричленній синтагмі і залежить від семантики слів, які заповнюють позиції суб'єкта і комплемента. Істотним фактором, який впливає на актуалізацію семантичних компонентів дієслова, є абстрактність/конкретність, істоти/неістоти і сама природа суб'єкта.

Еткало Л.О. Емоційна структура п'єси Ю.О'Ніла "Дивна інтерлюдія" // *Іноземна філологія*. – 1987. – Вип. 87. – С. 71-77.

Розглянуто структуру п'єси Ю.О'Ніла "Дивна інтерлюдія". Ця п'єса є найдовшою з усіх відомих п'єс, її обсяг зумовлений численними внутрішніми монологами в яких герої передають свої емоції та думки, висловлюючи їх вголос. У п'єсі багато авторських ремарок, які містять ретроспекцію, стилістичні прийоми, інформацію, орієнтовану лише на читача, а не на потенційного глядача. "Дивна інтерлюдія" – цілісна емоційна структура; її основний конфлікт розвивається у такій формі, щоб викликати максимум напруження.

Завгороднєв Ю.А., Тимощук І.М. Трансформація значень англо-скандинавських синонімів // *Іноземна філологія*. – 1986. – Вип. 81. – С. 9-14.

У статті розглядаються трансформації значень англо-скандинавських синонімів. Результатом перебудови семантичних структур синонімів відбулося розмежування синонімів на ідеографічні та стилістичні, або повне зникнення синонімічних зв'язків. Автори подають інформацію про вживання англосаксонської та скандинавської синонімічної лексики XII-XVIIст. Викладено історію слів CAKE, BARK, SKIN, SKY.

Зеленська О.П. Про один різновид складних речень з каузальною семантикою в сучасній англійській мові (контрастивний аналіз) // *Іноземна філологія*. – 1991. – Вип. 101. – С. 87-92.

В англійській та українській мовах є складнопідрядні речення, де називаються дві (або більше) причини/підстави, причому одна з них виділяється як дійсна, справжня причина/підстава і вживається для протиставлення іншим. Структура цих конструкцій така: за головним реченням ідуть два підрядні речення причини/підстави, які вводяться причиновими сполучниками. У першому з них виражена причина / підстава, що заперечується. Причиновий сполучник у такому випадку вживається з заперечною часткою *not* в англійській мові і *не* в українській мові. У другому підрядному реченні вказана справжня, дійсна причина/підстава. Таким чином аналіз конкретного матеріалу дає змогу прослідкувати закономірності побудови та вживання складнопідрядних речень, де протиставляються дійсна причина та причина, що заперечується, а також подібності і

розбіжності функціонування таких конструкцій в англійських та українській мовах, розкрити семантичну структуру цих речень.

Зеленська О.П. Про характер відношень між частинами парцельованої конструкції (на прикладі речень з підрядним причиновим) // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 75-81.

В англійській мові використовуються речення, що починаються з підрядного причинового сполучника (**because, for**). Вони функціонують самостійно, але логічно зв'язані зі змістом попереднього речення.

Це так звані парцельовані конструкції – сполучення двох самостійних речень, які відокремлені одне від одного крапкою на письмі та відповідною паузою. Отже, єдина синтаксична структура (складнопідрядне речення) ділиться на дві частини – основну (базову) та парцелят, тобто підрядне речення, що функціонує самостійно і відокремлене розділовим знаком. Хоча ці одиниці, що виділилися, і нагадують частини складного речення, а в граматичному та смислового відношенні повністю залежать від базової структури парцельованої конструкції, вони формально мають більшу самостійність, ніж частина складнопідрядного речення і тому можуть відокремлюватися крапкою. Наявність парцельованих структур пояснюється прагненням мовця уникнути перенавантаження самої структури речення, зробити речення коротшим, наблизити письмову літературну мову до живої розмовної.

Івченко Л.Л. Безособові речення з дієсловом *take* // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 16-19.

Об'єктом аналізу статті є речення, що починаються з *it* і містять дієслово *to take*. Автор визначає смисли цього дієслова у реченнях такого типу, а також у реченнях, які можуть бути трансформаційно до нього зведені. Для дослідження семантичної структури дієслова *take* було здійснено дистрибутивний аналіз поверхневої структури всіх його модальних уживань.

Ільченко О.М. Предметно-якісні ознаки у функціонально-семантичному аспекті (на матеріалі сучасної англійської мови) // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 16-19.

У статті автор розглядає предметно-якісні ознаки у функціонально-семантичному аспекті. Висловлюється думка, що лінгвістична категорія предметної якості існує в багатьох, принаймні, європейських мовах, про що свідчать численні випадки предметно-якісних прикметників, зокрема у російській та українській мовах. У сучасній англійській мові семантичне значення предметної якості передається за допомогою прикметників предметно-якісної семантики, а також власне іменників-носіїв указанного значення.

Колінчак Н.Д. Семантико-структурні особливості абзаців у романі Ч.Сноу "Наставники" // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 68-73.

У статті автор аналізує семантико-структурні особливості абзаців у романі Ч. Сноу "Наставники". Абзац є засобом виділення окремих думок та частин тексту. Структурно-семантичні особливості абзаца в творах Ч. Сноу зумовлені його стилем, для якого характерні стримана манера письма, економія художніх засобів. У романі виділено 692 абзаци та представлено їхні семантичні різновидності : розповідні, комбіновані, описові, рефлексії. Автор детально зупиняється на кожному з них, а також порівнює їх з абзацами у творах Голсуорсі. Аналіз показує, що форма абзацу, його структура, характер його зачину і спосіб його наповнення змістом є виявом творчої індивідуальності письменника, його авторського стилю.

Косякова Л.С. Аналітичне і аналітико-синтезуюче відокремлення як текстооформлююча операція // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 54-59.

У цій статті досліджується виокремлення компонентів у складі різних фрагментів тексту, яке здійснюється за допомогою пунктуації (або екстрапозиції). Воно вказує на

конкретні мовно-мисленнєві операції, в результаті яких текст оформлюється в плані його семантичного складу.

Куровська О.В. Семантика розгорнутих номінативів моделі $V_{have}+N$ // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 62. – С. 35-42.

В статті узагальнюються філологічні спостереження автора, пов'язані з активним функціонуванням в сучасній англійській мові структур предикації поліваріантної моделі $V_{have}+N$. Контекстуальна чутливість даної моделі і широке її використання в різноманітних семантичних типах речень спостерігається на рівні елементарного речення з семантикою первинних зв'язків його конститuentів і на рівні складного речення з семантикою його широких контекстуальних зв'язків. В центрі уваги – різні семантичні типи номіналізації: залежна і незалежна, суб'єктна і об'єктна. У лінгвістичний аналіз на цьому рівні включаються також питання транспозиції частин мови. Комплексне дослідження різних типів розгорнутої номіналізації перспективне не тільки в плані вивчення різних семантичних типів предикатів та їх стилістичного варіювання, а й у плані завдань перифрастичного синтаксису, що спирається на поняття семантичної еквівалентності речень.

Курпіль О.С. Критерії характеристик нульових позицій в англійській мові // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 17-20.

Досліджуючи проблему нульової позиції, потрібно розрізняти поняття нульової категоріальної форми і нульової варіативної форми. Спільним для категоріального і варіативного нуля є те, що вони реалізують чітко заданий зміст експліцитно виражених членів парадигми. Однак категоріальний нуль співвідноситься з граматичним значенням експліцитно вираженої одиниці, а варіативний – з лексико-граматичним значенням членів опозиції.

Кутуєва О.Я. Синтактико-семантичні аспекти у дієслівних координативних структурах // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 71-74.

У синтаксичній системі мови вся різноманітність зв'язків зведена до двох типів – сурядних і підрядних, котрі є мовною формою вираження логічних зв'язків. Під дієслівним сурядним ланцюжком ми розуміємо ряд дієслів, об'єднаних однопорядковими відношеннями сурядного зв'язку, що утворює структурно-інтонаційну єдність. Прості за синтаксичною організацією, речення з ланцюжками сполучуваних дієслів на семантичному рівні, як правило, – це ряд суб'єктно-предикатних утворень. При розгляді сурядних зв'язків дієслова виникає питання, наскільки є автономним ланцюжок сполучуваних дієслів у структурі речення. Проте сполучувані дієслова мають рівноправний, незалежний статус у структурі ланцюжка, який не можна було б аналізувати як автономне синтаксичне утворення. Насправді компоненти дієслівної координативної структури, що об'єднує також присудки різних типів і різних часових форм, виявляється міцно зв'язаними один з одним через супідрядність одному спільному члену, що виділяє їх серед інших елементів речення.

Лаврик М.П. Характер інформативності комбінуючих форм у наукових медичних термінах // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 62. – С. 42-48.

У статті висвітлюється один з аспектів семантики комбінуючих форм. На матеріалі медичних термінів встановлено, що складові компоненти, які комбінуються у форми у складних словах-комплексах, здатні нести додаткову інформацію. Обсяг інформації в таких словах ущільнюється в результаті трансформації поліморфного слова в двокомпонентний термін. В результаті утворюються еліптичні слова, в яких один з компонентів наповнюється додатковою інформацією.

Левіцький В.В. Зіставне вивчення лексичної і граматичної семантики // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 3-6.

У цій статті автор висвітлює 3 питання: 1. Чи передбачає зіставне вчення мов обов'язкове використання певної мови-еталона? 2. З яких одиниць повинен бути сконструйований цей еталон? 3. Яка техніка одержання "створення" одиниць, що складають мову-еталон? Підкреслюється необхідність використання мови-еталону, яка повинна складатися з фонетичних і семантичних одиниць, які не перевищують основні одиниці відповідних рівнів мови.

Лук'янова Г.Л. Синтагматичні властивості дієслів неспрямованої дії, що відбивають стан (мова староанглійського періоду) // *Іноземна філологія*. — 1990. — Вип. 98. — С. 12-16.

Автор статті аналізує структурні моделі, в яких реалізують свою валентність дієслова стану та відповідні семантичні конфігурації. Досліджується поема «Беовульф», з якої відібрано 47 речень з неспрямованими дієсловами стану. Ілюстративний матеріал поповнений прикладами зі словника Босворта і Толлера. Стан безпосередньо пов'язаний з особою (або предметом), які його відчують, може бути статичний або динамічний, залежно від ситуації характеризується певною інтенсивністю і глибиною. Ці семантичні характеристики визначають синтагматичні властивості дієслів стану.

Маєвська Л.С. Атрибутивні словосполучення як засіб мовної репрезентації категорії якості (на матеріалі роману У.Теккерей "Ярмарок суєти") // *Іноземна філологія*. — 1991. — Вип. 102. — С. 91-97.

Стаття досліджує, як окремі якісні характеристики, котрими автор наділяє своїх персонажів, стають необхідними сходинками у реалізації задуму письменника. Об'єктом дослідження є атрибутивні словосполучення (АС), у складі яких якісні прикметники виступають означеннями. Проведений аналіз свідчить, що функціонування узуально нейтральних АС пов'язане в романі з перетвореннями семантико-стилістичного плану, прирощенням додаткового, не зафіксованого в словниках смислу. Найхарактернішим конкретним проявом транспозиції стилістично нейтральних АС у романі є іронія, за допомогою якої Теккерей імплікує свої об'єктивні оцінки зображуваного суспільства і яка на всіх рівнях, включаючи синтагматичний, є ефективним засобом реалізації авторської прагматики.

Михайленко В.В. Комунікативне представлення директивної функції в англійській мові // *Іноземна філологія*. — 1988. — Вип. 89. — С. 3-9.

У цій статті автор досліджує систему комунікативних засобів, що виконують директивну функцію в тексті староанглійських пам'яток. Системний підхід до виділення понятійних категорій і набору засобів їх вираження в діахронічному плані дає багатий матеріал для історичної типології, яка потребує дослідження літературних пам'яток. Складові системи засобів директивної функції розміщуються в певному порядку — від контекстуально незалежних до контекстуально зумовлених.

Михайленко В.В., Кравченко О.В. Семантико-функціональні властивості англійських одноморфемних ознакових слів // *Іноземна філологія*. — 1992. — Вип. 104. — С. 40-46.

У статті розглядаються функціональні властивості ознакових слів *still, yet*, які об'єднуються спільністю семантики та тексту. Граматична традиція відносить їх до класу прислівників, але і досі існують протилежні точки зору щодо їх частиномовної приналежності. Ці слова викликають певні труднощі у створенні та інтерпретації тексту в сучасній англійській мові.

Мізецька В.Я. Особливості дієслівного вживання в сучасному драматичному творі (на матеріалі п'єс американських та англійських авторів) // *Іноземна філологія*. — 1984. — Вип. 75. — С. 24-28.

Досліджуються дієслівні одиниці в мові драматичних творів сучасних англійських і американських авторів по лініях їх прагматичних і синтагматичних відносин, семантичних перетворень, функціонального використання в п'єсах різноманітних драматичних жанрів.

Отримані результати змушують замислитись над правильністю тези про пряму залежність між динамічністю сюжету твору і зрушенням його мовних показників у сторону дієслівності.

Мостовий М.І. Вивчення семантики речення // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 8-14.

Семантичне наповнення речення і об'єм його значення традиційно розглядаються спільно з його синтаксичною і фонологічною структурою. Але, незважаючи на те, що семантиці речення останнім часом приділяється багато уваги, успіхи в цій області ще невеликі. У статті наведені основні характеристики змісту речення на фоні існуючих теорій, зокрема співвідношення змісту і референта. Зміст речень, як правило, індивідуальний, а його відповідність референтові залежить від того, існує чи не існує референт у природі або оточенні. Таким чином, зміст речення визначається смисловою повнотою заяви мовця, умовами істинності та наслідковими даними, які можуть викликати реакцію, дію, зворотне мовлення.

Мостовий М.І. Системність дієслівної лексики // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 26-31.

Лінгвістична сутність дієслова складає частину мови як системи і постає у взаємозалежності лексичних, граматичних та фонетичних елементів. Вивчення певної системи полягає у встановленні статички та динаміки процесів, дій, станів; у системі лексики – це ієрархічний зв'язок між елементами або групами елементів. Структура значення дієслова залежить від обсягу значення і характеру визначення співвіднесеної дії. Система дієслівної лексики охоплює три властиві їй специфічні компоненти: 1) концептуально-сміслову структуру дієслова, 2) семантико-контекстне оточення і 3) лексико-парадигматичні відношення. Перший компонент постає як об'єднання безпосередньо складових елементів значення і відношення його до відповідного поняття, а два інших – як сукупність достатніх і необхідних для їх реалізації об'єктів.

Мочульська О.П. Співвідношення значення і поняття в англійській терміносистемі мінералогії // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 12-15.

Проблема співвідношення значення і поняття є однією з важливіших у семасіології. Показано, що більшість термінів англійської терміносистеми мінералогії вживаються як диференційні ознаки поняття. Однак, певна частина термінів називає нерелевантні ознаки, і тому вважається застарілою, а назви – зайвими при появі нових назв. У терміносистемі мінералогії не спостерігається збігу значення й поняття.

Островська О.А. Поверхнева структура комунікативно відмінних простих речень // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 37-43.

У статті подаються лише результати дослідження поверхневої форми комунікативно відмінних простих речень. Матеріалом дослідження слугували 1750 прикладів методом суцільної вибірки з художніх творів англійських і американських авторів. У комунікативному плані, відповідно до узагальненої поверхнево-синтаксичної форми, аналізовані висловлення поділяються на поверхнево-декларативні, поверхнево-питальні і поверхнево-імперативні.

Паньків О.Б. Прагматичне значення димінутивів сучасного англійського просторіччя // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 10-17.

Автор статті робить спробу розглянути прагматичний аспект значення просторічних димінутивів сучасної англійської мови, проаналізувати деякі аспекти прагматичної зумовленості використання просторічних демінутивних слів сучасного англійського літературного мовлення в художніх текстах. Аналіз показує, що прагматичний аспект значення просторічних демінутивів виявляється у перевазі пейоративної та меліоративної оцінок, які надає їм мовець. Прагматичний ефект часто досягається також за рахунок

спеціалізованих димінутивних словотвірних елементів і відхилень від загальних правил поєднання цих елементів з твірною основою. Переважно прагматичні властивості димінутивних іменників англійського просторіччя використовуються у мовленні okazіonalно.

Полковський В.П. Значення прикметників *sharp* і *dull* у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.86. – С. 42-47.

Проаналізовано значення прикметників *sharp* і *dull*. Увага приділяється значним відмінностям словникових статей, де описуються різні смисли цих прикметників замість їх значень. За допомогою методу опозиції робиться спроба виділити інваріантне значення та показати механізм походження різних смислів. У семантичну структуру розглянутих прикметників входять: категоріальна сема – ознаковість, інтегральна – гострість/різкість, диференційна – наявність/відсутність гострості/різкості. Узяті в сукупності, вони становлять інваріантну семантичну структуру прикметників.

Полковський В.П. Семантичний статус прикметника // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 14-21.

Мета статті дослідити семантичний статус прикметника. Статус прикметника як самостійної частини мови базується на синтаксичних критеріях, підкріплених деякими морфологічними ознаками. Автор вважає, що семантична близькість прикметника до дієслова чи іменника не може правити за достатню основу для “відмови” прикметнику в його семантичному статусі.

Полковський В.П. Питання семантичного статусу прикметника // Іноземна філологія. - 1995. - Вип. 108. - С.49 - 52.

Автор досліджує проблему семантичного статусу прикметника. Проводиться зіставлення семантичної структури англійського прикметника *sharp* і українського “гострий”. У зіставленні помітно їхню неадекватність, розбіжність. Кожен з них витворює свою систему, унікальну і неповторну. Разом з цим ці унікальні системи мають певні площини перетинання (накладання).

Полковський В.П. Семіотичні аспекти значення прикметника // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 63-67.

Мета статті – розкрити особливості зв’язку між знаком і значенням, показати точки їх перетину. Мова як знакова система розглядається нами не обмежено. Вона розвивається в синхронії та діахронії. Знакова функція виступає важливою, але не єдиною її характеристикою. Постійно йде зв’язок і удосконалення знакової системи, а це упереджує мову від того, щоби вона стала “зібранням етикеток”. Рухливий характер знака не заперечує його інформативності, сприйняття реципієнтами, оскільки кожному знакові властиве те суттєве, ядерне, що відрізняє його від іншого знака, дає змогу бути засобом пізнання дійсності, її певної передачі в мозку людини. Властивості того чи іншого знака впливають з узагальнюючого характеру відображення дійсності, що фіксується у системі мови. В знакові закріплено все те суттєве, без чого мова не може існувати. Знакова функція зв’язує зміст і форму. Саме значення слова виступає внутрішньою формою, тоді як зовнішня форма знака найчастіше виявляється в його реалізації на рівні мовлення, що відповідає смислу того чи іншого слова. Проблема знака і значення дуже складна і немає необхідності вводити додаткову “архіскладність”, яка іноді має місце. Вона завжди знаходиться на їх перетині, не завжди чітко видима і впізнана, але завжди існуюча і реальна, і часто через свою скритність, “айсбергність” дуже впливає на мовні процеси (зокрема, на сприйняття самого слова, його простого і завжди складного розуміння).

Полюжин М.М. Походження і специфіка препозитивних елементів квантитативної семантики в англійській мові // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 64-72.

У даній статті основною темою дослідження, як вважає автор, є дати якомога повніший опис усього спектра квантативних характеристик різних за походженням препозитивних елементів англійської мови і в синхронії, і в діахронії. Просторово-часова і кількісно-якісна межі знаходяться у тісній і нерозривній єдності, виступаючи у вигляді властивостей одного й того самого матеріального буття. Еволюція числа наочно демонструє діалектику процесу пізнання, який іде від конкретно-чуттєвого, наочно-образного до уявно-конкретного.

Полюжин М.М., Уздинська Є.М. Основні типи семантичних кореляцій у синтаксично орієнтованих моделях складного іменника // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 42-46.

Розглядаються основні типи семантичних кореляцій у межах складного іменника із субстантивним, адвербіальним і об'єктивним типами синтаксичних відношень між його компонентами. Виділяють складні іменники, утворені на базі фразеологічної ідіоматичності, і фразеологічно немарковані слова. З точки зору номінації, ономазіологічна структура складного іменника, який займає проміжне місце між словотворенням і словосполученням, є компресований номінативний акт, який виступає ніби завершальною ланкою у ланцюгу синтаксичних трансформацій.

Пономаренко Л.О. Англійські власні імена грецького походження // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 33-38.

У цій статті автор розповідає про антропоніміку в англійській мові. Одні англійські імена походять від грецьких, які означають загальні назви. Другі – від грецьких власних назв. Сміслова сторона власних назв грецького походження розглядається з погляду різних семантичних сфер життєдіяльності людей. Через те, що наведені імена зустрічаються в мовах трьох різних груп (германської, романської та слов'янської), ми можемо вважати їх інтернаціональними. Таким чином, дані запозичені з грецької мови стали невід'ємною частиною англійської антропоніміки, а багато з них відносяться до складу інтернаціональної лексики.

Пономаренко Л.О. Типологічний аспект ступеня означеності / неозначеності семантики номінативних одиниць // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 11-14.

Номінативні одиниці мають різний ступінь означеності / чіткості, ясності, точності, виразності. Її складає рівнодіюча трьох площин: значення конкретних лексичних одиниць, типологічного статусу мови загалом, і діалекту того чи іншого носія мови. Слова з конкретним значенням схильні до означеності, з абстрактним – до неозначеності. Багатозначні слова, слова з широкою семантикою, слова з абстрактним значенням, з широкою сполучуваністю мають низький ступінь означеності на рівні окремих слів мови, як належність всім її носіям. Ступінь семантичної означеності номінативних одиниць мови загалом залежить від її типологічного статусу. Типологічними рисами, що сприяють означеності номінативних одиниць, є: 1) відсутність синонімії та омонімії елементів, що властиво аглютинативним мовам; 2) сильне протиставлення частин мови, що зафіксовано у флективних мовах; 3) ясно виражена категорія слова, що притаманна флективним і аглютинативним мовам; 4) вільний порядок слів, характерний для флективних мов.

Похилевич Т.Д. Значення і смисл заголовка-символу роману Л.Г. Лоуренса "The Rainbow" // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 97-101.

Заголовок як прагматичний фокус є прогностичним і попередньо готує читача до сприйняття художнього твору. Заголовок-символ "The rainbow" роману Д.Г.Лоренса обростає безліччю конотацій текстуальних образно-асоціативних планів. У кожній частині твору цей образ розкривається по-різному. Цей образ покликаний символізувати важливі життєві відносини між людьми, між особою і духовним, особою і землею, особою і соціумом, особою і емоційними переживаннями, джерела яких, за переконанням Д.Г.Лоренса, лежать у зоні позасвідомого, нарешті, між собою і космосом.

Прач В.П. Семантичні процеси термінологізації англійських загальноновживаних дієслів із значенням “переміщення” // *Іноземна філологія.* – 1992. – Вип. 103. – С. 54-60.

Стаття досліджує семантику дієслів *to carry, to come, to go, to move*, а також семантичні процеси, що протікають при їхній термінологізації. Завданням дослідження є відбір найбільш уживаних в англійській лісотехнічній літературі дієслів лексико-семантичної групи “переміщення”; визначення коефіцієнта уживаності відібраних лексичних одиниць у художній літературі, а також текстах із лісотехнічних спеціальностей. Аналіз свідчить, що дієслово, як і будь-яке повнозначне слово, виконує функцію терміна, якщо воно опинилось у певній термінологічній системі. Дієслова лексико-семантичної групи “переміщення” зберігають своє інваріантне значення і в тому випадку, коли вони вживаються як терміни в певній терміносистемі.

Прач В.П. Семантичні процеси термінологізації загальнономовних слів // *Іноземна філологія.* – 1986. – Вип. 84. – С. 25-30.

Розглядаються загальні закономірності семантичних змін у процесі утворення термінів на базі загальнономовних одиниць. Аналізується семантичний зміст найпоширеніших загальнономовних слів художньої літератури при появі їх у різних терміносистемах, зокрема в галузі лісотехнічної спеціальності, ядерної фізики, психології і суспільно-політичної літератури. На основі проведеного аналізу зроблено висновок, що загальнономовні слова широко використовуються для позначення спеціальних понять і виступають як терміни. У процесі термінологізації загальнономовних слів їхні значення не змінюються, а змінюються лише основи смислу, – поняття, які диференціюються інваріантними семантичними компонентами у функції семантичних диференційних ознак.

Рибачок С.М. Когезія і когерентність в англійському науковому тексті // *Іноземна філологія.* – 1999. – Вип. 111. – С. 151-156.

Мета цієї статті – визначити концептуальні засади проблеми когезії і когерентності тексту, зокрема, щодо тлумачення понять, їх диференціації, розуміння когнітивних можливостей когезійних засобів у творенні тексту. Дослідження проведено на матеріалі англійських наукових монографій J.Blinder, A.Alam S. “Economics. Principles and Policy”, J.Meredith, T.Gibbs “The Management of Operations”.

Рудик Т.З. Семантика прикметників моральної оцінки та їх похідних у лексикографічному відображенні // *Іноземна філологія.* - 1994. - Вип. 107. - С.35 - 41.

У статті зроблено спробу описати принципи розкриття значень лексичних одиниць досліджуваної преференційної сфери у тлумачних словниках сучасної англійської мови - *The Random House Dictionary of the English Language* та історичних - *Middle English Dictionary, New English Dictionary on Historical Principles*.

Селезінка І.О. Тракткування бінарної опозиції *day/night* у творчості В.Шекспіра // *Іноземна філологія.* – 1993. – Вип. 106. – С. 147-155.

У статті автор порівнює трактування дня/світла і ночі/темряви Ф.Петраркою, Д.Бруно і В.Шекспіром. Підтекст номінації, їхня інтерпретація у Ф.Петрарки і В.Шекспіра схожі, вони стають переважно символами коханої. Але у творчості італійського поета ці архітеми не міняються місцями, обмінюючись лише своїми характерними рисами. Разом з тим пізнання спільності цих бінарних опозицій однієї потенції, на якій вони ґрунтуються, особливості їхніх змін подібні у Д.Бруно і В.Шекспіра. Творча думка митців рухається в одному напрямі: від протилежностей до їхнього злиття й далі до утворення нової якості заміни однієї бінарної опозиції на іншу.

Скопюк Т.Г., Скороходько Е.Ф. Семантика терміна і його позиція у тексті // *Іноземна філологія.* – 1999. – Вип. 111. – С. 197-200.

У статті досліджується взаємозалежність семантичної складності терміна та його когнітивної вартості у лінійно-композиційній структурі тексту. Автори роблять висновок, що терміни, які входять до складу різних компонентів лінійно-композиційної структури тексту, не є семантично однорідними. На початку наукового тексту, у вступі, коли автор вперше розкриває свою інтенцію і коли тезауруси автора та потенційного читача мають досить великі розбіжності, автор звичайно уникає термінів з вузькоспеціальними значеннями, формулюючи проблему загальнозрозумілими словами. У наступних розділах, пояснюючи свою думку, автор поступово зменшує розрив між своїм тезаурусом і тезаурусом читача, переходить до спеціальних термінів. Наприкінці, узагальнюючи викладене автор знову звертається до термінів із ширшими значеннями. Стійкі дієслівно-субстантивні сполучення, що набули значного поширення в багатьох індоєвропейських мовах, у англійській мові представлені двома моделями: VN і VVN. Автор займається дослідженням цих сполучень і висловлює думку, що для адекватного встановлення статусу стійких дієслівно-субстантивних сполучень обов'язковим є врахування щонайменше трьох факторів: напряму деривації іменного компонента, відміченості/невідміченості сем процесуальності і кратності в його семантичній структурі.

Стречень Л.Л. Структурна організація вираження теми пролитої крові з погляду теорії фреймів (на матеріалі з драм У.Шекспіра) // *Іноземна філологія.* – 1992. – Вип. 103. – С. 122-129.

У статті розглядають лінгвістичні засоби реалізації теми пролитої крові в батальних сценах драм у Шекспіра з погляду теорії фреймів. Автор аналізує лексико-семантичні групи слів, пов'язані з поняттям "крові" так само, як і особливі риси метафоричної реалізації цього фрейма.

Сухорольська С.М. Дериваційна і семантична характеристика іменних компонентів стійких дієслівно-субстантивних сполучень // *Іноземна філологія.* – 1992. – Вип. 104. – С. 3-9.

Стійкі дієслівно-субстантивні сполучення, що набули значного поширення в багатьох індоєвропейських мовах, у англійській мові представлені двома моделями: VN і VVN. Автор досліджує ці сполучення і висловлює думку, що для адекватного встановлення статусу стійких дієслівно-субстантивних сполучень обов'язковим є врахування щонайменше трьох факторів: напряму деривації іменного компонента, відміченості/невідміченості сем процесуальності і кратності в його семантичній структурі.

Траченко О.М. Семіотична модель заголовка // *Іноземна філологія.* - 1988. - Вип. 90. - С. 26-33.

У статті висунуто гіпотезу про існування заголовку, як знака, особливої ієрархічної будови. Пропонується семіотична модель, яка допоможе виявити властивості та функціонування заголовка. У моделі виділено три рівні: 2 рівні абстракції (заголовки-знаки і заголовки-найменування, ідентифікуючі імена) і рівень спостереження. Головна увага приділяється заголовкам-знакам. Вони становлять рівень абстракції, названий у лінгвістиці рівнем конструктів.

Траченко О.М., Бортник Є.П. Заголовок художнього тексту як проблема вертикального контексту // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 88. – С. 35-40.

Стаття присвячена проблемі розуміння художнього твору шляхом розгляду одного компонента тексту – його заголовка. Особливу складність для розуміння становить вживання реалій, ідіом, алюзій, цитат, тобто понять вертикального контексту. Найбільш це стосується випадків, коли в заголовку художнього тексту вживаються цитати з творів У.Шекспіра, які є одним з трьох основних джерел заголовків. Смісл заголовків-цитат виявляється двома типами відношень: “З→джерело цитації і З↔текст” (двонаправлена стрілка зображає одночасний вплив заголовку на текст і навпаки). Із одночасного

співвідношення цитати із джерелом цитації і названим текстом та їх взаємного напруження створюється нове повідомлення, новий поетичний смисл, тобто формується загальна суть і цілісність авторського задуму.

Турчин Р.С. Граматична семантика суцільнооформлених іменних несубстантивних модифікаторів // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 29-33.

У цій статті автор аналізує граматичне значення суцільнооформлених несубстантивних модифікаторів, що входять до класу прикметників. Існує кілька визначень прикметника, які можна звести до трьох основних. Більшість лінгвістів визначають прикметник за зіставною семантикою. Інші головний граматичний зміст прикметників вбачають у виконанні ними функції синтаксичного означення. Суть третього підходу полягає в акцентуванні синтаксичної позиції прикметників серед інших формальних класів і груп слів у реченнях. Деякі лінгвісти вбачають у прикметниках частину мови, яка об'єднує слова, що репрезентують ознаки предмета, а інші – в основу їх семантичного змісту кладуть виражені ними атрибути субстанцій. Під ознакою розуміють властивість або якість предмета, за якими він відрізняється від інших предметів. Під атрибутом розуміють невід'ємну властивість речі, без якої річ не може існувати і мислити. Семантичним змістом прикметників є якість. Якість – найзагальніше значення прикметників як і на рівні мови, так і на рівні мовлення. Отже, загальним граматичним значенням, яке охоплює зміст термінів “якість”, “ознака”, “атрибут”, є властивість, що покриває всі випадки вживання модифікаторів, виражених прикметником.

Уздинська Є.М. Моновалентні дієслова в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. - 1988. -Вип. 90. - С. 51-57.

Автор досліджує досить великий корпус неперехідних дієслів сучасної англійської мови, які в традиційних класифікаціях описані недостатньо повно. Цим дієсловом звичайно приписується тільки від'ємна характеристика - неспроможність сполучення з прямим додатком. Досліджувані конструкції складаються з ядра – фінітного дієслова , та його оточення. Ядро – носій синтаксичної валентності. Сполучення ядра з оптимальним оточенням складає конфігурацію.

Цьовх О.Г. Філософський аспект проблеми значення слова // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 33-37.

Аналізуються оперування поняттями мови і мовлення, структура і система, сутність і явище, внутрішні зв'язки і відношення в семасіологічних дослідженнях. Виділення елементів семантичної структури слова в системі мови можливі лише при чіткому й послідовному розмежуванні мови і мовлення, сутності і явища, структури і системи, а не за допомогою сполучення різних контекстів.

Цьовх О.Г., Отнякіна Т.Ю. Характер співвідношення між семантичною структурою слова і частотністю його вживання // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 139-142.

Стаття вивчає характер співвідношення між семантичною структурою слова і частотністю його вживання. Якщо йти традиційним шляхом тлумачення семантики слова з огляду на частотність його вживання і різноманітність відповідних контекстів, то чим вища частотність вживання слова, тим більше значень матиме дане слово, тобто тим складнішою буде його семантична структура. Семантична структура слова утворюється саме на рівні парадигматики, тобто відношень протиставлення одиниць одного порядку. Дослідження даної проблеми свідчить про зворотню залежність, а саме: чим простішою є семантична структура слова, тим вищою буде частотність його вживання у мовленні, і навпаки.

Цьовх О.Г., Фальковська Є.С. Співвідношення між семантикою складного слова і його компонентів(сполучення типу $N+N$ у сучасній англійській мові) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 15-20.

У статті йдеться про специфіку семантичних відношень між компонентами складних слів сучасної англійської мови – модель N+N з однаковими першими компонентами (*water, air, foot, wind, top*). Проведене дослідження показує, що відсутність безпосереднього смислового зв'язку між компонентами того чи іншого складного слова є лише позірною і не означає “немотивованості” його лексичної семантики.

Янков А.В. Денотативне і конотативне значення соціально-політичних неологізмів в американському варіанті англійської мови // *Іноземна філологія.* – 1981. – Вип. 62. – С. 52-59.

Конотативне значення соціально-політичних неологізмів (СПН) відносно до денотативного знаходиться в такому ж діалектичному зв'язку, як і філософські категорії одиничного, спільного і особливого. До одиничного відноситься конотативне значення, а до спільного денотативне. Їх якісна диференціація є проявом особливого. Виділені три типи конотативних значень розглядалися під єдиною назвою політичних евфемізмів. Головною причиною утворення СПН є екстралінгвістичний фактор, тобто спроби буржуазних ідеологів видати бажане за дійсне мовою через призму класових інтересів. Інтралінгвістичними стимулами утворення конотативних значень СПН є багатозначність словоутворюючих компонентів та їх своєрідне співставлення в СПН. Внаслідок цього, утворюється нечітке семантичне відображення соціально-політичних явищ і процесів. В СПН-евфемізмах конотативне значення часто домінує над денотативним. Але це не є їх закономірне співвідношення. Воно служить лише доказом штучного і суб'єктивного характеру утворення конотативних значень СПН в американському варіанті англійської мови.

Янков А.В. Структурно-семантична характеристика соціально-політичних неологізмів – складних слів і словосполучень в американському варіанті англійської мови // *Іноземна філологія.* – 1981. – Вип. 61. – С. 36-44.

Аналіз неологізмів соціально-політичного характеру показав, що екстралінгвістичні фактори суттєво впливають на їх структуру, семантику і продуктивність і продуктивність окремих моделей словоутворень. Моделі N+N, A+N, V+prep. виявились найбільш продуктивними в утворенні соціально-політичних неологізмів – складних слів, а модель A+N – найбільш продуктивна в утворенні соціально-політичних неологізмів-словосполучень. Інтралінгвістичні закономірності відображення об'єктивної реальності перебувають у діалектичному зв'язку з екстралінгвістичними факторами – соціально-політичними процесами і явищами, - що і є головним критерієм у визначенні структури і семантики соціально-політичних неологізмів – складних слів і словосполучень.

НІМЕЦЬКА МОВА

Басенкова І.О. Семантична модель “ознака-носій ознаки” на міжмовному рівні // *Іноземна філологія.* – 1983. – Вип. 71. – С. 83-87.

Метою статті є аналіз споріднених іменників і прикметників німецької і російської мов, що належать до індоєвропейської мовної спільноти. Їх смислове співвідношення полягає у реалізації універсальної мовної моделі “ознака – носій ознаки” на міжмовному рівні.

Баскевич В.М. Дослідження семантико-кореляційних зв'язків у німецькій мові // *Іноземна філологія.* – 1993. – Вип. 105. – С. 31-36.

Автор досліджує семантико-кореляційні зв'язки між семантичними підкласами прикметників у газетно-публіцистичних текстах сучасної німецької мови. Парадигматичний аналіз одиниць вищого рівня абстракції дає змогу на основі квантативного вимірювання семантико-кореляційних зв'язків описати семантичну структуру газетно-публіцистичних текстів сучасної німецької мови.

Баскевич В.М. Про чинники які зумовлюють широту лексичної сполучуваності прикметника // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 67-71.

Проблема лексичної сполучуваності належить сьогодні до провідних проблем сучасного мовознавства. Широке висвітлення отримують питання, пов'язані з виявленням типових контекстів вживання слова, побудовою типології сполучуваності різних лексико-семантичних одиниць, розмежуванням стійких і перемінних синтагматичних зв'язків слів, тощо. В наслідок диференціації синтагматичних зв'язків слів за допомогою кількісних показників отримані точні та надійні дані про механізм сполучуваності слів у тексті. До семантичних факторів слід віднести такі змістові ознаки, які характеризують значення лексичних одиниць у плані їх конкретності / абстрактності, моносемантичності / полісемантичності, термінологічності / нетермінологічності. Мовні факти свідчать про те, що найбільшу широту сполучуваності мають прикметники, які позначають розмір, інтенсивність, позитивну оцінку. Попередні дослідження показали: кількість структурних моделей сполучуваності не залежить від частоти вживання слова.

Богорад Т.О. Конотація в лексико-семантичній структурі багатозначних слів // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.86 – С. 80-90.

Йдеться про лексико-семантичний варіант (ЛСВ). ЛСВи слова не відрізняються один від одного акустично, їх відмінність полягає в тому, який сегмент дійсності вони відображають. Різне значення ЛСВ реалізується в їх зв'язках з іншими одиницями. Запропоновано проекти моделей лексико-семантичних структур багатозначних слів. ЛСВ задається структурно в силу своєї закріпленості в мовній системі і співвідноситься з певним денотатом. І оскільки сукупність ЛСВ закладена в самій системі національної мови, вона складає ядро понятійного змісту слова.

Віталіш Л.П. Дієслова з керованим прийменником *mit* (Семантичні групи та участь у конструкціях з предикатними актантами) // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.86 – С. 65-68.

Предметом розгляду даної статті є синтаксична конструкція „фінітне дієслово + прийменник + іменник”, яка трактується з позицій теорії валентності як комплекс дієслова з обов'язковим чи факультативним актантом. Залежно від наявності в значенні лексико-семантичного варіанту фінітного дієслова певного спільного семантичного компонента, дієслова, що керує прийменником *mit*, діляться на сім семантичних груп. Більшість німецьких дієслів з керованим прийменником *mit* утворюють конструкцію з предикатними актантами.

Віталіш Л.П. Семантична структура конструкції “*Vf+nach+ndev*” // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 84-90.

Представлено досвід семантичної інтерпретації лінійної конструкції “фінітне дієслово+прислівник *nach*+віддієслівний іменник” у термінології предикатних виразів. Зроблено висновок про те, що у семантичній структурі речення як матричний так, так і нематричний предикати можуть виступати у ролі включаючого та імплікувати послідовність “подій”. Фінітне дієслово (матричний предикат) імплікує характер темпоральної перспективи актантів; характер темпоральної взаємодії сірконстанта та фінітного дієслова залежить від семантики прийменника.

Віталіш Л.П. Семантичні групи дієслів у предикатно-актантній конструкції з прийменником *vor* // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 75. — С. 40-45.

Розглядається питання про характер синтаксичного і семантичного зв'язку іменника з лексично-семантичними варіантами дієслів, що керують прийменником *vor*. Виділено п'ять семантичних груп таких дієслів. Для кожної групи визначено кількість аргументних позицій при предикаті та описано семантичні функції аргументів.

Грицина Н.І. Можливості виявлення семантичних особливостей суфіксальних іменників сучасної німецької мови на синтаксичному рівні // *Іноземна філологія.* – 1981. – Вип. 62. – С. 72-79.

У статті розглядається питання взаємодії різних рівнів мови, в тому числі словоутворення і синтаксису. Одним з найефективніших шляхів експлікування інтуїції про семантичний зміст суфіксальних іменників на синтаксичному рівні є трансформаційна модель, яка виконує роль ключа до структурних та семантичних якостей суфікса.

Грицина Н.І. Питання синсемантиї суфіксального елемента (на основі дослідження німецьких іменникових суфіксів) // *Іноземна філологія.* — 1984. — Вип. 75. — С. 52-58.

У статті стверджується, що для суфіксів характерна синсемантия, зумовлена їхньою залежною формальною і змістовою структурою. Синсемантия суфіксальних елементів неоднорідна. Її ступінь визначається місцем в ядрі ієрархічної структури десигнату, валентністю суфікса та його зв'язками в системі словотворення.

Грицина Н.І. Статус словотворчих антонімів // *Іноземна філологія.* – 1988. – Вип. 89. – С. 63-71.

На основі аналізу своєрідності форми та змісту словотворчих антонімів на *-er* доходимо висновку, що це мовне явище часто зумовлюється антонімією одиниць нижчого рівня і є релевантним для словотвору на рівні складних іменників. Його специфіку визначають зв'язки контрарності, комплементарності, конверсії та факультативності.

Жовнірук З.Л. Функціонування інтерферованих форм у системі форм репродукції чужої мови // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 88. – С. 69-73.

Інтерферовані форми як елемент багатогранної системи форм репродукції чужої мови на основі німецької мови ще недостатньо досліджені, тому завданням статті є вивчення результатів комплексної взаємодії форм репродукції чужої мови, де особливо активно функціонують інтерферовані форми. Матеріалом дослідження функціонування інтерферованих форм стали твори Г.Канта, К.Вольф, Е.Нейча. Інтерферовані форми є процесом і одночасно результатом процесу, результатом-продуктом, що виявляється в очевидній взаємодії різних форм репродукції чужої мови. Наявність інтерферованих форм в аналізованих творах підтверджує еволюційний розвиток літературної мови, відображає об'єктивний стан процесу розвитку системи форм репродукції чужої мови в структурі сучасної художньої літератури, надає широкі можливості індивідуальних творчих пошуків.

Ищенко Н.Г. Семантичні зв'язки в системі однокореневих утворень (на матеріалі однокореневих іменників сучасної німецької мови) // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 87. – С. 78-82.

Матеріалом даної статті є однокореневі синоніми і їх взаємозв'язки з іншими однокореневими мовними одиницями. Однокореневі синоніми мають нестійкий характер і підлягають загальним для мови тенденціям змін, необхідних у процесі комунікації, їх лексичне значення модифікується. Існування певних семантичних відношень між однокореневими мовними одиницями у сучасній німецькій мові зумовлено характером семантичних зв'язків, які не є довгими і стійкими, оскільки межі між ними нечіткі і рухливі.

Козловський В.В. Прагматичний аспект структурно-семантичних моделей з кон'юнктивом у сучасній німецькій мові // *Іноземна філологія.* — 1990. — Вип. 98. — С. 54-58.

Предметом вивчення статті є три типи речень, відомих у германістиці під назвою *ірреальні речення, бажання, умови та можливості*. Автор статті підкреслює, що ірреальний характер речення-висловлювання безпосередньо пов'язаний з розвитком провідних ланок прагматичного ланцюга. Це вказує на модальне значення «ірреальності»

як чинника, на основі якого відбувається розвиток прагматичної інформації. В умовах сполучення з індикативними реченнями ірреальні речення відіграють роль «акцентуатора», тобто засобу, за допомогою якого мовець переключає адресата з метою вплинути на нього і викликати бажану реакцію.

Курко П.Ф. Контекст і семантична характеристика димінутивів // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 49-55.

Смислова структура димінутивних утворень носить інваріантний характер, але маніфестація варіантів виявляється в контексті. Стилїстична маркованість димінутивів проявляється в художній прозі, а особливо в її діалогічному різновиді. Димінутивні утворення надають розповіді невимушеної фамільярності, вносять відтінки прихильного ставлення до співрозмовника.

Максимчук Б.В. Про категоріальну семантику кваліфікаторів сучасної німецької мови // Іноземна філологія. - 1988. - Вип. 90. - С. 58-64.

Ідентифікація категорії кваліфікативної атрибуції ставить питання про категоріальне зіткнення, а в деяких випадках і про лексичне взаємопроникнення кваліфікаторів і інших частин мови, синтаксичних класів слів, які входять в лексико-граматичне поле кваліфікативних ознак.

Нагорний О.М. Аналіз віддієслівних суфіксальних іменників на *-ung* німецької мови кінця XVIII століття // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 75. — С. 59-64.

Пропонується варіант комплексного семантико-словотворчого аналізу (КССА) на матеріалі дериватів на *-ung* німецької мови кінця XVIII століття. На значному лексичному матеріалі встановлюється кількісне співвідношення структурних моделей із денотативними семантичними групами на даному синхронному зрізі мови.

Нагорний О.М. Сутність похідного слова // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 90-95.

Іменники сучасної німецької мови можуть бути похідними або непохідними (кореневими словами). У свою чергу іменники часто мають вихідну морфему, яка не завжди співвідноситься з сучасною мовною формою, але в структурно-семантичному відношенні ідентична сучасному слову навіть при наявності морфонологічної деформації. У статті досліджується феномен структурного і семантичного похідного слова в денотативному плані. Матеріалом дослідження слугують віддієслівні суфіксальні іменники німецької мови та адекватні російськомовні відповідники.

Огуй О.Д. Полісемія та деполісемізація німецьких прикметників у історичному аспекті // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 34-41

У дослідженні здійснювалася спроба відповісти на запитання, що таке деполісемізація. Якщо полісемія – це системне явище, для якого характерна поява нового лексико-семантичного варіанта (ЛСВ), то під деполісемізацією мається на увазі втрата одного із ЛСВ, яка відбувається у парадигмі лексико-семантичної групи внаслідок взаємодії екстралінгвістичних потреб та системних можливостей під час епохальних змін суспільства.

Петрацук Н.С. Структурно-семантичні типи номінативних ланцюжків тексту // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 83-88.

Автор робить спробу виявити семантичні типи комунікативних ланцюжків на матеріалі газетно-публіцистичного тексту. За текстову одиницю аналізу прийнято мікроконтекст – спеціальним чином організований закритий ланцюжок речень. На основі проведеного аналізу виділено чотири структурно-семантичних типи номінативних ланцюжків тексту: 1) номінативні ланцюжки, компоненти яких характеризуються

ідентичністю семантичних структур; 2) базуються на принципі специфікації першого елемента номінативного ланцюжка і на більш загальних ознаках заміщувача при повторі; 3) номінативні ланцюжки, де повне розкриття змісту первинної номінації можливе лише в результаті семантичного повтору; 4) номінативні ланцюжки, які виникають внаслідок функціональної семантичної еквівалентності, яка встановлюється адресатом на основі його системи знань.

Петрашук Н.Є. Текстотворення як процес реалізації комунікативного завдання // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.86. – С. 69-74.

Розглянуто питання текстотворення, як процесу реалізації комунікативного завдання. Постановка комунікативної цілі пов'язана з виділенням предмета повідомлення, а комунікативна інтенція визначає аспект, в якому він буде розглядатись. Виділяється чотири типи комунікативної інтенції. Результатом і продуктом текстотворення є текст – структурно, семантично і функціонально завершене ціле, яке реалізує засобами мови певну комунікативну інтенцію. Всі текстотворчі процеси синтезуються та об'єктивуються в тексті, його багаторівневій структурі.

Рудий В.Г. Семантичні неологізми німецької мови, специфічні для НДР (тип Neubedeutung) // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 35-40.

Автор підкреслює, що розвиток нових значень у ряді слів, викликаний докорінними перетвореннями у суспільно-політичному і культурному житті НДР, є одним із засобів збагачення німецької мови, її лексико-семантичних нюансів. Не всі семантичні неологізми виявляють однакову словотворчу активність. Одні з них можуть стати базою для утворення трьох складних слів, інші – декількох десятків одилиць. Морфологічний аналіз семантичних неологізмів показує, що іменники кількісно переважають над іншими частинами мови (80,5 % усіх неологізмів цього типу).

Савченко І.Я. Семантичні особливості головних речень у складі гіпотаксису // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 83-90.

У статті розглядаються семантичні особливості певної групи головних речень в рамках мікро- і макроконтексту, відповідно до яких визначається притаманна головним реченням синсемантия першого і другого ступеню. Розрізняють моносинсемантичні і полісинсемантичні головні речення, яким притаманна експліцитна або імпліцитна форми синсемантиї.

Струк Т.М. Взаємовідношення семантичної та прагматичної структур висловлення // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 3-8.

Стаття вивчає взаємовідношення семантичної та прагматичної структур висловлення. Статус прагматичної теорії як лінгвістичної дисципліни ще не визначений, незважаючи на те, що в плані змісту виділяється комунікативно-прагматичний аспект. Компоненти, необхідні для опису комунікативно-прагматичної структури висловлення мають вигляд розгорнутої пропозиції, в якій предикатом виступає “повідомляти”, а в набір аргументів включаються “мовець, адресат, референт висловлення, час, місце, мотив і причина висловлення, умови, мета і завдання, спосіб і модус висловлення”. З цього випливає, що всі інші категорії за цим визначенням мають статус комунікативно-прагматичних. Таким чином, прагматика – це далеко не аспект лінгвістичного дослідження, це сама її суть.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Бобирєва М.М., Пархоменко О.М. Прагматичні аспекти функціонування некатегоричних висловлень у сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 3-10.

У статті розглядаються деякі аспекти функціонування некатегоричних висловлень у сучасній французькій мові. Автори підкреслюють, що однією із особливостей некатегоричних висловлень є їх здатність передавати значення некатегоричної незгоди, пом'якшення заперечення. Такі висловлення належать до констативних висловлень реактивного типу. Некатегоричні висловлення вживаються: 1) для вираження завуальованої негативної оцінки; 2) для вираження пом'якшеного спонукання; 3) для передачі емоцій нейтрального характеру; 4) для вираження некатегоричної згоди або незгоди з думкою партнера по комунікації.

Бобирева М.М., Бричко Г.С. Залежність вибору модальних лексичних одиниць від комунікативного завдання висловлювання (на матеріалі сучасної французької мови) // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 92-96.

Висловлювання з модальними прислівниками впевненості/сумніву – це засоби, які використовуються у мовній комунікації для передачі модально-прагматичної інформації. Передаючи суб'єктивне ставлення мовця до висловлювання, модальні лексичні одиниці служать також для вираження різних інтенцій того, хто говорить. Мовець вільний у виборі модальних прислівників, тобто, для реалізації конкретної інтенції в конкретному акті комунікації рівною мірою використовує прислівники обох досліджуваних груп.

Гаврилишин Я.В. Образ Леніна в поезії Макса Ціммерінга // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.78. – С. 103-108.

Досліджується ленінська тема у поетичній творчості Макса Ціммерінга. У зв'язку з тим аналізуються найзначніші твори цього поета на дану тему – «Леніну», «Я бачив Леніна», «Ленін слухає «Аппассіонату» та ін.

Дмитрасевич Н.І. Функціональні особливості значення власних імен (на матеріалі французької мови) // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 78-83.

У статті йдеться про функціональні особливості значення власних імен. Автор виділяє і детально аналізує три основні комунікативні функції антропонімів. Це функція первинної номінації, функція ідентифікації і функція характеристизації. Автор також зазначає, що функції первинної номінації та ідентифікації конкретної особи є основними первинними функціями власних імен, а функція характеристизації для власних імен є вторинною.

Дуркот О.В. Розчленовані та дистантні метафоричні синтагми в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. –1995. – Вип. 108. – С.13-18.

Автор розглядає розчленовані та дистантні метафоричні синтагми в сучасній французькій мові. Розчленовані метафоричні синтагми, з точки зору семантики, є близькими до нерозчленованих метафоричних синтагм, проте вони є більш експресивно забарвленими ніж їх нерозчленовані відповідники. Найчастіше їх можна зустріти у творах художньої літератури. Дистантні метафоричні синтагми можуть знаходитись у різних реченнях в екстрафразовому контексті.

Кость Г.М. Лексичні засоби вираження ідеї праці в романі-епопеї “Жан-Крістоф” Ромена Роллана // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.86. – С. 97-107.

Розглядаються лексичні засоби вираження ідеї праці в романі-епопеї “Жан-Крістоф” Ромена Роллана. Для розгляду було обрано лексико-семантичне поле поняття “праця” з його ядерним значенням *travail m.* і функціонування цього поля у романі. У статті аналізується контекстуальне значення 7 іменників, об'єднаних на основі ядерного значення *travail m.* Зміни значення слова в різних видах пов'язані зі змінами в системі сем, що складають структуру даного значення.

Кость Г.М. Функціонування лексико-семантичного поля “праця” у романі “Кола Брюньон” Р.Ролана // Іноземна філологія. – 1996. – Вип.109. – С. 68-73

У статті проведено аналіз функціонування лексико-семантичного поля “праця” у романі “Кола Брюньон” Р.Ролана. У творі чітко прослідковується паралельний розвиток двох семантичних ліній: з одного боку, ізотопія із значенням праця, з другого – із значенням радість, задоволення. Стилiстично маркована конкретизація, яка міститься у цих словах, створюється для вираження загального естетико-пізнавального змісту роману – праця як форма естетичного буття, як найщасливіший момент єднання праці і моралі.

Львова Л.Ф. Просторові прикметники і контекстуальні особливості їх функціонування в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. –1992. – Вип. 104. – С. 20-26.

У статті зроблена спроба проаналізувати і описати в межах лексико-семантичної категорії просторовості контекстуальні особливості параметричних та локальних прикметників у сучасній французькій мові. На основі опрацьованого матеріалу автор робить висновок, що просторові відношення тісно пов'язані з просторовими характеристиками конкретних предметів. Первісною формою цих характеристик виступають параметричні прикметники, які не можна відривати від загальної структури просторових прикметників.

Мандзак І.А. Симетричні метафоричні словосполучення у французькій мові // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 56-59.

У статті йдеться про дослідження формально-граматичної та семантичної структури словосполучення N_1 de N_2 , в якому в метафоричному значенні виступає другорядний компонент N_2 . Автор підкреслює, що до симетричних моделей N_1 de N_2 належать декілька семантичних варіантів. Їх визначення відбувається на основі парадигматичних особливостей та метафоричних значень компонентів. Морфограматичні ознаки семантичних метафоричних словосполучень в основному ідентичні. У метафоричних словосполученнях провідне місце належить семантико-метафоричному критерію, який включає такі елементи: 1) аналіз члена N_2 на парадигматичному і синтагматичному рівнях; 2) аналіз змісту трансформованого варіанта метафоричної конструкції N_1 de N_2 – $S(N_1) + etre + C(N_2)$.

Мандзак І.А. Безпосередні складники метафоричного словосполучення N_1 de N_2 з вираженням кількості і / або інтенсивності // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.78. – С. 88-92.

Метафоричні словосполучення N_1 de N_2 з вираженням кількості і / або інтенсивності становлять асиметричну конструкцію, у якій семантичним ядром виступає синтаксично залежний іменник N_2 . Безпосередніми складниками МС виступають не тільки формально-граматичні, але і семантичні ознаки, серед яких найважливішими виявилися загальні лексико-семантичні значення компонентів та лексико-семантична категоріальність членів N_2 . Таким чином, та чи інша сполучуваність іменників у межах МС притаманна не слову як такому, а його конкретним лексико-семантичним варіантам. Тому за одиницю дослідження МС слід приймати окреме значення слова.

Мандзак І.А. Розчленовані метафоричні синтагми // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 96-102.

Субординативні відношення є відношеннями семантичного рівня і можуть мати формально-синтаксичне оформлення лінійного характеру або розчленованого характеру. Проведений аналіз прикладів показує, що відсутність формально-синтаксичної субординації в розчленованих метафоричних синтагмах вимагає її вираження за допомогою експліцитно-морфологічних засобів.

Михаць Л.Я. Ономасіологічний аспект вивчення дієслівної синонімії (на матеріалі емотивних дієслів сучасної французької мови) // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С. 21-26.

Розглядається ономасіологічний аспект вивчення дієслівної синонімії. Особливість ономасіологічного аналізу в статті полягає в тому, що "відрізком дійсності", який співвідноситься з досліджуваними лексичними одиницями, є не предмет чи явище матеріального світу, а сфера психофізичних і соціальних явищ, що формують сферу емоцій людини.

Мишанич К.М. Роль лексичних і семантичних неологізмів у розвитку французької синонімії // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 106-113.

У статті розглядаються такі питання синонімії у французькій мові, як суттєва диференціація синонімів і їх конкуренція, проблема семантичних неологізмів. У наведених прикладах живі синонімічні ряди переступали межі окремого мовного рівня, включаючи в синонімічні відношення все нові слова та словосполучення: відбувалася взаємодія різних рівнів мови – лексичного, граматичного та стилістичного. Структура синонімічних рядів постійно змінюється, але їхні стержневі поняття, ідентифікатори, залишаються і, спираючись на них, можна на конкретних фактах виявити динаміку синонімічних зрушень у сучасній французькій мові.

Науменко А.М. Становлення інтелектуальної п'єси у Ф.Т. Чокора // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.78. – С. 108-115.

Досліджуючи глибинні питання епохи між двома світовими війнами, Ф.Т. Чокор у своїх кращих драмах того періоду ("Товариство", "Окупована зона", "Листопад" та ін.) застосовує для художньої реалізації цих складних питань новаторську систему драматургічної техніки, яка у сукупності з тематикою та проблематикою дозволяє назвати його творцем нового жанру – "інтелектуальної п'єси".

Новосад Н.Й. Синкретизм французьких дієприкметникових речень // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 45-50.

У статті йдеться про синкретизм дієприкметникового речення, який зумовлений властивістю дієприкметника теперішнього часу як синоніма герундія і покликаний відбивати різні обставини або просто супроводжуючу дію разом з часовою віднесеністю, властивою неопінітивним формам. Дієприкметникові речення – форми імпліцитні, їхні логічні зв'язки з головною предикативною одиницею не мають формального вираження. Автор підкреслює, що у формі ДТЧ зустрічаються курсивні дієслова, а в *participe passe compose* – термінативні.

Пашко Л.А. Лексико-семантична група як прояв системності в лексиці // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 24-30.

Автор статті намагається виявити системні відношення, які проявляються на рівні мови між членами такої парадигматичної множини лексичних одиниць, як лексико-семантична група прикметників, що своїми прямими номінативними значеннями відображають характер людини, його властивості. Лексико-семантичну групу автор розуміє як історично складену, незамкнуту для даного синхронного зрізу мови групу прикметників, об'єднаних схожістю семантичних ознак прямого номінативного значення, а також номінативною спільністю відображення однієї позамовної області – "характер людини".

Семів А.Р. Семантичний потенціал власних назв в аргі (на матеріалі топонімів та антропонімів) // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 84-88.

У статті розповідається про проблему семантичних модифікацій власних назв в аргі, зокрема про такий поширений феномен як перехід власних назв у клас загальних назв. Функціонування таких семантичних модифікацій власних імен ілюструється прикладами з

сучасної французької преси та прикладами з літературних творів різних епох, звертається також увага на їхню константну особливість набувати експресивно-стилістичні забарвлення.

Тищенко С.В. Диференціація дієслів, близьких за значенням // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 102-106.

Спостереження показують, що дієслова мовлення *parler, converser, s'entretenir* у певному контексті можуть взаємозамінюватись, не порушуючи при цьому його змісту. Водночас близькі за значенням дієслова, різницю між якими іноді важко встановити, не завжди здатні замінювати одне одного у висловлюванні. Щоб пояснити це явище, необхідно описати саме значення дієслова, оскільки воно тісно пов'язане з лексичною сполучуваністю і реалізується в ній.

Шеремета М.В. Розвиток номінативних одиниць та переміщення їх структурного типу // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 10-16.

Автор статті досліджує розвиток номінативних одиниць. Напрямок розвитку словосполучень на шляху їх граматизації та напрям переміщення типу граматизованих структур часто сприймаються в мовознавстві як два протилежні процеси. Автор заперечує це твердження, оскільки дані явища не можна порівнювати. У статті аналізуються ці два процеси динаміки мови.

Шеремета М.В. Розвиток номінативних одиниць та переміщення їх структурного типу // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 7-13.

Напрямок розвитку словосполучень на шляху їх граматизацій та напрям переміщення типу граматизованих структур часто сприймається у мовознавстві як два протилежні процеси. Цей факт не відповідає дійсності, оскільки дані явища не можна порівнювати. Автор робить спробу проаналізувати ці два процеси динаміки мови.

Шумейко В.М. Роль темпоральних параметрів у вираженні смислу висловлювання і диференціації його конотативних значень // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 78. – С. 98-103.

Розглядається не дуже добре вивчена проблема лінгвістики мовлення – співвідношення паузи та смислу висловлювання. На основі існуючих досліджень та спеціально проведеного інструментального аналізу робляться висновки про велике функціональне значення паузи в організації висловлювання, у передаванні його смислу та у забезпеченні ритміко-смислової структури тексту.

ІСПАНСЬКА МОВА

Корбозерова Н.М. Про розмежування мовленнєвої і мовної семантики в складному реченні // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 10-14.

Стаття присвячена аналізу мовленнєвої та мовної семантики у складному реченні. Вивчення сполучникового зв'язку безпосередньо пов'язане з виявленням смислової структури складного речення, з розмежуванням у ньому мовленнєвої та мовної семантики. Мовленнєва семантика складного речення є сумою конкретних значень сполучуваних конститuentів і встановлюваних між ними відношень. Мовна семантика складного речення, в свою чергу, є узагальненням мовленнєвої. Поняття мовної семантики актуальне у тих складних реченнях, частини яких об'єднуються семантичними сполучниками (сполучниками “вузьких” значень).

Магушинець І.І. Структурно-семантичний аналіз агентивних конструкцій в іспанській мові XII-XVI ст. // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 86. – С. 113-120.

Романські мови успадкували два способи вираження агентивних відношень: за допомогою прийменників *de (da)* і *per (por, par)*. Викладено результати досліджень

процесу, тенденцій і закономірностей розвитку та встановлення прийоменникових агентивних конструкцій в іспанській мові. Матеріалом для досліджень слугували найвизначніші пам'ятки іспанського письменства XII-XVI ст. Для повноти відтворення загальної картини розвитку з текстів були вибрані всі агентивні прийоменникові конструкції.

Помірко Р.С. Демінутивність/аугментативність як засіб експресивності іспанської мови // *Іноземна філологія*. – 1987. – Вип. 88. – С. 101-107.

Аналіз мовного матеріалу показує, що демінутивність/аугментативність є динамічним засобом мовної та мовленнєвої експресії. Словотвірна система іспанської мови має багаті потенційні суфіксально-експресивні можливості для актуалізації образних номінацій. Безперечним є зв'язок між структурною організацією мови і тими елементами, які породжують семи експресивності.

Помірко Р.С. Семантика демінутива і принципи його структурного синтезування в іспанській мові // *Іноземна філологія*. – 1989. – Вип. 96. – С. 20-27.

Об'єктом аналізу є демінутив в іспанській мові. Найширший набір семантичних функцій виявляється у дериваційних парадигмах, утворених на основі димінутивів/аугментативів, а також у комбінації з іншими формантами. Поряд з типовою семантичною ознакою кількісного значення предметів, вони вказують на функцію семантичної предметності, є формальними виразниками функції конкретизації, здійснення дії, або локалізації стану, цілої гами експресивно-емотивних конотацій.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ

Голод О. До питання класифікації пейоративної лексики // *Іноземна філологія*. – 1997. – Вип. 110. – С. 97-102

У даній статті досліджується пейоративна лексика та різні типи її класифікації. Оскільки для кожної пейоративної одиниці важливу роль виконують емотивний та оцінковий компоненти, то для встановлення науково виважених критеріїв класифікації пейоративної лексики необхідно насамперед виявити способи і специфіку актуалізації обидвох компонентів. Тоді на основі їх інтенсивності та взаємодії з іншими компонентами лексичного значення можна вивести принципи семантичної класифікації пейоративної лексики.

Довгополий Я.М. Нідерландські запозичення в українській мові // *Іноземна філологія*. – 1991. – Вип. 101. – С. 39-45.

Недостатня вивченість механізму лексичного запозичення призводить до неоднакового визначення початкової точки відліку запозичення у мові-рецепторі, а також функціонального статусу окремих лексичних видів запозичень. Запозичення із західноєвропейських мов могли проникати в українську мову різними шляхами — через російську (на території східної частини України) і через польську, чеську, словацьку, ідіш та австрійський варіант німецької мови (на територію Західної України). У ході роботи над українськими джерелами виявлено 246 запозичень, нідерландське походження більшості яких загальноприйняте, і тому зупинитись на них не варто. Це переважно спеціальна лексика, частина якої стала загальноповсякденною.

Крикунова Г.І. Проблема визначення терміна і термінології // *Іноземна філологія*. – 1982. – Вип. 66. – С. 96-102.

У цій статті автор дає визначення терміна і термінології. **Термін** – це лексична одиниця, структурно-семантичні одиниці якої залежать від специфіки відображаючого поняття і всієї конкретної науково-технічної системи понять, де одна одиниця виконує номінативно-дефінітивну функцію. **Термінологія** володіє властивістю цілісності, яка

забезпечується зв'язками (словотворчих, морфологічних) елементів і їх основними функціями. Отже, термінологія – це особлива сукупність термінів, що знаходиться під дією системи мови, компонентом якої вона є і системи понять науки і техніки, якій відповідає.

Мочульська О.П. Структурно-семантичні моделі мінералогічних термінів // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 91-94.

У цій статті автор розглядає структурно-семантичні моделі мінералогічних термінів. Він підкреслює, що виявлені моделі та їх питома вага досить повно характеризують структурні особливості терміносистеми у галузі мінералогії. Сполучуваність комбінуючих терміноелементів зумовлюється семантичними зв'язками між елементами термінів. Терміноелементи належать до різних частин мови і є дуже мобільними. Найтипівішими є моделі, утворені від іменників – власних назв, які несуть певний семантичний зміст.

Попп Т.Ю. Морфологічні прояви аглютинативності у деяких індоєвропейських мовах // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 15-18.

Аглютинуючі мови характеризуються передусім тим, що граматичні відношення (синтаксичні) утворюються на основі приєднання до кореневих слів однозначних граматичних морфем, а це означає: для кожного вираження граматичного значення служить певний граматичний елемент. Цю думку підкреслила О. Ахманова, зауважуючи про те, що аглютинація — це не тільки механічне приєднання однозначних стандартних афіксів до незмінюваних основ чи коренів, а й злиття двох слів, які узгоджуються між собою (пор. нім. *jeder Mann— jedermann*). Для лінгвістично правильних оцінок із наведеного фактичного матеріалу еволюцію аглютинуючих мов та їхній вплив на мови іншого типу слід розглядати через призму їх синхронії і діахронії, а відношення останніх — не як еклектичний паралелізм, а як поступовий перехід окремих самостійних етапів синхронії у загальний діахронічний план мови. Жодна жива мова не є «чистим» типом за своїми граматичними ознаками. У ній обов'язково повинні так чи інакше переплітатися ознаки різних типів мов.

Садікова В.К. Шляхи утворення геологічних термінів із загальномовних слів // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 86-91.

У статті автор зазначає, що в основі утворення геологічних термінів від загальномовних слів лежить перенесення значення мовної одиниці на основі узагальнюючої диференційної ознаки – компонента інваріантного значення. Дана ознака реалізується в процесі вживання слова залежно від його співвіднесеності з певним геологічним об'єктом чи явищем.

Тимощук І.М. Топонімічна система: до проблеми співвідношення загальномовного та ономастичного // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 28-33.

Предметом дослідження статті є апелювативні та ономастичні характеристики топонімічної системи. Так як топонімічна система належить до загальномовної, вона має її риси, а чисто ономастичних параметрів у топонімії є лише декілька. Автор розглядає парадигматичні та синтагматичні зв'язки, а також топонімічні опозиції та їх місце в системі.

КЛАСИЧНІ МОВИ

Баранов Г.М. Латинская педагогическая терминология (Термины-обозначения процесса воспитания и образования) // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 70. – С. 67-72.

Автор стверджує, що тільки в V ст. до н.е. в Римі з'являються школи як приватні навчальні заклади, в яких “літератор” навчав дітей читати, писати і рахувати. Основними

термінами для позначення процесу навчання у стародавніх римлян було дієслово *educare* – виховувати, в значенні “турбуватись” про розумовий і моральний розвиток дитини.

Глуценко Л.М. Словообразовательные модели субстантивации прилагательных в латинском языке // *Іноземна філологія.* — 1984. — Вип. 74. — С. 8-14.

Розглядається питання місця субстантивації у словотворчій системі мови і встановлення шляхів, за якими здійснюється цей словотворчий процес. Словотворення за своєю природою – динамічне. Залежно від того, у якому плані – синхронному чи діяхронічному – розглядається субстантивація, вона відрізниться продуктом словотворення.

Глуценко Л.М. Субстантивати – контекстуальные субституты терминов *optimates* и *populares* у Цицерона (на матеріалі трактатів “*De re publica*”, “*De Legibus*”) // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 95. – С. 3-7.

Автор розглядає субстантивовані прикметники як ситуативні замітники термінів *optimates* і *populares* у трактатах “*De re publica*” і “*De legibus*” Цицерона. Автор намагається уникнути багаторазового повторення ключових термінів цих трактатів “оптимати” та “популяри”. Щоб показати якості, якими наділені ці політичні діячі, Цицерон часто замінює їх субстантиватами, вмотивованими прикметниками, що означають етичні та інтелектуальні якості людей, родинні та дружні стосунки.

Гринбаум Н.С. Мир животных в поэзии Пиндара // *Іноземна філологія.* – 1988. – Вип. 91. – С. 12-19.

У статті досліджується поетичний світ Піндара на основі лексико-семантичного аналізу словника. Найбільший інтерес у поета викликають дикі звірі і домашні тварини, - вони згадуються 130 разів. Значно менше його цікавлять інші мешканці суші та моря, вони згадуються всього 50 разів. Аналіз світу тварин в поезії Піндара дозволяє краще зрозуміти відношення поета до навколишньої природи.

Домбровський Р.О. Дистрибуція основних демінутивних суфіксів *-ulu*, *-culu* в пізній латині // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 85. – С. 9-13.

Дослідження ранніх пам’яток свідчать про те, що основна закономірність дистрибуції суфіксів *-ulu* і *-culu* зберігається на протязі всього існування латинської мови як у письмовій формі, так і в народно-розмовній. Похідні суфікси, і в першу чергу *-iculu*, перетворившись у самостійні словотворчі форманти, втрачають вибірність первісних *-ulu*, *-culu*. Зі зростанням їх продуктивності, з активізацією структурного спрощення і десемантизації демінутивів, утворених простими суфіксами, основне дистрибуційне правило розхитується і втрачає актуальність під кінець існування латині.

Домбровський Р.О. Семантика та продуктивність демінутивного суфікса *-ellu* у пізній латині // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 95. – С. 7-12.

Суфікс *-ellu*, який виник як позиційний варіант суфікса *-(e)lo (-ulu)* в результаті серії фонетичних перетворень, функціонує як самостійний суфікс з вираженим міноративно-пестливим значенням. Його продуктивність, незначна в докласичній і класичній латині, зростає у пізній латині завдяки наголошеності голосного та експресивності гемінами *-ll-*. Особливу активність проявляє суфікс у романський період розвитку латинської мови.

Домбровський Р.О. Суфікс *-illu* в пізній латині // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 99. – С. 13-16.

У статті розглядається суфікс *-illu*, який відноситься до малопродуктивних суфіксів як у класичній, так і в пізній латині. Словник пізньої латині Саутера називає 30 демінутивів з цим суфіксом. Автор розглядає виникнення цього суфікса та його дублетні форми. Предикативність варіантної форми *-illu* була набагато нижчою ніж суфікса *-ellu*.

Предикативність суфікса - *ella*, як форманта жіночих антропонімів підтверджується у народно-розмовній мові.

Кобів Й.У. Метафоризовані терміни в давньогрецькій граматиці // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 124-128.

У статті розглянуто декілька прикладів метафоризації в давньогрецькій граматичній термінології. Загальноживані слова давньогрецькі вчені використовували для найменування мовознавчих понять шляхом довантаження їх граматичним змістом. У термінологізації звичайних слів відіграла свою роль метафора, переосмислення семантичної структури слів через найменування за схожістю ознак або за схожістю функції, завдяки чому вони стали адекватною формою для вираження граматичних понять.

Компанець Т.М. Основні принципи номінації орнітологічної лексики латинської мови (на матеріалі римської природничо-наукової літератури) // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 99. – С. 16-22.

Автор статті підкреслює, що в акті номінації орнітологічної лексики латинської мови відображені найбільш властиві біологічні відмінності птахів: колір, пір'я, особливості голосу, місце гніздування і добування поживи. Значне місце в рамках досліджуваної групи лексики належить мотивованим назвам. Серед латинських орнітонімів велика кількість назв, які підлягають метафоричному та народно-етимологічному осмисленню. За способом номінації латинська орнітологічна лексика поділяється на два розряди назв: номінативні одиниці, мотивувальна ознака яких виражена безпосередньо, і образні вирази, мотивована ознака яких позначена асоціативно.

Курудз О.М. До питання про номінацію ботанічної лексики у Катона (на основі трактату “*De agricultura*”) // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 184-190.

Як засвідчує дослідження особливостей та номінацій флоролексем у Катона, слово-назва володіє універсальною типологічною властивістю – принциповою вихідною мотивацією. До складу ботанічної лексики Катона автора входить велика кількість етимологічно прозорих назв, утворених від існуючих у мові слів. У процесі дослідження ботанічної лексики у Катона виявлено, що семантичні особливості слів найкраще виявляються у поєднанні з означеннями. Яскравий доказ цього – поєднання іменників-флоролексем з означеннями-прикметниками, що дають змогу авторові багатьом рослинам дати яскравішу характеристику.

Лазарович В.В. Особливості становлення семантичної структури фразеологічних запозичень у мові-рецепторі (на матеріалі німецької та латинської мов) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 94-98.

Автор статті розглядає особливості становлення семантики німецьких фразеологічних запозичень шляхом їх контрастивного зіставлення з латинськими прототипами. Контрастивний аналіз німецьких фразеологічних запозичень і їх латинських прототипів показав, що в процесі запозичення фразеологічних одиниць їх первісні значення у мові-рецепторі в основному зберігаються. Однак трапляються випадки повної заміни значення фразеологічних запозичень на базі мови-рецептора.

Мах А.С. Структурно-семантические особенности латинских фразеологизмов с названиями культурных растений // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 80. – С. 34-40.

Дана стаття базується на теоретичних положеннях, розроблених різними поколіннями радянських дослідників фразеології східнослов'янських та інших індоєвропейських мов. Автор подає ряд моделей, які утворюють фразеологічні словосполучення (ФС). Структурно-семантичний аналіз доводить, що ФС з тематично стрижневими компонентами назв культурних рослин і дериватами цих назв не

відрізняються своїм синтаксичним складом від простих словосполучень латинської мови. Автор зазначає, що специфіка семантичної структури всіх ФО проявляється в тому, що їх компоненти втрачають семантичну автономність і набувають фразеологічного значення. Автор наводить численні приклади фразеологічних одиниць.

Мах Г.С. Лексика і фразеологія виноградарства і виноробства у латинській мові // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 99. – С. 22-27.

У статті аналізується фразеологічна одиниця одного із найбагатших на фразеологізми пластів латинської лексики виноградарства і виноробства. Такі ФО відрізняються походженням, структурою, семантикою, соціальною та стильовою диференцією. Це фразеологізми розмовно-побутового та книжного характеру, архаїзми. Їх утворення пов'язане з історією, культурою, релігією, побутом римського народу. За своєю структурою ці ФО поділяються на прості і поширені, стійкі словосполучення з іменним, дієслівним, адвербіальним стрижневим компонентом і на речення – прислів'я та приказки, усталені мовні формули, а також окремі слова, утворені від фразеологізмів.

Мах Г.С. Лексика виноградарства і виноробства у латинській мові // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 73-78.

Предметом дослідження слугує лексика виноградарства та виноробства у латинській мові. Проведено класифікацію прикметників на позначення вина: за походженням, за якістю, за строком виготовлення і використання, за смаком, за кольором, за процесом виготовлення, за дією на людину, за призначенням. Виділено лексико-семантичні групи іменників: *pluralia tantum* на позначення свят і обрядів, пов'язаних із збиранням винограду; віддієслівні іменники, що означають процес дії; назви продуктів переробки винограду; назви гілок та паростків винограду; назви шкідників і згубних для винограду природних факторів.

Мисловська Л.В. Лексичні синоніми як засіб характеристики інтелектуальних властивостей людини (на матеріалі листів Цицерона, Сенеки) // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 121-126.

Досліджуючи члени синонімічного ряду з інваріантним значенням “розумний”, за допомогою компонентного і текстологічного аналізу, автор формулює певні закономірності щодо вживання їх у творах Цицерона та Сенеки. Вибір теми зумовлений не тільки важливістю поняття “розум”, але й високою частотністю вживання цих слів у латинській мові.

Мысловская Л.В. Лексическая синонимия прилагательных с исходным размерным значением (на материале писем М. Туллия Цицерона, Луция Аннея Сенеки, Плиния Младшего) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 13-21.

Об'єктом дослідження статті є синонімічні ряди прикметників з початковим значенням розміру, що характеризують величину предмета у всіх можливих вимірах. Прикметники, що входять у цю групу, представляють розмір певного предмета як величину відносну. Відносний характер закріплюється у семантичній структурі прикметників семами “вище/нижче” тої норми, яка притаманна даному класу предметів і приймається за стандарт.

Мисловська Л.В. Прикметники-синоніми *pulcher, formosus, venustus, speciosus, bellus* // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 190-195.

У даній статті були розглянуті прикметники-синоніми *pulcher, formosus, venustus, speciosus, bellus*. Отже, синоніми розглянутого синонімічного ряду пов'язані інваріантним значенням “красивий”, у текстах досліджуваних авторів виконують функцію естетичної оцінки, мають завжди позитивну конотацію.

Мисловська Л.В. Прикметники на позначення кольору в “*Naturalis historia*” Плінія Старшого // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 144-149.

Семантичний аналіз прикметників на позначення білого та інших кольорів доводить, що семантична структура назви кольору значною мірою зумовлена предметами, кольорові властивості яких вона позначає. Семантична структура назви кольору складна і багатопланова. “*Naturalis historia*” – твір про природу, тому прикметники на позначення кольору мають високу частотність вживання.

Назаренко О.Ю. Микросистема плюративов-сигнификатов лиц, связанных с военным делом, в исторической прозе Цезаря, Тацита, Ливия // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 21-27.

Стаття присвячена аналізу мікросистеми плюративів-сигніфікатів осіб, що мають відношення до військової справи, в історичній прозі Цезаря, Тацита і Лівія. Дана мікросистема поділяється на п'ять лексико-семантичних підгруп. Найчисельнішою є підгрупа назв воїнів за приналежністю до певного легіону. Часто вживається підгрупа назв воїнів за родами і видами військ.

Назаренко О.Ю. Тематическая группа существительных *pluralia tantum*, обозначающих понятия военного дела (на материале исторической прозы Гая Юлия Цезаря, Тита Ливия, Публия Корнелия Тацита) // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 80. – С. 40-46.

Стаття присвячена вивченню іменників *pluralia tantum*, що позначають поняття воєнної справи. Дослідження показали, що в лексичних одиницях проходить матеріалізація світу як досвід даного народу збагачувати мову. Матеріалом для аналізу слугує історична проза Гая Юлія Цезаря, Тита Лівія, Публія Корнелія Тацита. При вивченні прози виявлено взаємозв'язок між компонентами тематичної групи та їх окремими лексико-семантичними варіантами. Проведено лексико-семантичний аналіз найвживаніших іменників *pluralia tantum*.

Олійник Л.Р. Микросистема термінів для позначення основних категорій та складових частин архітектури (на матеріалі трактату Вітрувія) // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 178-184

Автор розглядає мікросистему термінів для позначення основних категорій та складових частин архітектури. З генетичного погляду вона складається частково з латинізмів, а частково з грецизмів, які компенсують номінативну нестачу в латинській архітектурній термінології. Неможливо було уникнути запозичень. Це пояснюється слабкою розробкою питань архітектури у римській практиці на той час та величезним впливом грецької теорії.

Орос М.В. Терміни на означення речення в римській граматичній науці // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 70. – С. 37-42.

Автор статті доходить висновку, що у вченні про речення римські граматики були учнями греків. Вони скалькували грецький термін *λογος* за допомогою слова *oratio*, а термін *αξιωμα* перекладали низкою синонімів: *sentential*, *profatum*, *enuntiatum*, *enuntiatio*, *effatum*. Для позначення граматичного речення римські граматики вибрали слово *oratio*.

Остапенко Л.В. Вопросы синонимии прилагательных с “отрицательным” значением в латинском языке (на материале писем М. Туллия Цезаря) // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 80. – С. 60-65.

У статті наводяться спостереження за деякими синонімами – прикметниками з негативним значенням в латинській мові. Матеріалом слугують епістолярні роботи Марка Тулія Ціцерона. Автор розглядає синонімічні ряди прикметників у латинській мові, які виділяються у Ціцерона такими дослідниками як Шульц та Менге. Характеризуючи

роботи Ціцерона, автор зазначає, що він застосовує у своїх творах та листах попарно з'єднані слова, майже синоніми, за допомогою яких досягається особлива виразність та яскравість образу. Автор подає велику кількість прикладів з листів Ціцерона.

Пыльтив О.Г. Термин «имя числительное», его происхождение и семантика // *Іноземна філологія.* – 1988. – Вип. 91. – С. 40-44.

Завдання статті – простежити процес виникнення поняття "числівник" в античній граматичній науці, показати, якими термінами користувалися античні граматики для позначення цього поняття, а також розкрити проблему впливу цього вчення на граматичні долі числівників у вітчизняних граматах.

Ревак Н.Г. Питання про варваризми у творах античних граматиків // *Іноземна філологія.* – 1984. – Вип. 74. – С. 34-40.

Варваризми розглядаються в ракурсі історичного розвитку мовознавства. Велику увагу цьому питанню приділяли стоїки. Представники Стої дали характеристику варваризмів, встановили 4 категорії. Вчення стоїків про варваризми продовжили римські граматики I-V століть нашої ери – Квінт Реммій Палемон, Квінтіліан, Скавр, Харисій, Діомед та інші.

Ревак Н.Г. Питання солецизмів у Аполонія Діскола // *Іноземна філологія.* – 1985. – Вип. 80. – С. 66-72.

Стаття присвячена солецизмам як негативному явищу грецької літературної мови. Трактатування солецизмів, а також причину їх виникнення дають Арістотель, Діоген Лоєртський, Аполоній Діскол у своєму "Синтаксисі". Перші згадки про солецизми дають софісти. Велике внесок у вивчення солецизмів внесли стоїки, а Аполоній Діскол розвинув це вчення. Він розглядав солецизми як граматично неправильне з'єднання слів в реченні. Причина його появи – категоріальні особливості мови. Для аналізу автор подає приклади з робіт названих вчених.

Сафроняк О.В. Становлення термінів-назв частин мови у древньогрецькій граматичній теорії // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 99. – С.50-53.

У статті йдеться про калькування грецьких термінів і способів утворення латинських граматичних термінів і назв частин мов. Греки переважно калькували терміни, а не запозичували. Утворення давньо-грецької граматичної термінології – результат творчих пошуків мислителів, філософів і граматиків кількох поколінь грецького народу. У статті наводяться приклади грецьких граматиків.

Сенів М.Г. Семантичні групи емоційно-оціночної лексики в латинській мові // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 65. – С. 59-65.

У статті проведено аналіз димінутивних іменників зі значенням об'єктивної зменшуваності. Виділяються три семантичні групи димінутивних утворень: 1) іменники на означення домашніх речей домашнього начиння, предметів хатнього вжитку, одягу, їжі; 2) лексика на позначення назв населених пунктів, присадибних площ, будівель, споруд; 3) лексика, що означає назви площ землі, рослинних масивів, водоймищ, назви окремих видів рослин та їх частин. Залежно від семантики твірної основи та контексту димінутивні утворення можуть виражати широку гаму відтінків позитивного і негативного забарвлення.

Синиця В.Г. Загальнобіологічна і медична термінологія "Природничої історії" Г.Плінія Секунда Старшого (nomina actionis на -tio/-sio) // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 65. – С. 70-77.

Одним із джерел, які дають найповніше уявлення про розвиток римського природознавства, є "Природнича історія" Г. Плінія Секунда Старшого в 37 книгах. Лексичний аналіз показав, що серед багатьох термінів, якими оперував автор, чільне місце

посідають терміни із суфіксом -tio/-sio. У статті подано морфолого-семантичну характеристику цих термінів, наведено статистичні дані.

Синиця В.Г. Медична термінологія Марцелла Емпірика – нова віха в розвитку римської медицини // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 85. – С. 51-57.

Лексикографічне дослідження твору Марцелла знайомить нас не тільки зі станом медичної термінології IV ст. н.е., але дає можливість зробити певні висновки щодо рівня розвитку тогочасної медицини. Всебічне вивчення лексичного багатства рецептурника Марцелла, порівняння з іншими медичними творами стародавніх римлян приводить до висновку, що деякі терміни були створенні Марцеллом. Основна маса античних медичних термінів, у тому числі і ті, якими оперував Марцелл Емпірик, увійшла до складу сучасної медичної термінології в такому ж або дещо зміненому значенні.

Синиця В.Г. Римська ветеринарна термінологія (*Терміни на -tio/sio*) // *Іноземна філологія.* – 1983. – Вип. 70. – С. 62-67.

Як окрема наука ветеринарія представлена трьома трактатами – творами Пелагонія, Хірона і Веґеція, в яких римська ветеринарна термінологія знайшла своє найповніше відображення. Дуже широко представлені в ній терміни на -tio/sio, які здебільшого збігаються з відповідними медичними термінами, що свідчить про перенесення медичної термінології в ветеринарну, про тісний зв'язок медицини з ветеринарією.

Смольська Л.Ю. Медична термінологія Целія Авреліана (Субстантивация participium praesentis activi) // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 65. – С. 77-82.

Медичний трактат римського лікаря Целія Авреліана (I ст. н.е.) “Гострі та хронічні хвороби” у 8-ми книгах, що є перекладом твору Сорана з Ефеса, викликає інтерес як з медичного, так і з філологічного боку. Мова цього трактату – перехідна до середньовічної латині. Медична термінологія Авреліана багата на субстантивовані дієприкметники, які позначають різні поняття в галузі патології, діагностики, терапії та фармакології. Наслідуючи традицію вживання дієприкметників у функції іменників, Целій Авреліан вживає ще багато не субстантивованих дієприкметників.

Цыбенко О.П. ВАКХІКА: К вопросу о смысловой трансформации лексики классической трагедии в позднеантичном эпосе // *Іноземна філологія.* – 1984. – Вип. 74. – С. 69-74.

Стаття розглядає смислову і жанрову трансформацію “Вакханок” Евріпіда в “Діонісіаках” Нонна. Оскільки мова йтиме про трансформацію лексики, для порівняння взято й інші трагедії Евріпіда, а також трагедії Есхіла та Софокла.

Шега Д.Г. Фармацевтична термінологія Авла Корнелія Цельса // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 85. – С. 64-69.

Видатний римський енциклопедист Авл Корнелій Цельс в своєму творі “Про медицину” п'яту і шосту книги повністю присвятив фармакології. Ця праця має велике значення для вивчення медичної термінології еллінського періоду. Цельс розрізняє дві категорії лікарських засобів: прості і складні. В п'ятій книзі описані 16 видів простих (розділи 1-16) і ряд складних (розділи 17-25) медичних засобів. Більшість цих термінів – грецького походження, що свідчить про вплив грецької медичної думки на римську.

Шега Д.Г. Фармацевтична термінологія Скрібонія Ларга // *Іноземна філологія.* – 1983. – Вип. 70. – С. 55-61.

Предметом статті є рецептурник Скрібонія Ларга, який має важливе значення для дослідження стану фармацевтичної науки древніх римлян. Фармацевтичні знання Скрібонія Ларга знаходяться, на думку сучасних вчених, на досить високому рівні. Цілий ряд фармацевтичних термінів, які вживав Скрібоній, витримали випробування часом і увійшли в основний фонд сучасної фармацевтичної термінології.

Яковенко Н.М. Соціальна термінологія латинського документа українського походження XIV-XIV століття (на матеріалі назв різних груп населення) // *Іноземна філологія.* – 1985. – Вип. 80. – С. 82-91.

В даній статті аналізуються семантичні особливості соціальної термінології латинського документа українського походження. Особливості розглядаються на матеріалі назв різних груп населення. Автор подає шляхи пристосування латинської лексики до обставин місцевого соціального побуту. Стаття містить латинсько-український словник, що містить понад 300 термінів.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Авраменко С.Р. Мовна реалізація теми відчуження у романі Джона Чівера “Фальконер” // *Іноземна філологія.* – 1992. – Вип. 102. – С. 10-14.

Існує три засоби мовної реалізації теми відчуження – експліцитно-безосередній, експліцитно-опосередній та імпліцитний. У романі надається перевага двом останнім. У тексті роману зафіксовано 29 слововживань лексичних одиниць, що безпосередньо називають концепти, становлять поняття “відчуження” в його психологічному різновиді. Хоча автор роману “Фальконер” надає явну перевагу імпліцитним засобам мовної реалізації теми відчуження, лексичні одиниці, що безпосередньо називають концепти, відіграють суттєву роль у розкритті ідейного змісту твору. Імпліцитний смисл “відчуження” виникає у романі завдяки контекстуальному переосмисленню як позитивно забарвлених, так і конотативно нейтральних лексем, внаслідок чого вони набувають відмінного від парадигматичного текстового значення.

Алефіренко Л.Б. Формування синоніміко-антонімічних відношень у процесі деривації однокореневих прикметників // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 86. – С. 3-10.

Увага приділяється дослідженню спільних і відмінних властивостей синоніміко-антонімічних парадигм на семантичному та словотвірному рівнях. У синоніміко-антонімічні відношення вступають, як правило, однокореневі утворення, що означають абстрактні поняття. Характеризуючи окремі властивості або якості того чи іншого предмета або явища, однокореневі синоніми й антоніми в процесі номінації виступають словами аналітичної номінації.

Аннюк Ю.І. Лексико-семантичні особливості новел Е.По // *Іноземна філологія.* – 1992. – Вип. 103. – С. 136-142.

Стаття досліджує лексико-семантичні особливості новел Е. По. На основі методу системного аналізу лексики, проведений повний аналіз теми оповідань письменника, що відносяться до піджанру “старих” або “психологічних” новел. У процесі дослідження були виділені марковані категорії лексики, які є суттєвими для розуміння тематики та ідейного змісту. Особлива увага звертається на лексику, що стосується інтелектуальної та емоційної діяльності людини. Такий підхід дозволяє глибше зрозуміти творчий задум, ідейний зміст та естетичні наміри Едгара Алана По.

Антонович М.М. Особливості референційної віднесеності асиндетичних іменникових словосполучень типу NNN в англійських газетних текстах // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 98. – С. 22-27.

Автор статті розглядає іменникові ад'юнкти і модифікатори виражені прикметниками, діеприкметниками, генетивами, числівниками та займенниками, що виконують роль попереднього контексту і сприяють ідентифікації, індивідуалізації, кваліфікації та квантифікації об'єкта, вираженого ядром словосполучення. Цьому ж допомагає переважне використання словосполучення типу NNN в ідентифікуючих позиціях підмета, додатка й обставини. Переважна більшість словосполучень наведеного типу використовується в ідентифікуючих позиціях і є означено-референтними.

Модифікатори таких словосполучень виражають об'єктивні, невід'ємні ознаки об'єкта, що передається ядром словосполучення й утворюють властивості денотата.

Бабійчук Л.В. Лексична структура роману Ф.Норріса "Спрут" / Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 76. – С. 3-8.

У статті автор аналізує взаємовідношення стилю і творчого методу шляхом аналізу лексичної структури роману Ф.Норріса "Спрут". На основі проведеного дослідження зроблено висновок про те, що тема боротьби фермерів з монополіями вирішується автором в реалістичному плані, у відповідності з цим, в його лексичній структурі переважають одиниці, які належать до нейтрального стилю. Разом із цим, в романі є елементи піднесеного стилю, характерного для романтизму. Ці елементи не порушують художньої єдності роману, а, взаємодіючи з реалістичною стильовою системою, сприяють створенню переконливої картини антагоністичних відношень між фермерами і монополіями в Америці кінця XIX ст.

Бєлова А.Д. Класифікуючі конектори в англійському тексті // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 103-108.

Автор статті розповідає про класифікуючі конектори в англійському тексті, сфери їхнього вживання та розповсюдженість, моделі утворення та модифікації їхніх значень залежно від позиції у реченні чи абзаці. Автор також згадує про труднощі культурологічного та когнітивного характеру, пов'язані з використанням класифікуючих конекторів.

Білінський М.Е. Про словотвірну периферію стану в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1984. – Вип.76. – С. 8-13

Матеріалом статті є словотвірна периферія стану в сучасній англійській мові. Словотвірна периферія стану (а *paye* – а *payee*, а *rejecer* – а *rejectee*, *permissive* – *permissible*, *resistant* – *resistible*) співвідноситься з 38% дієслів в активному стані і з 13% дієслів у пасивному стані. В активному стані переважають віддієслівні іменники (74%), в пасивному – віддієслівні прикметники (89%). Співвідношення маркованого (пасив) і немаркованого (протичленів) рівнів 1 : 3,9. Певне значення дієслів, відносних із словотвірним сателітом категорії стану в корпусі двофокусних дієслівних лексем незалежно від продуктивності дериваційних типів, приблизно в два рази більше цього показника для однофокусних дієслів.

Білінський М.Е. Роль деривасем у дієслівному словотворі англійської мови XII - XX ст. // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С. 3 -7.

У статті розглядається роль деривасем у дієслівному словотворенні англійської мови, а також здатність віддієслівних похідних слів модифікувати мотивуючу основу новим частиномовним оформленням і транспортувати у девербативи пропозиційний статус предикації. Неоднакова значимість синтаксичного і асинтаксичного компонентів девербалізації для процесів формування лексикону пояснюється перебігом їхнього місця у психолінгвістичній мовленнєвій компетенції.

Білодід Ю.І., Рукіна Є.П. Порівняльне вивчення фразеологічних інтернаціоналізмів // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 43-48.

Об'єктом дослідження є група інтернаціональних фразеологічних одиниць в англійській та французькій мовах. Автори визначають спільні та відмінні риси на граматичному, лексичному, структурному та стилістичному рівнях. Проведений порівняльний аналіз вказує на повну чи часткову лексико-граматичну та структурну збіжність аналізованих конструкцій при стабільній семантичній і оціночній рівнозначності.

Бреславська О.С. Про види словозаміщення в сучасній англійській мові та фактори, що зумовлюють їх // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 3-6.

В основі словозаміщення сучасної англійської мови лежить три фактори: особливості процесу мовлення; специфіка структури англійської мови, стилістичні вимоги. Система словозаміщення в сучасній англійській мові побудована на перетині двох опозицій. В основі першої лежить принцип структурної мотивованості/немотивованості, в основі другої – наявність/відсутність антецедента. Головну роль виконує перша опозиція, тому що вона впливає з особливостей структури даної мови. Тому вважають, що в англійській мові існує два основних види словозаміщення: структурне і лексичне, кожне з них поділяється на два підвиди: анафоричне і неанафоричне.

Бужор Ю.Ю. Лексеми типу *alive* в системі англійського словотвору // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 3-7.

Стаття присвячена лексемам типу *alive* в системі англійського словотвору. Розглядаються словотворчі можливості цих одиниць та моделі їх творення. Прикметники такого типу можуть формувати нові слова за допомогою префіксів (*un-, self-, out-*), суфіксів (*-ness, -ly*), словоскладання та конверсії.

Булатецька Л.І. Корелерентні властивості номінацій у складі топікальних ланцюжків // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 25-28.

Ця стаття присвячена дослідженню корелерентності номінацій, які утворюють топікальні ланцюжки і представляють ідентифіковані та неідентифіковані значення топіка. Топікальні ланцюжки створюються як займенниковими, так й іменними номінаціями, а також у результаті чергування іменних і займенникових номінацій.

Ветвинская Т.Л., Пархоменко А.Ф. Вопросы лексической сочетаемости в стилистическом приеме сравнения // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 129-134.

Випадки порушення сполучуваності мовних одиниць у статті розглядаються на морфологічному, лексичному та граматичному рівнях. У стилістичному прийомі порівняння, який відзначається стійкою граматичною структурою, є цікавими порушення лексичної сполучуваності. Проаналізувавши межі лексичної сполучуваності в стилістичному прийомі порівняння автори статті визначили, що межі лексичної сполучуваності в порівнянні залежать від таких факторів: 1) структурно-семантичних і функціональних характеристик певного тропа; 2) лексичного наповнення порівняльних конструкцій, а саме семантичної структури компонентів і особливих зв'язків між ними. Експресивність порівняння головно залежить від величини образної дистанції, яка, у свою чергу, пов'язана з семантичними відношеннями між темою та образом.

Голдованський Я.А. Етапи розвитку слів іншомовного походження в лексичній системі мови-реципієнта (На матеріалі англіцизмів) // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 17-21.

Лексичне запозичення розглядається як складне явище, яке включає проникнення слова в мову-реципієнт і процес його освоєння лексичною системою цієї мови. Заперечується вплив лексичної системи мови-джерела на процес освоєння запозичення. Визначаються етапи освоєння та їх тупикові варіанти. Пропонується схема розвитку слова в лексичній системі мови-реципієнта.

Голдованський Я.А. Українські "неокласичні" терміни з американським етимологічним джерелом // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С.129-133.

Автор статті наводить результати етимологічної ідентифікації "неокласичних" термінів, складених з грецьких та латинських морфем, з американським етимологічним джерелом, які одержані з допомогою прийомів, що базуються на розробленому автором історико-сигніфікативному критерії. Згідно з цим критерієм, етимологічним джерелом лексичної одиниці слід вважати мову, в якій уперше утворився об'єкт етимологічної

ідентифікації - сполучення експонента (звукового комплексу) з конкретним сигніфікатом (лексичним поняттям).

Голдованський Я.А. Псевдоангліцизми у вітчизняній лексикографії // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 48-53.

Терміном «псевдоангліцизми» позначені лексичні запозичення, віднесені до англіцизмів укладачами Словника іншомовних слів та інших словників без достатніх, на думку автора, підстав. Першу групу таких слів становлять лексичні запозичення, котрі, як свідчать результати досліджень, не мають безпосередніх відповідників в англійській мові. До другої групи псевдоангліцизмів відносимо запозичення, англійські відповідники яких, пропоновані вітчизняними лексикографами як прототипи, прийшли в англійську мову з інших мов.

Гумовська І.М. Англійська юридична термінологія у текстах з економіки // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 208-212.

Ця стаття подає різноманітні способи утворення термінів, на які можна натрапити у текстах з економіки. На основі проведеного аналізу, автор робить висновок, що більшість юридичних термінів, що вживаються в економічних текстах, становлять терміні-іменники, представлені в основному суфіксальними утвореннями. Також у статті звернено увагу на різноманітні семантичні риси цих термінів у текстах юриспруденції та економіки.

Дацько Ю.М. Використання суспільно-політичного терміна class в англійському утопічному романі // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 46-52.

Використання суспільно-політичної лексики становить характерну рису мовної організації утопічних романів. На прикладі аналізу лексико-семантичної групи “Соціальна структура суспільства”, виділеного в романах У. Морріса “Вісті нізвідки” та Г. Уеллса “Люди як боги”, розглядається залежність між функціонуванням лексем у контексті та світогляді письменників.

Дацько Ю.М. Лексичні засоби вираження негативної оцінки в англійському соціально-утопічному романі // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 38-43.

Стаття розглядає лексичні засоби вираження негативної оцінки у соціально-утопічному романі В. Морріса “Вісті нізвідки”. Обов'язковими елементами оцінки є суб'єкт оцінки, об'єкт, характер та основа. Лексика негативної оцінки використовується письменником щоб вразити читача, показавши безвихідь та жах того становища, в якому знаходиться сучасне суспільство. Лексичні засоби вираження негативної оцінки досить різноманітні за складом та семантикою. Функціонування їх у тексті соціолінгвістично зумовлене.

Добровольська Т.В. Порівняльний аналіз атрибутивних словосполучень (на матеріалі англійської науково-технічної літератури) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 26-35.

Однією з характерних ознак стилю науково-технічної літератури є значне вживання атрибутивних конструкцій, які складають близько 40% загального обсягу англійського технічного тексту. Особливо поширені іменні препозитивні багатокомпонентні означальні конструкції (близько 11,6%). Аналіз показав, що більша частина іменних препозитивних словосполучень побудована за принципом співвіднесення іменних груп або вкладення однієї іменної групи в іншу. Порядок слів у таких конструкціях визначається закономірностями не тільки морфологічного, але й семантичного та синтаксичного рівнів. Білінгвостатистичний аналіз статистичного тексту дозволив встановити фактори, які зумовлюють порядок розміщення компонентів у багатокомпонентних іменних означальних групах і виявити найбільш вживані структурні моделі.

Дудок Р.І. Синонімічний ряд прикметників з домінантою *smooth* // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 41-45.

Стаття описує чинний склад кожного прикметника синонімічного ряду з домінантною *smooth*. На основі спільних семантичних компонентів в синонімічний ряд включені прикметники: *smooth, even, soft, gentle, pleasant*. Автор виділяє стабільні інваріантні семантичні компоненти із різних змістів цих прикметників, поданих у тлумачних словниках. Спільна інтегральна схема об'єднує ці прикметники за ознакою близькості і часткового перекривання їх значень. Диференційні семи кожного прикметника тісно взаємопов'язані: кожна наступна сема виникає на основі попередньої. Кожен із прикметників синонімічного ряду, крім спільної, має і свої додаткові, диференційні семи, якими він відрізняється від інших прикметників ряду в парадигматичному і, ймовірно, в синтагматичному плані.

Ектало Л.О. Лексична структура роману С. Хілл “Я в замку король” // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 44-48.

Автор описує лексичну структуру роману С'юзен Хілл “Я в замку король”. У результаті суцільної вибірки автор статті виділяє повторювальні в романі слова та їх синоніми, що становлять його основу, його тематичну сітку. Сюди належать слова із семою “страх”, “смерть”, “горе”, “ненависть”, “гнів”. Всі ці лексеми, разом із заголовком твору, в свою чергу, забезпечують завершеність тексту.

Єрченко П.Г. Критерії визначення фразеологічних словосполучень // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 34-39.

Розглядається питання об'єктивних критеріїв відмежування фразеологічної одиниці від синтаксичного словосполучення. Метод компонентного аналізу вперше використано для визначення фразеологічної одиниці і ступеня фразеологізації. Це дало можливість визначити рівень узагальнення змісту фразеологічної одиниці. Нейтралізація значення хоча б одного компонента словосполучення є об'єктивним доказом ідіоматичного росту.

Єрченко П.Г. Класифікація фразеологічних одиниць // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С. 8-14.

У статті подано класифікацію фразеологічних одиниць (ФО) англійської мови з дієсловом *to come*, які включені у фразеологічні словники. Автор ставить завдання розмежувати істинні ідіоматичні фразеологічні одиниці від фразеологічних одиниць з нормативним смислом, а також вивчити роль інваріантного значення слова. Також подається визначення фразеологічної одиниці та її компоненти. Аналіз, зроблений у статті, є своєрідним ключем для подальшого дослідження в області фразеології.

Жабницька Н.Л. Виявлення диференціальних ознак синонімів (на матеріалі англійських темпоральних іменників короткої тривалості) // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 78. – С. 9-13.

Англійські темпоральні іменники *moment, instant* називають дуже короткі проміжки часу. У багатьох випадках вони можуть бути взаємозамінними, хоча це не заважає їм мати значні диференціальні ознаки, які проявляються на всіх мовних рівнях. Усі виявлені диференціальні ознаки необхідно враховувати при визначенні кожного з синонімів, що дає можливість уникнути неточності у цих визначеннях та вносить чіткість у розуміння їхньої сутності та правильного використання.

Жлуктечко Ю.О., Шевчук Ю.І. Процеси архаїзації в англійській лексиці // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 20-24.

У житті кожної мови активно діють процеси архаїзації, тобто старіння мовних засобів чи повний вихід їх з ужитку. Найбільш інтенсивно архаїзація діє серед іменників. Менш активно, але досить істотно виявляють себе процеси архаїзації серед англійських

дієслів та прикметників. Порівняно слабші вони в решті частин мови. У цілому процеси архаїзації в англійській лексиці надзвичайно різноманітні і складні.

Завгороднєв Ю.А. Вживання елементів скандинавського походження із значенням “селище” в структурах англійських топонімів // *Іноземна філологія.* – 1983. – Вип. 69. – С. 13-16.

Розглядаються поширення і структурна композиція англійських топонімів з елементами скандинавського походження *by* і *thorp*. Здійснена класифікація структур з даними елементами з точки зору їх сполучованості. Скандинавські елементи із значенням “селище” широко представлені в структурах топонімів сучасної Англії. Їх поширення зумовлене екстралінгвальними факторами. Поряд з двокомпонентними структурами, в яких обидва елементи є запозиченнями, зафіксовані гібридні утворення і скандинавізовані топоніми.

Завгороднєв Ю.А. Італійська запозичена лексика XVI ст. в сучасній англійській мові // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 87. – С. 33-38.

Розглядаються питання, пов'язані з історією становлення англо-італійських мовних контактів, та деякі аспекти функціонування італійських запозичень у мові-реципієнті. Італійські запозичення XVI ст. у сучасній англійській мові утворюють декілька груп, які відрізняються одна від одної за ступенем лексично-семантичної асиміляції. Всі італійські запозичення XVI ст. в англійській мові набули нового орфографічного оформлення та відповідного граматичного статусу, але більшість з них так і залишилась “кусками лексичного матеріалу”.

Завгороднєв Ю.А. Місце скандинавських запозичень у системі конверсійного словотвору сучасної англійської мови // *Іноземна філологія.* – 1981. – Вип. 63. – С. 8-13.

Автор статті робить спробу визначити місце скандинавських запозичень (X-XIV ст.) у системі конверсійного словотвору сучасної англійської мови. Аналіз проводиться на основі трьох конверсійних моделей: N/V, V/N, A/N, де вихідним елементом виступає скандинавізм. З'ясовується взаємодія елементів цих моделей. Визначається ступінь їхньої продуктивності, відсоток загальної кількості досліджуваних термінів, складні – 16,7%, похідні – 59,3%, термінологічні словосполучення – 21,5%. Більшість похідних термінів (94,4%) утворюються за допомогою суфікса *-ite*, який вказує на зв'язок назви мінерала з власною назвою, назвою місцевості (86,2%), та іншими особливими ознаками мінерала (13,8%). Англійська терміносистема в мінералогії сформувалася головно з мовних елементів грецького та латинського походження.

Завгороднєв Ю.А. Скандинавські антропоніми в Англії та США // *Іноземна філологія.* – 1988. – Вип. 90. – С. 6-11.

Автор досліджує функціонування скандинавських власних імен та патронімів (родових імен) у системі антропонімів Британії та США. Рівень функціональної стабільності власних та родових імен скандинавського походження виявився цілком різним. Скандинавські імена були повністю витіснені з номенклатури англійських імен, в той час як патроніми залишились і в Британії, і в США. Процеси англізації антропонімів простежуються і серед імен скандинавських іммігрантів у Північній Америці.

Завгороднєв Ю.А., Черемсіна Т.І. Синонімія та омонімія кельтських топонімічних назв // *Іноземна філологія.* – 1985. – Вип.78. – С. 13-19.

Розглядаються питання синонімії та омонімії кельтських топонімічних елементів. Виділяються типи словотворчих моделей топонімів із внутрішньолексемною синонімією. Вивчаються також причини появи кельтської топонімічної омонімії та фактори, які сприяють диференціації омонімів на синхронному зрізі. Більшість теоретичних положень ілюструється даними топонімічних карт Британських островів.

Завгороднєв Ю.А. Українська топоніміка Канади в мовно-культурному аспекті // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 45-48.

Ця стаття є спробою вивчити українські географічні назви з точки зору їхнього функціонування як на рівні мови, так і на рівні мовлення, визначити ступінь лексично-семантичної асиміляції, показати їхню етнічно-культурну цінність. Цікавим є також семантичний аналіз перших компонентів структур топонімів Канади, котрі містять елементи українського походження. В ході контрастивного аналізу топонімів Канади та України мають значення умови процесу надання назви, тобто її походження, датування, авторство. Ці параметри часто відомі в Канаді і досить-таки заплутані в Європі. Виникають певні відмінності у проведенні топонімічних досліджень: в Канаді, вивчаючи українські назви, ономасти більше схиляються до історії, фольклору, а на Україні — до лінгвістики, зокрема в питаннях ідентифікації та інтерпретації топонімів.

Задорожний І.М. Функціонування нелітературної лексики в романах Ч.Діккенса // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 49-55.

Стаття аналізує функціонування нелітературної лексики в романах Ч. Діккенса. Соціальні романи Ч. Діккенса насичені злодійським жаргоном, який створює комічний ефект. Такий ефект створюють також перевернуті “літературні” слова. Ч. Діккенс використовує діалекти при створенні сатиричних образів. Деякі персонажі змальовані в дусі реалістичного шаржу? і просторічні форми тут слугують засобом створення комічного. Створюючи образи роману “Девід Копперфілд” автор не міг обійтись без образної народної мови. Мова затурканого прибиральника вулиць Джо (“Холодний дім”) дуже збіднена: переважають граматичні неправильності, вигуки. У романі “Великі сподівання” автор використовує просторіччя як засіб інтимізації мови персонажу, діалектизми та просторіччя вживаються обережно, вводяться нелітературні форми, чітко відмежовуючись від голосу автора у вигляді цитат, непрямої і, почасти, невласне-прямої мови.

Зарума-Панських О.Р. Лексико-семантичні особливості текстів міжнародних договорів // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 144-149.

Мета цієї статті – розглянути лексико-семантичні особливості текстів договорів. На основі якісного та кількісного аналізу лексичного наповнення договорів автор робить висновок, що у текстах цих документів поряд зі спеціальною лексикою вживаються терміни та термінологічні словосполучення різних субмов, функція яких зводиться до номінації певних понять. Їх кількісний та якісний склад у текстах міжнародних договорів переважно залежить від тематики документа та предмету укладання договору.

Зеленський П.Г. Американські ойконіми та гідроніми: походження і значення // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 48-56.

Стаття містить інформацію про походження і значення географічних назв США. Автор наводить класифікацію назв, що дає певне уявлення про характерні риси американських топонімів. Топоніміка США характеризується великою різноманітністю. Значне місце займають топоніми, утворені від імен та прізвищ. Велика кількість назв – це повторення, без будь-яких структурно-морфологічних змін, топонімів Англії і, в меншій мірі, інших країн. Назви не англійською мовою або дослівно перекладались чи замінялись, або залишалися в англійській транскрипції.

Зорівчак Р.П. Явище дивергенції і конвергенції у фразеологічному фонді української та англійської мов // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 9-15.

У цій статті автор відзначає той факт, що українська та англійська мови належать до різних лінгвальних груп. Вони відрізняються як своєю граматичною будовою і складом лексики, так і образними просодичними засобами. Автор зазначає, що фразеології української та англійської мов більш притаманні явища дивергенції, ніж конвергенції. Фразеологічні одиниці, спільні для обох мов – це переважно, інтернаціоналізми,

характерні для всього європейського та американського ареалу. Вони виникли на основі подібності звичаїв, навичок і поведінки людей в одних і тих же умовах побуту, виробничої та іншої діяльності. Таким чином, вивчення українських та англійських фразеологічних одиниць в контрастивному плані важливе як для теоритичних узагальнень у галузі фразеології, так і для практичного застосування подібних досліджень при розробці методики та практики викладання англійської мови, а також у перекладацькій роботі.

Іващишин О.М. Структурні особливості та семантична диференціація термінів-словосполучень у науково-технічних текстах // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 41-44

Проведено аналіз структури та семантики термінів-словосполучень науково-технічної літератури. Особлива увага приділяється структурній та семантичній диференціації цих термінів. Розуміння термінів-словосполучень як поєднання структурних та семантичних властивостей термінологічних та синтаксичних структур допомагає у вирішенні проблеми диференціації термінологічних та нетермінологічних одиниць при укладанні англо-українського словника.

Ісаєва Г.Т. Утворення дієслів-конденсатів способом основоскладання як результат мовної економії // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 87. – С. 14-20.

Основоскладання є одним із шляхів утворення дієслів-конденсатів. Воно супроводжується структурною і семантичною конденсацією мотивуючої фрази. Встановлені три типи зв'язків між значеннями поверхневої та глибинної структур. Описується механізм основоскладання, а також семантичні зв'язки, що існують між компонентами дієслів-конденсатів. Зростаюча тенденція до вживання в сучасній англійській мові дієслів-конденсатів зумовлена комунікативно-прагматичними причинами.

Киван Г.В. Лексичні особливості тексту оди Джона Кітса // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 61-67.

Оди Джона Кітса вважаються вершиною його літературної творчості. За тематикою їх можна розділити на три групи: оди до міфологічних істот та узагальнених понять; оди до реальної особи; оди опису зовнішності. Автор виділяє певні лексичні групи – власних імен, до яких входять імена богів і персоніфікованих почуттів та явищ, лексика опису зовнішності, явищ та елементів природи, явищ пов'язаних із музикою та звучанням. Було розглянуто забарвлення різних частин мови в різних групах од і доведено, що емоційний настрій Кітсової оди утворюється також внаслідок переосмислення значення окремих одиниць.

Кнурова О.О. Трансформації номінативних і комунікативних одиниць мови // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 87. – С. 20-23.

Номінативні одиниці опосередковано беруть участь у реалізації комунікативної функції мови як складові одиниці комунікативної системи. Мінімальною одиницею комунікації є висловлювання, тоді як текст виступає максимальною одиницею. Під висловлюванням прийнято розуміти „відрізок мовлення, який має комунікативну направленість, смислову цілісність, є реалізацією мовної системи. Процеси номінації і комунікації носять взаємозумовлений характер. Беручи до уваги провідну роль комунікації в цій взаємодії, можна передбачити, що удосконалення номінативної системи неминуче призведе до удосконалення процесу комунікації.

Козаченко І.Д. Структурно-семантичні особливості англійських термінів у галузі ботаніки // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 76. – С. 35-37.

У статті розглядається одна з актуальних тем в галузі сучасної лексикології – структурно-семантичний аналіз термінів, терміноутворюючі моделі у галузі ботаніки. Найпродуктивнішими складними термінами є терміни, які складаються з двох основ

іменників. Теоретичні проблеми аналізуються на основі терміну “квітка” у структурному відношенні.

Коляда В.П. Похідна агентивна номінація в англійській мові у порівнянні з російською та українською // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 57-60.

У даній статті розглядаються мовні засоби передачі назв діячів в англійській мові в порівнянні з російською та українською. Матеріалом слугували англійські похідні (афіксальні) назви осіб, що зайняті певною професійною діяльністю (виробничою, у сферах мистецтва, літератури, науки, обслуговування) та їхні російські й українські еквіваленти. У російській та українській мовах спостерігаються обмеження при утворенні назв діячів за предметною ознакою – «об'єкт, сировина, кінцевий результат праці». Значна кількість англійських назв, в основу яких покладено цю ознаку, не мають адекватних слів у російській та українській мовах, що призводить до описового перекладу. Передусім йдеться про такі сфери діяльності, як література. Таким чином, автор робить висновок про неоднозначність відношень між назвами осіб-діячів, яка викликана тим, що зазначені вище семантичні ознаки представлення по-різному розподілені у мовах. Для англійської мови характерні як родова, так і видова ознака; для російської та української – частіше родова. Збіг ознаки, покладеної в основу назви, дає структурно еквівалентний переклад, відсутність такого збігу вимагає пошуку інших методів перекладу, зокрема описового звороту.

Корольова Т.М. Взаємодія просодичних засобів передачі модальних значень у мовленні // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 72-77.

Ця стаття базується на результатах експериментально-фонетичного дослідження, проведеного на матеріалі англійської та української мов. Метою дослідження є визначення сукупності відношень, які складаються між взаємодіючими мовними рівнями при вираженні ними модального значення. Головна увага приділяється інтонаційному рівневі та засобам модальної кваліфікації мовлення. Інвентатор просодичних засобів, що використовуються при передачі тих чи інших модальних значень, іноді не збігається в англійській і українській мовах. Принцип функціонування механізму взаємодії різнорівневих мовних засобів вираження становлення мовця повністю збігається у двох мовах.

Кравченко В.О. Евфемізація дієслова “to die” та його похідних в американському варіанті англійської мови // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 18-22.

У даній статті робиться спроба комплексного аналізу 196 евфемістичних одиниць. Цей аналіз у межах американського варіанта англійської мови певною мірою розширює уяву про евфемізми досліджуваного зразка. Їх етимологічні, семантичні, структурні, функціональні особливості свідчать про співвіднесеність первинної і вторинної номінації у процесі комунікативної діяльності людини.

Лопатинська В.В. Міжрівнева синонімія і виявлення системних зв'язків у лексиці // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 67-73.

У статті розглядається міжрівнева синонімія і виявлення системних зв'язків у лексиці. Розглядаються подвійні та потрійні синонімічні ряди, які свідчать про семантичну кореляцію номінативних одиниць, об'єднаних відношеннями міжрівневої синонімії, що є засобом виявлення структурної організації номінативного складу мови. У системі міжрівневих опозицій семантичного споріднення дієслів та СП (дія / процес узагальнений :: конкретизований :: ознака за дією) існують лакуни. Деякі з них відкриті на заповнення.

Лопатинська В.В. Про нейтралізацію опозицій з диференційною ознакою “скерованість” дієслівної дії // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 20-27.

Дієслова й одноіменні їм словосполучення типу give+(d)N_v і have+(d)N_v функціонують як синоніми і члени бінарних опозицій. Хоча ознака “скерованість” може

бути частково нейтралізована, словосполучення типу *give a look* та *take/get a look* паралельно вживатися у мові не можуть. Часткова нейтралізація ознаки “скерованість” притаманна лише десятиєм дієсловом. Це свідчить про те, що можливість такої нейтралізації – не системне явище мови, а лексико-семантична властивість одиниць невеликої семантичної групи.

Лебедева Н.М. Функціонально-стилістична диференціація синонімів та їхнє вживання в мовленні // *Іноземна філологія*. – 1982. – Вип. 66. – С. 14-18.

У цій статті автор висвітлює ідеографічні та стилістичні синоніми. Відмінність стилістичних синонімів від ідеографічних полягає в тому, що стилістичні синоніми мають подвійний вимір: смисловий і стилістичний. Стилiстичні потенції синонімів розкриваються в процесі функціонування в певному стилі мови і їх вираження залежить від особливостей використання цих одиниць в конкретних мовних умовах. У тому і полягає діалектична єдність і взаємозв'язок структурної та функціональної сторін мови. Потрібно зазначити, що основними ресурсами стилістики в синонімії мови є стилістичні синоніми, які відрізняються стильовим відтінком і сферою використання, а також їх відповідністю тому чи іншому функціональному стилю. Співіснування слів різних відтінків у синонімічному ряді вказує на необхідність вивчення інтенсивних (внутрістильових) та екстенсивних (міжстильових) синонімів, між якими відбувається постійна взаємодія.

Моренцова А.В. Деякі семантичні особливості фразеологізмів англійської мови зі значенням тотальної кількості // *Іноземна філологія*. – 1987. – Вип. 87. – С. 29-33.

Розглянуто фразеологічні одиниці, засновані на семокласі „повної потужності множини”, тобто тотальної кількості. Семоклас подано у мотивуванні фразеологічних одиниць у вигляді компонентів, котрі реалізують значення загальної тотальної кількості, співвіднесеної з логічним поняттям квантора загальності. Виділяється кілька груп фразеологічних одиниць, побудованих на семокласі повної потужності множини, з точки зору їхньої співвіднесеності зі значенням тотальної кількості.

Мостовий М.І. Інваріанти деяких тематичних груп дієслів руху в англійській мові // *Іноземна філологія*. – 1990. – Вип. 98. – с. 3-6.

Серед дієслів із значенням руху існують великі тематичні групи, які об'єднуються одним інваріантом. До них відносяться набори лексики з інваріантними значеннями. Існування загальної системи великого набору відбиває певну стійкість семантичної структури і дозволяє говорити про межі підінваріантів початкового характеру. При відмежуванні мінімальних наборів, що мають одну переважну ознаку, можна визначити процеси розвитку і функціонування лексики, яка номінує реальні дії навколишнього світу, а також виявити природні протиставлення одиниць класу як в залежності, так і в зв'язку з іншими семантичними угрупованнями.

Огоновська О.В. Деякі слов'янські запозичення в давньоанглійській мові // *Іноземна філологія*. – 1989. – Вип. 93. – С. 33-38.

У статті розглядається питання слов'янських запозичень у давньоанглійській мові. Дослідження проводиться на прикладі іменників *torog-xx*, *syrk*, *siolc*, *sabylle* та його деривата *sabyline*, які є ранніми запозиченнями. Беручи до уваги час і шляхи входження слов'янських слів у давньоанглійську мову, автор поділяє їх на добританські та власне британські, аналогічно з поділом латинських запозичень.

Омельченко Л.Ф., Максимчук Н.М. Англійські іменникові композити-бахувріхі // *Іноземна філологія*. – 1989. – Вип. 93. – С. 7-12.

Основною темою статті є англійські іменникові композити-бахувріхі. Вони поділяються на субстантивні (моделі $a+n$, $n+n$) та ад'єктивні. Наводяться приклади композитів-бахувріхі багатьох дослідників. Хоча й малочисельні, вони представляють

інтерес з точки зору словотвірних характеристик, функціональних особливостей і яскраво вираженого емоційного забарвлення з негативним значенням.

Павленко І.Д. Співвідношення синтетичної та аналітичної форм вираження каузативності // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 87. – С. 24-28.

Розглядається проблема синкретизму похідних дієслів із суфіксом -en та спосіб у який можна уникнути граматичної омонімії. В умовах аналітичної будови порядок слів є суттєвим граматичним елементом мови. Місце, яке слово або аналітична граматична конструкція, що розглядається як один член речення, займають у реченні, стає засобом характеристики їх граматичної функції. Аналіз досліджуваного матеріалу свідчить про високу частотність аналітичної конструкції make + твірний прикметник у мовній актуалізації. Розвиток аналітичних структур особливої сили набуває у ХХ ст.

Перитокіна В.Ф. Про словникову дефініцію англійського дієслова // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 66. – С. 26-33.

У цій статті автор досліджує три групи слів: повнозначних, допоміжних і модальних. Існує три різновиди повнозначних дієслів: однозначних, багатозначних і широкої семантики. Автор робить наступні висновки: 1. Спосіб окреслення значення слова у тлумачному словнику залежить від того, які семантичні ознаки має тлумачне слово. 2. Домінуючим способом тлумачення дієслів з інтегральними семантичними ознаками є описове визначення. Діфініції дієслів з інтегральними семантичними ознаками в основному побудовані за моделлю: verb+Noun. 3. При окресленні значень дієслів з диференціальними семантичними ознаками переважає комбінований спосіб, який охоплює описове визначення й синонімічне тлумачення.

Петрова Н.Д. Англійські фразеологічні одиниці з національно-культурологічним компонентом // *Іноземна філологія.* – 1997. – Вип. 110. – С. 41-47

У даній статті національно-культурна семантика фразеологічної одиниці розглядається у двох аспектах – ономазіологічному та семасіологічному. Перший підхід дає можливість зрозуміти, як формується фразеологічне значення, другий – фіксує саме відношення “специфічний елемент культури – його відображення у структурі значення – мовна форма” з урахуванням діяхронічного зрізу.

Письмиченко А.М. Контрастивний аналіз морфологічної та синтаксичної структури термінів англійської і російської мов // *Іноземна філологія.* – 1986. – Вип. 84. – С. 21-24.

Аналізуються морфологічна і синтаксична структури англійських і російських будівельно-індустріальних термінів у плані контрастивної лінгвістики. Виділено періоди становлення англійської будівельно-індустріальної терміносистеми, показано зв'язок між способом утворення структури терміна і часом його появи, розглядається характерна для даної термінології послідовність у розвитку термінотворчих засобів, у прямій залежності від яких знаходиться переклад англійських термінів російською мовою.

Письмиченко А.М. Контрастивно-типологічне дослідження терміносистеми будівельної промисловості в англійській, російській та українській мовах // *Іноземна філологія.* – 1991. – Вип. 101. – С. 53-57.

Останнім часом з'явилося ряд робіт у галузі контрастивного вивчення лексики, зокрема термінології. Швидко зростаючий об'єм інформації у будівельній галузі, велика кількість перекладів, що виконуються в нашій країні, розширення кола спеціалістів – усе це викликає значний інтерес до вивчення даної тематичної групи. У сучасній будівельно-індустріальній термінології всіх трьох мов дуже продуктивним стає спосіб номінації через сполучення різних типів, що включають різні частини мови, а тому нерідко бувають досить довгими, і їх звичайно не можна вважати оптимальними.

Письмиченко А.М. Синхронно-порівняльний аналіз лексики англійської та української мов (на матеріалі лексики будівельної індустрії) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 35-39.

Синхронно-порівняльний аналіз лексичних одиниць терміносистеми будівельної індустрії англійської та української мов дає змогу встановити теоретичні узагальнення – конкретні міжмовні відповідності та розбіжності. Відповідності у системі будівельно-індустріальної терміно-лексики англійської та української мов виявляються у тенденції до спеціалізації ряду словотворчих суфіксів, більша частина лексики досліджуваного матеріалу побудована за живими словотворчими моделями. Відмінності англійської та української термінолексики будівельної індустрії полягає в різному ступені інтенсивності дії того чи іншого способу словотворення та словоскладення, в розходженні обсягу і систем значень у зв'язку з розбіжністю у диференціальних ознаках, які формують поняття про предмети та явища реальної дійсності.

Письмиченко А.М. Формування англійської будівельно-індустріальної термінології на грецькій та латинській основах // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 18-22.

Для вираження нових понять науково-технічна термінологія звертається до лексичного матеріалу давніх мов – латинської та грецької. Досліджуючи формування англійських будівельно-індустріальних термінів, автор виділяє два способи поповнення англійської термінології. Терміни, що формують словотворчі ряди, пов'язані парадигматично. До числа грецьких та латинських запозичень книжного характеру відносять префікси і суфікси.

Полковський В.П. До питання про філософський аспект значення слова // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 7-11.

Важливість проблеми значення слова зумовлюється і тим, що в останні роки деякі зарубіжні лінгвісти роблять акцент на вивченні форми, всіляких зовнішніх проявів, що не впливають із внутрішніх сутностей тих чи інших предметів. Значення слова, що виступає на парадигматичному рівні, проявляє себе в смислах синтагматичного рівня. Значення даного слова переходить з контексту в контекст, виступаючи у незвичних комбінаціях. У значенні зафіксовано все те суттєве, що дає йому можливість породжувати різні смисли. У статті подаються погляди на значення слова Г. Пауля, О. Потєбні, Ф. де Соссюра.

Потурасва Л.В. Роль критерію частотності у виділенні ключових слів // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 78. – С. 23-25.

Розглядається проблема синтезу суб'єктивного та об'єктивного критеріїв у процесі аналізу лінгвістичного матеріалу. Перший етап дослідження являє собою виділення групи слів – основних понять літературно-естетичної течії англійського романтизму, на основі принципу акцентованості тих чи інших понять у літературознавчих працях. На другому етапі склад групи уточнюється за допомогою критерію частотності, і група скорочується з 25 до 9 членів. Ці останні називаються словами-ключами англійського романтизму.

Русецька Л.О. Особливості функціонування діалектизмів Великобританії в лексичній системі австралійського варіанта англійської мови // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 90. – С. 11-15.

Предметом даної статті є дослідження діалектної лексики, трансплантованої з Великобританії, визначення ролі діалектизмів та шляхів їх семантичних трансформацій у становленні сучасної літературної мови в Австралії.

Русецька Л.О. Телескопічні слова в австралійському варіанті англійської мови // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 32-37.

Телескопія як один із функціональних засобів словотвору особливо поширена в австралійському варіанті англійської мови. Джерелами виникнення телескопічних слів-австралізмів є розмовна мова та мова художньої літератури. Телескопічний словотвір як

засіб номінації найпродуктивніший у сфері побутової та термінологічної лексики англійської мови Австралії. Телескопічні лексичні одиниці-австралізми утворюються перш за все на основі загально англійського матеріалу. Випадки використання місцевого матеріалу з цією метою одиничні. Телескопічні утворення-австралізми – один із лексико-семантичних засобів вираження емоційності та експресивності.

Сазикіна Т.П. Фразеологізми з лексемами *same* та *such* у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 39-43.

Автор здійснює аналіз фактичного функціонування лексем *same* та *such* у складі фразеологічних сполучень. Проведене дослідження показало, що лексема *same* вказує на ідентичність відрізків думки, що репрезентуються у свідомості та мові. Відповідно, у досліджуваних фразеологізмах вона репрезентує на рівні мови дві омонімічні частини мови: прикметник та прислівник. Лексема *such*, входячи до складу фразеологізмів, відповідно до своєї співвідності з відрізком думки має субстантивний характер та є відповідно субстантивом-займенником.

Семен Г.Я. Парадокси мови та мовлення // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 86. – С. 37-42.

За допомогою порівняльного методу визначаються спільні та відмінні риси парадоксів мови і мовлення. Термін “мовний парадокс” ми використовуємо для позначення прислів'їв та приказок, а також деяких дієслівних фразеологічних одиниць, побудованих на парадоксі. Індивідуально-авторські утворення, що характеризують окремий акт комунікації, називають парадоксами мовлення. Обидва види парадоксів мають як спільні так і відмінні риси. Спільними у них є інваріантні характеристики, що властиві парадоксу як певній словесній композиції.

Семко Н.М. Англійські терміни-словосполучення у галузі механізації процесів сільськогосподарського виробництва // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 17-22.

У терміносистемі механізації процесів сільськогосподарського виробництва терміни-словосполучення становлять 87,1 %. Синтаксичний спосіб утворення термінів даної галузі є найпродуктивнішим. Кількість багатокомпонентних термінів-словосполучень у тій чи іншій терміносистемі перебуває у прямопропорційній залежності від реальних потреб відповідної галузі науки (техніки) у конкретизації понять, маркованих однослівними моделями, тобто в іншій диференціації. Автор робить висновки: 1) двокомпонентні терміни – словосполучення виявляють найвищу термінотворчу концепцію: на кожен з п'яти термінотворчих типів (N+N, V-ing+N, A+N, V-ed+N, Abbr+N) припадає у середньому по 200 термінологічних словосполучень; 2) двокомпонентні словосполучення типу N+N переважають (73,7%), з них 65,1% становлять моделі No+No, No+N-er/or, N-er/-or+No; іменник, що входить у названі моделі має просторову структуру; 3) спостерігається кількісно-якісна відмінність у дистрибуції словотворчих моделей термінів-словосполучень за лексико-семантичними групами терміносистеми.

Семко Н.М. Динаміка словотворчих моделей англійських термінів у субмові механізації процесів сільськогосподарського виробництва // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 86. – С. 23-30.

Викладені деякі результати дослідження літератури з механізації процесів сільськогосподарського виробництва. Методом квантитативного аналізу вивчені словотворчі особливості термінів – іменників, дієслів та прикметників, які функціонують у даній субмові; показана динаміка словотворчих моделей при збільшенні обсягу вибірки, а також зроблена спроба обґрунтувати репрезентативність вибірки. Проведене дослідження дає підставу зробити певні висновки: 1) зі збільшенням обсягу вибірки на кожні 50000 слововживань приріст термінів зменшується в 2-3 рази; 2) прості терміни виявляють стабільність у вживанні.

Семко Н.М. Морфологічна характеристика англійських термінів у галузі механізації сільського господарства // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 46-52.

Англійські терміни у галузі механізації сільського господарства мають певні відмінності від термінів деяких інших галузей науки і технології. У терміносистемі домінують дієслівні корені з афіксами. Терміни германського походження становлять більшість і є найпростішими чи менш складними, тоді як терміни романського походження мають складнішу структуру. Найпродуктивнішими моделями похідних термінів виявилися одноафіксні утворення з ускладненням зразка, що сприяє пропорційному зменшенню їх продуктивності і частотності вживання.

Семко Н.М. Однослівні терміни в галузі механізації сільськогосподарського виробництва (на матеріалі англійської мови) // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 46-54.

Стаття присвячена аналізу однослівних термінів у галузі механізації сільськогосподарського виробництва. У статті викладені результати дослідження термінів-іменників. Мовні знаки, використані в терміносистемі у галузі механізації сільського господарства для вираження спеціальних понять, діляться на три групи: головні мовні знаки; мовні знаки для позначення спеціальних понять; мовні знаки запозичені з інших мов. Специфікою терміносистеми механізації сільського господарства є широке використання загальнонавчаних слів у якості термінів і повна відсутність термінів запозичень, що при домінуванні термінів-словосполучень свідчить про незалежний від стороннього впливу процес розвитку засобів механізації с/г від найпростіших знарядь до складних сучасних машин.

Семко Н.М. Специфіка підмови механізації сільського господарства // Іноземна філологія. – 1995. – Вип. 108. – С. 53-60.

Представлено класифікацію термінів підмови механізації сільського господарства. Всі повнозначні одиниці підмови поділяються на три тематичні групи вищого ступеня узагальнення: "людина", "засоби виробництва в сільському господарстві" та "природа". У підмові механізації сільського господарства домінує терміносистема механізації сільського господарства. Крім неї, тут функціонують також терміни багатьох інших терміносистем і, в першу чергу, суміжних галузей - рослинництва та тваринництва.

Сєбіна Л.Ф. Лексико-семантична група сполучень типу *for example* у підмовах хімії та хімічної технології // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 77. – С. 44-47.

У статті автор звертається до лексико-семантичної групи сполучень типу *for example* у підмовах хімії та хімічної технології. Дослідження, пов'язані із вивченням кількісних і якісних характеристик, а також розподіленням лексико-семантичної групи сталих функціонально залежних сполучень типу *for example*. Мета експерименту полягає у вивченні динаміки поведінки даних сполучень, мігруючи із однієї підмови в іншу.

Серякова І.І. Функціонування мовних засобів вираження паралінгвістичного компонента „голос” в англійському тексті // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 86. – С. 54-58.

Паралінгвістичний компонент комунікації „голос” відображується мовними одиницями з іменником *voice*. Дослідження таких мовних одиниць з різних точок зору показує можливість тих самих лексико-граматичних засобів опису голосу виконувати кілька функцій, що свідчить про їх біфункціональний і поліфункціональний характер. Визначення функцій мовних засобів вираження паралінгвістичного компонента комунікації „голос” не претендує на однозначність і жорсткість, скоріше навпаки – функції є взаємопов'язаними, взаємопроникливими і варіативними, що й об'єктивно відображає різноманітність і складність діалектичної природи світу.

Симачевська Ж.М. Про частотність та семантику прикметників типу *багуврігі* в термінологічній системі функціонування // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 45-49.

Статистичний аналіз підмов: математики, фізики, хімії, машинобудування та художньої прози показав, що на сучасному етапі розвитку англійської мови складні прикметники типу *багуврігі* поширені в науково-технічному стилі. В термінологічній сфері функціонування вони відзначаються семантичними та лексичними особливостями, характерними для нової галузі їхнього вживання.

Скупченко Л.М. Синтаксичні моделі лексем *after* і *before* у сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 78. – С. 26-31.

Розглядається проблема визначення місця лексем *after*, *before* у системі англійської мови. Обговорюється синтаксичне оточення лексем *after*, *before* у складі моделей і на матеріалі вибірки з художніх творів англійських та американських письменників, подаються кількісні характеристики їхнього фактичного функціонування відповідно у восьми та дев'яти синтаксичних моделях англійської мови. Найчастотнішими для лексеми *before* є поєднання з підрядними реченнями та субстантивами, лексема *after* у більшості випадків вживання зустрічається у поєднанні із субстантивом.

Солошенко О.Д. Деякі функціональні особливості торгових назв товарів та основні джерела їх творення (на матеріалах американської побутової реклами) // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 41-47.

Рекламна кампанія передбачає використання в різноманітних рекламних матеріалах єдиного стилю, що вимагає багаторазового повторення в рекламних засобах постійних елементів художнього оформлення. Сюди належать торгова назва товару, знак фірми, рекламний лозунг, колір, шрифт. З насиченням ринку новими товарами виникла проблема їх реалізації, що змусило працівників реклами надавати принадності товарам, “опоетизувати” їх. Переважна більшість торгових назв – неологізми.

Солошенко О.Д. Про визначення і типологію біблеїзмів // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 132-137.

Автор виділяє шість основних класів біблеїзмів: власні імена; біблійні поняття; слова і вирази згруповані за біблійною тематикою; лексичні одиниці утворенні від біблеїзмів внаслідок екстралінгвістичних факторів; крилаті вислови і фразеологічні одиниці; біблійні цитати, які зафіксовані в словниках цитат і використовуються в літературних творах. На основі досліджень, у статі подані певні висновки про походження, еволюцію та деякі особливості біблеїзмів.

Старикова О.М. Семантичні та прагматичні аспекти градаційного уточнення // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 9-14

Мовні акти виконують у тексті цілу низку прагматичних функцій. У градаційно-уточнювальних текстових блоках, що складаються з двох мовних актів, другий мовний акт може виконувати такі функції: тлумачення, узагальнення, конкретизація та корекція. Відмінність прагматичних функцій текстових блоків залежить від типу градації та характеру лексичної й граматичної опозиції (синонімія, антонімія, метонімія і т.д.).

Сухорольська С.М. До питання про слово у мовах аналітичного типу // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 18-25.

Однією із найсуттєвіших ознак аналітичних лексичних одиниць (АЛО) як представників категоріальних розрядів слів є наявність у них повної дієслівної парадигми. Ця особливість має вирішальне значення для відмежування АЛО від інших стійких еквівалентів слова. Проте формальна роздільнооформленість таких утворень породжує сумніви щодо їх приналежності до слова. При розв'язанні питання розмежування аналітичних лексем і словосполучень (також складних слів і словосполучень) у кожній

конкретній мові принципово важливого значення набуває врахування її типологічних особливостей. Як правило, у мовах з чітко вираженою флективною будовою не виникає труднощів такого розмежування. Навпаки, у мовах нефлективних «цільно-оформленість» не має суттєвого значення з огляду на обмежене використання формотвірних засобів.

Сухорольська С.М. Критерії ідентифікації аналітичних лексичних одиниць // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 86. – С. 16-23.

Проводиться порівняльне вивчення синтагматичних властивостей деяких аналітичних структур. Представлені критерії ідентифікації аналітичних лексичних одиниць. Стійкі дієслівно-субстантивні сполучення зразка VN і V_vN проявляють виняткову семантичну єдність. Існують також аналітичні сполучення, які володіють як єдністю номінації, так і функціональною єдністю. Аналітичні лексичні одиниці зразка V + V виявляють найвищий ступінь лексикалізації та стабільності структури.

Тимошук І.М. До питання про ступінь організації топонімії // *Іноземна філологія.* – 1988. – Вип. 92. – С. 32-39.

Дана стаття присвячена питанню про ступінь організації топонімії, що проявляється в її системному характері. На матеріалі топонімії, що сформувалася на базі двох різних мов (англійські топоніми графства Ланкашир та кельтські топоніми Шотландії), показані системні відношення у топонімії синхронічного та діахронічного планів та їх конкретне вираження у процесі історичного розвитку топонімічних назв.

Турченко Л.В. Про способи номінації флористичних об'єктів у новозеландському варіанті англійської мови // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 87. – С. 39-42.

Досліджено способи номінації у новозеландському територіальному варіанті англійської мови та їх співвідношення (на прикладі найменувань місцевої флори). Кількість флористичних назв у новозеландському варіанті англійської мови становить 104 лексичні одиниці. Проведений аналіз показав, що ці флористичні назви утворились шляхом: 1) запозичення, в основному з маорійської мови; 2) словоскладання та словосполучення; 2) семантичної деривації. Всі маорійські запозичення за своєю морфологічною будовою можна поділити на декілька груп: 1) прості; 2) поширеного кореневого типу; 3) складні слова.

Турченко Л.В. Специфіка утворення новозеландських флористичних назв – складних слів // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 96. – С. 64-67.

Предметом розгляду є флористичні назви-складні слова у новозеландському варіанті англійської мови. Подається механізм утворення складних слів, а також їхня семантична і структурна класифікація. Розглянуті особливості утворення ФН-складних слів дають змогу дійти висновку, що у процесі номінації в різних національно-регіональних варіантах англійської мови відображаються не тільки національні особливості мови, а й культурно-історичний досвід її носія.

Турчин В.М. Питання класифікації синонімів і побудова парадигми в біологічній та медичній терміносистемах німецької мови // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 67. – С. 80-86.

Автор розглядає питання про класифікацію синонімів, яка є однією з найважливіших проблем. Єдина предметно-логічна основа служить критерієм виділення синонімів у терміносистемах. Під термінами-синонімами розуміємо слова чи словосполучення, які можуть відрізнятися, повністю або частково збігатися з огляду на диференціацію ознак у межах одного предметно-логічного змісту. Розмежування варіантів і синонімів можливе на основі формальних, структурних критеріїв.

Уздинська Є.Н. Адвербіально-зв'язані дієслова в сучасній англійській мові // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 66. – С. 39-45.

Предметом розгляду в даній статті автор вважає адвербіальну сполучуваність дієслів в англійській мові в структурі речення. Мета роботи полягає у виділенні семантико-синтаксичних груп дієслів, вживання адвербіалій з якими є обов'язковим. Дослідження проводяться в термінах валентного аналізу. Основоположним є принцип структурної і смислової обов'язковості. Валентність дієслова зумовлює не тільки реалізацію певних синтаксичних відношень, але й лексично-граматичні підкласи слів. Аналіз обов'язкового оточення дієслів проводиться в термінах підкласів слів. Визначається також характер заповнення адвербіальної позиції. Отже, проблема адвербіальної валентності виявляється пов'язаною з проблемою багатозначності, оскільки структурно обов'язкові адвербіалії сприяють розмежуванню значень цілого ряду полісемантичних слів.

Фасенко І.М. Ономасіологічні особливості теонімів у загальнонародній англійській мові та англійській мові географії // *Іноземна філологія.* – 1993. – Вип. 105. – С. 22-26.

У статті досліджується відмінність у відображенні реалій навколишньої дійсності загальнонародною мовою і мовами для спеціальних цілей. Автор доводить думку, що у словах загального вживання виражається передусім інформація про чуттєво-сприйнятну сторону предметів і явищ навколишнього життя людини, емоційно-вольові стани свідомості, пов'язані з впливом на неї цих предметів і явищ. У слові-терміні на перший план виступає його референційне значення.

Цьовх О.Г., Присухіна З.М. Мовний знак і лексичне значення // *Іноземна філологія.* – 1992. – Вип. 103. – С. 26-33.

У статті автор намагається уточнити окремі аспекти значення слова як знака. Розглядаються такі питання як: слова як двосторонній мовний знак; відношення між прямими і похідними концептами; семантична структура слова; взаємовплив значення слова і контексту. У статті показано різницю між значеннями і смислами слів. Смысл є більш конкретним, ніж значення, він несе більше інформаційне навантаження. Проте значення певним чином “покриває” усі різноманітні конкретні смисли саме завдяки своїй абстрагуючій природі, оскільки в основу кожного смислу закладені елементи значення. Абстрагуюча природа значення є однією з властивостей знака і саме ця його особливість забезпечує його цілісність, відповідність самому собі, своєму статусу у певній знаковій ситуації.

Чапля З.Г. Морфологічна структура англійських хімічних термінів // *Іноземна філологія.* – 1986. – Вип. 84. – С. 43-48.

Викладено результати дослідження морфологічної структури, а також сполучуваності термінотворчих елементів хімічних термінів. Структурно-семантичні особливості назв хімічних речовин вивчаються як один із семантичних класів хімічної терміносистеми. Хімічна терміносистема так само, як і багато інших, складається з елементів загальної мови та спеціальних елементів із класичних мов, а також характерних термінологічних позначень, символів і формул, які традиційно називають номенклатурою. Для хімічних термінів характерна перевага вживання греко-латинських словотворчих елементів, чітка спеціалізація суфіксів та префіксів, перевага похідних термінів над простими, складними та термінологічними словосполученнями.

Чухров О.В. Вплив соціальних факторів на зміну функціонально-стилістичного статусу американізмів // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 93. – С. 45-50.

В даній статті розглядаються результати досліджень, метою яких було встановити залежність лінгвістичного статусу американських лексико-семантичних одиниць від їх соціального статусу. Автор порівнює соціальні процеси в США на межі XVIII і XIX ст. і в 60-х роках XIX ст., розглядаючи їх крізь призму становлення американської нації. У цей час статус американізмів з нелітературної мови перейшов у літературну.

Шевчук Ю.І. Історизм: застаріле слово чи сучасний термін? // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 46-51.

Традиційне розуміння історизмів спирається на цілий ряд ознак, властивих також лексичним архаїзмам, що свідчать про застарілість історизмів. Але старим є не сам історизм як мовний знак, а лише його референт. Історизми – це частіше цілком сучасні слова, що розвиваються і змінюються разом з розвитком всього словника. Вони не зупиняються в своїй еволюції, як це в певний момент відбувається з архаїзмами. Якщо архаїзми зберігають у своїй структурі реліктові фонетичні, морфологічні, словотвірні, етимологічні чи семантичні риси, історизми в цьому відношенні мають цілком сучасне оформлення. Історизми логічно і закономірно розглядати не як застарілі слова, а як сучасні терміни історії.

Шевчук Ю.І. Лексичні обсолітизми англійської мови і проблеми їх вивчення // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 21-26.

Темою статті є лексичні обсолітизми англійської мови і проблеми їх вивчення. Обсолітизація – це процес, кінцевим результатом якого є остаточний вихід слова з сучасної лексико-семантичної системи. Автор інформує про кількісний і якісний склад слів та впливи на процес обсолітизації. Як феномен обсолітизація потребує всестороннього вивчення.

Яскевич О.К. Англійські фамільярно-розмовні слова та їх ознаки // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 22-26.

Загальною рисою фамільярно-розмовного мовлення є відхилення від норми літературної мови. Автор розмірковує над тлумаченням терміну “фамільярний”. Лінгвістичні характеристики фамільярно-розмовного і просторічного підстилів значною мірою зумовлені віком і рівнем культури мовців, їх емоційним станом, характером взаємних стосунків.

НІМЕЦЬКА МОВА

Баран Я.А. Диференційні ознаки фразеологічних одиниць і термінологічних сполучень // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 80-87.

У статті розглядаються диференційні ознаки фразеологічних одиниць і термінологічних сполучень. Лінгвістичні властивості фразеологізмів та термінів в цілому однакові. Автор пропонує п'ять параметрів, щоб виявити їх спільні і відмінні риси. У значенні лексичних одиниць розрізняють денотативне і конотативне значення. Основну цінність смислової структури фразеологізмів становить саме конотація.

Баскевич В.М. Сполучуваність та узагальнені моделі смислових зв'язків у німецькій мові // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 59-64.

Автор піднімає питання сполучуваності німецьких прикметників з іменниками в газетно-публіцистичних текстах – одній з найбільш важливих і комунікативно значущих сфер мовного спілкування. Результати дослідження свідчать про те, що найтісніше сполучаються підкласи, яким властива максимальна близькість (спільність) семантичних признаков. Отримані підтверджують думку про те, що “... слова у мові сполучаються не випадково, а відповідно до норм мови і завдань спілкування”.

Березинська З.І. Суфіксальний словотвір у німецькій підмові математики // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 111-117.

Предметом дослідження є найбільш продуктивні субстантивні та ад'єктивні суфіксальні елементи, які використовуються у формуванні німецької математичної термінології. Велику увагу автор приділяє дієслівній суфіксальній деривації цієї підмови так як, у протизагагу до префіксації, німецька суфіксація виявляє більшу продуктивність

при творенні іменників. Саме субстантивна суфіксальна деривація відіграла особливо важливу роль у формуванні німецької математичної терміносистеми.

Билиця Я.Т. Надслівні термінологічні сполучення - джерело формування політичної фразеології німецької мови // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 90. – С. 64-70.

Автор розглядає фразеологію термінологічного походження як одне із джерел формування політичної фразеології (ПФ). Надслівні терміни переважно знаходяться на периферії ПФ, проте вони є її невід'ємною складовою. Такими ПФО індукується конотативна інформація, яка сприяє здійсненню комунікативної інтенції автора тексту.

Буйницька Т.О. Функціонування відокремленої прикладки у тексті німецької публіцистики // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 92-96.

У даній статті робиться спроба проаналізувати логічні відношення, що існують між двома компонентами апозитивних конструкцій, та особливості семантичного функціонування відокремленої прикладки. Апозитивні конструкції (АК) неодноразово ставали предметом наукового розгляду, проте їх особлива природа постійно привертає увагу все нових дослідників, оскільки ще не існує одноставної думки про специфіку функціонування цього мовного явища. Семантичне функціонування відокремленої прикладки (ВП) впливає на стилістичні можливості цього мовного явища, що є одним з найбільш поширених засобів вираження двох видів інформації публіцистичного тексту: об'єктивно-змістовної та суб'єктивно-оціночної. Стилiстично АК поліфункціональні і залежно від авторської інтенції можуть виконувати різноманітні стилістичні функції. Крім цього, ВП забезпечує смислову цілісність тексту, адже, незважаючи на свою структурну необов'язковість, вона створює повноту інформації, а її пропущення викликає нерідко неясність, стилістичні втрати. ВП, будучи частиною номінативного ланцюжка, бере участь у створенні когерентності тексту, в організації його семантико-стилiстичної структури.

Гавриш М.М. Контамінація фразеологічних одиниць у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. - 1988. - Вип. 90. - С. 70-75.

Мета даного дослідження - дати об'єктивну оцінку контамінації фразеологізмів на основі аналізу мовних фактів - понад 1000 контамінованих ФО німецької мови, запозичених з лексикографічних джерел та текстів художньої літератури і преси. Особливого значення набуває опитування інформантів - носіїв німецької мови, яке дає змогу виявити динаміку контамінаційних процесів.

Голод О.Є. Особливості функціонування німецької пейоративної лексики // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 89-97.

У цій статі проведено детальне дослідження функціонування пейоративної лексики у різних контекстах. Автор має на меті встановити співвідношення семантичного значення слова і його комунікативного навантаження; дослідити, чи властиве йому пейоративне значення реалізується в мовленні у тому вигляді, як воно представлене в системі мови, чи піддається трансформаціям. Автор робить висновок, що завдяки взаємодії та взаємовпливу слів у конкретному контексті, а також певній ситуації спілкування, одне і те саме слово в різних контекстах здатне модифікувати свою семантику.

Грицина Н.І. Особливості формальної структури складних іменникових утворень на -er // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 58-65.

Вивчення специфіки складних утворень на -er, що позначають особу, на рівні їх безпосередніх складників та складів дає змогу встановити особливості, які характеризують організацію формальної структури утворень цього типу. Дослідження закономірностей функціонування формальних структур проводиться за допомогою методів безпосередніх складників та протиставлення за рядом релевантних ознак.

Методика приватних опозицій дозволяє експліцитно встановити відмінність статусу кожного із безпосередніх складників.

Грицина Н.І. Про синонімію складних іменників сучасної німецької мови // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 87. – С. 95-100.

Розглянуто специфічний характер внутрішньомовних зв'язків елементів семантичних структур складних утворень з другим компонентом на –ег, які співвідносяться з особою чоловічої статі як денотатом об'єктивної дійсності; вичленити суть одиниць цього типу, що характеризується ознаками, на основі яких вони ототожнюються і диференціюються; встановити регулярні формули, з якими вони співвідносяться. Система синонімів складних іменників з другим компонентом на –ег являє собою в основному упорядковану структуру, компоненти якої перебувають між собою у певних відношеннях.

Денисенко С.Н. Варіативність та проблема фразеологічної деривації // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 76-86.

Варіювання як один з способів фразеологічної деривації на основі вже існуючої у мові фразеології (ФДНФ) може виступати у функціональному аспекті у межах одного дериваційного об'єднання узуальним або okazіональним по відношенню до інших способів ФДНФ або по відношенню до іншого способу варіювання, який відрізняється від нього своїми лексико-граматичними особливостями. На основі варіативності стійких словесних комплексів (ССК) відкриваються прояви системних особливостей фразеології, встановлюється закономірний зв'язок між їхньою стійкістю і змінністю. У деяких варіантах формальної структури ССК про збереженні тотожного денотативного значення відбувається лексико-граматичне варіювання, яке може не викликати протиставлення варіантів, а може бути причиною якісної різниці у сфері конотації, яка веде за собою порушення тотожності.

Денисенко С.Н. Варіативність та проблема фразеологічної деривації // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 78. – С. 54-65.

Розглядається процес варіювання компонентного складу стійких комплексів, фразем та стійких фраз як один із продуктивних способів фразеологічної деривації на основі вже існуючої фразеології, який є причиною створення фразеологічних варіантів – нових, генетично пов'язаних одиниць мови. Такий спосіб варіювання компонентного складу стійких словесних комплексів, при якому передбачається створення лише одного похідного від його висхідного, визначається на відміну від інших способів варіювання як окремий узуальний (регулярний) спосіб. Він – один із найпродуктивніших та найактивніших способів утворення стійких словесних комплексів-дериватів.

Денисенко С.Н. Реалізація стійких словесних комплексів у мовленні // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 61-68.

Функціонуючи у мовленні, стійкий словесний комплекс змінює значення, лексичний склад та граматичну форму. Генетично пов'язаний стійкий словесний комплекс зазнає семантичного зрушення з огляду на все вільніше його вживання – від поодинокого випадку до узагальнення, від конкретного значення до абстрактного. Вивчення поведінки стійкого словесного комплексу в мовленні викликає інтерес як процес вибору варіанта словесного знака – засобу передачі відомостей про дійсність. У цьому смислі формування стійкого словесного комплексу – складний процес, що опирається на внутрішні мовні закономірності.

Денисенко С.Н. Фразеологічна деривація як системний фактор фразотворення (На матеріалі німецької лексикографії) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 51-57.

Вивчення походження стійких словесних комплексів (ССК) дає можливість зробити висновки про стабільність одних ССК та мінливість інших, про характер змін, яких зазнають

досліджувані ССК протягом їх багатовікового існування в мові. На противагу чисто синхронному аналізу, спрямованому на встановлення корелятивних пар, історичні пошуки та порівняння сприяють визначенню причинного зв'язку між ССК і дозволяють розкрити деякі закономірності функціонування системи фразеології. Фразоутворюючі відношення при фразеологічній деривації розглядаються через зв'язки між ССК, утвореними від одного, діяхронічно відомого ССК. Результати порівняння лексикографічних даних про походження ССК споріднених і неспоріднених мов сприяли б визначенню характеру тих ССК, які не належать одній мові. Дослідження даного аспекту фразеології може, таким чином, сприяти встановленню певних універсалій у цій сфері мови.

Денисенко С.Н. Функціонування стійких словесних комплексів у публіцистичному тексті (спостереження за процесами фразоутворення) // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 71-79.

У статті зроблено спробу прослідкувати за поведінкою стійких словесних комплексів як члена фразотворчого гнізда і тим самим виявити особливості дериваційних зв'язків між стійким словесним комплексом загального фразотворчого гнізда і текстом. За об'єкт дослідження обрано “готові” та “нові” стійкі словесні комплекси у текстах публіцистики.

Иценко Н.Г. Про синонімію однокореневих слів з різною афіксальною частиною (На матеріалі іменників сучасної німецької мови) // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 60-65.

У автор розглядає питання про словотвірні однокореневі синоніми в німецькій мові. Матеріалом для статті послужили абстрактні лексичні одиниці, утворені від однієї і тієї ж морфеми за допомогою різних афіксів і мають спільне або близьке значення. Аналіз їх у межах однієї частини мови дає можливість виявити структурні типи словотворчих моделей, які характеризуються спільністю лексичного значення, відрізняються афіксальними морфемами і вступають в синонімічні відношення одна з одною. Афікси, які вносять спільний компонент в лексичне значення похідних слів, можна вважати синонімічними, а наявність спільних сем у афіксів є одною з умов вияву синонімічних словотворчих моделей. Похідні слова, утворені за допомогою синонімічних афіксів, можуть мати такі ознаки: 1) Похідні іменники відносяться до однієї семантичної категорії. 2) Такі слова мають однакову граматичну характеристику. 3) Вони мають однаковий спосіб приєднання до твірної основи. 4) Вони характеризуються спільністю лексичного значення. Отже, словотвірні синоніми характеризуються однаковими або близькими лексичними значеннями, спільністю кореневої морфеми, певними семантичними відтінками, до яких можна додати своєрідність стилістичних функцій, різну сполучуваність і дистрибутивність у мовленні.

Кияк Т.Р. Залежність між умотивованістю та кількістю основ науково-технічних термінів // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 63-68.

Під умотивованістю розуміємо зв'язок між внутрішньою формою та значенням лексичної одиниці. Пропонуються та застосовуються на експериментальному матеріалі деякі кількісні оцінки вмотивованості. Встановлено, що найбільші параметри вмотивованості мають дво- та триосновні термінологічні одиниці.

Кокутьєва Н.Н. Суміщення значень простору і часу в німецьких словосполученнях // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 27-30.

У цій статті аналізуються суміщена просторово-часова ознака. Два типи синтаксичних сполучень простору і часу створюють з дієсловом єдине синтаксичне ціле – словосполучення. Лексична семантика кожного компонента змінює, модифікує синтаксичну семантику. Феномен суміщеного значення синтаксичних сполучень підтверджує взаємопроникнення та взаємозалежність лексичної і синтаксичної семантики.

Комарницька Т.М. Гетерогенні лексичні одиниці комунікативної номінації (На матеріалі німецької мови) // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 68. – С. 72-79.

В статті розглядаються фактори, які впливають на вибір комунікативних номінацій (КН) особи. Гетерогенні КН особи характерні для есе, нарисів, статей-персоналій, присвячених невігаданим людям. На їх вибір впливає ряд факторів, найважливішим з них є комунікативна ціль імені в логіко-синтаксичній структурі речення. Залежно від синтаксичного місця розрізняють КН: інтродуктивну і предикатну. Інтродуктивна КН переходить в ідентифікуючу. Предикатна номінація пов'язана з предикативним компонентом речення.

Комарницька Т.М. Роль об'єктивних і суб'єктивних факторів у формуванні okazіональної лексичної номінації реальних осіб (на матеріалі біографічних романів С.Цвейга) // *Іноземна філологія.* – 1986. – Вип. 83. – С. 89-94.

У основі найменування особи лежить процес класифікації понять, що відображають сутність людини як особистості. При конкретному найменуванні особа, в результаті виділення у ній деяких ознак, підводиться під певне поняття, з яким співставляється означуване. У процесі найменування особи встановлюється співвідношення номінації, сигніфіката, референта. Ці три сторони і становлять смислову структуру номінації особи. Звичайно, в індивідуальному номінативному акті можуть бути відхилення від загальноприйнятих норм, що мають okazіональний характер. Тут виявляється протиріччя між суб'єктивним вибором автором мовних засобів для вираження певної інтенції і об'єктивними факторами у мові. Проблема об'єктивного і суб'єктивного у формуванні okazіонально-комунікативної номінації включає три аспекти: екстралінгвальний, семантичний, типологічний.

Курій З.Ф. Морфологічна структура термінів – назв дерев // *Іноземна філологія* – 1983. – Вип. 69. – С. 78-82.

У статті викладаються результати дослідження фрагмента терміносистеми – назв дерев, зокрема морфологічна структура термінів класу хвойних. Дослідженням встановлено, що найпродуктивнішою є двокоренева структурна модель. Слід зазначити, що чим складніша морфологічна і синтаксична структура термінів, тим менша їх продуктивність у системі.

Курій З.Ф. Морфологічна структура термінів-назв дерев класу листяних // *Іноземна філологія.* – 1983. – Вип. 71. – С. 83-87.

У цій статті автор викладає результати дослідження морфологічної і синтаксичної структури термінів – назв дерев класу листяних. Встановлена сувора залежність продуктивності моделі термінів від її структури і найпродуктивнішою виявилась структурна модель двокорених складних термінів (32.9%) і двох або трьохкомпонентних термінологічних словосполучень А+ (S+S) (37.7 %) і А+S (34.7 %)

Кусько К.Я. Мовні традиції і мовне новаторство в художній реалізації невластивої прямої мови в німецькій літературі // *Іноземна філологія.* – 1987. – Вип. 86. – С. 59-65.

Предметом дослідження даної статті є мовно-художній генезис невластивої прямої мови (НПМ). Встановлення НПМ як мовно-художнього прийому, як виду репродукції чужої мови в німецькомовній літературі пов'язане насамперед з національними мовними і художніми традиціями. Вони зароджувались ще в давньонімецькій літературі, розвивались в епоху Гете, реалізувались у творчості німецьких письменників XVIII-XIX ст. У XX ст. НПМ стала суттєвим, константним і постійно еволюціонуючим компонентом розповідного стилю німецької літератури.

Лазарович В.В. Особливості становлення семантичної структури фразеологічних запозичень у мові-рецепторі (на матеріалі німецької та латинської мов) // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 94. – С. 94-98.

Автор статті розглядає особливості становлення семантики німецьких фразеологічних запозичень шляхом їх контрастивного зіставлення з латинськими прототипами. Контрастивний аналіз німецьких фразеологічних запозичень і їх латинських прототипів показав, що в процесі запозичення фразеологічних одиниць їх первісні значення у мові-рецепторі в основному зберігаються. Однак деколи трапляються випадки повної заміни значення фразеологічних запозичень на базі мови-рецептора.

Лазарович В.В. Фразеологічні запозичення латинського походження в німецьких літературних пам'ятках Х-ХVІ ст. // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 71- 75.

Аналіз літературних джерел свідчить, що основна кількість латинських фразеологізмів була запозичена німецькою мовою у Х-ХVІ ст. Основною причиною цього була втрата латинською мовою свого домінуючого становища в Європі. Перші запозичення такого типу знайдені у творах Ноктера Лабео. Наводяться приклади збірників, в яких зафіксовані такі фразеологізми.

Лазарович В.В. Шляхи визначення латинських фразеологічних запозичень у німецькій мові // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 67-71.

Метою даної статті є спроба виробити критерії зарахування певних фразеологічних одиниць німецької мови до категорії запозичень, що на думку автора, є одним з найбільш актуальних завдань на початковому етапі етимологічних досліджень. Дослідження проводиться на матеріалі німецьких фразеологічних запозичень латинського походження. Пропонуються критерії визначення цих запозичень.

Лепестков Г.О. Внутрішні морфологічні і семантичні валентності складних іменників // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 57-63.

Подаються результати дослідження внутрішніх морфологічних валентностей складних іменників в сучасній німецькій мові. Семантичні валентності розглядаються на матеріалі німецької та української мов. За допомогою структурно-імовірнісного аналізу визначаються закономірності вибіркової сполучуваності семакласів перших і других компонентів. У статті підкреслюється, що соціофункціональні фактори впливають на вибірку сполучуваність семакласів.

Мітенко Л.І. Про лексичну варіантність у мові радянської німецької преси 20-х років // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 91-97.

Для мови німецької преси 20-х років ХХ століття характерна формальна міжслівна варіантність, що зумовлювалась лінгвістичними та екстралінгвістичними факторами. Ряди варіантів утворюються завдяки запозиченням з російської, української мови, а також використанню інтернаціонального фонду. Серед варіантів номінації спостерігаються різноманітні аббревіатурні утворення, певні лексичні одиниці і описові конструкції. У варіантних рядах можуть зароджуватися семантичні відмінності. Численність варіантних номінацій спричиняє певні труднощі в комунікативному процесі.

Мітенко Л.І. Про орфографічну варіантність у радянській німецькій пресі 20-их років // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 79-83.

Варіанти слова – це регулярно відтворені видозміни одного й того самого слова, що зберігають тотожність морфолого-словотворчої структури лексичного чи граматичного значення. Варіантність найбільш властива тим сторонам мови, які мають безпосередній стосунок до мовної міри, меншою – до орфографії. Орфографічна варіантність – особливий тип варіантів слова, для яких орфографічне варіювання умовне, не порушує ні зовнішню, ні внутрішню сторону слова. В радянській німецькій пресі 20-х років орфографічна варіантність виникає внаслідок запозичення з різних мов, запозичення варіантів з однієї мови, а також внаслідок адаптації іншомовного слова у мові-рецепторі.

Митенко Л.І. Російські та українські запозичення в німецькій мові колишніх колоністів півдня України (На матеріалі преси 20-х років) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 62. – С. 79-86.

Лексикологічне дослідження радянської та німецької преси 20-х років дає змогу говорити про те, що становлення соціально-політичних термінів відбувається на фоні боротьби двох тенденцій: пуристичної та уніфікаційної. Через велику кількість запозичень з'являються опорні елементи, мета яких полягає в тому, щоб: а) пояснити можливо незнайоме слово; б) допомогти усталитися новому запозиченню завдяки вже відомому “старому” прямому запозиченню; в) шляхом “експерименту” ввести варіант найбільш точної передачі змісту нового поняття; г) проводити своєрідну боротьбу за чистоту мови. Розвиток мовних контактів відбився у мові існуванням декількох типів лінгвістичної інтерференції.

Нестеренко Т.О. Характерні особливості лексичної структури повісті В.Кеппена “Юність” // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 76. – С. 65-71.

Метою статті є дослідити характерні особливості лексичної структури повісті В.Кеппена “Юність”. Лексична структура повісті відрізняється наявністю великої кількості емоційно-експресивної лексики. Атрибутивні субстантивні словосполучення з Р.в. сприяють високій степені образності; складні іменники з повторюючим першим або другим компонентом підсилюють емоційно-експресивний характер зображення; авторські неологізми сприяють психологізації зображення. Особливий інтерес викликає денонсація іменників в асоціативному потоці розповіді. Прикметники кольору -*hwarz* і -*grau* набувають нових якостей: від простого позначення власне кольору вони еволюціонують до вираження відчуттів внутрішнього світу героя, його настроїв і переконань.

Омеляненко Ю.К. Лексика німецької субмови товарознавства продовольчих товарів (Принципи відбору за допомогою ЕОМ) // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – с. 101-104.

Досліджується сутність основних принципів відбору найуживанішої лексики німецької субмови товарознавства за допомогою ЕОМ. За цими принципами відбиралась найуживаніша лексика, яка стала основою для укладання навчального посібника “Частотний словник термінологічної лексики німецької субмови товарознавства продовольчих товарів”. Теоретичні висновки підтверджуються прикладами і статистичними підрахунками.

Осадчук М.Л. Діахронічні процеси в німецькій термінології радіоелектроніки // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 77. – С. 79-84.

У статті досліджується процес виникнення деяких базових термінів в радіоелектроніці, таких як назви приборів, пристроїв, схем, науково-технічних напрямків радіоелектроніки, які з'явилися за останні 25 років. Процес термінотворення у виділених лексико-семантичних підгрупах, розглядається з двох точок зору: фізичної і технологічної. Дослідження дозволяє зробити висновки про інтернаціональний характер термінології радіоелектроніки і про вплив англо-америкаїзмів на досліджувану терміносистему. Спостерігаюче явище розгалуженої економії показує, що німецька термінологія радіоелектроніки знаходиться на стадії становлення. Діахронічні дослідження проводяться на матеріалі, взятому з періодичних видань НДР, США, монографій і словників з радіоелектроніки.

Пасловська А.Й. Асиметрія антонімічної опозиції та заперечення як її маркер // Іноземна філологія. – 1995. – Вип. 108. – С.42-49.

У статті йдеться про асиметрію антонімічної опозиції. Автор подає шість типів опозиції. Інваріантом всіх антонімічних опозицій є різниця на заперечення. У лінгвістиці

часто наголошується на зумовленості антонімії заперечення. Вперше ця думка була зафіксована у визначенні Вебстерівського словника, а пізніше у праці Дж. Лайонза.

Пельвецький В.Й. Вплив мікро-і макроконтекстів на вживання фразеологізмів у мовленні (На матеріалах романів Б.Келлермана) // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 76. – С. 61-65.

Матеріалом статті є дослідження контексту на вживання фразеологічних одиниць в романах Б.Келлермана. Вказується на залежність контексту від стилістичних способів і засобів вживання фразеологізмів, а також на вплив контексту на функціональне значення фразеологічних одиниць. В особливості, стилістичний спосіб подвійної актуалізації завжди використовується в мікроконтексті. При чому фразеологічна одиниця не завжди зберігає свою узуальну форму. Повтор, як стилістичний спосіб, може використовуватися як в мікро- так і в макроконтексті. Вплив домінанти образу на функціональне значення фразеологізмів здійснюється тільки в макроконтексті.

Піх М.П. Морфологічна структура німецьких термінів у деревообробній промисловості // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 97-100.

Розглядаються особливості морфологічної структури термінів – складних іменників в деревообробній промисловості. Дослідженням встановлені основні структурні моделі і питома вага кожної з них. Спостерігається чітко виражена залежність продуктивності моделі від її структури. Найпродуктивнішими виявилися двокомпонентні одно суфіксальні моделі.

П`ятничко Б.П. Семантична класифікація синтаксичних найменувань осіб (на матеріалі сучасної німецької мови) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 55-59.

Об'єктом аналізу статті є семантична класифікація синтаксичних найменувань осіб. Усі досліджувані конструкції діляться на два основних семантичних типи згідно з кількістю закладених у них ознак (одноознакові та багатоознакові) і на багато підтипів згідно з якістю цих ознак (основні та основні+другорядні). Більшість предикативних конструкцій-найменувань осіб належить до багатоознакових і характеризуються ускладненою семантичною природою.

Пельвецький В.Й. Узуальне вживання фразеологічних одиниць у художній літературі (На матеріалі фразеології творів Л. Франка) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 68-75.

Стаття присвячена аналізу фразеологічних одиниць як засобів художнього зображення у романах Л. Франка. Дається загальна характеристика фразеологічного складу романів, розглядаються функціонально-стилістичне призначення фразеологічних одиниць і способи введення їх у структуру тексту, тобто визначаються суто мовні характеристики цих одиниць у мовленнєвому використанні. На їхній основі робиться спроба визначити поняття узуального вживання фразеологізмів.

Попп Т.Ю. Полісемія. Економія мовних засобів чи їх надлишковість? // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 80-84.

Розглядається явище полісемії з погляду її функціонування не тільки як засобу мовної економії, але і як лінгвального явища, яке викликає певні елементи лексичної і граматичної надлишковості. Спроба пояснити причини виникнення полісемії в мові взагалі, порівнюються її прояви в мовах різних типів.

Рудий В.Г. Лексичні неологізми німецької мови, специфічні для ФРН // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 84-90.

Із проведеного аналізу фактичного матеріалу (200 лексичних одиниць) випливає, що основна маса специфічних неологізмів ФРН стосується економіки, суспільно-політичного життя, сфери фінансів, торгівлі. Проте можна вказати на нові назви у сільському

господарстві, військовій справі, системі освіти і науки. Серед неологізмів, специфічних для ФРН наявні також штучноутворені слова із морфем грецького і латинського походження. Поповнення неологізмів здійснюється переважно за рахунок іменників, номінальних словосполучень. Словниковий запас німецької мови ФРН досить активно поповнюється неологізмами-словосполученнями, які становлять семантичну єдність і означають певні, точно визначені поняття.

Рудий В.Г. Неологізми в сучасній німецькій мові (тип Neuwörter) // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 75. – С. 73-79.

Розглядається один із трьох типів неологізмів у сучасній німецькій мові – так звані Neuwörter. Досліджуються причини та шляхи їхнього виникнення, структурно-семантичні особливості та продуктивність. Робиться висновок про те, що поряд із традиційними словами вони є повноцінними засобами комунікації.

Рудий В.Г. Структурні типи новоутворень у суспільно-політичній лексиці НДР // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 72-78.

Автор статті досліджує структуру, семантику і продуктивність нових лексичних одиниць, що з'явилися в німецькій мові після 1945 року. Найпродуктивнішими типами специфічних новоутворень НДР виявились двокомпонентні складні іменники і трьохкомпонентні словосполучення. Складність структури багатоконпонентних новоутворень призводить до різкого зниження їх продуктивності.

Склярєнко О.М., Сазикіна Т.П. Дивергентно-конвергентні процеси у топонімічній системі // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 75-80.

Стаття присвячена аналізу змін назв населених пунктів та виявленню деяких причин, які зумовлюють ці зміни. Дивергентно-конвергентні тенденції призводять до появи в топонімічній системі значного числа омонімів. Основним джерелом топонімічного матеріалу є назви населених пунктів одного з топонімічних регіонів Німеччини – історично сформованого району Далемінце.

Солдатова С.М. Вплив народної етимології на утворення нових слів та фразеологізмів німецької мови // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 90. – С. 76-81.

Автор досліджує шляхи утворення лексичних (ЛО) та фразеологічних одиниць (ФО), які виникають внаслідок дії народної етимології. Стосовно ЛО народна етимологія полягає в неправильному тлумаченні слів, викликаному їх незрозумінням, що супроводжується змінами в їх фонетичній, морфологічній та семантичній структурі. У сфері фразеології суть народної етимології зводиться до заміни незрозумілих для мовців компонентів ФО. При цьому змін зазнає лексичний склад одиниці, і затемнюється її внутрішня форма.

Сулим В.Т. Національно-специфічні компоненти дієслівних фразеологізмів німецької мови Австрії // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 36-42.

Автор досліджує конвергентні і дивергентні особливості у межах загальнонімецького лексико-фразеологічного фонду, що виникають при конкретному співіснуванні фразеологічних мікросистем авторського і власне німецького національних варіантів негомогенної німецької мови. На основі опрацьованого матеріалу автор робить висновок, що маркованість фразеологізмів – джерело узувальної дивергентності загальнонімецької фразеологічної системи і, водночас, межа між фразеологічними мікросистемами національних варіантів сучасної німецької мови.

Сулим В.Т. Фразеологічна диглосія національних варіантів сучасної німецької літературної мови // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 61-67.

Стаття вивчає фразеологічну диглосію національних варіантів сучасної німецької літературної мови. Загальнонімецька фразеологічна макросистема має комплексний характер і являє собою монолітну систему з поліваріантними ознаками. У її рамках відбувається взаємодія та співіснування між фразеологічними мікросистемами, внаслідок чого викристалізовується загальнонімецьке фразеологічне ядро, до складу якого ми відносимо немарковані фразеологізми. Фразеологічні мікросистеми національних варіантів утворюють еквівалентні та безеквівалентні марковані фразеологізми. Носіями локальної маркованості можуть виступати прийменники, артиклі, іменники та дієслова, що належать до загальнонімецького лексичного фонду. Вони одержують відповідне образне переосмислення.

Сулим В.Т. Компонент-маркер у складі фразеологічних гальвезицизмів // Іноземна філологія. - 1995. - Вип. 108. - С.61 - 66.

Стаття є своєрідним дослідженням фразеологічного фонду німецької мови. Національна маркованість фразеологічних гальвезицизмів виявляється у їхньому компонентному складі. Це зумовлено значними лексичними розбіжностями національних варіантів німецької мови і особливостями формування фразеологічних гальвезицизмів. Фразеологічний матеріал дослідження показав, що носії національної маркованості фразеологічних гальвезицизмів акумулювали різні соціолінгвістичні явища, надавши німецькій мові Швеції своєрідного відтінку.

Тимчишин Л.С. Лексико-семантичні групи на позначення довкілля: типологія, лінгвістична функціональність // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 138-143.

У цій статті автор звертає увагу на одну з багатьох лексико-семантичних груп (ЛСГ) у структурі літературно-художніх творів – ЛСГ із семою довкілля (ЛСГ/д). Звернення до лексики пов'язаної з довкіллям можна простежити у творах багатьох письменників. Талановитий спосіб реалізації лексики цієї групи властивий творам Е.Штріттматтера, зокрема оповіданню “Schulzenhofer Kramkalender”, а також романам “Ochsenkutscher”, “Ole Bienkopp”. Дослідження мовностилістичної реалізації ЛСГ/д проведено переважно за текстом твору “Schulzenhofer Kramkalender”. Письменникові вдалося з особливою художньою виразністю розкрити свої філософські та естетичні погляди на природу, навколишнє середовище, рідну землю. Вони стали предметом поетичного осмислення і натхнення.

Троцюк Т.П. Специфіка синонімічних відношень у німецькій гідромеліоративній термінології // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 92-95.

Досліджуються синонімічні відносини в гідромеліоративній термінології, характер зв'язків між членами синонімічної термінопарадигми. Синонімічна термінопарадигма розглядається як множинність лексико-семантичних варіантів, об'єднаних інваріантним значенням, і є конструктором, який моделює відношення між реальними в терміносистемі лексикосемантичними варіантами. Автор досліджує типи кореляції між членами синонімічної термінопарадигми, специфіку та своєрідність її структури. Автор робить висновок, що між членами синонімічної термінопарадигми можуть існувати синонімічні, варіантні та синонімічно-варіантні відносини.

Турчин В.М., Турчин М.М. Структурна характеристика трансформаційних моделей скорочень німецької економічної терміносистеми // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 75. — С. 64-72.

В основі аналізу скорочень німецької економічної терміносистеми – структурний принцип. При аналізі практичного матеріалу використано парадигматичний підхід. Усі спеціальні прийоми аналізу носять синхронно-описовий характер. Даний метод дослідження сприяв виявленню кількості трансформаційних моделей скорочень.

Турчин В.М., Турчин М.М. Омонімія скорочень німецької економічної терміносистеми// Іноземна філологія.-1985.-Вип.77.-С.72-78.

В статті автор аналізу омонімію скорочень німецької економічної терміносистеми. Німецька економічна терміносистема у своєму розпорядженні має семантичні і структурно-граматичні омоніми-скорочення, які охоплюють як графічні, графічно-фонетичні скорочення, так і скорочення мішаного типу (комбінація графічних і графічно-фонетичних). На основі зазначених груп омонімів досліджені їх види. На конкретному мовному матеріалі показано, які скорочення підлягають омонімії і які принципи прислуговують демонімізації скорочень в досліджуванні терміносистеми.

Хоменко Л.О. Антонімія та її зв'язок з іншими семантичними категоріями (на матеріалі німецьких субстантивних фразеологізмів) // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 70-77.

Автор досліджує антонімію німецьких фразеологічних одиниць структури “іменник + прикметник” як одного з типів їх семантичних особливостей. У складі фразеологізмів структури “іменник + прикметник” можна виявити і антонімічні пари, і так звані антонімічні ряди, які побудовані на тих самих принципах. Існують три можливості антонімічності в антонімічних парах за ступенем експліцитності, який зменшується: системні антоніми; контекстуальні антоніми; прикметники – не антоніми: денотативна антонімія фразеологічних одиниць. Системність фразеологічного складу мови виявляється не лише у зв'язках окремих фразеологічних одиниць, але й у складніших комбінаціях семантичних категорій. Зв'язок антонімії з полісемією на прикладі субстантивних фразеологічних одиниць виявляється у відносинах антонімічності між лексико-семантичними варіантами полісемантичних фразеологізмів. Цей зв'язок проявляється від однопланових відносин до багатопланових.

Шумиляк Ф.І. До питання про морфемну інтерпретацію словотвору в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 63-69.

Автор зазначає, що вчення про словотвір у німецькій мові потребує морфемного підходу, що ґрунтується на аналізі безпосередніх складників. Побутуюче уявлення, згідно якого складне слово складається зі слів, а також невідповідні поняття : вільна морфема і напівафікс та інші потребують перегляду і створення морфемно- орієнтованого вчення про словотвір.

Щербань Н.П. Фразеологічні потенції індивідуально-авторських утворень у В. Бределя // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 37-43.

У цій статті автор аналізує фразеологічні потенції індивідуально-авторських утворень у В. Бределя. Твори відомого письменника НДР В. Бределя викликають безсумнівний інтерес. Значну частину фразеологічних одиниць (ФО) романів письменника становить загальнонародна фразеологія. Індивідуально-авторське використання цього складу мови передбачає як специфічний відбір певних узуальних ФО, так і різні способи й прийоми їх вживання та перетворення у контексті. Безсумнівно, всі оказіональні зміни фразеологізмів, авторські іновачії диктуються стилістичними завданнями, що стоять перед письменником, задумом та ідейно-тематичною спрямованістю твору. Контекстуальне перетворення ФО – одна із форм їх існування та розвитку. В процесі фразеотворчості В. Бредель вдається до різних способів формування індивідуально-авторських зворотів.1. За аналогією з ФО, що вже існують у мові. Подібний оказіональний зворот калькується з фразеологічної основи.2. Індивідуально авторські звороти, створені під впливом фразеологізмів іншої мови, зокрема російської. В цьому плані цікаві такі утворення, які В. Бредель вживає з метою сатиричного висміювання певних негативних явищ, що ще трапляються у житті соціалістичного суспільства. Таким чином, розвиток фразеологічних одиниць не припиняється, і ті чи інші оказіональні зміни ФО з часом можуть перетворитися в узуальні.

Юханов О.С. Словотворчі інновації // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 66-71.

Предметом статті є словотворчі інновації: їх відмінності від лексичних і граматичних з точки зору їх соціальної обумовленості, швидкості появи. Окремо розглядаються складні дієслова типу *grinskeuchen*, які характеризуються копулетивним зв'язком компонентів. Під дією соціальних факторів цей тип дієслів в сучасній німецькій мові набуває в мові техніки особливу продуктивність.

Юханов О.С. Статус одиниць типу *aufgehen* у німецькій мові // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 30-35.

У статті розглядаються випадки вживання компонентів типу *auf*. Автор статті підкреслює, що дієслівних фразеологічних одиниць типу *aufgehen* досить багато, вони становлять близько 20%. Їх розглядають як напівпрефіксальні утворення, нетривкі складні дієслова, сполучення дієслів із службовими словами. Поліфункціональність компонентів цього типу є наслідком розвитку цього структурного типу. Вони можуть бути співвіднесені прислівником, в самостійному вираженні — прийменником, компонентом фразеологічних одиниць, префіксом.

Юханова А.В. Однокореневі слова у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 75-80.

Активні словотворчі процеси сприяють створенню у німецькій мові ряду однокореневих слів, які перебувають у відношеннях синонімії. Однокореневі синоніми, словотворчі варіанти і пароніми характеризуються наявністю диференційних ознак, останні дають змогу виділити кожне з даних мовних явищ із кола суміжних. Найхарактерніші для однокореневих синонімів стилістичні, територіальні та часові розбіжності.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Кость Г.М. Із спостережень за лексико-стилістичним вираженням протиставлення *travail/oisivete* у романі-епопеї “Жан-Крістоф” Ромена Роллана // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 111-117.

У статті аналізується протиставлення *travail/oisivete* (праця/неробство). Протиставлення виражене антонімами, є першим видом антитези. В “Жан-Крістофі” воно призводить до вироблення у читача основної ідеї: важка фізична праця простих людей, з одного боку, багатство і неробство представників буржуазії, - з другого. Протиставлення засвідчує системність лексичного складу мови, а також втілює авторську ідейно-естетичну позицію.

Левченко В. В. Коннотативні значення редуплікативних утворень французької мови і їх контекстна реалізація // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 90. – С. 100-107.

У статті розглядаються такі питання, як дослідження конотативної частини семантики редуплікативних утворень (РУ), визначення місця і ролі функціонально-стилістичного компонента в її структурі, вивчення специфіки складників конотації редуплікативів, виявлення закономірностей їх реалізації в контексті.

Левченко В.В. Основні типи редуплікативних утворень французької мови та їх структурно-семантична характеристика // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 87. – С. 107-112.

У даній статті зроблена спроба виявити основні структурні типи редуплікативних утворень з метою визначення співвідношень формальних показників цих одиниць з їх семантикою, проаналізувати словотворчі моделі, за якими утворюються редуплікативи у французькій мові, з'ясувати їх загальне і окремі словотворчі значення. Виділено два

основних види редуплікації за характером об'єднаних елементів: повна – редуплікується весь елемент; часткова – подвоюється частина основи.

Лехіцька О.Л. Особливості суфіксального способу творення віддієслівних неологізмів у сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 103-109.

У статті виявлено продуктивність віддієслівних іменних суфіксальних неологізмів, особливості їх словотворчої і семантичної структури, а також найбільш продуктивні моделі, що конституюють дериваційний блок *nomina deverbativa* в сучасній французькій мові. Матеріалом дослідження слугують деривати, утворені в 50-70-их роках ХХ ст., відібрані шляхом суцільної вибірки з словників і періодичних видань. Дослідники використали метод безпосередніх складників, який виявляє елементи слів і відношення між ними, а також квантативних характеристик (статистичний метод). Останній дає можливість на основі дослідження частини матеріалу зробити висновок про найхарактерніші тенденції та особливості суфіксальної мікросистеми поствербальних неологізмів сучасної французької мови.

Лехіцька О.Л. Реалізація дериваційних потенцій вершини у віддієслівних словотворчих гніздах французької мови // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 57-63.

Одним з явищ, що характеризують сучасну французьку дериватологію, є словотворча потенція частини мови як закладена в основі слова здатність породжувати нові семантично і граматично залежні від неї слова. Перспективний напрям дослідження цього явища – вивчення мікросистем дериватів, об'єднаних частиномовною приналежністю твірної основи. Метою даної статті є виявлення семантико-дериваційних потенцій дієслова у сучасній французькій мові, його «словотворчої поведінки». Це завдання розв'язується шляхом аналізу словотворчих гнізд з дієслівним ядром. Аналіз глибини і лексичного об'єму віддієслівних словотворчих гнізд на матеріалі французької мови підтвердив положення про зниження рівня дериваційних потенцій дієслова з віддаленням від вершини. Словотворчі потенції дієслів виявляються найсильніше на першому ступені при творенні віддієслівних іменників і прикметників, дещо слабше — по дієслівному ряду.

Мищенко В.Г. Особливості функціонування деад'єктивних іменників у сучасній французькій термінології фізики// Іноземна філологія.– 1984.– Вип.76.– С-79-86.

У статті робиться спроба описати словотворчу структуру із суфіксом-а(е)псе, виявити особливості її функціонування в термінополі фізики сучасної французької мови. З однієї сторони, робиться висновок про реанімацію продуктивності суфікса -апсе у вказаному термінополі, з другої – тенденція даного формату до вузької і строгої термінологічної спеціалізації, а саме його маркованості двома основними семантичними ознаками:

- 1) назви фізичних властивостей предметів і процесів (біля 30% термінів);
- 2) назви фізичних параметрів (біля 30% дериватів).

Мищенко В.Г., Новосад Н.Й. Функціонування дериваційного блоку в терміноплані фізики та хімії сучасної французької мови // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 109-115.

У статті проведено аналіз словотвірної архітектоніки французьких хімічних суфіксальних термінів, які конституюють дериваційний блок “*nomina materiae*”, продуктивний в термінополі фізики та хімії. Дериваційний блок “*nomina materiae*” складають виключно відіменні термінотвірні моделі. Серед найпродуктивніших відзначено такі: Tn (іменна словотвірна основа) + -ium→N (похідний іменник) (*mendélévium*); Tn + -ure→N (*sulfure*); Tn + -ite→N (*nitrite*); Tn + -ate→N (*chlorate*). Саме ці термінотвірні моделі і послужили предметом аналізу у статті. У хімічній термінології, як

в жодній іншій, виявляється класифікаційна впорядкованість, що без сумніву є результатом цілеспрямованого, свідомого підходу до добору словотвірних елементів при номінації нових понять. Термінополе хімії відноситься до терміносистем з найбільш ієрархічно впорядкованою мікросистемою суфіксів. А це – свідчення високого ступеня її системної організації та високої чіткості і впорядкованості термінологічних систем взагалі.

Падяк О.М. Лінгвістичний статус і категоріальна характеристика вигуків у сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 112-117.

Розглядається трактування лінгвістичного статусу та категоріальної характеристики вигуків французької мови багатьма лінгвістами. Зазначаються різні підходи дослідників до питання співвідношення вигуків зі словом, відповідно, з частинами мови, їх місця в загальній системі мови, різні визначення цих лінгвістичних утворень, їх семантики і синтаксису. Робиться спроба визначення вигуків як лінгвістичних утворень, які в короткій формі виражають завершений смисловий зміст і завжди мають соціальну значимість.

Пашко Л.А. Семантичне картографування як один із способів вивчення лексичного складу сучасної французької мови // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 34-40.

Розглядається роль мовних одиниць у відображенні характеру людини, який по суті своїй є відображенням в індивідуальній свідомості суспільного буття особистості. Об'єктом дослідження слугує система лексико-семантичних груп прикметників сучасної французької мови. Семантичне картографування за допомогою лексико-семантичних груп є можливим і необхідним способом членування загального семантичного масиву лексики, адже виділення семантичного інтервалу, диференційних сем, дослідження їхнього розподілу дає вичерпний опис всіх видів взаємозв'язку між членами ЛСГ, які фіксуються синонімічними рядами.

Помірко Р.С. Динаміка еволюції структури слова (на матеріалі французької мови) // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 19-25

Дослідник звертається до динаміки еволюції структури слова. Розглянуті модифікації структури слова, незважаючи на їхню відносну нормативну некодифікованість, локальну забарвленість, є джерелом динамічних структурних зрушень, своєрідним критичним вістрям потенційних системних змін. Постійні “зрушення” нормативних меж зумовлюють появу різних іновацій, зорієнтованих на експресивність та образність.

Помірко Р.С. Етимологічні дублети і процеси парадигматизації лексики // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 48-54.

Відомо, що етимологічні дублети утворилися в романських мовах як результат звукових перетворень у латинських успадкованих словах та їх дальшого запозичення в періоди, коли фонетична еволюція мов завершилася. Здебільшого етимологічні дублети втрачають зв'язок з праосновою і виявляють динамічність плану змісту на окремих мовних зрізах. Високий ступінь значенневих зрушень цих слів поєднується з процесами автономізації семантичних структур. Завдяки цьому смислова близькість між членами корелятивних пар «розчиняється», а це призводить до змін, відкриває шлях для групування дублетів у парадигматичні класи слів. Саме тому етимологічні дублети є лексичними одиницями не лише історико-типологічного аналізу, а й синхронного опису, які можуть використовуватись як істотні параметри при дослідженні динаміки семантичних зрушень, виявленні типологічних закономірностей та семантичних особливостей, що характеризують різні романські мови. Матеріал цієї статті обмежується іменниковою лексикою, її мета — проілюструвати особливості поляризації семантики етимологічних дублетів. Насамперед зосереджується увага на двоїстій природі цих бінарних

лексичних одиниць, яка полягає у тому, що кореляти можуть бути протиставлені за значенням однозначності.

Піскозуб З.Ф. До питання лінгво-філософської інтерпретації абстрактних імен (на матеріалі французької мови) // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 18-23.

Автор розглядає проблему лінгво-філософської інтерпретації абстрактних імен (АІ). Подаються три типи вживання, першим з яких є “якісний”, другим – вербальний АІ, а третім – АІ, яке може мати прагматичне застосування, що дозволяє виражати різноманітні відносини, пов’язані з ситуацією. Отже, АІ може містити в собі і семантичне функціонування, і синтаксичні конструкції, і прагматичні.

Помірко Р.С. Словотворчі суфіксальні інновації при мовних контактах (на матеріалі французької та іспанської мов) // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 94-100.

Метою статті є тісні мовні зв’язки близькоспоріднених мов, які сприяють як проникненню багаточисленних слів так і виокремленню словотвірних формантів, які в іншому мовному середовищі отримують нові семантичні відтінки і розширюють словотвірні можливості. Вплив французької мови на іспанську сприяв не лише появі повних суфіксальних елементів, але й функціональному зближенню автохтонних суфіксів з корелятивними французькими.

П’явка О.Т. Деякі особливості слів власне французького утворення // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 91-97.

Слова власне французького утворення – це своєрідний пласт лексики, який містить 41% словника “Малий Робер” і який має свої особливості як в плані деривативної структури (всі вони утворені в історичних рамках французької мови від структурно простих, не запозичених, в т.ч. з латинської бази; існування великої кількості слів, в яких відсутні синхронно-дериваційні відносини), так і в специфіці їх фоно-морфемного устрою (переважання три- і чотирискладових та дво- і триморфемних слів; наявність диспропорційних фоно-морфемних кореляцій).

П’явка О.Т. Деякі особливості французьких парадигматів // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 13-19.

У статті йдеться про словотвір у французькій мові, а зокрема про існування парадигматики у словотворі. Та чи інша організація парадигми впливає на визначення такого синхронного параметра парадигмата, якою є його похідність. Автор висловлює думку, що існують певні співвідношення між структурними характеристиками парадигмату і його похідністю.

П’явка О.Т. Типи іррегулярностей в лексиці сучасної французької мови // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 65-71.

У лексиці сучасної французької мови можна виявити одиниці порушеною семантико-структурною організацією, що виникла під впливом різних процесів мовленнєвого плану і закріпилася внаслідок дії явищ морфологічного, дериваційного і семантичного порядку. Із утворень, яким колись була властива складна структурна організація, вони перетворилися в непохідні одиниці, своєрідні ретродеривати і композити і тим самим поповнили групу периферійних утворень. Вона виникла на стиці двох підсистем – словотвору і морфології. І якщо ці області являють собою підсистеми, котрі взаємодіють і перехрещуються у всьому тому, що стосується структури слова, то можна припустити, що такі периферійні утворення і виникли в результаті такої взаємодії. Внаслідок різних причин подібні похідні втратили регулярність семантичних і формальних кореляцій з їхніми твірними.

Рочняк А.М., Пірко Л.С. Гетеросемічна несубституційна кореляція у тексті (на матеріалі французької мови) // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 87-92.

У парадигматичному відношенні словник національної мови можна умовно поділити на дві групи: слова, що мають близькозначну семантику, і лексичні одиниці, семантично несумісні внаслідок притаманної їм гетеросемії. Перші, маючи спільні інгерентні або okazіонально привнесені семи, можуть взаємозамінюватись у тексті на засадах гіперогіпонімії (синонімії), останні ж, не володіючи спільними семами, не комутують у тексті між собою. Звідси — неоднакові функції та роль омосемічної і гетеросемічної лексики у тексті-висловленні. Взаємозамінна (омосемічна) лексика, циклічно повторюючись і накопичуючи «згустки» повідомлень, утворює статичний кістяк тексту, його інформативну насиченість. Натомість несумісна (гетеросемічна) лексика привносить щось нове у повідомленні, розгортає його темо-рематичну прогресію, здійснюючи тим самим динаміку тексту. Взаємодіючи, взаємозамінна і невзаємозамінна лексика оформляють окремі мікротеми, тому її можна назвати тематичною лексикою.

Рочняк А.М. Субституція, репрезентація і прономіналізація (До питання визначення понять) // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 117-123.

Субституція – це метод визначення тотожності – відмінності мовних одиниць, об'єднання їх в класи, визначення їх функціональних властивостей тощо шляхом взаємозаміни в певній сукупності контекстів. Репрезентація – представлення за допомогою мовних засобів раніше вживаних форм. Субституція і репрезентація є поняттями різноплановими, тому вони квазісинонімічні. В якості прономіналізації слід розглядати тільки прономіналізацію діахронічну як таку, що закріпилася і найрегулярнішу форму субституції.

Савченко О.В. Кореляція типів зовнішньолексемних зв'язків у французьких дієсловах та дієслівних конструкціях // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 27-33.

Автор досліджує зовнішньолексемні зв'язки французьких дієслів. Під час дослідження було виявлено кореляцію між типами ЗЛЗ в ізольованих словах та в цілих сполученнях слів – конструкціях. В існуючій філологічній літературі досліджені автором об'єкти не розглядаються як складники системи, тому й мають різні, часто формально не пов'язані назви. Внаслідок впорядкування цілої галузі мовних об'єктів з ЗЛЗ та їх аналітичного вивчення вдалося виявити кореляцію між типами ЗЛЗ у конструкціях.

Сваткова Т.Д. До питання про міжгніздові лексико-семантичні відношення // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 96-100.

Словотвірне гніздо як структурно впорядкована комплексна одиниця – це мікросистема у загальній системі словотвору. В цій системі існують міжгніздові різноаспектні зв'язки та відношення, зокрема лексико-семантичні. Досліджені лексико-семантичні міжгніздові відношення дають змогу дійти висновку, що похідні слова відображають системні відношення вершин. Тип лексико-семантичних відношень вершин словотвірного гнізда впливає на тип міжгніздових відношень деривативів. Міжгніздові синоніми, антоніми, пароніми – це здебільшого транспозиційні утворення, які належать до всіх основних частин мови.

Семів А.Р. Іменникова лексика фпанцузького арго (фонетико-словотвірні особливості) // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 89-96

Дослідження фонетико-морфемної структури арготичних іменників дає змогу стверджувати, що словотвір і фонетика слова у французькому арго характеризуються постійною мінливістю. На сучасному етапі еволюції арго спостерігається дві основні тенденції розвитку іменникової лексики : скорочення силабічної структури арготичних іменників, спричинене дією різних фонетичних законів, та надлишковість цієї структури, що пояснюється особливостями арготичного словотворення. Деформуються всі морфемні

компоненти слова: префікси, основи та суфікси. Однак найбільших змін зазнає основа арготичних іменників, оскільки вона є головним носієм значення слова.

Слободян Н.М. Загальноживані слова у функції філософських термінів в “Енциклопедії” Дідро і Д’Аламбера // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 107-111.

Основною темою статті є загальноживані слова у функції філософських термінів в “Енциклопедії” Дідро і Д’Аламбера. Характерним для лексикографічної презентації загальноживаних слів у цій функції є фіксація їх особливих семантичних зв’язків зі словами. В загальнолітературній мові поглиблюється процес розщеплення семантики багатьох окремих слів на термінологічні та нетермінологічні цінності.

Смирнова К.Є. Спільні елементи у структурі термінологіки холодильної техніки (на матеріалі французької, англійської та російської мов) // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 60-64.

На думку більшості дослідників інтернаціональним можна назвати елемент при наявності мінімальної ізоглати з трьох мов, які представляють дві-три неблизькоспоріднені сім’ї. Пропонуємо робоче визначення інтернаціонального суфікса — посткореневу службову морфему, що функціонує у складі іменників у кількох мовах і має фонетичну подібність і (або) тотожність значення. Проведене порівняльне дослідження 400 термінів-конфронтів виявило три категорії дериватів, в структурі яких є інтернаціональні елементи. Це терміни із загальним словотворчим значенням: абстрактна дія, носій процесуальної або предметної ознак. Вони реалізуються у восьми словотворчих типах.

Соломарська О.О. Роль слів-домінант у мові французької поезії XIX-XX ст. // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 116-121.

Виходячи з того, що підтекст не є лише психологічним фактором, а таким, що має матеріальну лінгвістичну основу, можна шукати певні закономірності, певні лінгвістичні фактори, що дозволяють його описати. Найважливішим є повтор у широкому розумінні слова. В статті автор зупиняється лише на одному його виді: словах-домінантах. Їхня підтекстна функція проявляється, насамперед у тому, що ці слова викликають досить сталі асоціації в читача, обізнаного з відповідним кодом. Їхнє вживання може бути досить широким: від усієї європейської, або й світової поезії, через межі окремої національної чи політичної школи до творчості одного поета, а навіть окремого поетичного циклу чи твору.

Тверкіна-Бесаганич З.В. Інтерфіксація в сучасній французькій мові // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 99-105.

Типовий випадок інтерфіксації – поява додаткових фонем на морфемному шві між основою та суфіксом. Вказані фонемні виступають у ролі інтерфікса. Однією з причин появи інтерфіксів було бажання уникнути з’явлення як всередині слова, так і між словами. У словосполученнях граматичний інтерфікс *z* є показником множини.

Теслер О.В. Лексична сполучуваність прикметників кольору у французькій мові в зіставленні з українською // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 75. — С. 90-96.

У статті досліджується лексична сполучуваність прикметників кольору у французькій мові в порівнянні з українською в рамках атрибутивних словосполучень. Встановлені основні класи прикметників, які можуть приймати визначення кольору, випадки метафоричного і прямого вживання визначення кольору.

ІСПАНСЬКА МОВА

Дорошенко В.А. Суфікс *-menta* як формант зонального поширення в іспано-американських країнах // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 62. – С. 106-111.

Суфікс – menta належить до формантів із середньою (невисокою) продуктивністю для утворення збірних іменників у деяких латиноамериканських мовних колективах. Існує думка, що в сучасній іспанській мові суфікс –mentа не дає новацій, бо вихідна база для утворення збірних за цією моделлю невелика і всі можливості, здавалося б, уже вичерпані. Проте це твердження стосується тільки іспанської мови метрополії. Дослідження матеріалу латиноамериканської різновидності дає можливість побачити суто індивідуальний шлях розвитку словотворчих потенцій цього форманта. Якщо в іспанській цей суфікс є малоактивним формантом із згасаючою продуктивністю, то в деяких латиноамериканських країнах спостерігається явище, яке полягає в поширенні валентних можливостей цього афікса з похідними основами, в його словотворчій іррадіації. Локалізований осередок продуктивності – menta у Венесуелі, Колумбії і, частково, у Мексиці, свідчить про те, що словотворча модель Tn+menta є “працюючою”, а отже, збірні іменники з суфіксом – menta належить розглядати як “американізми” зонального поширення.

Звада І.М. Скорочені та суб’єктивно-оцінні форми власних імен у системі іспанської антропонімії // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 86. – С. 108-113.

У статті досліджено структуру, простежено способи утворення, а також визначено особливості вживання скорочених та суб’єктивно-оцінних форм іспанських власних імен. Визначено найбільш відомі і продуктивні способи скорочення іспанських власних імен-словосполучень. З двох або більше урочистих імен виникають коротші. При цьому використовуються найпродуктивніші способи та моделі їх скорочення, серед яких насамперед слід відзначити ономастичне зрощення, контракцію та аббревіацію за допомогою афери, синкопи та апокопи.

Красько В.І. Потенційні можливості дієслівної основи в композитах // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 71-75.

Метою дослідження є вивчення семантичних якостей першого, дієслівного компонента складних слів, його потенційних можливостей у межах композита, тобто показ того аспекту мовної сутності, котрий раніше майже не порушувався при розгляді дієслівно-іменникового конструкта. Складні слова з першим дієслівним компонентом розглядаються з точки зору інтралінгвістичних причин породження мовних одиниць. Збільшення словотвірних рядів складних слів з тим чи іншим дієслівним компонентом безпосередньо пов’язана з факторами семантичного притягання (індукції) основами дієслів підрядних мовних елементів, а також з фактором наявності інваріантних значень. Ці три складові — дія аналогії, наявність семантичної індукції та інтегруючого інваріантного значення — свідчать про системний характер словотвірних процесів, які мають місце у даній сфері.

Помірко Р.С. Морфолого-морфонемичні особливості демінутивних утворень в іспанській мові // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 116-122.

Розглядаються парадигматичні, морфотактичні і морфонемичні особливості утворення демінутивної лексики в іспанській мові. Аналізується ступінь активності даної лексики в різноманітних лексико-семантичних групах слів, підкреслюється, що ці лексичні одиниці є важливим засобом номінації, мовної експресії, конкретизації якості і ознак предметів, речей, осіб, які є важливою парадигматичною характеристикою мікросистеми іспанських демінутивів.

ЛЕКСИКОГРАФІЯ

Довгополий Я.М. Робота над завершенням “Словника нідерландської мови” // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 96-100.

В статті описана історія укладання ” Словника нідерландської мови”, який є єдиним словником в Нідерландах, і дає можливість простежити вплив розвитку мовознавства на принципи укладання словника. Незважаючи на вимоги сучасного мовознавства, словник залишився явищем порівняльного мовознавства і має більше ніж 130-річну історію. У словнику подано великий ряд цитат - ілюстрацій з прізвищами авторів, також використовувалися цитати із творів таких письменників, як Бредеро, Сойтер, Вондел. Розповідається про роботу колективу Інституту нідерландської лексикології в Лейдені, завданням якого є завершити роботу над словником за допомогою традиційних методів лексикографії.

МЕТОДОЛОГІЯ

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Корсаков А.А. Метод лінгвістичного аналізу та експеримент з інформантами // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 77. – С. 34-39.

На конкретному матеріалі сучасної англійської мови розглядається методологія дослідження мовних явищ, а також вказується на помилковість переоцінки ролі експерименту з інформантами як одного із прийомів лінгвістичного аналізу і обмежений характер його використання.

СТИЛІСТИКА

Байбакова І.М. Аналіз деяких сучасних наукових концепцій художнього стилю// Іноземна філологія.-1984.-Вип.76.-С.109-115.

В статті розглядається концепція художнього стилю в області сучасного літературознавства, лінгвістики та інших гуманітарних наук з метою опрацювання методики аналізу стилю творів С.Льюїса. Складність проблематики і соціально-філософська спрямованість концептуально-сформульованого задуму творів письменника, були причиною системного аналізу стилю. Метод такого дослідження полягає в тому, щоб аналіз художнього стилю літературних творів здійснювався в тісному зв'язку із стилем удожнього мислення, а також з соціально-філософськими аспектами вивчення художнього стилю.

Буракова О.В. Поетичне мовлення у системі мови // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 81-87.

Для з'ясування, що таке поетичне мовлення, намічається принаймні два підходи. За структурним – поетичне мовлення являє собою спеціально організовану підсистему мови; це та ж мова із накладеними на неї додатковими вимогами та обмеженнями. За семіотичним – поетичне мовлення є спеціальною знаковою системою, що характеризується своїм набором впізнавальних ознак, своїм “кодом”. Проте ряд питань порівняльної і зіставної метрики на сьогодні залишається ще відкритим, що робить віршознавство наукою живою, яка змінюється, розвивається.

Кусько К.Я. Лінгвостилістика як наука // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 3-9.

Стаття присвячена актуальним проблемам лінгвостилістики, передусім категоріальним, типологічним, а також прагматичним. Лінгвостилістика як наука сформувалась у 20-30ті роки ХХст. Сьогодні ця наука – багатопрофільна, багатоаспектна. До її галузей відносять: фонетичну стилістику, морфологічну і лексикологічну стилістику. Автор детальніше розглядає лінгвістику тексту, контрастивну лінгвістику, а також комунікативну стилістику.

Кусько К.Я., Тимошик О.М. Контрастивна лінгвостилістика: проблеми, завдання, прикладна орієнтація // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 68-75.

Автори розглядають проблеми, завдання та прикладну орієнтацію контрастивної лінгвостилістики, що передбачає зіставлення мовностилістичних явищ на різних мовних рівнях у двох або кількох мовах з метою виявлення в кожній з них спільних, індивідуальних чи загальномовних ознак у їх взаємозв'язку з іншими структурними компонентами тексту. Проводиться контрастивне дослідження структурно-семантичної будови і функціональності невластиво-прямої мови як засобу репродукції чужої мови в структурі літературно-художнього твору у німецькій та англійській літературах.

Пархоменко А.Ф., Рубашова Л.М. Стилістична варіативність речень тотожності і класифікації // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 76-82.

Предметом дослідження є стилістичні можливості таксономічних та ідентифікуючих речень. Аналіз даних речень спрямований на з'ясування умов, за яких таксономічні речення стають стилістично маркованими і переходять у речення характеристики. У масиві таксономічних речень виділяються речення хибної та умовної класифікації. Стилістичний ефект, який виникає при вживанні речень хибної класифікації, базується на помилковому ототожненні або референтів, або імен.

КЛАСИЧНІ МОВИ

Глуценко Л.М. Стилистические особенности субстантивированных прилагательных в трактатах Цицерона “О государстве” и “О законах” // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 41-46.

Для мови філософських творів Марка Туллія Цицерона характерним є вживання великої кількості субстантивованих прикметників зі значенням особи та абстрактних понять. Стилістичні особливості вживання субстантивів залежать від ставлення автора до фактів, які описуються, історичних подій, від його політичних та філософських поглядів. Цицерон, представник оптиматів, на позначення сенатської верхівки використовує субстантиви з позитивним значенням: *boni, optimates, optimi, potentes, summi*. Противникам оптиматів – популярам – відповідають зменшувальні субстантивати: *audaces* та *inprobi*. Замість поняття *populus Romanus* вживаються субстантивати *infimi, infirmi, inbecilliores, tenuiores*, ознакою яких є слабкість, політична неспроможність. Вживання абстрактних субстантивів в оформленні розповіді робить її наочнішою, надає їй гнучкості, ритмічності та динаміки. Для глибшого і яскравішого розкриття суті викладу, автор вживає синонімічні та антонімічні однорідні та уточнювальні субстантивати.

Швед Е.М. Лінгвостилістичні особливості промови Ганнібала перед Тіцінською битвою у творі Тіта Лівія “*Ab urbe condita*” // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 85-91.

Стаття є лінгвостилістичним аналізом промови Ганнібала перед Тіцінською битвою у творі Тіта Лівія “*Ab urbe condita*”. Промова досконала і з точки зору ораторського мистецтва античності, і як засіб характеристики мовця, про що свідчить її чітка композиція, її психологізм і майстерно підібрані автором мовностилістичні засоби, внаслідок чого образ Ганнібала постає перед нами у всій повноті.

Швед Е.В. Лексична синоніміка промов історичних осіб твору Т. Лівія “Історія” (на матеріалі першої декади) // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 140-144.

Автор досліджує лексичну синоніміку промов історичних осіб твору Лівія “Історія”. Якщо в промовах 1-3 книг переважають власне синоніми і контекстуальні синоніми, то, починаючи з кінця 3 і до 10 книги, маємо можливість прослідкувати за процесом удосконалення стилістичної майстерності Лівія. Характерними проявами використання Лівієм лексичної синонімії виступають лексична тавтологія, плеоназм, перифраза та евфемізм.

Швед Е.В. Мовні засоби контрасту в "історії" Тіта Лівія (на матеріалі промов І декади) // Іноземна філологія. – 1995. – Вип. 108. – С.134-138.

Автор характеризує мовні засоби контрасту в "Історії" Тіта Лівія. Характерною рисою майже усіх промов історичних осіб І декади. В "Історії" Т. Лівія є часте звертання автора до найрізноманітніших засобів контрасту: вигуки, запитання, антитези. Стаття є спробою аналізу цих риторичних засобів. Перелічені засоби контрасту Т.Лівій вживає у місцях найбільшого загострення пафосу та популізму промов.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Авраменко С.Р. Деякі лексико-стилічні засоби вираження відчуження в романі Джозефа Хеллера "Щось трапилося" // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.78. – С. 36-43.

Розглядаються слова, які входять у лексико-семантичне поле *страх*, як один із засобів опосередкованого вираження теми відчуження у романі Дж. Хеллера "Щось трапилося". У творі відчуття страху героїв крім слів, об'єднаних значенням *страх*, передається також: 1) мовними одиницями, які безпосередньо не називають ці емоції, але на її фізичний прояв, описуючи фізіологічний стан персонажів, який виникає в результаті її дії; 2) прикметниками, які позначають колір; 3) лексичними одиницями, об'єднаними значеннями *холод, пустота, смерть* та ін. У тексті роману значення слів, які виражають поняття *страх*, підсилюється за допомогою контактного використання цих мовних одиниць з експресивною лексикою; включенням їх у склад тропів використанням їх у функції повтору.

Антонович М.М. Функції газетних заголовків, виражених словосполученням типу NNN // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 103-110.

Стаття розглядає функції газетних заголовків, виражених словосполученнями типу NNN. Більшість заголовків виражене багатоконтактними асиндетичними субстантивними словосполученнями, або включають такі словосполучення як складові. Це зумовлено їхньою компресивною функцією, що дозволяє уникнути громіздких синтаксичних конструкцій. Такі заголовки відіграють роль організаційного, смислового та прагматичного центру газетного тексту. Залежно від своїх структурно-семантичних особливостей та контексту, заголовки належать до різних прагматичних типів і відображають прагнення автора зацікавити читача.

Арцишевська А.Л. Типологія репрезентуючого компонента та його стилістична функціональність (на матеріалі англійського оповідання) // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 93-100.

Автор статті проводить дослідження на матеріалі конструкцій з прямою мовою, оскільки в них найчіткіше диференціюються мова персонажа і слова автора, багатогранно реалізується типологія РК. Стаття містить таблицю частотності функціонування структурних різновидів РК в оповіданнях сучасних англійських письменників. Автор розглядає різні типи РК: 1) РК, що базується на розширенні вихідної моделі; 2) РК, що базується на звуженні вихідної моделі; 3) РК, що базується на вилученні вихідної моделі; 4) РК, що базується на повторенні компонентів вихідної моделі. Розглядаються такі типи РК: простий, еліптичний і нульовий, сегментований РК, і РК, в якому повторюються деякі його компоненти.

Арцишевська А.Л. Лінгвостилістична реалізація репрезентуючого компонента в англійському оповіданні (на матеріалі англійської та американської літератури ХХ ст.) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 73-79.

Автор розглядає лінгвостилістичне функціонування репрезентуючого компонента (РК), що вводить пряму мову. Проводиться типологізація РК за їх стилістичною реалізацією. Здійснений аналіз репрезентуючого компонента у мовній структурі дає змогу

констатувати, що він допомагає у створенні ефекту аутентичного зображення і йому властивий багатий лінгвостилістичний потенціал.

Бабійчук Л.В. Особливості оповідної структури роману Ф.Норріса “Спрут” // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.79. – С. 58-64.

Розглядається оповідна структура роману Ф. Норріса “Спрут” як суттєвого компонента художньої форми, який приймає активну участь у вираженні естетичного наміру автора. Питання характеру оповіді безпосередньо пов’язане з проблемою читання тексту. Поділ тексту за контекстно-варіативними ознаками – особлива риса авторського стилю. У романі виявлено об’єктивні та суб’єктивні розповідні, описові контексти, а також контексти, які включають внутрішню та невласне-пряму мову. Усі вони, з одного боку, розкривають конфлікт між фермерами та залізнодорожною монополією і з другого – відображають еволюцію головного героя Преслі.

Байбакова І.М. Стилістичне використання слова “бізнес” у романі С. Льюїса “Бєббіт” // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 44-50.

У статті описано використання слова “бізнес” у романі С. Льюїса “Бєббіт”. Автор розглядає функціонування слова *business* і спроби вираження його конотативності в романі. Аналіз функціонування цього тематичного слова у тексті показує, що семантична структура цього слова ускладнюється внаслідок конотативно-зарядженого контексту. Функціональність слова свідчить про те, що воно активно бере участь у творенні художньо-образної перспективи роману в умовах такого контексту. Зроблено висновки про стилістичні функції цієї лексичної одиниці. Автор зазначає, що вживання цієї лексеми нерозривно пов’язане з тематикою та жанром твору. Створено авторську художню концепцію дегероїзації “бізнесу” в романі.

Батозька Г.Ф. Ритмічна побудова оповідання Е. Хемінгуея “Старий біля моста” // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 62-68.

Автор аналізує ритм і підтекст оповідання Е. Хемінгуея “Старий біля моста”, що дає ключ до розуміння тексту у всій його багатоплановості. Ритм допомагає викликати в читача необхідні асоціації, які замінюють описи показом. Особливе місце в ритмічній структурі мовної партії головного героя займають повтори лексико-семантичних структур, які поступово стають лейтмотивом тексту, вбираючи в себе ідею твору.

Бєхта І.А. Графічна візуалізація невласне-прямої мови в англійській прозі малих форм // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 23-28.

Стаття присвячена виявленню засобів графічної візуалізації невласне-прямої мови (НПМ) як форми репродукції чужої мови. Дослідження проведено на матеріалі англо-американської прози малих форм. Автор наводить моделі графічної системи НПМ, які становлять собою синтаксично-стилістичні комплекси, що складаються з декількох речень. НПМ, передаючи передусім внутрішнє мовлення персонажа, здатна передавати не тільки зміст, а й динаміку розвитку думок, послідовність їхньої єдності. Це не може не знайти відбиток в засобах графічної візуалізації. Будучи другорядними елементами цілісної системи НПМ, графічні засоби поряд з лексико-морфологічними та синтаксичними визначають багатогранне стилістичне функціонування, властиве НПМ у сучасній прозі.

Бєхта І.А. Композиційна функціональність невласне-прямої мови в малому епічному жанрі // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 166-171.

У цій статті автор досліджує специфіку функціонування типологічних форм невласне-прямої мови (НПМ) у малому епічному жанрі, які складають різні моделі, і в поєднанні з авторським контекстом, полягає у тому, що синтезування типологічних форм НПМ з іншими формами чужого висловлювання або об’єднання їх в одну складову служать невичерпним джерелом для збагачення у сфері художнього зображення.

Бехта І.А. Модальна лексика як засіб демаркації невласне-прямої мови в американському “short story” // *Іноземна філологія.* – 1992. – Вип. 104. – С. 94-102.

Автор статті намагається виявити типологію інвентаря лексико-граматичних виразників модальності як засобів лексичної реалізації невласне-прямої мови в американському “short story” в творчості письменників Ш.Андерсона, Ф.С.Фіцджеральда, Дж.Чівера, Дж.Стейнбека, Ф.С.Коннора, В.Сарояна, В.Фолкнера, А.Мальца, визначення їх видів та стилістичного функціонування.

Бехта І.А. Синтаксис невласне-прямої мови у малому епічному жанрі // *Іноземна філологія.* – 1995. – Вип. 108. – С.72 - 79.

Проблема, яку розглядають у статті стосується вивчення синтаксичних конструкцій невласне прямої мови у малому епічному жанрі. Для аналізу невласне-прямої мови у малій епічній прозі і виявлення характерних продуктивних моделей невласне-прямої мови на синтаксичному рівні за вихідну брали синтаксичну класифікацію, зважаючи на принципи репрезентології. Основну увагу зосереджували не на синтаксичних компонентах невласне-прямої мови, а на синтаксичних зв'язках у надфразовій єдності.

Бехта І.А. Функціональність форм невласне-прямої мови в малому епічному жанрі // *Іноземна філологія.* – 1994. – Вип. 107. – С.57-61.

Стаття розкриває одну з поліфункціональних характеристик невласне-прямої мови в літературному тексті. Характерологічна функціональність невласне-прямої мови розглядається у статті у двох аспектах: 1) типологічна форма невласне-прямої мови як засіб особистих характеристик персонажа, (в тому числі мовної); 2) невласне-пряма мова як засіб особистих характеристик персонажа, оснований на зіставленні внутрішнього плану, вираженого через невласне пряму мову, і зовнішнього плану дії чи мови, вираженого прямою мовою.

Богданович Т.Г. Лексико-стилістичні особливості роману бізнесу в американській літературі ХІХ ст. // *Іноземна філологія.* – 1994. – Вип. 107. – С.61-68.

Автор статті аналізує лексичні і стилістичні особливості роману бізнесу в Американській літературі ХІХ ст. Порівняльний аналіз лексики романів "Трилогія бажання" Т.Драйзера, "Спрут" Ф.Норріса і "Яма" У.Д. Ходеллса дають змогу зробити висновок про наявність деяких спільних закономірностей у складі та функціонуванні лексики романів однієї жанрової різновидності, а також таке зіставлення дає можливість певною мірою бачити індивідуальне, специфічне у слововживанні автора.

Богданович Т.Г. Стилістичне функціонування лексико-семантичного поля життя, людина у “Трилогії бажання” Т.Драйзера // *Іноземна філологія.* – 1985. – Вип. 77. – С.9-15.

Матеріалом статті є стилістичне функціонування лексико-семантичного поля життя, людина у творах Т.Драйзера. З усієї лексики “Трилогії бажання” Т.Драйзера можна виділити як одне з найбільш активно функціонуючих лексико-семантичних поле життя, людина, яке складається і декількох лексико-семантичних груп. Широке використання письменником лексичних одиниць цього поля зумовлене світобаченням, творчим методом автора, а також тематичною спрямованістю романів. Контекстуальний аналіз слів лексико-семантичних груп особистість, життя показав, що протягом трилогії і семантична структура зазнає змін. В “Фінансисті” і “Титані” стилістичною домінантою є паралель life-business, в романі “Стоїк” – life-beauty. В цьому романі слова лексико-семантичних груп особистість і життя набувають конотації морально-етичного плану. Ці зміни в семантичній структурі одиниць, які розглядаються, поява у них нових конотація співвідносяться з еволюцією образу Коупервуда, змінами в його поглядах на сенс життя.

Бордюк Л.В. Визначення функціональної сфери прогресива у художньому тексті // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 80-85.

У статті йдеться про дослідження і визначення функціональної сфери прогресива у художньому тексті, що розширює наші уявлення про його комунікативні можливості та роль у структурно-смысловій організації тексту. Автор підкреслює, що саме у тексті на відміну від застосування в ізольованому реченні, прогресив збагачується додатковими смисловими проєкціями, поглиблюються його зв'язки з різними елементами контексту. Функціональна сфера прогресива може розширюватись за рахунок семантичних повторів. Функціональна семантика прогресива виходить за межі речення і може бути релевантною для мікро- і макротексту.

Бордюк Л.В. Роль граматичної форми прогресива як наскрізного стилістичного засобу на рівні цілого тексту // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 86. – С. 48-54.

Розглянуто деякі випадки функціонування аналітичних форм прогресива в художньому тексті, визначається діапазон їх текстоформуєчих і текстотворюєчих функцій і встановити верхню межу їх функціональної сфери. Форма прогресива функціонує як наскрізний стилістичний засіб і бере участь у розкритті змістовно-концептуальної інформації, декодуванні основного концепту автора і виступає засобом логіко-смысловий та емоційно-психологічної інтеграції тексту.

Буракова О.В. Питання порівняльної метрики у сучасному мовознавстві // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 78-84.

У статті висвітлені погляди видатних лінгвістів – Ф. де Соссюра, А. Мейє, Є. Куриловича, Т. Гамкрелідзе, В. Іванова у галузі індоєвропейської метрики. Метрика індоєвропейських мов у працях Є.Куриловича, Т.В. Гамкрелідзе, В.Іванова вивчається методом діахронічного, порівняльно-історичного підходу, побудованого на вертикальному зіставленні. Автор показує основні концепції у галузі порівняльної метрики, які виражаються такими положеннями: 1) поетична мова – похідна від розмовної; 2) метрика пов'язана з фонетичною системою мови і відбиває її зміни; 3) метричні явища переростають у віршові умовності і підлягають запозиченню; 4) відмінність між типами версифікації мають лінгвістично-опозиційну основу.

Гаєвий Л.А. Ритм чи ритмомелодика? // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 85-91.

Стаття присвячена розробці критеріїв, з допомогою яких можна об'єктивно і точно оцінювати праці з питань ритму, інтонації художньої прози взагалі поза умовами фотолaboratorії. У статті пропонується своє розуміння інтонації художньої прози під назвою “Ритмомелодика художнього тексту”. На цій основі створено методику, що дозволяє аналізувати писемний художній прозовий текст. Теоретичну підвалину цієї статті становить інтонація. Аналіз ґрунтується на синтаксичних та фонетичних особливостях художнього прозового тексту, тому цю методику можна вважати цілком об'єктивною. Нею можна користуватись під час лінгвістичного аналізу художнього прозового тексту, а надто тоді, коли потрібно показати адекватність / неадекватність перекладу в зіставленні з оригінальним твором, зокрема й у ритмомелодичному плані.

Горшкова К.О. Про стилістичне функціонування англійського іменника широкої семантики *thing* // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 3-11.

Англійський іменник *thing* належить до пласту лексики широкої семантики. Концентрація лексичної абстракції у словах широкої семантики досягає максимального ступеня, що зумовлює специфічні особливості цього типу лексики. Незважаючи на неможливість утворення переносного значення, *thing* широко використовується в мові не тільки в якості лексичного замісника, що реалізує денотативне значення свого антецедента, а й в якості стилістично “навантаженої” одиниці мови. Конотативне значення слова *thing* виникає як відображення емоційно-оцінного ставлення суб'єкта

до денотата. *The thing* замінює антецедент, що викликає неприємні асоціації у співбесідників, а також може називати денотат, про який мовець не має чіткого уявлення. Слово реалізує як okazіональні, так і константивні конотативні значення.

Грицюк Л.Ф. Функції фонетичних і графічних засобів у сприйнятті віршованих текстів (на матеріалі англомовної поезії) // Іноземна філологія. — 1990. — Вип. 98. — С. 90-93.

У статті йдеться про створення образності у заголовку віршованого твору за рахунок стилістичних засобів на фонологічному рівні, а також графічних засобів. Автор виділяє три типи назв віршованих творів: 1) заголовки-індикатори; 2) заголовки-образи; 3) заголовки-символи. Автор підкреслює, що у заголовку образність може створюватись за рахунок фонетичних, морфологічних, лексичних, синтаксичних прийомів. Результати кількісного та якісного аналізу стилістичних функцій арсеналу, евфонії і розділових знаків підтверджують гіпотезу про значимість фонологічних і графічних засобів у створенні образності заголовку згідно з вимогами жанру.

Грицютенко В.І. Вивчення стилю Бернарда Шоу (критика методу західних лінгвістів) // Іноземна філологія. — 1985. — Вип. 77. — С. 15-19.

Метою статті є вивчення стилю Бернарда Шоу. В працях деяких американських лінгвістів міститься суб'єктивне пояснення ідейної спрямованості п'єс Б.Шоу, заперечення гостросатиричних якостей його сміху. Причина цього-помилковий метод лінгвістичного аналізу, який базується на відокремленні мови від екстралінгвістичних факторів, супроводжуючи його використанню (художній метод Шоу, його світобачення, сюжети п'єс і т.д.) і визначаючи значення мовних знаків і їх стилістичну функцію в художньому тексті.

Дацько Ю.М. Лінгво-стилістичні особливості функціонування суспільно-політичної лексики в англійському утопічному романі (на матеріалі романів В. Морріса та Г. Уелса) // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 75. — С. 9-14.

Розглядаються особливості вживання суспільно-політичної лексики в жанрі утопії на матеріалі романів У. Морріса "Новини нізвідки" і Г. Уелса "Люди як боги". Суспільно-політична лексика є невід'ємною частиною словникового складу утопічного роману. Її функціонування в романах залежить від світосприйняття письменника.

Дацько Ю.М. Особливості функціонування економічної лексики у жанрі соціально-утопічного роману // Іноземна філологія. — 1990. — Вип. 98. — С. 76-80.

У статті йдеться про те, що в англійському соціально-утопічному романі економічна лексика передає елементи жанрової проблематики. Термін *property* має широкий понятійний зміст, який розкривається та уточнюється за допомогою лексико-семантичних зв'язків слів. У контексті ця лексична одиниця набуває особливих конотацій, властивих лише цьому жанру. Саме у тексті прогресив збагачується додатковими смисловими проєкціями, поглиблюються його зв'язки з різним компонентом контексту. Функціональна семантика прогресива виходить за межі речення і може бути релевантною для мікро- і макротексту.

Еткало Л.О. Засоби вираження іронії в романі Івліна Во "Більше прапорів" // Іноземна філологія. — 1985. — Вип.77. — С. 47-51.

Матеріалом статті є мовні засоби, які беруть участь у створенні іронічного ефекту в романі І.Во "Більше прапорів". Аналіз базується на твердженні про те, що всі засоби передачі негативної оцінки слід підрозділяти на експліцитні і виражені імпліцитно, тобто саме іронію. Дистинктивною рисою стилю І.Во є імпліцитна передача негативної оцінки і іронічного задуму. Об'єктом іронії в романі І.Во вибрав державну машину Англії під час II світової війни.

Еткало Л.О. Опозиція як текстоформуючий елемент роману У.С.Моема “Пироги і пиво” // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 44-49.

Стаття присвячена виявленню структурно-семантичних особливостей протиставлення та його функцій в аналізованому романі У.С.Моема “Пироги і пиво”. Опозиція в романі відіграє текстоформуючу роль. Внаслідок таких стилістичних прийомів, як антитеза, оксюморон та інших, читач відчуває сатиричну тотальність роману, оскільки випадки протиставлення в тексті ілюструють, як правило, боротьбу позитивного і негативного. Також за допомогою опозиції переданий ідейний зміст роману.

Еткало Л.О. Ритм оповіді в романі А.Мердок “Під сіткою”// Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 76. – С.116-122.

У статті розглядається одна з проблем емоційної організації прозового тексту-його ритмічна структура. В якості матеріалу для аналізу вибраний роман А.Мердок “Під сіткою”. Вибір мотивований тим, що оповідь в ньому ведеться від першої особи, оповідача, який одночасно виконує функцію головного героя, і такий тип оповіді завжди більш різноманітний, ніж авторська оповідь. Вивчення ритмічної сторони мови твору не може обмежуватися тільки віршем; проза також володіє ритмом, але він заснований на синтаксичних конструкціях-паралелізмах, чергуваннях довгих і коротких речень, повторах, полісиндетоні. Ритмічна структура прозового твору залежить від зміни настрою, від атмосфери, від тематичного плану. Аналізуючи роман, приходимо до висновку, що його ритмічна структура залежить від зміни душевного стану героя-оповідача, від тієї атмосфери, яку створює в романі автор.

Задоріжний І.М. Діалог у романах уессекського циклу Томаса Гарді // Іноземна філологія. – 1984. – Вип.76. – С.17-24.

У статті автор звертається до діалогу у романах уессекського циклу Томаса Гарді. Структура жанру роману в англійській літературі другої половини XIX століття переживає значні зміни. В результаті посилення драматизації оповіді виростає роль діалогу, який служить, як і в драмі, розкриттю характерів і психологічних конфліктів. Для ранніх творів уессекського циклу Томаса Гарді характерні сюжетно-розмовний і монологізований діалог-унісон. З появою рефлексивних персонажів в романах “Тесс з роду д’Ербервілей”, “Джуд Непомітний” особливе місце належить драматичному діалогу і діалогу-дискусії, що ріднить твори англійського романіста з аналітичною драмою Г.Ібсена. Автор майстерно використовує багаті виразні засоби англійської мови – народну розмовну мову, діалект, різні пласти нормативної літературної мови у діалогічному мовленні персонажів.

Задоріжний І.М. Нелітературна лексика як засіб комічного в англійському романі XIX століття // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 75-83.

У статті йдеться про засоби комічного в англійському романі XX століття. Для створення мовних засобів комічного вживаються різні елементи мови – лексико-фразеологічні, синтаксичні, морфологічно, а рідше словотворчі, а також зображальні засоби мови, як от метафора, перифраз, каламбури, введення слів або виразів одного стилю мови в інший.

Задоріжний І.М. Нелітературне мовлення у “Посмертних записках Піквікського клубу” Ч.Дікенса // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 63-68

Дікенс змальовує усі верстви сучасного йому суспільства, усі соціальні прошарки і змальовує їх як реаліст, який вміє помітити типове у мові. Він використовував усі пласти англійської літературної мови, включаючи також нелітературні форми, які є однією з особливостей його творчого методу. Він використовував кокні для комедійної інтерпретації героїв. Мова персонажів роману – це жива народна мова з багатою образною ідіоматикою.

Іванькова Н.В. Семантико-стилістичні характеристики лексичного складу роману Дж.Херсі “Скупник дітей” // Іноземна філологія. – 1984. – Вип.76. – С. 24-30.

Предметом статті є семантико-стилістичні характеристики лексичного складу роману Дж.Херсі “Скупник дітей”. Семантико-стилістичні дослідження лексики підтверджує системність її відбору автором, а також взаємозв'язаність сюжетно-тематичних і композиційно-мовних характеристик художнього твору. Лексичний склад мовної партії головного персонажу роману Дж.Херсі “Скупник дітей” Баррі Рада класифікуються і організується за двома основними параметрами – семантичні зв'язки між окремими лексемами і можливість віднести її до єдиного стилістичного пласту.

Льїна М.Є. Актуалізація смислової багатоплановості у повісті Мюріел Спарк “Абатиса Круська” // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 116-121.

Визначення жанру повісті як гротеску і пародії виходить передусім із соціального контексту «Абатиси Круської». Повість була написана після Уотергейтської справи, тому події, описані в творі, багато в чому нагадують найбрудніші сторінки цієї скандальної історії. Водночас зазначимо, що необізнаність читача із соціальним контекстом повісті, тобто з Уотергейтською справою, не перешкоджає сприйманню її як цілісного самостійного твору, не створює відчуття нестачі інформації. У цьому полягає основна відмінність між пародіями на соціальні події і на літературні твори. У межах однієї статті неможливо прослідкувати всі вияви інформативної багатоплановості повісті М. Спарк, адже в підтексті формуються основні концепти цього твору, утворення яких можна проаналізувати лише шляхом зіставлення і дослідження взаємодій численних ситуацій та деталей.

Льїна М.Є. Вертикальний контекст як текстова категорія (на матеріалі оповідання-притчі Р.Бредбері “Вигнанці”) // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.76. – С.38-43.

Матеріалом статті є вертикальний контекст як текстова категорія. Він є однією з факультативних текстових характеристик. Тим не менше, в текстах американських притч вертикальний контекст не є дуже поширеним. На матеріалі оповідання-притчі Р.Бредбері “Вигнанці” проводиться дослідження функцій вертикального контексту, його ролі в сенсовій структурі тексту і встановлюється його зв'язок з такими текстовими категоріями, як глибина, інформативність, цільність, зв'язність.

Льїна М.Є. Функції повтору в тексті американської притчі // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 39-44.

Дана стаття є дослідженням повтору американської притчі в тексті. В ній подано великий матеріал про походження притчі в цілому та її типологічні особливості. Автор виділяє такі функціональні види притчі: а) повтор – фон ; б) повтор, що сприяє текстовій когезії та континууму ; в) повтор-лейтмотив ; г) ритмоутворюючий повтор. Автор зазначає, що всі види поліфункціональні, і відносить цю характеристику функції повтору до жанрових особливостей притчі, зумовлених її парадигмою, які детально аналізуються. Автор наводить численні уривки з тексту.

Казакова І.А. Лінгвістичні особливості і функціонування перерваних речень у сучасній англомовній прозі // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 55-61.

Об'єктом аналізу є перервані речення. Матеріалом для аналізу стали твори Крісті, Хейлі, Фаулза, Фіцджеральда, Мур'є. Загалом перервані конструкції як характерна прикмета розмовної мови є узуальними структурами в діалогах художніх творів. В англомовній прозі вони цілком продуктивні і відрізняються стилістичною поліфункціональністю. Їхнє функціонування в тексті зумовлене творчою індивідуальністю письменника й особливостями відбору ним лінгвістичних засобів для вираження образної структури, тематики і змісту твору.

Казакова І.А. Синтаксично-стилістичні способи реалізації прямої мови в романі І. Шоу “Багач, бідняк” // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 68-73.

Об'єктом аналізу статті є діалогічні комплекси (ДК) роману Ірвіна Шоу “Багач, бідняк”. Автор проводить дослідження методом синтаксично-стилістичного аналізу, виявляючи стилістичні функції, які виконуються як самим діалогом, так і окремими синтаксичними компонентами всередині діалогу. Для ДК у романі Шоу характерний скупий синтаксис. Письменник дуже стриманий і об'єктивний, що виражається в дискретному, емоційно-підтекстному синтаксисі.

Козакова І.А. Стилістичне функціонування синтаксичних структур у романі А. Хейлі “Аеропорт” // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.86. – С. 30-37.

Вивчено стилістичне функціонування синтаксичної будови діалогічних комплексів у сучасному американському романі. Синтаксичні структури функціонують у діалогах роману комплексно, зв'язано. Вони включені в систему засобів художнього зображення, їх використання стилістично зумовлене. Синтаксично-стилістична структура діалогів у романі невід'ємна від авторського задуму ідейно-тематичного і художньо-естетичного плану.

Козланюк Т.П. Повтори в прозі І.Я.Франка та їх відтворення в англійських перекладах // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 47-54.

Повтори є ознакою стилістичної манери І.Франка, особливістю синтаксичної структури його прозових творів, яка полягає у переважанні складних синтаксичних конструкцій. Найтиповішими для прози Івана Франка є анафоричні повтори. Відтворення в перекладі таких повторів значною мірою сприяє збереженню індивідуально-авторської манери організації синтаксичних одиниць, об'єднанню їх у надфразові єдності та їх різновиди. Головною функцією повторів у прозі І.Франка є оформлення емоційно забарвленого та схвильовано-афективного мовлення.

Кузнєцов М.І. Типологічні різновиди біографічного тексту (на матеріалі англомовної біографії) // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 108-116.

Біографія як жанр — це синтез науки і мистецтва. Науковий аспект біографії полягає в тому, що вона відштовхується від історичного часу, фактологічного матеріалу, документальних і професійних даних, що вимагають наукової об'єктивності. Зв'язок з мистецтвом виявляється у прагненні автора зрозуміти, пояснити життя людини, заглибитися в її духовний світ і творчі можливості, оцінити їхню реалізацію художніми засобами. Виходячи з теоретичних міркувань, біографію у змістовно-смісловому плані можна уявити як тришарове, семіотичне утворення, де перший шар — чисто біографічний (в його основі лежить фактологічний ланцюжок життєпису, пов'язаний з документом, датою, місцем, історично-соціальним фоном). Біографія є завжди представлення людини у просторі та часі, що становить хронотоп тексту.

Кузнєцова Л.А. Структурно-семантична організація тексту (На матеріалі нарису Е.Хемінгуея “On the American Dead in Spain”) // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 7-13.

У цій статті автор проводить аналіз публіцистичного тексту Е. Хемінгуея “On the American Dead in Spain” в комунікативно-смісловому аспекті. Основною метою є встановлення способів формування смислу тексту, а також розкриття закономірностей і засобів його будови в категоріях лінгвістики тексту. Лінгвістика тексту комплексного підходу до об'єкту дослідження – тексту: це і його формально-семантична структура, смислова єдність і комунікативно-функціональний аспект його природи. Побудова текстів та їх інформативність аналізується в різних мовних типах, у різних функціональних стилях і жанрах. При вивченні тексту як лінгвістичного об'єкту визначились три основні типи: 1. Розробка загальної лінгвістики тексту. 2. Лінгвістика конкретного тексту. 3. Лінгвістична типологія текстів.

Кузнецова Л.А., Байбакова І.М. Реалізація категорій тексту в мікро-, макро-, та надтекстах // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 96. – С. 82-87.

У даній статті автори розглядають питання лінгвістики тексту. Проведено дослідження основних та факультативних категорій художнього тексту, реалізації категорій тексту у мікро-, макро- та надтекстах. Подаються лінгвістичні характеристики поняття “надтекст”.

Курпіль О.С. Еліпс та нуль як синтаксичні процеси // *Іноземна філологія.* – 1993. – Вип. 105. – С. 51-55.

Проблема еліпса належить до питань, що постійно привертають увагу мовознавців. Однак різноманітні підходи та класифікації не привели до єдиного визначення цього явища. Еліптичне речення трактувалось як трансформ речення нееліптичного. Однак трансформація еліпса є чисто лінгвістична процедура й інколи перетворюється в “деформацію” семантичної структури речення.

Литвак С.Я., Приходько А.І. Іронія як мовленнєвий акт з імпліцитною оцінкою // *Іноземна філологія.* – 1991. – Вип. 102. – С. 78-80.

Предметом дослідження є іронія, матеріалом послужили 846 прикладів, відібраних із творів англійської художньої літератури XVIII-XIX ст. Іронія є результатом розгорнутого, але прихованого порівняння. Негативна оцінка зрозуміла лише з контексту. Мовленнєвий акт з імпліцитною оцінкою безпосередньо пов'язаний з контекстом. Отже, іронія – мовленнєвий акт з імпліцитною оцінкою, яка становлячи її мовленнєве актуальне значення, не збігається з її прямим мовним значенням.

Лушпаєва Н.М. Виявлення та опис жанрово-творчої лексики // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 98. – С. 71-76.

У статті йдеться про комплексне вивчення лексичного складу одножанрових творів в абстрагуванні від конкретного авторського ідіолекту і тематики кожного тексту. Матеріалом дослідження слугує політичний роман США 60–70-х років XX ст. Усього досліджено 15 романів, загальним обсягом близько 1,5 млн. слововживань. На основі довільної вибірки виділено корпус жанротворчої лексики, що становить 15 399 слововживань, які дали реєстр слів – 450 одиниць. Виділений корпус одиниць, що формує в межах жанру особливу жанрову семантичну структуру, є головною характеристикою такого жанру на лексичному рівні і може бути позначений як жанротворча лексика.

Маєвська Л.С. Атрибутивні словосполучення як засіб мовної характеристики персонажів (на матеріалі роману У.Теккеря "Ярмарок суєти") // *Іноземна філологія.* – 1994. – Вип. 107. – С. 74-81.

Мета автора дослідити атрибутивні словосполучення як засіб мовної характеристики персонажів у романі Теккеря "Ярмарок суєти", враховуючи лінгвістичні і соціолінгвістичні аспекти. Саме у словосполученнях, які функціонують у мові персонажів знаходять відображення особливості суспільного середовища, до якого належить персонаж, його культурно-освітній рівень, психологічні та національні риси.

Маєвська Л.С. Функціонування звертань-словосполучень у художньому тексті (на матеріалі англійського роману XIX – XX ст.) // *Іноземна філологія.* – 1997. – Вип. 110. – С. 103-111.

Предметом вивчення статті є звертання–словосполучення (ЗС) та їх лінгвістичні особливості. ЗС, наділені певним емоційно–експресивним забарвленням у реальному вжитку, також несуть у тексті аналізованих творів прагматично зумовлений емоційний заряд. Така комунікативно–прагматична мотивованість вживання ЗС робить їх органічною частиною тексту твору. ЗС у формі цитації мови персонажів автором, у внутрішніх монологіях дійових осіб підвищують емотивність авторської оповіді, є засобом вираження поглядів дійової особи, позиції автора щодо зображуваного.

Макарович Л.О. Темпоральні та енергетичні особливості незавершеності висловлювання у спонтанному мовленні // *Іноземна філологія.* – 1985. – Вип.78. – С. 43-47.

Розглядається найменш вивчений вид мовлення – спонтанне монологічне мовлення. Використовуючи електроакустичний метод і статичну обробку даних, виділено дистинктивні ознаки енергетичної і темпоральної структури повністю (частково) незавершених висловлювань у спонтанній мові та суттєві енергетичні і темпоральні ознаки, які відрізняють спонтанне мовлення від читання.

Максимук В.М. Стилістичне функціонування емоційно забарвленої лексики в публіцистиці Джеймса Болдуїна // *Іноземна філологія.* – 1983. – Вип. 69. – С. 31-36.

Джеймс Болдуїн – один з найбільш талановитих представників “нового журналізму”, течії, яка виникла в американській літературі в 60-ті роки. Художня публіцистика Джеймса Болдуїна, розвиваючи традиції нового журналізму і поєднуючи їх з традиціями боротьби з расизмом, володіє неповторною індивідуальністю. Фольклорна традиція зумовлює багатство емоційної лексики в публіцистиці Джеймса Болдуїна. Функціонування емоційно забарвленої лексики в його публіцистиці відображає суб’єктивну точку зору автора по відношенню до змальовуваних подій. Емоційність публіцистичних творів Болдуїна досягається на лексичному рівні завдяки широкому вживанню емоційно забарвленої та експресивної лексики різних морфологічних класів.

Максимук В.М. Структурно-семантичні особливості публіцистичних творів Джеймса Болдуїна // *Іноземна філологія.* – 1986. – Вип. 82. – С. 29-34.

Для синтаксису публіцистичних творів Дж.Болдуїна характерне вживання ускладнених структур різних типів: простих, складносурядних, складнопідрядних та змішаних структур многочлена. Переважання складних структур свідчить про те, що письменник бачить світ у співвідношенні причинно-наслідкових логічних зв’язків. Його публіцистиці притаманна яскраво виражена модальність та специфічна ритмічна організація.

Максимчук В.М. Паралелізм як засіб створення мовної експресії у публіцистиці Дж. Болдуїна // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 97. – С. 100-107.

Автор статті розглядає паралелізм як поліфункціональний стилістичний прийом експресивного синтаксису, засобом виділення логічної сторони висловлення, який посилює його емоційне звучання. Паралелізм у публіцистиці Дж. Болдуїна зустрічається в усіх типах складних структур, а також – на рівні надфразової єдності. Паралелізм як засіб поєднання більш об’ємних відрізків висловлення як засіб, що містить антитезу, виконує функцію ритмічного членування висловлення і контрастивного протиставлення.

Мальована В.М. Комбінаторний потенціал синтаксичних засобів і стилістичних прийомів у межах синтаксичної конвергенції // *Іноземна філологія.* – 1986. – Вип. 83. – С. 29-33

Під терміном “синтаксична конвергенція” розуміємо одночасну актуалізацію декількох синтаксичних одиниць (виразових засобів і стилістичних прийомів) в одному контексті, тобто різновид стилістичної конвергенції. Автор приходиться до висновку, що використання синтаксичних виразових засобів як компонентів синтаксичної конвергенції визначається їх структурною характеристикою і типом мовлення, в якому вживається цей стилістичний феномен.

Маслянюк Л.К. Лексико-стилістичні особливості англійського “готичного роману” (на матеріалі роману А. Радкліффа “Роман у лісі”) // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 94. – С. 56-61.

Автор розглядає лексико-стилістичні особливості “готичного роману”. Проводиться аналіз слів, що виражають поняття *страх*, *жах*, а також мовних одиниць, які вказують на

фізичний вияв цих емоцій. У тексті роману значення слів, що виражають поняття *страх*, *жах*, посилюються внаслідок контактного вживання лексичних одиниць з експресивною лексикою, утворення лексичних аномалій. Постійно повторюючись у тексті, ці слова стають ключовими при розкритті теми жахливого – головної теми в “готичному романі”.

Мелентьєва О.М. Співвідношення стилю Хемінгуея-журналіста та Хемінгуея-письменника // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 19-25.

Цю статтю автор будує на матеріалі текстів, які належать до художньої прози і журналістики Е. Хемінгуея. Також проводиться дослідження стилю письменника. Статтям Хемінгуея властивий лаконізм. Порівняння лексичного змісту і синтаксичної організації двох текстів доводить помилковість поширеної думки про відмінність художнього стилю Хемінгуея-письменника від його журналістської практики.

Мисик Л.В. Генезис та функціонування термінологічних словосполучень в англійській науковій юридичній літературі // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 97-102.

Англійська юридична термінологія відзначається давністю походження, різноманітністю мовної організації, широтою функціонування. Вона є невід’ємною частиною загальнолексичного фонду англійської мови, тому загальномовні закономірності поширюються певним чином і на цей пласт лексики. Матеріалом дослідження є англійська та американська монографічна та періодична література з юриспруденції.

Мисик Л.В. Лінгвостилістичні особливості англійських текстів у галузі юриспруденції // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 116-122.

Стаття присвячена вивченню мовно-стилістичних аспектів англійської правознавчої наукової літератури. Мова права являє собою різноманітність наукового, офіційно-ділового і публіцистичного стилів. Матеріал дослідження – англійські тексти в галузі юриспруденції; предмет – лінгвістичні засоби їх організації. Англійська наукова юридична література являє собою поєднання ознак двох стилів: наукового і офіційно-ділового. АНЮЛ наділена рядом мовних особливостей, які відрізняють її від інших підмов.

Мізецька В.Я. Інтродукційна авторська ремарка в англійському драматичному творі // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 112-117.

У цій статті розглядається інтродукційна авторська ремарка, яка передає дії всього драматичного твору або його частину – акту чи сцени. Ремарок не було або були нерозкриті в драматургії XVI-XVIII ст. Обсяг і значення зумовлюються перш за все індивідуальністю того чи іншого автора, його уподобаннями. У смисловому плані ІАР репрезентує більш чи менш розвинуту локально-темпоральну інформацію, а також портретні описи персонажів на сцені. Дослідження текстів п’єс XVI-XX ст. показує, що ступінь дискретності ІАР змінюється не тільки в різні історичні періоди, але й в одному синхронному зрізі і у рамках творчості одного драматурга.

Монастирський Р.Я. Елементи художнього стилю в науково-популярному творі Ч. Дарвіна “Подорож на “Бігли” // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 102-106.

Стаття присвячена вивченню лексичних особливостей науково-популярної розповіді з позиції функціональної стилістики. Матеріалом дослідження послужив твір Ч. Дарвіна “Подорож на “Бігли”. Стиль викладу відносять до науково-популярного як різновиду наукового стилю. У цьому тексті багато емоційної лексики, пейзажних змалювань, поряд з тим автор описує і пояснює терміни. Використовуючи спеціальний мовний матеріал – наукову лексику і термінологію – Ч. Дарвін прагне, щоб її введення не знижувало художній рівень розповіді. Емоційність, конкретність, наочність і доступність мови “Подорожі” роблять її зразком науково-популярної літератури.

Москаленська А.І. Про деякі передумови створення сарказму // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 75. – С. 29-32.

У статті розглядаються семантичні передумови створення і особливості реалізації сарказму. Передумови створення сарказму закладені в семантичній структурі тих слів, які мають емотивно-оцінкові семи. Ці слова, функціонуючи в складі синтаксичних одиниць, зумовлюють саркастичне сприйняття всього висловлювання.

Огоновська О.В. Повтор як засіб зв'язку в тексті // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 78. – С. 19-23.

Аналізуються випадки взаємозамінності повтору дієслова і його альтернатив: заміщення та опущення, оскільки усі вони становлять засоби зв'язку у тексті. Повтор – факультативний або облігаторний. Факультативний повтор – стилістичний прийом. Облігаторний повтор базується на рематичних внутрішньо текстових відносинах. На особливу увагу заслуговує граматична тематичність, при якій повторюване дієслово вносить нову граматичну інформацію.

Остапенко Л.А. Стилістичне вживання форм числа іменника в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 94-98.

Автор підсумовує власні дослідження стилістичних транспозицій форм іменника в однині і множині. Використання форм числа іменника у стилістичних цілях в літературній прозі пов'язано або з асиметрією лексичного значення іменника чи його граматичної форми, або з нехтуванням типовою синтаксичною дистрибуцією форм однини чи множини. Чим незвичніша актуалізація числа іменника у даному контексті, тим експресивніша і емотивніша конотація.

Островська О.М. Категорії модальності та оцінки в англійському художньому тексті // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 185-189.

Автор статті звертає увагу на проблеми, пов'язані з категорією модальності та категорією оцінки. Ці дві категорії взаємопов'язані, різниця між ними полягає лише у ступені інтенсивності вираження відношення суб'єкта до об'єкта. Категорія модальності у контексті оцінювання може бути виражена модальними словами, модальними дієсловами і формами умовного способу дієслів, таким чином, надаючи значення можливості, наказу, бажання, ймовірності тощо.

Пархоменко А.Ф. До питання про стилістичну інновацію // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 90-93.

У статті розглядаються особливості стилістичної інновації. Автор підкреслює, що ця категорія стилістично відносна не лише в діахронічному, але й у синхронічному планах. Поняття стилістична інновація неідентичне таким поняттям, як оригінальність, okazional'nist' stilistichnogo priyomu. Odniyu z osoblivostey SI e ii zdatnist' do «консервації» новизни протягом тривалого часу завдяки пов'язаності з певним контекстом. Доля SI, її вичерпність і замкненість на окремому контексті або здатність стати продуктивною моделлю залежить від типу та особливостей самої інновації.

Потятиник У.О. Соціолінгвістичні та стилістичні аспекти функціонування американського сленгу // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 109-114.

Автор статті розповідає про субстандартну лексику, а саме про сленг. Соціолінгвістичний статус сленгу і ставлення до нього, не були незмінними. Цей пласт лексики почав набувати дедалі більшого значення. Він пройшов чималий шлях від вульгарної мови і піднявся до рівня публіцистичних текстів. Змінилися і його функції. Усе частіше сленг використовується для яскравішого стилістичного вибору, для точності та лаконічності думки та оригінальності формулювання.

Похилевич Т.Д. Лінгвостилістичні особливості портретів літературних персонажів у романах Т. Гарді // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 54-60.

У романах Т.Гарді портрет героя завжди психологічно і соціально зумовлений. Зображуючи характер у розвитку, в русі, письменник показує становлення характеру героя залежно від соціальних обставин, епохи, середовища. Для портретних характеристик Т.Гарді найтиповіші словосполучення типу “прикметник + іменник”. Основне емоційне та експресивне навантаження в описах несуть прикметники, вжиті у функції епітета. На лексичному рівні домінує семантичне поле краси, яке включає семантичні групи слів, об’єднаних спільністю позначуваного поняття (beauty). Гармонія зовнішнього і внутрішнього виражається у романах Т.Гарді через семантичне співвідношення лексики зі сфери авторської характеристики і лексики, яка передає їх зовнішній вигляд.

Похилевич Т.Д. Роль тропів у психологізації розповіді у художньому тексті (на матеріалі романів Т.Гарді) // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 116-120.

У статті розглядається роль тропів у психологізації розповіді у художньому тексті. Матеріалом дослідження стали романи Т. Гарді. Метафора розглядається як конструктивний компонент тексту, найбільш яскравий, образний елемент художньої мови. Виділяються два види метафор: мономанітна і розгорнута. Автор також звертає увагу на роль порівнянь у романах. Тропи у творах Гарді забезпечують експресію оповіді. За допомогою метафор і порівнянь письменник показує внутрішній стан героїв, водночас передаючи або розкриваючи своє ставлення до них.

Похилевич Т.Д. Символіка і колоротивна лексика у романі Д.Г. Лоуренса “The Rainbow” // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 121-128.

У статті йдеться про смисл заголовка-символу Д.Г.Лоуренса “The Rainbow”. Автор дійшов до висновку, що якщо розглядати райдугу як фізичне явище і розкласти її на кольоровий спектр, побачимо, що всі ці кольори присутні в тексті роману. На основі аналізу, зробленого методом суцільної вибірки, було отримано 389 слововживань лексем, що позначають колір, і виділено лексико-семантичне поле кольору художника-колориста Лоуренса.

Раду А.І. Структурно-семантичні та стилістичні особливості англійського рекламного тексту // Іноземна філологія. – 1999. – Вип.111. – С.120-126.

У статті розповідається про семантичні та стилістичні особливості рекламного тексту. Фактологічною базою статі є рекламна продукція фірми Кока-Кола, а саме – основні рекламні девізи компанії, які визначали спрямованість її рекламної політики протягом 110 років існування. Автор досліджує, яким чином основні вимоги щодо рекламного тексту реалізуються на рівні рекламного девізу або слогану та систематизує структурно-семантичні та стилістичні особливості цього виду рекламної продукції компанії.

Сахащук О.І. Роль повторів в утворенні текстових категорій (на матеріалі оповідання М.Спарк "Чорна мадонна") // Іноземна філологія. – 1995. – Вип. 108. – С.80 - 84.

У статті проаналізовано оповідання М.Спарк "Чорна мадонна", а саме роль повтору в утворенні текстових категорій. Завдяки повтору М.Спарк вдається досягти різноманітних цілей: визначити основний концепт твору, створити перспекції і пресупозиції, передачі внутрішнього психологічного стану персонажів, виділити певні змістовно значущі одиниці з метою підкреслення авторської іронії.

Свистун Л.В. Стилiстична варіативність динамічних характеристик однієї діалогічної єдності // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 98-103.

У статті наведено результати експериментально-фонетичного дослідження динамічних характеристик діалогічної єдності “подяка та реакція на неї” у сучасній

англійській мові. Магнітні записи базисних моделей цієї діалогічної єдності дозволили виокремити три серцевинні ДЄ, репліки-конституенти яких позбавлені соціального забарвлення і мають високий ступінь вживаності у розмовній англійській мові.

Семенець О.Є. Елементи книжності в англійській мові країн, що розвиваються // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.79. – С. 27-32.

“Книжність стилю” англійської мови країн, що розвиваються можна визначити як перенос елементів більш формальних стилів на рівень менш формальних, який відбувається у зв’язку з обмеженою мовною компетентністю її носіїв у специфічних місцевих соціокультурних умовах. Конкретними ознаками книжного забарвлення англійської мови у цих країнах можна вважати недиференційоване використання книжно-граматичних форм, надто часте використання у повсякденному мовленні елементів ділового стилю, штампів і кліше, характерних для газетно-публіцистичного стилю, елементів наукового стилю, архаїзмів, поетизмів, “книжних” слів.

Смикалова Л.О. Стилiстична функція художнього порiвняння в романi Гр. Грiна “Влада i слава” // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 20-26.

Художнє порівняння, яке ми вважаємо домінантою стилю Гр. Гріна, розглядається в статті на матеріалі його роману “Влада і слава”. Аналіз дозволяє прийти до висновку, що кожне порівняння сприяє утворенню атмосфери трагічної безнадійності і політичного терору, який пронизує весь роман. За своєю структурою порівняння у Гріна майже ніколи не буває простим. Воно будується на поширенні образу і нерідко підсилюється метафорою.

Сорокопуд С.Й. Передоручене мовлення як літературно-усний різновид монологічного розповідного мовлення // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 31-37.

Об’єктом дослідження є один із видів мовлення – передоручене розповідне мовлення, носієм якого виступає образ автора-розповідача і один із його варіантів – драматичний розповідач. Розглядаються особливості цього мовлення як літературно-усного різновиду монологічного мовлення. Воно володіє мовними “сигналами”, які імітують усне говоріння. Образ автора-розповідача розкривається не лише із зовнішньої, а й з внутрішньої сторони, де комунікативна інтенція передорученого мовлення реалізується в композиційно-мовленнєвій формі “динамічна розповідь”.

Снівак В.Л. Реалізація імпліцитної інформації в закінченому тексті // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 26-28.

У цій статті автор розповідає про реалізацію імпліцитної інформації в закінченому тексті. Закінчений текст - найбільше за обсягом і найскладніше в структурному відношенні мовне утворення. Одна з його важливих особливостей – наявність імпліцитної інформації (підтексту), що виходить за межі простої суми значень окремих текстових компонентів. Текст – це перш за все складна система специфічно організованого взаємозв’язку елементів різних рівнів. Загальною лінією контрасту є протиставлення однорідності синтаксичної організації тексту неоднорідності її лексичного наповнення. Отже, в основі структурної побудови новели “Глава VI”, як показує її аналіз, лежать відношення уподібнення і контрасту, що реалізують емоційно-психологічну глибину тексту, його внутрішнє напруження, підспудну художню інформацію. Є всі підстави вважати пошуки і пояснення текстостворюючої функціональності відношень подібності і контрасту одним з найбільш продуктивних шляхів інтерпретації цілого тексту для виявлення змісту імпліцитної інформації.

Тамбовцев Ю.О., Хомицька І.Ю. Статистичні параметри стилів англійської мови // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 54-59.

Автор розглядає статистичні параметри стилів на фонологічному рівні мовної системи, тобто проблеми фоностатистики. У статті він робить спробу дати аналіз відмінностей різних функціональних стилів англійської мови, встановлених тематично-

статистичними методами. Та чи інша організація парадигми впливає на визначення такого синхронного параметра парадигмата, якою є його похідність. Матеріалом даного дослідження стали такі стилі: газетний, науковий, поезія, художня проза, драматургія.

Тамбовцев Ю.О., Хомицька І.Ю. Розрізнення стилів англійської мови на фонематичному рівні // *Іноземна філологія.* – 1995. – Вип. 108. – С.84 - 89.

У даній статті розглядається питання розрізнення стилів англійської мови на фонематичному рівні. Автор прагне знайти параметри для розрізнення стилів англійській мові. Розмовний стиль вибрано як стандарт, і зроблено вибірки однакового об'єму а різних стилів. Метою даного дослідження було з'ясувати відстань між еталоном, розмовним стилем, і такими стилями, як науковий, газетний, поезія, художня проза та драматургія.

Тимошик О.М. Мовна реалізація “точки зору” в романі Генрі Джеймса “Посли” // *Іноземна філологія.* – 1985. – Вип.79. – С. 52-58.

Розглядається питання про мовну реалізацію “точки зору” у романі Г. Джеймса “Посли”. Поряд із мовними формами суб'єктивації оповіді (внутрішня мова, невластива пряма мова, непряма мова) Г. Джеймс широко використовує для суб'єктивації непрямі описові позначення, модальні слова оцінки. Метод зображення через “точку зору” дозволяє глибоко проникнути у психологію героя, а з іншого боку – це прояв релятивізму, оскільки уся інформація, яку отримує читач, подається як сума суб'єктивних образів героя-рефрактора.

Титаренко О.Ю. Лінгвістичні проблеми гумору на матеріалі англійського ономастикону // *Іноземна філологія.* – 1993. – Вип. 105. – С. 60-68.

У статті йдеться про експресивне забарвлення мовних фактів, а зокрема про лінгвістичні проблеми гумору. Дослідження емоційно-експресивної лексики з метою визначення її гумористичного потенціалу, яке проводилося на базі двомовних та тлумачних словників англійської мови, дозволило відібрати досить значну кількість одиниць, які маркуються позначками “hum.”, провести класифікацію цієї лексики залежно від ролі значення в семантичній структурі, від взаємозв'язку форми та змісту, від ступеня її поширення, встановити широке розповсюдження жартівливих назв.

Титаренко О.Ю. Авторські гумористичні новоутворення як один із лексико-семантичних засобів вираження гумору // *Іноземна філологія.* – 1996. – Вип. 109. – С. 45-49

Об'єктом дослідження статті є контекстуально зумовлене використання мовних одиниць поза їх прямою номінативною функцією з прагматичною здатністю на гумористичний ефект. З узуально закріплених у мові словосполучень беруться тільки опорні слова. Загальновідому фразову семантику використовують письменники-гумористи для створення гумористичності тексту. Відмітною ознакою авторських оказіоналізмів є їхня образність і семантична компресія.

Тодорова Н.Ю. Власне ім'я і контекст у повісті-казці Марка Твена “Принц і злидар” // *Іноземна філологія.* – 1985. – Вип. 78. – С. 31-36.

Аналіз власних імен у повісті Марка Твена “Принц і злидар” показує, що значення літературного антропоніма збагачується, поглиблюється асоціаціями та емоціями, зумовленими контекстом. У свою чергу літературний антропонім може часом випромінювати думки, ідеї, настрої, які впливають на мікроконтекст імені, а також організують та визначають вибір лексичних одиниць, стилістичних засобів, синтаксичну побудову фраз, звукове оформлення слів. Усе це сприяє створенню мікрообразів, які у своїй єдності відіграють важливу роль у загальній архітектоніці твору.

Траченко О.М. Лінгвопоетичні характеристики назв художніх творів у синтагматиці // *Іноземна філологія.* – 1993. – Вип. 105. – С. 87-96.

Синтагматика розглядає включення заголовка до тексту як складового елементу. Автор розглядає вживання семасіологічних стилістичних засобів у заголовках художніх текстів. На основі аналізу приходиться до висновку, що вжиті у заголовках художніх текстів виразові засоби і стилістичні прийоми виконують “релейну” функцію, суть якої малими зусиллями досягти великих результатів. Вона полягає у тому, щоб натяком, штрихом, асоціацією домогтися широких поетичних узагальнень.

Траченко О.М. Парадигма заголовків // Іноземна філологія. — 1990. — Вип. 97. — С. 84-90.

У статті йдеться про виділення парадигми заголовків на основі одного параметра — вираженості денотата тексту. Достатньою умовою є наявність у заголовках гіпонімічних відносин. На основі смислової спільності у заголовках автор виділяє різні предметно-семантичні групи або поля: людина і її родинні відносини; соціальне, політичне, духовне життя, сфера морально-етичних оцінок. Заголовок є прикладом плинності між власним і загальним іменем, межу між якими провести неможливо. Перехід слова у речення і речення в слово у заголовковому вживанні є виявом загальної закономірності та функціональної транспозиції: завдяки їх цілеспрямованому використанню у мовленні слово і речення набуває нових функцій, котрих вони не мали в мові — номінативні ознаки виконують функцію комунікативну, а предикативні ознаки виконують функцію комунікації.

Траченко О.М. Прагматичний аспект вивчення заголовка // Іноземна філологія. — 1982. — Вип. 68. — С. 22-26.

В статті розкривається роль заголовка як прагматичного фокуса художнього тексту у сприйнятті та розумінні сучасного англійського оповідання, яка може бути різноманітною в залежності від семантичних класів заголовків. Образно-асоціативні заголовки передбачають двоетапний процес сприйняття. Висувається припущення: заголовки-символи мають і третій етап — заголовок-текст.

Траченко О.М. Проблема створення поетичного словника заголовків // Іноземна філологія. — 1993. — Вип. 106. — С. 102-111.

У статті йдеться про необхідність створення словника поетичних заголовків. Такий словник міг би служити цілям орієнтації дослідника, перекладача і читача в світі денотатів і поетичних образів. Такі дані дали б змогу уявити і охарактеризувати модель світу, яка лежить в основі творчості кожного великого художника чи літературного напрямку. З іншого боку, це дало б об'єктивний матеріал для вивчення поетичної тематики в її діяхронії і типології.

Траченко О.М. Семантичний аспект вивчення заголовка // Іноземна філологія. — 1983. — Вип. 69. — С. 37-42.

Значення заголовка є наслідком первинної інтерпретації тексту; смисл заголовка визначається текстом і є результатом його вторинної інтерпретації. Функції заголовка визначаються двома типами відносин: заголовок-текст, заголовок-читач. Внаслідок двовимірної класифікації виділяються чотири функції: 1) називна; 2) називна + рекламна; 3) образно-асоціативна; 4) образно-асоціативна + рекламна.

Федорчук М.М. Внутрішній монолог як засіб композиції художнього твору // Іноземна філологія. — 1992. — Вип. 104. — С. 102-109.

Аналіз прагматилістики внутрішнього монологу свідчить про те, що майже в кожному творі він використовується як композиційний засіб семантичного і формально-структурного планів твору. Залежно від ідейно-художнього задуму письменника внутрішній монолог може використовуватися для композиції цілого твору, окремих його частин, для розвитку оповіді, ретроспекцій, контрапункту, лейтмотиву.

Федорчук М.М. Внутрішній монолог як засіб психологізації зображення у прозі Е.Хемінгуея // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 37-43.

Стаття присвячена дослідженню внутрішнього монологу та інших видів внутрішнього мовлення як продуктивних і стилістично доцільних засобів психологізації зображуваного у прозі Е.Хемінгуея. Зафіксовано два типи психологічної структури внутрішнього монологу – логічний і алогічний: перший базується на русі думки від аналізу до вирішення, другий – на принципі вільної асоціації. З метою виявлення мовно-стилістичних особливостей внутрішніх монологів у творах Е.Хемінгуея проведено порівняльний аналіз із внутрішнім монологом у романі Ф.Скотта Фіцджеральда “Ніч лагідна”.

Федорчук М.М. Особливості пунктуації та графічної організації внутрішнього монологу // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С. 92-95.

Дана стаття розглядає особливості пунктуації та графічної організації внутрішнього монологу. Спостерігається тенденція до редукції ком і крапок та експансії трьох крапок і тире. Графічно внутрішній монолог виділяється курсивом. У структурі внутрішнього монологу це графічне зображення має такі функції: 1) демаркація цитатної лексики та іноземних слів; 2) демаркація часового зсуву; 3) позначення домінантних думок у внутрішньому монолозі.

Федорчук М.М. Психологічний генезис внутрішнього монологу та його типологічних форм // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 103-109.

Автор розглядає питання генетичної основи внутрішнього монологу та його типологічних форм. Різним фазам внутрішньої мови відповідають різні літературно-художні прийоми, які відображають різний ступінь завершеності думки. Динамічній єдності: внутрішня мови – внутрішнє мовлення відповідають літературно-художні прийоми: потік свідомості – внутрішній діалог – внутрішня рефлексія – внутрішній монолог – колективний внутрішній монолог – інтегральний монолог.

Федотов В.Л. Деякі лінгвостилістичні особливості репрезентації поняття “зло” в романі У.Стайрона “Підпали цей дім” // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 120-124.

Стаття присвячена аналізу деяких лінгвістичних особливостей репрезентацій поняття “зло”. Матеріалом дослідження став роман У. Стайрона “Підпали цей дім”. Аналіз словникових дефініцій лексеми “evil” та словосполучення “to do wrong” дав можливість виділити ядерну та периферійну зони поняття “зло”. Розгляд стилістичного функціонування лексем із загальним семантичним компонентом “аморальність, розпуста” в тексті роману У. Стайрона “Підпали цей дім” показав, що тема аморальності розкривається імпліцитно. Ведучу роль при вираженні теми аморальності в тексті роману виконують слова “волога” та “приналежність до громадянина США”.

Ференц-Мошинська М.М. Стилістичні особливості англійських патентно-технічних текстів // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 34-37.

Композиційна структура патентно-технічних текстів визначається характером інформації і відповідними патентними законами. Вона строга і незмінна, не допускає жодних відхилень і впливає на відбір і організацію мовних засобів. Англійські патентно-технічні тексти визначаються високою частотністю лексичних одиниць. Синтаксична структура патентно-технічних текстів характеризується стандартністю, стереотипністю і шаблонністю.

Чугу С.Д. Темпоральні показники тексту // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 50-55.

Темпоральність як функціонально-семантична категорія тексту являє собою складне, багатоаспектне і неоднорідне явище. Темпоральна параметризація – один із

важливих аспектів темпоральної структури тексту. Одним з основних мовних засобів, за допомогою якого передаються часові ознаки, є часові адвербалії. Дослідники розрізняють дві групи часових адвербалій: комплєменти і ситуанти.

Шпіньов І.С. Вертикальний контекст і підтекст (на матеріалі роману Дж.Фаулза "Mag") // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 48-54.

Систематичне використання вертикального контексту є важливим засобом розширення і поглиблення як концептуального, так і фактуального змісту твору, формування імпліцитної частини його філософського концепту. Виділяється декілька макросистем вертикального контексту та досліджуються їх стилістичні функції: характерологічна, дискриптивна, узагальнююча. Основним джерелом цих макросистем є міфи давніх народів, драматичні твори Шекспіра та інші художні тексти.

Шумська О.А. Форми репродукції чужої мови в американському оповіданні ХІХ сторіччя // Іноземна філологія. – 1999. – Вип.111. – С. 172-176.

Автор статті має на меті дослідити форми репродукції чужої мови у американському оповіданні, зокрема у творах Девіда Крокетта та Марка Твена. Автор робить висновок, що вживання форм оповіді пов'язане з авторським задумом, зокрема із зображенням безпосередніх подій або роздумів над ними персонажів, роздумами над життєвою тематикою, психологічним зображенням, мовною характеристикою персонажів, зокрема відображенням у ній локального, соціального, мовного колориту, а також індивідуальним мовним стилем авторів.

Яворська С.М. Способи розширення інваріантної моделі у текстах рецензії // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 177-184.

У цій статті автор має на меті дослідити типологічні особливості тексту рецензії відповідно до її жанрової специфіки, комплексно підійшовши до вивчення лінгвістики тексту рецензії для вироблення моделі тексту та окреслення можливого ускладнення моделі на всіх рівнях текстової структури у світлі комунікативно-прагматичного потенціалу тексту. Аналізу піддаються тексти сучасної англійської рецензії літературохудожнього та іншого естетичного характеру.

Якимчук Л.Д. Динаміка зв'язності у сучасному англійському поетичному тексті // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 85-90.

У статті йдеться про те що для сучасної поезії характерний високий ступінь естетизації слова. Визволення слова з кайданів кліше – потенціального маркера лінійної зв'язності – руйнує традиційно складену реляційну інтенційність поетичного мовлення. Як приклад автор використовує твори Т.С. Еліота. За умов орієнтації естетичної метаструктури сучасного англійського поетичного тексту на тропи, знак вторинної okazіональної номінації становить основний маркер формальної текстової зв'язності. Цей знак спроможний ідентифікувати складну екстралінгвістичну ситуацію, інтегруючи весь комплекс текстових зв'язків.

Янков А.В. Дефразеологізми та соціально-політичні okazіоналізми американського варіанта англійської мови // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 23-29.

У статті розглядаються деякі лінгвістичні аспекти okazіональних фразеологічних модифікацій, метафорично вжитих технічних термінів, okazіональних синтаксичних складних слів і словосполучень. Вони мають деякі особливі риси у соціальних і політичних текстах американського варіанту англійської мови. Okazіональні модифікації та складні слова роблять мовлення яскравішим та експресивнішим. Вони є також засобами мовленнєвої економії.

Янков А.В. Соціально-політичні okazіоналізми в американському варіанті англійської мови // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 40-46.

Соціально-політичні okazіоналізми – це мовні конкретно-ситуативні, єдині у своєму роді утворення, що використовуються для номінації нових екстралінгвістичних соціально-політичних явищ і процесів, а також з метою стилістичної експресії та економії засобів вираження. Відмінність соціально-політичних неологізмів від соціально-політичних okazіоналізмів у плані дихотомії “мова – мовлення” полягає в тому, що всі неологізми, що ввійшли у мову, наявні у мовленні, але не всі okazіоналізми, які є у мовленні, наявні у мові. Структурно-семантичне і функціональне дослідження соціально-політичних okazіоналізмів показує, що найпродуктивнішими способами їх утворення виявились словоскладання і афіксація. Соціально-політичні okazіоналізми, утворені способом телескопії, високо експресивні і викликають дерогативний сатиричний ефект у соціально-політичних текстах. Соціально-політичні okazіоналізми завжди несуть додаткову інформацію, оскільки зміна форми неминує веде до зміни змісту. Вони виконують не лише інформативну, експресивну і апеляційну функції, а й функцію переконування.

Яхонтова Т.В. Лексична структура жанру екзотико-пригодницького роману (на матеріалі романів “Острів скарбів” Р.Л. Стівенсона та “Копальні царя Соломона” Р. Хаггарда // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 107-112.

У статті зроблена спроба виділити жанротворчі компоненти лексичної структури, його конкретного різновиду – екзотико-пригодницького неоромантичного роману, кращими зразками якого в англійській літературі є “Острів скарбів” Р.Л. Стівенсона та “Копальні царя Соломона” Р.Г. Хаггарда. Лексичні одиниці, що використовуються авторами для створення екзотичного колориту умовно названо колоритною лексикою. Колоритотворчі лексичні засоби обох романів за своїм складом, виконують жанротворчі та стилістичні функції: 1) створюють загальний колорит романів і основний фон дії; 2) інформують читача, реалізуючи своє денотативне значення про незнайомі для нього явища; 3) вносять у твори необхідні елементи екзотики та романтики.

НІМЕЦЬКА МОВА

Авраменко В.В. Реалізація лексичних категорій ретроспективних дієслів у тексті (на матеріалі німецької мови) // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 67-70.

У статті йдеться про такі лексичні категорії ретроспективних дієслів, як полісемія, антонімія і синонімія. У семантичній структурі дієслова містяться часові компоненти, які відносять дію, виражену цим дієсловом, до будь-якої дії у минулому. Ретроспективна сема забороняє поєднувати такі дієслова з дієсловами в презенсі та в футурумі І. Ретроспективне дієслово, що означає наступну дію, завжди співвідноситься з попередньою дією. Узятє поза контекстом, воно містить невизначену інформацію і має лише потенційне значення.

Богорад Т.О. Характер взаємодії слова і контексту в романі В.Кеппена “Смерть у Римі” // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 85-91

Автор розглядає значення художнього слова з позицій взаємодії слова і контексту в художньому творі. Двопланова смислова спрямованість художнього слова визначає специфіку його взаємодії з контекстом. Конкретна мовна ситуація може справити на слово вплив, який виявляється у його підпорядкуванні комунікативній задачі мікроконтексту. В романі В.Кеппена “Смерть у Римі” цей вид взаємодії (функція підпорядкування) охоплює такі процеси: акцентування певних семантичних ознак у слові; приєднання факультативних ознак; переосмислення елементів змісту слова відповідно до художньо-естетичного завдання контексту.

Буйницька Т.О. Мовностилістичні засоби вираження іронії у публіцистиці Г.Канта // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 72-78.

Розглядаються лінгвостилістичні засоби вираження іронії в публіцистиці Г.Канта, що виникли на лексико-фразеологічному рівні, зокрема різні види гри слів, утворені на основі їх багатозначності, омонімії, звукового збігу слів. Крім того, відзначається широке використання стилістично забарвлених слів, які дозволяють письменнику варіювати синонімічні ряди, створювати іронічну експресію за рахунок змішання різностильових елементів. Іронічна тональність тексту сприяє виявленню критичного відношення письменника до предмета мовлення, його точки зору, експресивності та лаконічності вираження.

Буйницька Т.О. Мовностилістична структура афоризмів Е.Канетті // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 50-55.

Найпоширеніші у творчості Канетті є афоризми–властивості. Вони найчастіше побудовані на парадоксі, можуть мати гротескову, каламбурну форму. Ці афоризми використовують усе багатство мовностилістичних засобів. Екзистенціальні афоризми становлять найменшу групу у творчості письменника, оскільки констатація наявності чи відсутності предметів чи явищ не властива способу мислення письменника.

Буйницька Т.О. Особливості першого речення у репортажах письменників НДР // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 54-60.

Перше речення будь-якого твору вводить читача у тему, часто визначає її розвиток та стилістичне оформлення. Ця його орієнтуюча функція і перспективна синсемантика, яка виявляється у смислового об'єднанні зачину з наступними частинами тексту, впливають на семантичну і синтаксичну структуру всього тексту. Функція введення “нового” покликана до життя сталі типи зачинів: оповідні, описові, модальні, динамічні з різними структурними варіантами. Вибір структурно-стилістичної форми початку тексту залежить від загального композиційного задуму твору і диктується сюжетною необхідністю знайомства читача з героєм репортажу.

Буйницька Т.О. Оціночна функція епітета у публіцистиці Ф.К.Вайскопфа, присвяченій Радянському Союзу // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.77. – С.52-58.

У статті досліджуються стилістичні функції епітету в контекстах публіцистики Ф.К.Вайскопфа. Структурною особливістю епітетів письменника являється їх накопичення, що сприяє всебічному означенню предмета або явища і сприяє підвищенню експресивності вираження. Епітети посилюють ознаку предмета, уточнюють його, створюють видиму яскраву картину, виражають емоційне відношення до того, що описується, виконують інформативну функцію, служать засобом іронії і сатири. Однак всі ці функції підлягають ”інваріантній функції” публіцистичного стилю-оціночній. Відбір епітетів свідчить про ідеологічні і художні погляди публіциста, його симпатії і антипатії.

Буйницька Т.О. Питальні речення як засіб синтаксичного зв'язку у публіцистиці Курта Тухольського // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 52-59.

У цій статті автор проводить аналіз питальних речень у публіцистиці Курта Тухольського. Питальні речення відіграють особливу роль у структурі публіцистичного твору у зв'язку з тим, що в їх основі лежать спеціальні комунікативні настанови, які дають змогу перерозподіляти смислову важливість між компонентами тексту. Публіцистика К. Тухольського, що слугувала матеріалом для дослідження, відзначається великою силою впливу завдяки своїй художній формі, блискучій сатиричній майстерності письменника. Аналізуючи використання питальних речень у творах К. Тухольського, можна констатувати, що вони найчастіше вживаються у двох позиціях: на початку і в кінці абзацу. Крім того, вони зустрічаються і в середній позиції, виконуючи дещо відмінні функції. Не рідко на початку речення стоять два питальні речення. Перше з них формулює тему наступного абзацу, а друге конкретизує його, уточнює розвиток теми. Питальні речення у середній позиції абзацу вживаються у тому випадку коли Курт Тухольський аргументує розвиток теми, деталізує або надає їй нового напрямку. Питальні

речення у кінці абзацу часто є сигналом закінчення певної думки і поштовхом до розгортання нової у наступному абзаці. Проведений аналіз використання питальних речень в публіцистиці К. Тухольського дає змогу зробити висновок про те, що вони є ефективним засобом зв'язку між реченнями і абзацами, підкреслюють логічну і емоційну єдність художнього твору.

Гонтар М.О. Модифікації пуантованого розгортання сюжету в тексті німецького літературного анекдоту // *Іноземна філологія*. – 1996. – Вип. 109. – С. 55-63.

Для німецького літературного анекдоту характерними є три види пуантованого розгортання сюжету: вербальний пуант, ситуативний пуант та ситуативно-вербальний пуант. Всі три види служать для виявлення предметно-логічних зв'язків у тексті анекдоту, що відповідає головному завданню публіцистичних творів, коли публіцист аргументує, висловлює судження, наводить докази. Можна говорити, що анекдот належить до синкретичних жанрів, що поєднують особливості художнього та публіцистичного стилів.

Жовнірук З.Л. Стилістика репрезентивного компонента прямої мови у творах сучасних німецьких письменників // *Іноземна філологія*. – 1981. – Вип. 64. – С. 55-61.

У статті наводиться класифікація репрезентивних компонентів прямої мови та їх стилістична функціональність в творах Германа Канта та Крісти Вольф. Репрезентивний компонент розглядається як формант особливого типу, який використовується для включення прямої мови в авторську оповідь, а різноманітність типів робить його ефективним елементом у створенні мовного портрету персонажа.

Жовнірук З.Л. Стилістичне функціонування форм репродукції чужої мови у сучасній німецькій літературі // *Іноземна філологія*. – 1989. – Вип. 93. – С. 87-91.

Стаття розкриває питання стилістичного функціонування форм репродукції чужої мови у сучасній німецькій літературі. Вона пропонує дані кількісного аналізу функціонування форм репродукції чужої мови в творах Г. Канта, К. Вольфа, Е. Нейча, які показали, що в цій системі найбільш уживаною є пряма мова. Проведений аналіз показав наявність стилістичної деференціації мовного матеріалу.

Жовнірук З.Л. Форми репродукції чужої мови як засіб композиції і архітекτονіки в творах Г.Канта, К.Вольф, Е.Нейча // *Іноземна філологія*. – 1988. – Вип. 89. – С. 87-91.

Аналіз структури творів Канта, Вольф, Нейча показав, що форми репродукції чужої мови тією чи іншою мірою використовуються як засіб композиції. Вони беруть участь у компонуванні цілого твору, окремих його частин та розділів. Особливо продуктивною є пряма мова. Автор виділяє її як особливий композиційний засіб, що вносить в опис сценічний момент, елемент драматичності. Непряма мова із сполучником *daß* прискорює дію.

Жовнірук З.Л. Функціонування репрезентуючого компонента в системі форм репродукції чужої мови // *Іноземна філологія*. - 1988. - Вип. 90. - С. 87-94.

Автор досліджує в статті зв'язок репрезентуючого та репрезентованого компонентів чужої мови, а також розглядає типологію репрезентуючого компонента та його функціонування на матеріалі творів письменників Німеччини - Г.Канта, К.Вольф, Е.Нейча.

Жовнірук З.Л. Стилістичне функціонування внутрішнього монологу та діалогу в сучасній німецькій літературі // *Іноземна філологія*. – 1993. – Вип. 106. – С. 68-74.

Автор статті розглядає невласне-пряму мову та її роль в тексті. Це складне і багатогранне явище мови і літератури, форма репродукції чужої мови, яка визначається різноманітністю видів і широтою стилістичної поліфонії, що дає можливість письменникам відтворювати складний, часто суперечливий світ людей. Автор проводить

дослідження стилістичного функціонування продуктивних видів невласне-прямої мови, які широко використовуються в творах сучасних німецьких письменників.

Жовнірчук З.Л. Стилiстичне функціонування прямої мови в сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 88-94.

У статті здійснюється спроба дослідити багатогранність і різноманітність стилістичного функціонування видів прямої мови, таких як: монолог, діалог, монологічна репліка, монологічне мовлення, полілог. Дане дослідження підтверджує широту застосування прямої мови. Найбільш продуктивними видами прямої мови є діалог, монолог та монологічна репліка. Вони особливо дійові у створенні мовної характеристики персонажу, динаміки оповіді.

Закутько В.І. Структурі особливості складних назв частин тіла у німецькій мові // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 65-67.

У статті розглядається структура складних назв частин тіла у німецькій мові, що відбивають загальні тенденції словотворення. З'єднуючі елементи переважно втратили семантичні функції, проте деякі з них розмежовують назви частин тіла від позначень інших реалій. У статті подані приклади неологізмів і шляхи їх утворення. Переважна більшість НТЧ – це генетично споконвічні німецькі слова. Запозичень серед них дуже мало. Похідні слова утворюються за допомогою традиційних способів німецького словотворення: суфіксації, префіксації, субстантивації.

Курса О.В. Порівняльний аналіз функціонування розмовно-просторічної лексики у німецькомовній художній літературі // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 115-118.

Мета даної статті — простежити лінгвістичні особливості та стилістичне функціонування розмовної мови у німецькомовній літературі, зокрема у творах відомих письменників Анни Зегерс та Адама Шеррера („Der Kopflohn“, „Der Hirt von Rauhweiler“). Вибір творів цих письменників, насамперед, пояснюється широким використанням у них розмовної мови. Певна типологічна спільність цих творів виявляється також у тому, що в них зображено приблизно той же історичний період у житті Німеччини — 30-ті роки ХХ ст. Обидва романи розповідають про селянське життя у цей складний історичний період. Відповідно до визначення суті цього питання ми відносимо до розмовно-просторічної мови такі пласти (за Р. Клаппенбах): розмовний, фамільярно-розмовний та вульгарний. Для стилістичної характеристики лексики ми користувалися чотирма стильовими кваліфікаторами, наведеними Р. Клаппенбах, зокрема: лексика негативної оцінки, іронічна, лайлива, вульгарна.

Курса О.В. Лінгвостилістичні особливості і стилістичне функціонування розмовно-просторічної лексики // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 102. – С. 73-78.

У статті автор простежує лінгвістичні особливості та стилістичне функціонування розмовної мови в німецькомовній літературі. Матеріалом дослідження стали твори Анни Зегерс, Адама Шаррера. Використання розмовно-просторічної лексики у цих творах створює локальний та соціальний колорити, відтворює живу народну мову, реалістично відображає життя німецького села 30-40-х років. Відмінним у застосуванні згаданої лексики авторами є помітне використання А. Зегерс південно-німецької розмовної лексики і баварського діалекту у А. Шаррера.

Кусько К.Я. Графічна система невласне-прямої мови в німецькомовній художній прозі // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 92-97.

У статті робляться перші спроби аналізу невласне-прямої мови в німецькій художній прозі. Є підстави констатувати наявність відносно стабільної і водночас досить динамічної графічної системи НПМ. Можна зробити висновки про їхні типологізуючі та індивідуалізуючі функціональні властивості, здатність семантично і структурно

актуалізувати суб'єктивний план, сигналізувати про зміщення оповідних перспектив, а отже, про їхню структурно-композиційну і художньо-естетичну значимість.

Кусько К.Я. Лексичні ознаки суб'єктного плану в авторській мові (на матеріалі німецькомовної художньої прози) // *Іноземна філологія.* – 1988. – Вип. 89. – С. 76-82.

Спостереження над мовними особливостями суб'єктного плану в авторській мові дають підставу для виділення певної типологічної системи лексичних ознак, мовної суб'єктно-авторської контамінації, наявності невласне-прямої мови. Продуктивними у цій системі є такі типологічні групи, як: модальна лексика, заперечувальні та стверджуючі слова, експресивна лексика, лейтмотивна, цитатна. В авторській розповіді така лексика демаркує суб'єктний план, дає можливість глибше зрозуміти структуру ідейно-тематичного, змістовного плану.

Кусько К.Я. Невласне-пряма мова як засіб гумору, іронії та сатири (На матеріалі художньої прози НДР) // *Іноземна філологія.* – 1981. – Вип. 62. – С. 128-136.

Іронічна, гумористична або сатирична семантизація різноманітних лексичних структур здійснюється у всіх формах репродукції чужої мови, в тому числі в невласне-прямій мові (НПМ), яка у творчості багатьох письменників НДР стала рпродуктивним і ефективним мовно-стилістичним засобом. Джерелом гумористичного або сатиричного ефекту НПМ є насамперед явище мовної інтерференції, властиве її генетичній субстанції. Іронічно релевантними у структурі НПМ, як правило, є персонажі лексичні реєстри цитатного плану. В авторській партитурі виявляється їхня конкретна смислова дистрибуція, здійснюється декодуванням іронічних та сатиричних коннотацій. У творах Е. Шрітгматтера, Г. Канта, К. Вольфа, Е. Нойча та інших прозаїків НДР гумор, іронія та сатира особливо ефективні.

Кусько К.Я. Контрастивна семантико-стилістична реалізація прономінальних форм у німецькомовній та англкомовній художній прозі // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 100. – С. 82-87.

Завданням цієї статті є дослідження німецькомовної, а також частково англкомовної художньої прози під кутом зору структурної ролі, семантичної та стилістичної реалізації однієї з прономінальних форм — форми 3-ї особи однини (eg, he). Дослідження проведено на матеріалі авторської, прямої та не-власне-прямої мови у творах німецькомовних письменників А. Зегерс, В. Бределя, В. Кеппена, Г. Белля, М. Вальзера, Г. Броха, Г. Канта, К. Вольфа та інших, а також на основі спостережень над прозою англкомовних авторів Е. Хемінгуей, Д. Олдріджа, Д. Голсуорсі, Р. Олдінгтона та ін. Кілька думок стосовно семантики, а також художньо-естетичного потенціалу прономінальних форм 3-ї особи однини в власне-прямій мові. Спостереження показують, що в процесі реалізації цих форм відбувається певна семантична кореляція, внаслідок якої займенник eg/he сприймається як ліричне ich або як своє власне друге я — du/you, оскільки у вищезгаданому тип, невласне-прямої мови майже завжди наявна внутрішня емоційна діалогічність.

Кусько К.Я. Психологічний генезис невласне-прямої мови // *Іноземна філологія.* – 1984. – Вип. 76. – С. 52-58.

У статті автор звертається до психологічного генезису невласне-прямої мови. Досліджується білатеральна психологічна природа невласне-прямої мови, її генезис і подальша психологічна еволюція. Особлива увага приділяється діалектичному взаємозв'язку в структурі невласне-прямої мови явищ різного категорійного плану: психологічного, лінгвістичного, соціального. Розглядається також питання трансформації психологічної субстанції внутрішньої мови як генетичної основи найбільш продуктивних видів невласне-прямої мови в оповідальну частину літературних творів.

Кусько К.Я. Проблеми детермінації лінгвостилістичних понять (на прикладі терміна “uneigentlich direkte Rede”) // *Іноземна філологія.* – 1993. – Вип. 105. – С. 73-76.

В українському мовознавстві, літературознавчих та лінгвостилістичних дослідженнях використовується майже монополюючий термін “невласне-пряма мова”, що, з одного боку, добре, з іншого – методологічно обмежено, оскільки не дає змоги об’єктивно кваліфікувати конкретні прояви цього полікатегоріального явища. Тому автор вважає доцільним провести відповідну термінологічну деривацію, пов’язану з функціонуванням основного терміна “невласне-пряма мова”.

Кусько К.Я. Типологія невластиво-прямої мови в сучасній німецькій літературі // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 63-70.

У даній статті проведена системна структурно-семантична типологізація видів невластиво-прямої мови (НПМ), що функціонують у сучасній художній літературі на базі зовнішньої мови. Аналіз структурної сучасної німецької літературної мови доводить, що найбільш продуктивними видами типології зовнішньої невластиво-прямої мови є такі види: тематична НПМ, прихована, цитатна, мова в мові, колективна. Автор проводить паралелі між цими видами та порівнює їх. При цьому автор подає приклади з творів німецької літератури.

Кусько К.Я. Форми репродукції чужої мови як структурно-композиційний засіб // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 61-67.

В статті розглядають питання форми репродукції чужої мови як структурно-композиційний засіб. Предметом дослідження статті є стилістична реалізація невластиво-прямої мови. Простежується структурно-композиційна функціональність невластиво-прямої мови, її стилістичні види у творах німецьких письменників. Привертає увагу функція рефлексивного, ретроспективного зображення.

Ліхнякевич І.О. Функціонування репрезентуючого компонента діалогу в романах Е.-М. Ремарка // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 102. – С. 80-85.

Стаття присвячена аналізу синтаксично-стилістичних особливостей репрезентуючого компонента бінарної конструкції на матеріалі двох творів Еріха-Марії Ремарка “Три товариші” та “Ніч у Лісабоні”. Специфіка репрезентуючого компонента у Е.-М. Ремарка полягає, по-перше, у його відсутності, по-друге, у використанні інтер- та постпозитивного вводу двоскладового і поширеного, який виконує важливі стилістичні функції. Особливістю авторського викладу є максимальне смислове розвантаження репрезентуючого компонента і зміщення основного смислового ядра на мову персонажів. Такі способи репрезентації чужої мови служать повнішому, глибшому і виразнішому зображенню персонажів та описуваних подій.

Малиновська О.Л. Жанрові особливості лексики театральної рецензії в німецьких газетах // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 110-116.

Стаття присвячена виявленню деяких особливостей лексичного складу газетного тексту німецької театральної рецензії у відповідності до жанрової приналежності даного типу тексту, оскільки жанр твору впливає на вибір у ньому відповідної лексики та залежить від певних функціонально-комунікативних установок. Матеріалом дослідження послужили газети: “Neve Leit”, “Der Morgen”, “Die Leit” та інші за 1988 – 1990 рр. Аналіз лексичного складу німецької театральної рецензії дав можливість виділити в її лексичній декілька ЛСГ, які являють собою жанровосформований пласт даного типу тексту. Текст газетної театральної рецензії підпорядковується також особливостям функціонального стилю, властивому газетній мові взагалі.

Малиновська О.Л. Прагматичний аспект функціонування апозитивних конструкцій у тексті німецької театральної рецензії // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 111-115.

У статті проаналізовано ті засоби синтаксису, які беруть участь у процесі згортання тексту, досліджується апозитивна конструкція (АК). АК як автономна,

поліфункціональна, синтактико–стилістична категорія мови і як засіб експресивного синтаксису – це “живе мовне явище, яке ще розвивається і яке, попри свою давність і , здавалось би, структурну примітивність, криє в собі великі та різноманітні можливості подальшого розвитку...”

Марченко Л.Г. Автосемантия і синсемантия самостійних речень у романі Е.Штрітматтера “Оле Бінкоп” // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 59-64.

Досліджується речення як елемент складного синтаксичного цілого, або мікроконтексту. Характеризуючи індивідуальний стиль Штрітматтера, слід підкреслити поєднання автосемантичних і семантичних самостійних речень у синтаксичному цілому. Автор підкреслює, що під автосемантиєю слід розуміти здатність мовної одиниці – слова або речення – відбивати значення або висловлювання незалежно від інших лексичних одиниць, синтаксичних конструкцій, контексту або ситуації. Під синсемантиєю слід розуміти здатність мовної одиниці виражати значення або висловлювання лише в поєднанні з іншими мовними одиницями, на фоні контексту або ситуації.

Марченко Л.Г. Стилістичне навантаження короткого речення в сучасній німецькій художній прозі // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 86-92.

У синтаксичній будові німецької мови спостерігається тенденція до стислості речення. Вживання коротких речень характерне перш за все для мови художньої літератури. У мові художньої літератури довжина речення як стилістичний засіб використовується по-різному. Стилістичне навантаження коротких речень може бути різним залежно від мети викладу і його змісту. Короткі речення характеризують стиль багатьох німецьких письменників. Повсякденна розмовна мова надає перевагу коротким реченням. Реалістична передача діалогів у романах та новелах характеризується стислістю викладу. Проте використання коротких речень не обмежується лише діалогом, воно поширюється також і на мову автора.

Мірошниченко О.І. Стилістичне використання російських слів у мові німецької оригінальної художньої літератури ХХ ст. // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.87. – С. 83-89.

Матеріалом для дослідження слугувала оригінальна німецька художня література різних жанрів (романи, лірика, нариси, повісті, агітп'єси, оповідання і репортажі для дітей). Російську лексику, яку використовують німецькі письменники у своїх художніх творах з метою створення національного колориту, можна об'єднати в такі групи: 1) політична і соціально-економічна лексика; 2) найменування страв і напоїв, засобів пересування, географічних реалій, предметів побуту, одягу, житла.

Мірошниченко О.І. Функціонально-стилістичні особливості російських лексичних елементів у мові німецької оригінальної та перекладної художньої літератури ХІХ - початку ХХ ст. // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 56-73.

Мета автора цієї статті - розглянути функціонування та стилістичне використання російських лексичних елементів у мові оригінальної та перекладної художньої літератури ХІХ - початку ХХ ст. Основна стилістична функція російських слів, вжитих в оригінальній художній літературі, полягає в тому, що вони служать для відтворення національного колориту. Історичний колорит найкраще передає архаїчна лексика. Вживання лексики в перекладах на німецьку мову, спирається на її предметно-логічний зміст. В багатьох випадках використовується її емоціональне забарвлення, яке дає змогу передати помисли та відчуття героя. Функціонально-стилістичний аналіз російської лексики дав змогу зробити такі висновки: 1. Для письменників німецької оригінальної художньої літератури характерне широке залучення різноманітного російського лексичного матеріалу; 2. Більша частина російської лексики використовується для відтворення іншомовного колориту; 3. Для підсилення мовної характеристики залучається емоційно-експресивна лексика російської мови; 4. Частина російської лексики збагачує

емоціонально-виражальні засоби німецької мови, служить засобом іронії, відображає характеристики персонажа.

Петрацук Н.Є. Лінгвістична інтерпретація когерентності тексту // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 70-75.

У статті дається визначення когерентності тексту, досліджуються засоби семантичної когерентності тексту. Розглядається питання про утворення та структуру номінативних ланцюжків, реалізація когерентності в тісній взаємодії структурних, семантичних та прагматичних факторів створення тексту. При експлікації поняття когерентності акцентується увага на тому чи іншому аспекті: граматичному, тематичному, комунікативно-функціональному. На думку автора, експлікація поняття когерентності тексту повинна базуватись на виявленні відношень і взаємозв'язків між комунікативною функцією тексту і його структурно-семантичною організацією.

Петрацук Н.Є. Функціонування катафори в газетному тексті // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 87-93.

У статті йдеться про функціонування катафори (сукупність текстових засобів, які створюють прагматичний ефект очікування певної інформації). Досліджується структура, семантика і функціональні особливості катафори в газетному тексті. На основі проаналізованого матеріалу встановлено чотири структурно-семантичних типи катафори: катафора тотожності, катафора включення, катафора конденсації, прагматична катафора.

Сурков М.О., Семендяєв В.І. Деякі лінгвістичні засоби офіційного викладу в законодавчому мовленні // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.79. – С. 92-98.

Висвітлюється структурний, семантичний та функціонально-стилістичний статуси різних моделей речень у процесі відображення офіційного тону законодавчого мовлення у німецькій мові. З цією метою аналізуються такі граматичні ознаки: частотність моделі, частотність та лексико-семантичний склад підмета. Кожна із розглянутих моделей виступає як лінгвістичний засіб низки стильових рис. Проаналізовані моделі речень функціонують у законодавчій мові як деяка обмежена єдність. Вони виражають риси стилю не окремо, а у сукупності. Поняття *абстрактність*, *об'єктивність*, *імперативність*, які реалізуються цими моделями, тісно переплітаючись між собою, передають офіційність юридичних актів.

Тимоцук Л.М. Стилістичні потенції пунктуації (На прикладі оповідань В. Борхерта) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 84-89.

Вживання знаків пунктуації розглядається з огляду на їхні стилістичні можливості. Вибір тих чи інших знаків пунктуації залежить від творчої індивідуальності письменника. В.Борхерт вживає пунктуаційні знаки настільки незвично, що вони стали особливим стилістичним засобом його прози. Вони відображають експресивно-стилістичну своєрідність мови письменника. Знаки пунктуації часто є критерієм визначення значущості речення, його частини або окремого члена.

Тимчишин Л.С. Лінгвостилістичне функціонування деяких видів розмовної лексики в романі Е. Штрітматтера „Тінко” // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.87. – С. 89-95.

Розглянуто використання деяких видів розмовно-побутової лексики у творчості визначного письменника НДР Е. Штрітматтер на прикладі роману „Тінко”. Е.Штрітматтер широко використовує колоквіалізми з метою мовних характеристик персонажів. Слова цієї лексичної типології відображають соціальні, професійні, національні, історичні, політичні колорити, що сприяє реалізації авторських ідейно-тематичних і художніх завдань.

Ткаченко Т.І. Деякі різновиди прозових строф у сучасній німецькій мові // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 79-85.

Досліджуються рідкісні види прозових строф, які починаються ізольованими та приєднувальними підрядними реченнями. Докладно описуються структурні та композиційно-тематичні особливості двох видів строф: із зачином у вигляді ізольованого підрядного речення і у вигляді приєднувального підрядного речення. Особлива увага приділена опозитивності їх структурних ознак, зв'язків з попередньою строфою і стилістичних функцій.

Турчин В.М., Турчин М.М. Лінгвістична природа порівнянь в німецькій художній прозі // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 82-87.

Виявлено основні типологічні ознаки порівнянь німецької художньої прози. Джерелом порівнянь є людина, яка зіставляється з рослинним і тваринним світом, оточуючими предметами. В другій тематичній групі слів порівнювались зовнішні і внутрішні ознаки, суспільні, соціальні, природні, фізичні явища, рослинний світ з назвами тварин, частин їх тіла, функцією предметів.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Бобирєва М.М., Кагановська О.М. Функції непрямих характеристик персонажів новел М. Еме як стилістичного засобу створення іронічного образу // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 110-116.

Стаття присвячена розгляду стилістичних засобів створення іронічного образу у новелах М.Еме, які найяскравіше реалізуються у непрямих характеристиках персонажів. Дослідження проводиться за методикою комплексного аналізу мовних засобів на усіх лінгвістичних рівнях від окремо взятої лексичної одиниці до всього тексту. Автор робить висновок, що використання всіх стилістичних засобів значною мірою сприяє створенню іронічного образу, водночас будучи одним із засобів компресії інформації.

Вітомська Н.М. Лінгвістичні засоби вираження кольору в романі Еміля Золя “Жерміналь” // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 77. – С. 97-103.

У статті досліджуються лінгвістичні засоби вираження кольору в романі Еміля Золя “Жерміналь”. Дослідження надання переваги кольору поряд із аналізом прямого і метафоричного позначення кольору в романі, свідчить про те, що колір х є сильним виразним засобом, який служить для втілення художнього задуму автора. Аналіз лінгвістичних засобів позначення кольору, до яких звертається письменник, підтверджує тезу про субстантивний характер стилю Еміля Золя.

Волощак С.А. Функціонування французьких часових форм у художньому тексті // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 102-111.

У цій статі автор зазначає, що динаміка інтенсивності конвергентних процесів у розвитку різних рівнів романських мов зумовлена не тільки генеалогічною єдністю, а й типологічною близькістю та взаємовпливом мовних систем у просторі і часі. Особливість романської групи мов полягає у тому, що їх генетична спільність не лише постулюється, а й яскраво виявляється у дальшому розвитку їхніх граматичних та лексико-семантичних систем. Автор також підкреслює, що конвергентні явища в романських мовах не тільки є результатом інтерференції в мові білінгвів і характерні не лише періоду тісних мовних контактів. Обов'язковою умовою їх появи є генеалогічна єдність, типологічна близькість, а також престиж мови джерела, тобто вплив позалінгвальних чинників на конвергентність розвитку.

Гнатюк А.Д. Стилістична конвергенція у газетно-публіцистичному тексті та її експресивна функція (на матеріалі французької комуністичної преси) // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 111-115.

Розглядається стилістична конвергенція у мові французької преси. Характерна риса газетної стилістичної конвергенції – її посилено експресивний характер. Вона є прикладом

найбільш творчого використання мови з метою справити газетно-пропагандистський вплив на читацьку аудиторію, а також з метою подолання стандарту. Загальною рисою, що відрізняє конвергенцію від інших стилістичних прийомів, є вживання в одному відрізку тексту мовних засобів, які належать різним рівням мови – фонетичному, морфологічному, синтаксичному, лексичному і які виконують єдину стилістичну функцію в образному змалюванні явища, процесу, факту, особи.

Кагановська О.М. Мовностилістичні засоби актуалізації іронічного образу як форми вираження авторських інтенцій (на матеріалі казок Марселя Еме) // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 83-91.

У статті розглядаються особливості представлення іронічного образу в казках М.Еме. Досліджений матеріал демонструє, що використана автором синтаксична конвергенція сприяє створенню нового, специфічного ритмо-мелодійного “іронічного” малюнка, який у поєднанні з лексико-граматичними та стилістичними засобами формує цілісну картину.

Мандзак І.А. Інтерверсивні метафоричні словосполучення // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 92-99.

Інтерверсивні словосполучення у французькій мові мають різноманітну структуру. У граматиці, як правило, відзначають лише один тип таких сполучень: іменні словосполучення типу *la drôle de guerre; un amour d'enfant*. До них відносяться і метафоричні словосполучення типу *ce monstre de Rose; ce renard d'Oriol*. Залежний характер першого члена тут настільки очевидний, що граматики розглядають його звичайно як означення до другого члена, що виражається незвичайною конструкцією – інтерверсивним означенням, якому одночасно притаманні деякі ознаки іменника та прикметника. Інтерверсивним метафоричним словосполученням притаманні морфо-синтаксичні та семантичні особливості. Це 1) препозитивне вживання кваліфікативного члена словосполучення; 2) наявність вказівного чи присвійного прийменника при ядерному члені і 3) можливість трансформації типу $N_1 \text{ de } N_2 \rightarrow N_2 \text{ est } N_1$, що вказує на метафоричну рівність членів типу $N_2 = N_1$ (без можливості перестановки членів рівності).

Михайліді Н.Г. Про смислові і формальні ознаки ліричних відступів (На матеріалі творів французьких авторів ХХ століття) // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 111-116.

Ліричний відступ – це композиційний прийом, що є певним типом тексту, мікротекст, який відрізняється від навколишнього прозаїчного тексту особливим чином організованою лінгвостилістичною структурою. Лінгвістичне вивчення ліричних відступів, охоплюючи відрізки, об'єм яких більше речення, суттєве для інтерпретації літературних текстів. Із чотирьох типів цих відступів – описових, розповідних, відступів-міркувань, контамінованого типу – найрозповсюдженіші останні.

Медведєв А.Р. Емоційні елементи в науково-технічному мовленні // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 90. – С. 95-100.

Автор робить спробу простежити ступінь емоційності у різновидах науково-технічного мовлення (французькі та англійські науково-популярні, власне наукові та патентно-технічні тексти) і описати деякі лексико-граматичні засоби, що служать вираженню цієї категорії.

Янош З.П. Соціолінгвістичні мікроструктури партитивного питання (на матеріалі французької мови) // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 31-37.

У статті йдеться про те що відповіді на різноманітність стильових мовних форм партитивного питання слід шукати в діалектичній єдності двох основних мовних тенденцій: уніфікації форм і стильової диференціації. Дослідження показують, що

розмовна мова підлягає подвійному впливу. З одного боку — літературна писемна мова, яка надає їй стабільності, нагадує про мовні традиції і підтримує вживання інверсії у питанні. З другого боку — народна мова, в надрах якої зображуються і зміцнюються нові тенденції, які сприяють розвиткові і збагаченню мови, зумовлює його постійний відрив від цих традицій. І тому поліморфізм партитивного питання в рамках просторового стилю передає реально існуючі у мові відношення і зв'язки.

ІСПАНСЬКА МОВА

Гетьман З.О. Суттєві ознаки діалогічного тексту (на прикладі іспанського художнього діалогу) // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 33-38.

Стаття розглядає ознаки діалогічного тексту на матеріалі іспанського художнього діалогу. У ролі опорних елементів ДТ виступає його архітектонічна підсистема. Навколо неї концентрується комунікативно-мовленнева підсистема ДТ із відповідною лінгвістичною формою. Архітектонічну підсистему ДТ становлять вербально мотивовані елементи – регулятори і невербально мотивовані ситуативні елементи. Композиційно мовленнева підсистема ДТ будується на різного типу висловлюваннях, які формуються окремими словоформами та реченнями.

ФОНЕТИКА

Кушнерик В.І. Фонетичний символізм у германських, романських та слов'янських мовах // Іноземна філологія. – 1995. – Вип. 108. – С.30-32.

У статті досліджується проблема фонетичного символізму. Провівши серію експериментів, автор стверджує, що існують різноманітні фоносемантичні зв'язки між звуковим комплексом (лексемою, морфемою, фонемою) та їх зафіксованою семантикою. Звучання не байдуже до значення, а навпаки сприяє його виразності і, як правило, має універсальний інтерлінгвістичний характер.

Тамбовцев Ю.О. Оцінка компактності груп мов на фонетичному рівні // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 79-84.

Статтю присвячено визначенню компактності груп мов на фонетичному рівні. За основу взято консонантний коефіцієнт в межах мовної групи, який показує співвідношення приголосних і голосних звуків у мовленні. Компактність розглядається як загальна сума відстаней між мовами, причому, чим більша величина цієї суми, тим менша компактність у групі. Детальніше розглядається визначення міри компактності слов'янських, германських та романських мов. Робиться висновок, що слов'янська група відзначається найвищою компактністю, романська – найнижчою.

КЛАСИЧНІ МОВИ

Карасева Т. А. Изменение места ударения в многосложных латинских словах // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 80. – С. 30-34.

У цій статті розглядається питання про зміни місця наголосу в багатоскладових латинських словах у процесі становлення літературної “класичної” мови. Даний процес зміни місця наголосу був протороманським і завершився в період становлення літературної латинської мови. Як зазначає автор, першим, хто почав змінювати наголос у власних назвах був Квінтіліан. Автор подає приклади змін наголосу. Також у статті наводяться моделі наголосу в багатоскладових словах. Дана стаття базується на роботах і дослідженнях як давніх філософів, так і дослідників ХІХ ст.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Близнюк М.І. Інтонаційні особливості невласне-прямої мови в сучасній англійській прозі // *Іноземна філологія*. – 1989. – Вип. 93. – С. 55-60.

Предметом статті є інтонаційні особливості невласне-прямої мови в сучасній англійській прозі. Риторичне запитання, паралелізм синтаксичних конструкцій, наростання, повторення одних і тих самих слів, переважно для емпізи, - все це ознаки емоційного мовлення. Стаття розглядає моделі невласне-прямої мови та роль паузи, запинки, хезитації або суспензії у ній.

Горюх Є.І. Залежність довжини кореневої морфеми і складу від початкової фонемі в англійській мові // *Іноземна філологія*. – 1993. – Вип. 106. – С. 40-45.

Автор статті досліджує фонемну структуру морфем і складів. Аналіз кореневих морфем та складів показав, що довжина кореневих морфем коливається від однієї до дев'яти фонем, а довжина складу – від однієї до шести фонем. Найчастотнішими є трифонемні корені і двофонемні склади. Переважаюча більшість досліджуваних одиниць розпочинаються на приголосний. Автор доводить гіпотезу про те, що існує певна залежність між фонемами, на які починаються кореневі морфеми і склади, та довжиною цих одиниць.

Єрмоленко Г.І. Про метамову модальної семантики інтонації // *Іноземна філологія*. – 1988. – Вип. 92. – С. 53-60.

У статті розповідають про метамову модальної семантики інтонації. Семантика інтонації вивчається в рамках дистинктивної функції, яка передає смислово, емоційну, оцінну, соціальну та іншу інформацію і має часткові підфункції: комунікативну, модальну, стилістичну. Обговорюють питання семантичних дискрипторів. Наводять перелік питань, що виникли при розробці даної проблеми.

Кобзар Л.Г. Типологічні особливості інтонації вигуківих висловлювань // *Іноземна філологія*. – 1985. – Вип. 77. – С. 28-34.

Метою дослідження є встановлення деяких типологічних особливостей емоційного мовлення на матеріалі вигуківих висловлювань у невимушених діалогічних єдностях. У статті представлено деякі типологічні аудитивні та електро-акустичні експериментальні дані щодо інтонації вигуківих висловлювань. Інтонаційне оформлення емоційно-оціночних вигуківих висловлювань в українській, російській та англійській мовах характеризується певними загальними і специфічними ознаками.

Корсаков А.К., Рачкевич В.В. Роль просодії в передачі смислу речень деяких типів, що містить слова з постпозитивною морфемою -ing // *Іноземна філологія*. – 1991. – Вип. 102. – С. 143-147.

Статтю присвячено аналізу речень та конструкцій, що містять у собі слова з постпозитивною морфемою -ing, і які допускають двоєке тлумачення при їхньому різному просодійному оформленні. Автор детальніше зупиняється на чотирьох типах речень, котрі допускають двоєке тлумачення. Стаття ілюструє роль просодії як невід'ємного маркера, що розмежовує семантику двозначних морфолого-синтаксичних конструкцій, характерною рисою котрих є можливість трактування -ing форми в них як адвербіального модифікатора. Отримані в процесі дослідження дані мають суттєве значення при укладанні практичних граматик, відповідних методичних розробок та в процесі викладання й вивчення англійської мови.

Макаревич Л.О., Григорян Н.Р. Тональні ознаки незавершеності / завершеності висловлювання у спонтанному монологічному мовленні і читанні // *Іноземна філологія*. – 1984. – Вип. 76. – С. 48-51.

У статті автори звертаються до найменш дослідженого виду мовлення – спонтанного монологічного мовлення. Використовуючи електроакустичний метод і статистичне опрацювання експериментальних даних, автори виділяють ряд виразних

ознак, які характеризують тональність повністю (частково) завершених (незавершених) фраз, вимовлених спонтанно, а потім прочитаних вголос. Виділяють суттєві тональні ознаки, які відрізняють спонтанне монологічне мовлення від читання.

Натальїн В.П. Про ймовірний характер змін передньоязичних приголосних в англійській мові // *Іноземна філологія*. – 1981. – Вип. 61. – С. 11-15.

На основі ймовірного аналізу розглядаються всі логічно можливі результати змін звукосполучень t+j і його паралелі d+j, s+j, z+j у сучасній англійській мові. Однак фонологічні дослідження системи, а також функціональних факторів дає привід зменшити число найбільш ймовірних змін до трьох – (tj), (t),(ts), які мали місце в англійській літературній мові та американському і австралійському варіантах цієї мови.

НІМЕЦЬКА МОВА

Вербицька Т.Д., Никифоров М.Д. До питання про нормативно-орієнтовану німецьку вимову // *Іноземна філологія*. – 1982. – Вип. 68. – С. 47-53.

Нормативно-орієнтоване навчання німецької вимови висуває перед фонетистами завдання детального дослідження німецької вимовної норми, яка, на відміну від інших, характеризується певним консерватизмом. Однак останнім часом спостерігаються особливі зміни, які свідчать про її наближення до мовної дійсності. Проведений порівняльний аналіз різних словників вимов дозволяє стверджувати про наближеність німецької вимовної норми до мовного узуса. У зв'язку з цим виявляються деякі тенденції подальшого розвитку німецької вимовної норми, які необхідно враховувати при навчанні вимови та аудіювання.

Задорожний Б.М. Про деякі випадки фонотактики в старонімецькій мові // *Іноземна філологія*. – 1982 – Вип. 68. – С. 67-71.

У статті формулюється гіпотеза, яка спрямована на переборення протиставлення, яке міститься в теорії фонематизації алофонів у результаті ліквідації їх автоматичної залежності від відповідних факторів синтагматики. Парадокс полягає в тому, що алофони, які фонологізуються, зберігають свою якість, незважаючи на відсутність причини, яка її зумовила, тобто відповідних ненаголошених голосних. Згідно з цією гіпотезою, в процесі еволюції відповідні алофони своєю якістю сигналізують і зумовлюють якість ненаголошених голосних, зберігаючи свою якість. В той же час на остаточний результат еволюції можуть впливати фактори морфологічного порядку, тому виникають такі утворення як історично “правильне” *gibu* “*ich gebe*” і “неправильне” *gebu* “*der Gabe*”.

Кушнерик В.І. Про функціонування фонетичного значення у сучасній німецькій мові // *Іноземна філологія*. – 1986. – Вип. 84. – С. 98-105.

На основі семантико-статистичного аналізу розглядається можливість об'єктивного функціонування фонетичного значення в сучасній німецькій мові. У результаті проведеного експерименту одержано мінімум статистично значущих взаємозв'язків графем сучасної німецької мови з деяким понятійним колом, а це, в свою чергу, дає можливість розв'язати проблему об'єктивного функціонування фонетичного значення, під котрим ми розуміємо суму емоцій і уявлень, які викликані звуками при їх реалізації в мові та мовленні, і не тільки в художньому тексті, але й у позаконтекстуальному наборі окремих лексичних одиниць.

Левіцький В.В. Семантичні і стилістичні функції початкових сполучень фонем у німецькій мові // *Іноземна філологія*. – 1986. – Вип. 81. – С. 75-80.

Подана методика знаходження семантично-фонетичних зв'язків та встановлення на цій основі відповідності між початковими дво- та трьохфонемними сполученнями та семантичними одиницями в німецькій мові. Статистична обробка отриманих даних, а

також частоти фонетично-семантичних зв'язків проведена за допомогою критерія χ^2 . За допомогою статистичного аналізу встановлено, що семантично пов'язані фонетичні сполучення мають явну фонетичну подібність, тобто певним семантичним одиницям відповідають певні фонетичні одиниці і навпаки. Для встановлення зв'язку між фонетичними одиницями був використаний метод кореляційного аналізу.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Помірко Р.С. Зредуковані форми слів у еволюції романських мов // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 3-10.

У статті йдеться про таке мовне явище, як редукування форми слова. Це явище є універсальним для індоєвропейських мов і засвідчує наявність деяких спільних процесів у їхній еволюції. Зредуковані форми слів найчастіше варіюють згідно з тенденціями, властивими мові у діахронії, і знаходяться в тісній взаємодії з динамічними процесами мовної економії.

ДІАЛЕКТОЛОГІЯ

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Завгороднєв Ю.А. Англійська діалектна лексика скандинавського походження // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 16-20.

Автор здійснює аналіз скандинавської запозиченої лексики, яка широко представлена в діалектичних ареалах півночі і північного сходу Англії. Скандинавізми в англійських діалектах представляють різні тематичні групи, наприклад назви частин тіла, рослинного і тваринного світу і т.д.

Задорожний І.М. Діалект у романі Е. Гаскелл “Мері Бартон” // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 38-45.

Дана стаття є спробою охарактеризувати діалектизми в романі Е. Гаскелл “Мері Бартон” та вияснити мотиви їх широкого використання у мовних партіях персонажів. Діалект у цьому романі є важливим засобом реалістичного зображення дійсності, а також засобом соціальної типізації героїв. Піднявши ланкаширський діалект до рівня живої літературної мови, Гаскелл стала поруч з В. Скоттом, який вперше ввів у літературу шотландський діалект.

Задорожний І.М. Діалектизми романів уессекського циклу Томаса Гарді // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 7-12.

Дослідження мови персонажів романів уессекського циклу показує, що Гарді вміло вводить в мову велику кількість фонетико-морфологічних, лексичних і фразеологічних діалектизмів для повного і всестороннього зображення героїв. У більшості випадків автор пояснює складні для розуміння слова, тому діалектний елемент зовсім не заважає розумінню тексту і його присутність у тексті завжди виправдана. Діалектизми відрізняються точністю місцевого і соціального колориту і надають романам Гарді особливого етнографічного забарвлення.

Задорожний І.М. Лексичні та етнографічні діалектизми у романах Томаса Гарді // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 17-23.

Діалектизми служать Томасу Гарді ефективним стилістичним прийомом. Аналіз мови романів уессекського циклу показав, що автор використовує діалектизми з метою яскравішого зображення сільського побуту. Відтворюючи найтиповіші риси дорсетського діалекту, Т.Гарді використовує діалектизми в основному в діалогах, щоби змусити своїх

персонажів звучати природно. Діалект допомагає письменникові реалістично зобразити англійську провінцію.

Задоріжний І.М. Способи семантизації діалектно-просторічних елементів у вікторіанському романі // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 115-119.

У статті автор наводить декілька прикладів тлумачення діалектних елементів у тексті, такі як детальний опис предметів чи явищ, названих діалектизмами, метод тлумачення, коли літературний еквівалент наводиться у дужках, а також синонімічний прийом тлумачення діалектних вкраплень, коли діалектизми вживаються в парі із загальновідомим словом, що полегшує розуміння вислову, і найпростіший спосіб введення діалектних елементів – це є безпосереднє тлумачення слова у примітках.

Задоріжний І.М. Фонетичні та морфологічні діалектизми в романах Томаса Гарді // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 14-20.

У романах уессекського циклу Т.Гарді вживає фонетичні та морфологічні діалектизми як стилістичний прийом з метою реалістично відтворити мову селян Досетширу, демократизувати літературну мову. Фонетичні і морфологічні діалектизми вносять додаткову інформацію про соціальну і регіональну приналежність персонажів, служать засобом створення етнографічного колориту, а також певного характерологічного ефекту без зловживання власне лексичними діалектизмами. У творчості Т.Гарді народна мова стає основою його художньої мови взагалі.

Курпіль О.С. Історичні та сучасні тенденції розвитку мови шотландців // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С. 47 - 51.

У статті показано історичний процес формування мови шотландців та сучасні тенденції розвитку. Однією з важливих проблем, що стосується мови шотландців, є проблема відмінності між мовою та діалектом. А також автор робить спробу довести, що "Scots English", як варіант англійської, виникає у процесі конвергенції двох германських мов: Early New English і Standart Scots. Історичні та сучасні напрямки розвитку свідчать про те, що мова шотландців, хоч і перебуває під впливом англійської, все ж була і є здатною до саморозвитку.

Почепцова Л.Д., Русецька Л.О. Регіонально-специфічні елементи в лексиці тваринництва англійської мови Австралії // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 39-45.

Вивчення лексико-семантичної своєрідності варіантів національних мов є одним з актуальних напрямків у галузі мовної варіативності. Для вивчення лексико-семантичної своєрідності австралійського варіанта англійської мови важливим є питання про збагачення словника новими елементами, які становлять його специфічну приналежність і відтворюють реалії австралійського життя. Лексика тваринництва є одним з важливих джерел поповнення словника англійської мови Австралії і включає чотири тематичних угруповання лексичних одиниць.

НІМЕЦЬКА МОВА

Шін М.Ф. Весільна лексика в німецьких говірках Закарпаття // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68 – С. 92-96.

Дослідження базується на матеріалах, зібраних у 26 населених пунктах Закарпатської області, а також на даних споріднених верхньонімецьких діалектів та цілого ряду словників. За своїм походженням і поширенням весільна лексика говірок Закарпаття належить до загальнонародних німецьких назв. У складі цієї лексики у наш час з'явилися нові слова: registrieren – реєструвати, розписуватися; einschreiben – записувати, подавати заяви. Запозичено: hor'ko – гірко і tamada – тамада.

ІСПАНСЬКА МОВА

Помірко Р.С. Морфофонологія та семантика діалектної деривації (на матеріалі демінутивної лексики) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 127-135.

Автор здійснює аналіз особливостей діалектного словотвору на основі окремих таксономічних груп лексики, яка належить до астурійського, леонського, арагонського та андалузького діалектів іспанської мови. Метою статті є розкрити характерні риси корелятивних дериваційних та семантичних прикмет діалектів з літературною іспанською мовою, а також виявити дивергентні, неадекватні способи моделювання похідних в іспаномовному ареалі.

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Арцішевська А.Л. Комунікативно-прагматичні аспекти репрезентуючого аспекта в англомовному оповіданні ХХ ст. // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 15-22.

У статті звертається увага на необхідності вивчення прагматичних властивостей мовних одиниць у типологічному аспекті, що вельми суттєво, особливо у плані виявлення універсальніших властивостей природного коду, його потенцій і можливостей у моделюванні комунікабельного акту. Стаття спрямована на вияв і опис прагматичного потенціалу репрезентуючого компонента (РК) у відношенні до чужого мовлення (ЧМ). У статті виділено шість типів РК, що розрізняються за їхньою прагматичною орієнтацією, і розглянуто їх мовні особливості. У конструкціях з ЧМ особливо багатого прагматичного потенціалу набувають дієслова. Провідним прагматичним фактором у РК є авторський задум, який зумовлює синкретичність прагматичних характеристик мовленнєвого акту.

Войтюк С.М. Актуалізація динаміки авторської оповіді в романі Г. Філдінга “Том Джонс” // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 117-124.

Роман Г.Філдінга “Том Джонс” – багатожанровий твір художньої літератури, що поєднує одночасно такі різновиди, як просвітницький роман, роман виховання, комічний епос у прозі і роман мандрювання. Автор розглядає динаміку викладу твору, яка забезпечується актуалізацією дієслівної семантики виділених лексичних одиниць, видочасовими формами дієслова та його своєрідним словесним оточенням, наявністю кванторних елементів і використанням прислівників способу, місця і часу дії, які інтенсифікують активність динамічного контексту.

Воробйова О.П. Про потрійний підхід до тексту та його категорій // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 46-53.

У даній статті автор пропонує потрійний підхід до тексту та його категорій. Безумовно, такий підхід не вирішує всіх проблем, які постають перед дослідником, який наслідуються моделювати семантику тексту з лінгвістичних позицій. Автор сподівається, що описана модель намічає певний напрям пошуків виходу з лабіринту, в якому науковці опиняються у своїх спробах виміряти алгеброю лінгвістики гармонію художнього тексту.

Грицюк Л.Ф. Прагматична орієнтованість заголовка (на матеріалі англомовної поезії) // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 97-103.

У даній статті робиться спроба показати значення заголовка у формуванні прагматичного значення тексту (додаткова мета) і в реалізації останнього як перлокутивного акта, тобто кінцевої прагматичної мети. Особливу увагу автор звертає на заголовки віршованого твору. Прагматичне значення заголовка (яке виражене експліцитно і / або імпліцитно) завжди причетне до реалізації прагматичної установки віршованого твору як в аспекті основної (кінцевої, прагматичної мети, так і додаткової) допоміжної мовної мети.

Дуцзяк Т.М. Класифікаційні реформи корпусу тексту Survey of English Usage (London University College) // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 128-136.

Дослідники все частіше вдаються до мовного матеріалу, накопиченого в обчислювальних центрах великих університетів, який дає змогу розглядати функціонування мови у всіх сферах людської діяльності. Дрібна рубрикація корпусів текстів такого роду сприяє вивченню всебічного і багатогранного використання мовних засобів. У даному випадку корпус текстів може стати основою для розгляду взаємодії основних текстових характеристик та особливостей мовних засобів у тексті.

Корсаков А.А. Зміст поняття "форма" у лінгвістиці // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 40-44.

У статті розглядається функція слова у реченні, що визначається поверхневою формою моделі його синтаксичного оточення. Звідси, морфологічні і функціональні характеристики слова є двома компонентами його зовнішньої форми, а частини мови – розряди слів, які мають специфічні суттєві, зовнішньо-формальні, змістові прикмети, тобто єдність форми і змісту. Форма – філософська категорія, яка відбиває не щось існуюче само собою, а лише один бік єдиного із змістом діалектичного цілого.

Кузнецов М.І. Проблема співвідношення понять жанру-типу і стилю тексту // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 81-87.

Автор статті розглядає найсуттєвіші проблеми співвідношень понять жанру-типу і стилю тексту. При дослідженні типології тексту важливо мати на увазі жанроутворюючі ознаки, які, в свою чергу співвідності з стилістичними особливостями. Автор досліджує жанрові різновиди біографій, а також їх основні інтегральні й диференційні ознаки, виходячи з композиційно-мовленнєвої структури.

Кузнецова Л.А., Лотоцька К.Я. Структурно-композиційні та лексико-стилістичні особливості початкового фрагмента в романах Джозефа Конрада // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 103-119.

У даній статті розглядаються початкові фрагменти у творах Дж.Конрада, одного з творців сучасного англійського психологічного роману. Серед характерних тенденцій є намагання до нейтралізації опозицій між різними площинами мовлення художнього твору, накладання форм і типів викладу один на одного. Автор висловлює думку, що певні структурно-семантичні характеристики та композиційні особливості початку розглядаються не тільки як типологічні ознаки даної сильної позиції, а й як компоненти індивідуального авторського стилю.

Лотоцька К.Я. Семіотичний аналіз художнього прозаїчного тексту (на матеріалі короткого англійського оповідання) // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 86-91.

Стаття присвячена аналізу художнього прозаїчного тексту. Матеріалом стали короткі англійські оповідання. У статті використовується методика семіотичного аналізу запропонованої В.А. Мальцевим. Основними ознаками системності є інформативність, зв'язність, цілісність, завершеність. Семіотичний підхід до вивчення тексту є корисним для розкриття деяких закономірностей системи художнього прозаїчного тексту, що складається з різних взаємодіючих елементів.

Лотоцька К.Я. Типологія початкових фрагментів історичних романів В.Скотта // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 114-121.

Предметом дослідження даної статті є визначення різних типів початку тексту. Вивчення початкових фрагментів художнього твору викликає великий інтерес внаслідок важливості цієї позиції у сприйнятті, інтерпретації, а також при аналізі й побудові текстів. Аналіз показав, що для творів В.Скотта є характерним явище змішаного типу початкових фрагментів. Проте лише дуже малий відсоток початкових фрагментів належить до тих

видів початкових фраз, які були дуже популярними у попередників В.Скотта – романістів XVIII ст.

Маркелова С.П. Інтерпретація п'єс театру абсурду в термінах гіперсинтаксису // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 91-96.

Автор досліджує формально-смыслову структуру текстів п'єс театру абсурду на рівні гіперсинтаксису з метою вивчення особливостей реалізації в них граматичних категорій тексту. У дослідженні автор виходить із загальноновизнаного положення лінгвістики тексту про те, що в основі конкретних текстів лежать певні абстрактні сутності, які визначають його особливості. До них відносяться прагматика, інформативність, зв'язність, цілісність, перспекція, ретроспекція, континуум.

Солошенко О.Д. Реалізація прагматичної функції рекламного заголовка (на матеріалі американської побутової реклами) // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С.86-91.

У статті проаналізовано деякі аспекти реалізації прагматичної функції рекламного заголовка. Зроблено висновок, що в сучасній англійській рекламі прагматична функція є провідною, а її реалізація особливо рельєфно проявляється в структурно-психологічно сильних позиціях. Саме в цих позиціях, де й розміщується рекламний заголовок, створюється особливе силове поле емоційного впливу на читача. Реалізація прагматичної функції рекламного заголовка знаходить своє відображення у наявності певних структурних і функціональних типів рекламного заголовка, а також у використанні в ньому емоційних елементів та різних стилістичних засобів.

Траченко О.М. Проблема процесуального аспекту номінації тексту заголовком // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 109-114.

Предметом аналізу статті є номінативний або ономазіологічний аспект заголовка, тобто з'ясування того, яким чином і за допомогою яких мовних засобів текст отримує свою назву. Розуміння заголовка як реалізації переважно комунікативної функції і урахування його прагматичної спрямованості не виключає можливості існування заголовків, при створенні яких автор свідомо чи підсвідомо ухиляється від такої задачі, що відображає співіснування навмисного і ненавмисного в художньому творі і його назві.

ІСПАНСЬКА МОВА

Помірко Р.С. Структура слова і ритм художнього тексту // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 129-135.

У статті ілюструються типологічні особливості художніх засобів у генетично близькоспоріднених мовах, які впливають з іманентних напрямів мовної еволюції. Автор простежує конкретне і загальне в поетичному та прозаїчному текстах як наслідок дивергентно-конвергентного континууму в еволюції мов. На прикладі іспанської літератури автор показує наростаючу динаміку мовного ритму, де окремі кількісні підйоми і спади в функціонуванні не порушують загальної канви еволюції прозаїчного стилю, що у французькій прозі неможливо. Розвитку французького слова властива впорядкованість елементів його структури.

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА

НІМЕЦЬКА МОВА

Кусько К.Я. Лінгвістика тексту та її когнітивний потенціал // Іноземна філологія. – 1999. – Вип.111 – С. 98-102.

У цій статті зосереджено увагу на деяких питаннях лінгвістики тексту під кутом зору її когнітивного потенціалу. Це передусім питання про становлення лінгвістики тексту як науки, об'єкта її дослідження – тексту, та значення деяких когезійно-когерентних засобів.

Серед інших аспектів текстолінгвістики звертається увага на граматику тексту, текстотвірні потенції граматичних форм.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Авраменко С.Р. Міф та реальність в оповіданні Джона Барта “Той, що заблукав у будинку розваг” // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 313-317.

Автор статті розповідає про стильові особливості оповідання Джона Барта “Той, що заблукав у будинку розваг”. Увагу зосереджено на інтерпретації метафоричних образів та на зображенні найдрібніших деталей твору. Оповідання містить два плани оповіді: реальний та міфічний, які автор використовує для створення ефекту абсолютної іронії, спрямованої на те, щоб виявити основний задум письменника, який полягає у зображенні трагічної долі відчуженої особистості у суспільстві.

Акютіна О.І. Тема самотності у романі Ф.Моріака «Тереза Дескейру» // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 108-113.

Важливе місце в творчості видатного французького письменника Франсуа Моріака займає проблема людського спілкування. Він зосереджує увагу на темі самотності людини. В самотності, на думку Франсуа Моріака, є свої переваги, бо, поринувши в себе, людина може розібратися у своїх вчинках, почуттях. У “Терезі Дескейру” Моріака тема людської ізоляції звучить особливо гостро. В основі цієї теми лежить думка письменника про те, що людина самотня від народження, вона фатально одинока.

Бандровська О.Т. Вплив лінгвістичних праць Романа Якобсона на літературознавчі погляди Девіда Лоджа // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 152-159.

Погляди відомого лінгвіста Романа Якобсона мали значний вплив на літературознавчі погляди Девіда Лоджа. У власній критичній практиці він широко використовує елементи лінгвістичного підходу при аналізі поетики художнього твору. Літературознавча концепція Д.Лоджа дає змогу заново осмислити підходи до вивчення проблем літературного процесу. Дослідження Лоджа – критика у галузі теорії та історії літератури знаходять втілення в його літературній творчості.

Бандровська О.Т. Деякі аспекти проблеми автора в університетській трилогії Д.Лоджа // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 292-300.

Автор статті досліджує романи “Обмін місцями”, “Маленький світ”, “Славетна професія” Д. Лоджа, об’єднані в університетську трилогію. Університетські романи Д.Лоджа мають усі ознаки метаоповіді, і це дає автору змогу дійти висновку, що Д.Лодж у своїй художній практиці застосовує прийоми, властиві постмодерністичній літературі. Особливу увагу приділено дослідженню того, яким чином “філософська особистість” автора впливає на його новели, їхній сюжет, на зображенні характерів.

Білевич О.А. Про деякі характерні особливості античної ветеринарної літератури // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 80. – С. 91-96.

У статті наводяться деякі характерні особливості античної ветеринарної літератури – грецької та римської. У свою чергу, ветеринарну літературу поділяють на спеціальну і неспеціальну. Твори спеціальної літератури написані виключно на ветеринарні теми, тому що грецькі твори, зазвичай, носили сільськогосподарський характер. Характерною рисою цієї літератури є те, що вона написана переважно нестилізованою розмовною народною мовою. Матеріалом для статті служили “Збірник грецьких гіппіатриків”, “Збірник праць грецьких лікарів” та багато інших літературних джерел.

Білько О.Л. Проблеми еволюції жанру антиутопії та його особливості в англійській літературі першої третини ХХ ст. // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 135-143.

Автор статті розглядає жанр антиутопії в процесі його історичного розвитку та різні підходи літературознавців до визначення даного жанру. На основі опрацьованого матеріалу автор висловлює думку, що своєрідність жанру антиутопії полягає у зіткненні героя з суспільством через той чи інший конфлікт і в запереченні утопічних ідеалів, що призвели до такого суспільного влаштування.

Богданович Т.Г. Творчість Уолта Уїтмена у контексті американської літератури XIX ст. // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 124-130.

Розглядається питання про витоки філософського і художнього мислення У.Уїтмена, розкривається його зв'язок із сучасними йому авторами. Метод У.Уїтмена, що увібрав у себе досвід зрілого американського романтизму, надзвичайно близький до особливостей мислення XX ст. Показано новаторство поета як в області віршескладання, так і в сфері ідей. Робиться спроба аналізу ритміко-стилістичних і змістових особливостей поезії У.Уїтмена.

Бойкова О.І. Композиція роману Франсуа Моріака “Тереза Дескейру” // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 114-120.

Темою статті є композиція роману Франсуа Моріака “Тереза Дескейру”. Концентрація уваги на психології персонажів підказали Ф.Моріаку нові способи художнього вираження. У романі “Тереза Дескейру” Моріак відмовляється від характерної класичному роману лінійної композиції і будує свій роман за принципом “повернення до минулого”, який широко використовується в кінематографії. Стаття розглядає роль „зірваного часу” в композиції роману.

Бордюк Г.Д. Манфред Штройбель і сонет // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 122-130.

Стаття присвячена вивченню творчості Манфреда Штройбеля, відомого поета і драматурга, літературного критика і автора музичних радіопередач. Його сонети викликають щире захоплення. Штройбель намагається представити проблеми як процес, що розгортається в часі й просторі, його хвилюють одвічні теми: добро і зло, людина і світ, любов і дружба. У віршах Штройбеля – сплав соціальності і ліризму.

Бордюк Г.Д. Творчість Уве Бергера та жанрово-стильова своєрідність сонета у поезії НДР 60–70-х років XX ст. // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 122-129.

У літературі НДР, поруч з поезією великих форм, сонет займає почесне місце, зокрема у Г.Мауера, В.Вернера, М.Штрейбеля, К.Мікеля, У.Грессмана. Творчість Уве Бергера – ще одне підтвердження життєздатності сонета в сучасній німецькомовній поезії, неминучості трансформації жанрових форм і їх збагачення в процесі літературного розвитку. Виходячи із специфіки образно оснащеної думки, поет у кожному конкретному випадку підпорядковує форму змістовому завданню сонета. Підсумком двадцятирічних спостережень Уве Бергера над німецькою поезією став його збірник “Die Chance Lyrik” (1970).

Борецький М.И. Отношение Бабрия и Авиана к “судьбе” и традиционной религии // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 70. – С. 115-121.

У цій статті автор звертається до поетичного мовлення Бабрія і Авіона, які писали в жанрі байки. Бабрій був родоначальником цього напрямку, а Авіон – його послідовником. В їхніх байках головними героями є боги, які завжди зображені з іронією і насмішкою.

Борецький М.И. Идеиное содержание басен Авиана // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 74. — С. 75-81.

У межах традиційної ідейної концепції байки Авіан виявляє безперечну своєрідність: відмежовується від конкретного соціально-політичного зла та відходить у сферу

загальних абстрактних роздумів. Найбільш вільно Авіан трактує питання етичного характеру.

Бухаркін П.Є., Фрідлендер Г.М. Пам'яті О. В. Чичеріна // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 4-9.

Деякі вчені – літературознавці залишають слід не тільки в історії науки, а й усїєї культури, духовного життя суспільства в цілому. До вчених такого роду належав і Олексій Володимирович Чичерін, який помер 15 січня 1989 р., через кілька днів після свого 89-річчя. Чичерін належить історії вітчизняної культури не тільки тому, що вмїстив у собі рух епохи. Представник дуже іменитої родини, внучатий племінник філософа Б. М. Чичеріна, він немов уособлював невмирущість великої культури, яка дала світові Пушкіна, Достоєвського, Тютчева, Лева Толстого. Усім своїм життям, Олексій Володимирович показував, що людина завжди може залишитися собою і за будь-яких умов чи обставин діяти згідно голосу совісті. Він не нав'язував нікому своїх переконань, нікого не викривав, нікому не докоряв. Душевна зібраність і глибока переконаність поєднувалися в ньому із справжньою любов'ю до людей.

Василенко В.М. Французький символізм і творчість Ципріана Норвіда // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 164-174.

Автор статті зацікавлений творчістю мислителя Ципріана Норвіда, а зокрема його поезією, яка насичена філософськими глибинними підтекстами й подеколи навіть екзотична через граничну ускладненість викладу змісту. Проте проблема творчих зв'язків лірики Ц.Норвіда з французькою поезією передсимволістської і символістської доби надалі залишається дискусійною.

Вікторовська І.В. Гротеск у сучасній літературі США // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 117-121.

Розглядається питання про гротеск як типовий засіб зображення дійсності в сучасній літературі США. Гротеск – це своєрідний метод художнього освоєння дійсності, який знаходить конкретне вираження на всіх рівнях композиційно-стильової структури художнього твору. У статті досліджується творчість сучасних американських письменників-модерністів і реалістів.

Вікторовська І.В. Стереотипи “масової” літератури і творчість Артура Хейлі // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 75. — С. 116-120.

Розкривається питання про еволюцію творчості американського письменника А. Хейлі. Романи А.Хейлі написані як зразок “масової літератури”, згідно з яким основним принципом побудови сюжету є цікавий зміст. Іншим фактором, що забезпечив романам А.Хейлі успіх у читачів, є їхня інформативність.

Вікторовська І.В. Структура авторської оповіді в англійському романі ХІХ – початку ХХ сторіччя // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 135-141.

У статті розглядається питання про зміну структури авторської оповіді в англійському романі другої половини ХІХ – початку ХХ ст. у зв'язку з поглибленням інтересу письменників до зображення внутрішнього світу людини. На основі аналізу структури авторської оповіді в романах Ч. Діккенса “Ніколас Нікклбі” та “Важкі часи”, “Млина на Флосі” Джорджа Еліота, “Власника” Джона Голсуорсі та “Золотої чаші” Г.Джеймса можна зробити висновок, що зміщення стержня оповіді з позиції “всезнаючого” автора у сферу аналізуючої свідомості героя, або декількох героїв призводить до втрати чіткості авторської позиції, та врешті-решт до зруйнування самого жанру реалістичного роману.

Вілюман В.Г. Про “Гамлета” Шекспіра і “Дон Карлоса” Шіллера // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 137-143.

Порівняння двох драм – “Дон Карлос” і “Гамлет” – виявляє не тільки ідейний вплив шекспірівської трагедії, який розкривається у змісті Шіллерівської драми, а й у художньому впливі, який виявляється у сюжетних паралелелізмах “Гамлета” і “Дон Карлоса”, розмовах діючих осіб драми Шіллера і, зрештою, у введенні у драму привида, що наче перекликається з привидом Гамлетового батька. Шіллер сприйняв шекспірівського “Гамлета” саме так, як це робить геніальний драматург, вивчаючи творчість геніального попередника. Він створює яскраву гостросюжетну романтичну драму, цільну за своїм ідейним пафосом і досконалу як твір драматургії.

Войтюк С.М. Творчість Г.Філдінга у радянському та зарубіжному літературознавстві // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 77. – С.117-122.

Тема статті – творчість Г.Філдінга у радянському літературознавстві. Подано критичний огляд робіт радянських і зарубіжних літературознавців, присвячених творчості одного із засновників англійського реалістичного роману. Виділені основні проблеми творчості письменника, які розглядаються критиками в дослідженнях, що аналізуються. Особлива увага надається дослідженням, присвячених аналізу структури оповіді в романах Філдінга, а також питанням вивчення його мови та стилю.

Волков А.Р., Горбачевська І.І. Становлення традиційного сюжету Артуріани (Ранне середньовіччя) // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С.134-142.

Автор статті показує розвиток традиційного сюжету літератури раннього середньовіччя на основі Артурівського циклу, виділяє основні риси героїв цього циклу в різних творах, а також порівнює різні інтерпретації сюжету та його зв'язок з наявними історичними фактами. Традиційні сюжети та образи поділено на чотири групи: морфологічні, фольклорні, історичні і літературні.

Волошина Л.Б. Експозиція у французькому реалістичному романі ХІХ ст. // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 135-141.

Автор розглядає французький реалістичний роман ХІХ ст., до якого відносяться класичні твори Стендаля, Бальзака, Флобера, Мопассана, Золя і ставить перед собою завдання виявити типові для цього жанру риси експозиції. Французькі реалісти використовують експозицію для ґрунтової соціально-психологічної характеристики героїв, яка розкриває їхній матеріальний і суспільний стан, моральні риси. Типовою рисою експозиції французького реалістичного роману є чітка конкретизація початку дії.

Волощук В.М. Творческое кредо Децима Юнія Ювенала // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 70. – С. 108-114.

Автор у цій статті звертається до творчого кредо Юнія Ювенала. Для нього головне – це гнів, внутрішнє збудження того, хто пише. Гнів визначає характер лексики, яку поет вживає. Він використовував образи динамічні, яскраві та звучні. У його творах використано велику кількість дієслів руху, деталей, динамічних образів.

Голубенко Л.М. Антинаполеонівська публіцистика Е.М. Арндта (Петербурзький період творчості) // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 101-107.

Автор розглядає публіцистичні твори німецького письменника Ернста Моріца Арндта “Дзвін часу” і “Короткий катехізис для німецьких солдат”. Твори зробили істотний внесок у справу виховання молодого покоління. Публіцистика Ернста Моріца Арндта розширює наші знання про ідейно-змістовний діапазон письменника і є одним із яскравих прикладів взаємозв'язків російського і німецького народів, їхніх культур.

Гонтар М.О. Літературний анекдот у системі малих епічних форм // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 150-155.

Автор порівнює жанрові ознаки анекдоту зі шванком, історією календаря, біографічним нарисом, новелою та жартом. Літературний анекдот автор характеризує як

коротку прозову форму, що дотепно викладає тему, надаючи їй гострого пуантованого виразу. Автор також досліджує походження та тематику цього літературного жанру.

Горбачевська І.І. Модерністська інтерпретація традиційного сюжету про короля Артура (“Артур-рекс” Т. Бергера) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 110-116.

Стаття присвячена аналізу роману Т. Бергера “Артур-рекс: легендарний роман”. Філософія екзистенціалізму підказала Т. Бергеру ключ до інтерпретації і трансформації сюжету та образів артуріани. Автор спирається на теорію психоаналізу З. Фрейда. На думку автора людина у його інтерпретації стає жертвою власної природи. Кожен з героїв приречений на страждання і муки в абсурдному світі, в якому немає ні щастя, ні радості.

Горелік Л.В. Антифашистський роман Гермінії Цур-Мюлен “Наші доньки, нацистки” // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 120-128.

У статті розглядається антифашистський роман австрійської письменниці Гермінії Цур-Мюлен “Наші доньки, нацистки”. Увагу зосереджено на вивченні специфіки ідейно-художньої структури роману, ролі композиції, поліфонічній багатоплановості, значенні категорії часу. Роман оцінюється як талановитий ідейно-значимий твір антифашистської літератури Австрії 30-их років.

Гофман І.А. Вплив Л.Стерна на стиль ранньої прози Г.Гейне // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 76. – С. 100-109.

Тема статті – вплив Л.Стерна на стиль ранньої прози Г.Гейне. Дослідження стилю романів Л.Стерна “Життя Трістрама Шенді, джентельмена”, “Сентиментальна подорож по Франції і Італії” і “Подорожні нариси” Г.Гейне дає змогу встановити наявність схожих рис в художньому методі обох авторів. Розуміння Г.Гейне справжньої суті творів Л.Стерна, глибоке проникнення в складний характер гумору англійського письменника відіграли неабияку роль у формуванні стильових особливостей його ранньої прози.

Гофман І.А. Сатиричні мотиви в подорожніх нарисах Гейне “Північне море” // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 130-137.

У сатиричних нарисах “Північне море” переважає сатира. Вперше набуває широкого розвитку антиклерикальна тема. Сатира спрямована проти чванливості знатністю роду і морального образу гановерського дворянства. Гейне виступає захисником величчя Гете, проти відриву німецької літератури від життя, за створення національного мистецтва.

Гофман І.А. Тема народу у “Післямові” до “Подорожніх нарисів” Гейне // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 122-126.

Липневі події 1830р. у Франції, після яких Гейне пише заключну частину “Подорожніх нарисів”, у великій мірі зумовили революційну спрямованість твору. У центрі уваги автора – тема народу, яка прозвучала з великою силою вже в “Англійських уривках”.

Гринюк В.А. Комедія “Амфітрион”. Клейст, Плавт и Мольєр // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 101-109.

Об’єкт аналізу – комедії під назвою “Амфітрион” Плавта, Мольєра та Клейста. Однак центром уваги є твір Клейста. Автор деталізує особливості комедії Клейста, у якій він показує високу майстерність втілення власних задумів, на основі використання запозичених форм та змісту. Змінюючи хід фабули, тасуючи дійових осіб, Клейст вирішує питання ідейно-художнього спрямування свого твору та забезпечує йому статус самобутнього та оригінального.

Демченко В.Д. В. фон Гумбольдт - літературний критик // Іноземна філологія. - 1988. - Вип. 90. - С. 112-118.

У статті простежується становлення В. фон Гумбольдта як літературного критика, перелічено його твори з питань естетики, рецензії, критичні відгуки. Саме прихильність до філософії в дусі Канта і класичної поезії Гете і Шіллера була серцевиною його естетичної критики.

Дерюгин А.А. Некоторые античные источники “Феоптии” В.К. Тредиаковского // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 65. – С. 125-132.

“Феоптія” – філософська поема, написана за 4 роки (1750 – 1754 р.), але опублікована тільки в 1963 р.. З жанрового погляду “Феоптія” наближається до філософської поеми Лукреція “Про природу речей”. При створенні поеми В.К. Тредіаковський широко використовував античний матеріал. Форми його застосування різноманітні: посилення на імена та твори, пряме цитування, наслідування популярних фрагментів, вільний переклад, варіації на відомі теми та згадування відомого міфу. Для російського поета цей матеріал важливий ще й змістом, він допомагає створювати патетичні відступи і поетичні описи, внести розважальний момент. З впевненістю можна сказати, що античний вплив простежується в різних структурних елементах поеми.

Дмитрук В.В. На шляхах до “Комедії” ХХ ст. (про єдність творчості К. Воннегута) // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 100. – С. 41-47.

Проза Курта Воннегута привертає увагу актуальністю проблематики, гуманістичним пафосом, яскраво вираженою специфічністю художньої мови. Перекоаний у правоті гуманістичних ідеалів, життєвій важливості моральних категорій, письменник у перші роки літературної діяльності зосереджується на темі дегуманізації сучасної людини в умовах безконтрольного науково-технічного прогресу. Всі романи Воннегута об'єднуються в певну цілість передусім єдністю теми. Вона має зв'язок з історичним часом, з дійсністю, що змінюється, тому від роману до роману збагачується гранями, які висвітлюють взаємозв'язки явищ в об'єктивній реальності.

Дмитрук В.В. Формотворча функція розмовного стилю в прозі Курта Воннегута // *Іноземна філологія.* – 1983. – Вип. 71. – С. 135-141.

Автор аналізує твори Курта Воннегута, в яких фрагментарна форма не самоцілісна, як у неоавангардистів, а служить реалістичному зображенню дійсності в її складності та багатовимірності. Автор статті встановлює, що фрагментарна структура творів К.Воннегута спирається на добре розроблену в американській реалістичній літературі розмовну основу, пов'язана з формами американської усної розповіді і традиціями розмовного стилю в творчості письменників-реалістів.

Домбровський Р.О. Байки Бабрія у переспівах Микити Годованця // *Іноземна філологія.* – 1997. – Вип.110. – С. 173-178

У статті проаналізовано деякі байки Бабрія у переспівах М. Годованця. При цьому автор намагався відбирати байки так, щоб вони давали найповнішу характеристику творчої манери М. Годованця. Не всі переспіви поета мають однаково високий художній рівень.

Домбровський Р.О. Байки Езопа в переспівах Микити Годованця // *Іноземна філологія.* – 1985. – Вип. 80. – С. 97-103.

У статті подаються деякі дані про творчість перекладачів байок, але основна увага приділяється творчості М.Годованця. Автор подає аналіз байок М.Годованця на сюжети байок Езопа. Подано багато імен байкарів, які зверталися до езопівського репертуару. Аналіз байок М.Годованця на сюжети Езопа свідчить про те, що їх автор не сліпо слідує античним джерелам, а творчо їх переробляє, наповнює мораль 2000-річної давності новим сучасним змістом. Характеризуються переспіви байок, їх переваги та недоліки.

Дорошенко С.І. Американська художня фантастика як джерело розвитку політичної культури суспільства // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С.155-160.

Автор досліджує вплив американської науково-фантастичної літератури на політичну культуру громадян в демократичному суспільстві. До середини ХХ ст. наукову фантастику не розглядали як серйозну літературу. З часом все більшого значення набуває прогностична функція науково-фантастичної літератури, фантастичної літератури взагалі і американської зокрема на політичну культуру суспільства.

Еткало Л.О. Інтерпретація “Гамлета” в п’єсі Тома Стоппарда “Розенкрац і Гілденстерн мертві” // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 111-115.

У статті йдеться про порівняльний аналіз двох п’єс – “Гамлет” Шекспіра та “Розенкранц і Гілденстерн мертві” Т.Стоппарда. Т. Стоппард належить до так званої другої хвилі післявоєнної англійської драматургії і, як типовий її представник, відверто висловлює гордість з приводу того, що не дотримується жодних політичних поглядів. Проте, він не уникнув впливу атмосфери холодної війни – джерела песимізму і невпевненості. Звідси й елемент пародії у використанні творів великого гуманіста Шекспіра, вихолощування гуманістичних ідей класичного твору.

Еткало Л.О. Функціонально-мовна характеристика авторських ремарок у п’єсі Дж. Осборна “Озирися в гніві” // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 20-25.

Розглядаються авторські ремарки з точки зору їх функції в психологізації образу центрального героя п’єси Д. Осборна “Озирися в гніві”, роль авторських ремарок (АР) у створенні образу героя, який уособлює англійське покоління “розгніваних молодих людей”. Автор дає пояснення, як оформляються АР у творі і виділяє чотири типи АР: кінетичні, паралінгвістичні, описові та змішаний тип. Автор робить висновок, що АР у п’єсі Дж. Осборна становлять інтегральну частину всього тексту і разом із заголовком та діалогом забезпечують його інформативність, цілісність та завершеність. Автор наводить численні приклади з твору.

Жаборюк І.А. Жанрові особливості роману Т.-Дж. Смоллетта “Подорож Хамфрі Клінкера” // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 119-126.

У статті зроблено спробу жанрової характеристики роману Т.-Дж. Смоллетта “Подорож Хамфрі Клінкера”. Підкресливши необґрунтованість погляду деяких дослідників, які зараховували цей роман Смоллетта до авантюрно-шахрайського жанру (Р. Д. Спектор та ін.), автор статті вважає визначними такі його жанрові особливості: інтенсивність побудованого на “хронотопі дороги” сюжету; широке використання прийому контрасту з ціллю більш глибокого розкриття внутрішнього світу персонажів; наявність у характері оповіді рис, близьких до манери оповіді Сервантеса; епістолярна форма. Зроблено висновок, що за своїми жанровими ознаками роман “Подорож Хамфрі Клінкера” має схожість з типологічним рядом так званого “роману сервантівського типу” або “роману великої дороги”.

Загайська Л.М. Твори Горація у перекладах І. Франка // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 91. – С. 72-77.

Автор аналізує переклади І.Франка творів Горація. Перекладаючи українською мовою, І.Франко максимально уважний до віршових розмірів оригіналу, прагне віднайти найкращий відповідник у силаботонічній системі віршування, зберегти строфічну будову та. Його переклади були справжнім взірцем для майбутніх перекладачів Горація - М.Зерова, Бориса Тена, М.Білика, А.Содомори.

Знаць О.Ф. Мовні засоби контрастного зображення у новелах Й.В.Гете // Іноземна філологія. – 1999. – Вип.111. – С.162-165.

У статті автор досліджує реалізацію контрастного зображення у творах Й.В.Гете і простежує його на різних рівнях: зображення характерів персонажів, їхніх вчинків і дій; зображення ситуації, місця події, часових та просторових особливостей; зображення

психологічного стану; зображення деталей одягу, зовнішнього вигляду тощо. Контрастність зображення – одна з особливостей творчості Й.В.Гете. Письменник реалізує його з великою художньою, зокрема мовною, майстерністю.

Івасютин Т.Д. Ідейно-естетична боротьба навколо творчості Ж.Б. Мольєра в сучасному літературознавстві Заходу // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 86. – С. 121-125.

Зроблено спробу проаналізувати деякі праці західних мольєристів 70-х і 80-х років ХХ ст., які не ввійшли до відомої статті про критичну інтерпретацію творчості Мольєра в сучасному західному літературознавстві. Критикуються спроби західних літературознавців фальсифікувати ідейно-політичні позиції великого драматурга та перекрутити істинне значення творів Мольєра.

Іжевська Т.І. Способи передачі зовнішності героїв у „Кентерберійських оповіданнях” Джефрі Чосера // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.86. – С. 126-132.

У „Кентерберійських оповіданнях” зображені різні стани Англії XIV ст. – рицар, сквайр, юрист, а також мірошник, купець, шкіпер. Представники вельможного стану подані традиційніше. Зображення представників простого стану передають індивідуалізоване уявлення про образ. Чосер майстерно використовує зображувані елементи для передачі зовнішності. Для опису є типовими зоосемічні порівняння. Колоквіалізми є також особливістю індивідуалізації зображення зовнішньої характеристики персонажів.

Мельничук Л.Ф. Деякі жанрові особливості “малої” сатири Ярослава Гашека // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 113-120.

У статті автор розповідає про стиль та творчість Я. Гашека. Автор зазначає, що для раннього періоду творчості Я.Гашека характерна розповідь, в якій комічне і епічне не вступають у протиріччя. У пізніший період Гашек звертається до серйозних суспільних проблем. У його розповідях реалістичне і сатиричне відображення розділене, комічне існує поряд з трагічним. У результаті цього народжується знаменита розповідь-фейлетон, в якому сатирику вдається поєднати гротесково-іронічним баченням світу.

Кабкова О.В. Своєрідність новелістики Патріка Бойла // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 155-165.

Стаття присвячена аналізу новелістики П.Бойла. Сучасним ірландським новелам притаманні європейські літературні традиції, але вони відзначаються специфічністю. У типових зразках сучасної ірландської новели ця специфіка виявляється в постійному відчутті зв'язку з кореневою формою усного народного оповідання. У новелістиці П.Бойла присутній кореневий зв'язок зі світом ідилії, переплітаються відголоси язичництва та християнства. Автор піднімає актуальні проблеми тогочасного суспільства. Це тема життя і смерті, релігії та ін. Новели П. Бойла – це дивна єдність гротеску й природності, горя і сміху, людини і природи, грубості й чуйності, банальності й прозорливості.

Камаєва О.М., Карамішева Н.В. Наукове мислення як характерна риса французького соціально-філософського роману кінця ХІХ ст. // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 98-102.

Твори певного народу в певну епоху відбивають його культурний стан, а отже, рівень науки. Вплив науки позначається на змісті, формі, та на стилі художніх творів. Вплив науки на літературу яскраво відобразився у соціально-філософському романі А. Франса, Е. Золя, П. Бурже та ін. Складною теоретико-філософською проблемою, яка набуває актуальності в історичному аспекті, є вплив науки на масову буденну свідомість людей, які не беруть участі у науковій діяльності. Наука, змінюючи соціальне життя людей, призводить до певних змін у психології народних мас. Для художника, письменника відтворення психології героя типу «маленьких», звичайних людей в

культурно-історичному контексті, яка змінюється під впливом науки, є дуже важливим завданням.

Камаєва О.М. Концепція сучасника в творчості Проспера Меріме (“Партія в тріакт”) // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 75. – С. 111-116.

Концепція сучасника в творчості П. Меріме багато в чому визначається суспільно-політичними тенденціями періоду Реставрації, епохи надзвичайно складної і суперечливої. У центрі уваги письменника завжди знаходиться духовний світ людини, сфера його інтимних почуттів та переживань, у яких Меріме вбачає арену напруженої боротьби добра і зла.

Камаєва О.М. Концепція сучасника в творчості Проспера Меріме (“Етруська ваза”) // Іноземна філологія. – 1984. – Вип.76. – С.93-99.

У статті досліджується зображення духовного світу сучасника в новелі П.Меріме “Етруська ваза”. Показана майстерність Меріме у зображенні внутрішнього життя людини, її конфліктності і противоріччя, відображаючого конфліктність і противоріччя епохи. Значна увага приділяється аналізу впливу навколишнього середовища на особливості центрального позитивного героя Сен-Клера, опираючись на кращі сили його душі тлінному впливу буржуазного способу життя. Центральною вважається проблема мистецтва „духовних цінностей людства в житті людини. Важливість цієї проблеми визначена вже однією назвою новели – “Етруська ваза”, яка як би символізує можливість втілення в життя ідеальних людських відносин.

Камаєва О.М. Соціально-філософські проблеми в романах А. Франса і А. Реньє 1880 – 1900 рр // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 134-143.

У статті зіставляються романи А.Франса 1880-1890 років і роман А. Реньє “Подвійна коханка”. Письменники намагаються естетично осмислити гуманістичні завоювання минулого, шукаючи в них ідеї, близькі сучасності, створити своєрідну концепцію духовних цінностей, яка допомогла б зрозуміти процеси, що відбуваються в соціальній дійсності. Для А. Реньє значно ближчими є барокові і передромантичні тенденції в літературі та естетиці кінця XVII-XVIIIст., які він збагачує досягненнями романтизму і неоромантизму кінця XIX ст. і висуває своїм естетичним кредо в боротьбі ідей того часу. Перед нами, таким чином, два протилежні полюси ідейно-естетичної боротьби, виражені творами, близькими за багатьма своїми рисами.

Камаєва О.М. Франсівський мислитель і традиція В. Скотта // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 110-113.

У романі Вальтера Скотта “Антикварій” бачимо інтелігента, який за моделлю своєї совісті нагадує героїв А.Франса. Соціально-історичний задум оповідань В. Скотта і А.Франса полягає в долі персонажів. Проте вони відрізняються ставленням до своїх героїв. В Олдбуху відчувається елемент комічного з літератури Середніх віків і Відродження. Мислитель А. Франса набагато ближчий до справжнього зразка людяності.

Камаєва О.М., Аксютіна О.І. Проблема боротьби за молодь у романі Р. Мерля “За склом” та її світоглядне значення // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 125-132.

Стаття розглядає проблему боротьби за молодь у романі Р.Мерля “За склом” та її світоглядне значення. Постановка проблеми відбиває конкретну історичну ситуацію багатосторонньої кризи, в тому числі і в галузі вузівської освіти. Р.Мерель прослідковує глибину цієї кризи через взаємовідносини вчителя та учня, піддає критичному аналізу причини розриву природного зв'язку поколінь.

Керасиди Н.Х. Некоторые особенности утешительной аргументации Сенеки // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 70. – С. 101-108.

Твори античного жанру втішання пережили свою епоху і їхнім яскравим прикладом є твори Сенеки. Згідно з філософським визначенням причина тривалості страждань раціональна, тож раціональним повинно бути і лікування. Насамперед Сенека вважає необхідним вказати своєму адресатові джерело його хворіб і пояснити їхнє походження.

Коваль М.Р. Літературні алюзії в романі Дж. Барта “Торговець дурманом” // *Іноземна філологія.* – 1999. – Вип. 111. – С. 307-312.

Автор розглядає особливості літературних алюзій роману Дж.Барта “Торговець дурманом”. Звернення до літератури минулих часів та використання їх як “будівельного матеріалу” для нового твору – одна з визначних ознак постмодерністської літератури. Саме на цій підставі автор робить висновок, що роман Дж.Барта можна вважати типовим постмодерністським твором. “Торговець дурманом” цікавий незвичним поєднанням тематики та манери написання. З одного боку, автор створює історичний роман-епопею, з іншого – пародіює його. Цим письменник одночасно розв’язує проблему читача: роман може читатися по-різному, залежно від рівня підготовки аудиторії.

Козовик І. Я. Міф про Геракла в літературі післягомерівського періоду // *Іноземна філологія.* - 1988. - Вип. 91. - С. 77-82.

Автор намагається дослідити, як кікличні поети трактували міф про Геракла, що нового внесли у Гераклеїду, користується фрагментами із творів кікличних поетів або уривчастими цитатами античних компіляторів чи вчених, які мимохідь торкаються цієї теми.

Козовик І.Я. Міф про Геракла в трактуванні неостоїків // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 95. – С. 109-113.

Стаття розглядає сприйняття Геракла неостоїками. Дух стоїцизму очистив Геракла від усіх фізичних слабостей, які припускав первісний міф. Стоїки представляли Геракла не тільки як героя, який бореться з несправедливістю, а також як друга людей. Проте з часом в образі Геракла в поетичних творах його риси напівбога нівелюються.

Колесніченко-Братунь Н.Р. До проблеми художніх пошуків у жанрі історичного роману // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 66. – С. 120-125.

У статті автор досліджує розвиток сучасного чеського роману. Більшість цих романів присвячені історичним подіям. Дуже багато відомих письменників Чехословаччини звертаються сьогодні до відтворення історичних подій. Багато їхніх творів написано в дусі вірності традиціям. Одночасно робляться пошуки у плані змісту і форми. Отже, на основі історичних романів аналізуються найхарактерніші для сучасного чеського роману особливості структурної будови твору.

Колошук Н.Г. Проблематика роману Патріка Зюскінда “Запахи” крізь призму поняття “Постмодернізм” // *Іноземна філологія.* – 1997. – Вип.110. – С. 167-172.

У статті йдеться про популярний роман німецького письменника П.Зюскінда “Запахи”. На перше місце у романі висунуті проблеми вияву і протиборства у людині і людській масі високих поривань духу та влади нищих інстинктів, неусвідомлених егоїстичних їхніх проявів, що знищують Красу. Іронічне переосмислення традиційних істин має у романі всеохоплюючий характер. Але передусім підлягає переоцінці сам феномен людини – піддані сумніву звичні уявлення про неї згідно з духом нашого часу.

Комолова М.О. Літературно-естетичні погляди Сомерсета Моєма // *Іноземна філологія.* – 1981. – Вип. 62. – С. 119-128.

У статті розглядаються літературно-естетичні погляди відомого англійського письменника В.С. Моєма. Це насамперед міркування про роль літератури у житті суспільства, проблематику художнього твору, вплив творчої особистості автора на вибір

теми, вірогідність зображуваних подій як запоруку успіху, з питань теорії оповідання, яке письменник вважав найдосконалішим жанром, композиції твору, а також стилю та ін. Не всі положення літературно-критичних поглядів Моема рівнозначні. Ті з них, які мали полемічний характер, з вичерпанням полеміки стали нецікавими. Але роздуми про оповідання, його композицію, мову і стиль художньої прози мають неперехідне значення і для літературно-критичної думки, і літературного процесу сьогодення взагалі.

Кондзьолка В.В. Суспільно-політичні і економічні передумови становлення і розвитку античної філософії // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 74. – С. 82-87.

У статті обґрунтовується ідея про те, що рання грецька філософія є світосприйняттям, яке виникло в конкретних історичних умовах античного світу. Тому вона розглядається як стихійно-матеріалістичне, наївно-діалектичне світосприйняття, зумовлене конкретним соціальним базисом.

Копистянська Н.Х. Новаторство Й. Бехера в жанрі балади. “Балада про трьох” // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 95-101.

У статті автор розглядає балади Й. Бехера, у яких зображено вбивство як порушення норм людського співжиття. Він певною мірою спирається на традиції, протиставляє фашизмові силу інтернаціональної єдності й спільності людей. “Балада про трьох” – одне з багатьох свідчень про те, що Й. Бехер виявився новатором в цьому традиційному підході. Це новаторство зумовлене політичною конкретністю і сприйняттям діалектики життя.

Копистянська Н.Х. Особливості створення соціально-історичного хронотопу в романах Ф.Кафки “Процес” і “Замок” // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 157-166.

У Ф.Кафки немає багатьох традиційних окреслень соціально-історичного хронотопу, як це зустрічаємо у романтичних і реалістичних творах. Немає відбиття у заголовку, підзаголовку, назві розділів конкретного хронотопу. Немає і метафоричного посилення до історичної конкретики. Соціально-історичний хронотоп у творах Ф.Кафки – це, в параболістичному відтворенні, у зовсім нових формах, викриття сучасності, пов’язаної з минулим, прогнозування гіркого майбутнього.

Корнілова О.М. Юлій Цезар в романі Торнтон Уайдлера “Березневі іди” // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 77. – С. 110-117.

У статті аналізується традиційний літературний образ Юлія Цезаря в романі Т.Уайдлера “Березневі іди”. Образ римського диктатора в творчості Т.Уайдлера не випадковий – він викликаний до життя соціально-політичними подіями в Європі і Америці в 30-40-і роки і боротьбою народів проти фашизму. Образ Юлія Цезаря трактується Т.Уайдлером у стилі англомовної літературної традиції Шекспіра-Шоу. Його Цезар – герой трагічний. Велич природи античного реформатора вступає у протиріччя з його становищем в суспільстві – статусом диктатора. Автор приходять до висновку, що приреченість тиранії Цезаря в романі Т.Уайдлера має реальні причини. Тут втілюється в художній формі досвід боротьби з фашистськими диктатурами часів II світової війни і перемога народів над фашизмом.

Кравець Я.І. “...Моя радість, моя гордість” (А.В. Луначарський про Емілія Верхарна) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 139-145.

Розмірковування А.В. Луначарського про творчість видатного бельгійського поета Е.Верхарна актуальні і в наш час. Критик докладно вивчив рід Е.Верхарна як особистості і письменника, розкрив сильні та слабкі сторони його світогляду. У статті детальніше розглядаються окремі статті А.В. Луначарського, присвячені Емілію Верхарну, а також збірка критичних статей “Пролетаріат і мистецтво”, яка вийшла в 1918 р. українською мовою в Києві.

Кравець Я.І. Еміль Верхарн і Василь Стефаник і деякі аспекти типології та відмінності творчості // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 283-291.

Автор зіставляє творчі засади, стильові особливості, образність та кольористику новел В.Стефаника із творами Е.Верхарна. У творах цих письменників звучить туга за землею, яка згодом стає великим символом, одягаючись в ідею “України” (В.Стефаник) та “Бельгії, Всесвіту” (Е.Верхарн). Процес урбанізації та занепад села торкнувся обидвох письменників, глибоко відбившись у їхній творчості. Обидва письменники дуже близькі щодо проблематики своїх творів. Як і в бельгійського поета, так і у В.Стефаника ті ж категорії нових суспільних відносин виростають в подібні образи-символи, набираючи особливого емоційного та понятійного значення: велике місто, коля, еміграція.

Кузнєцов М.І. Деякі шляхи формування концепції біографічного жанру (на матеріалі англійської біографії) // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 103-109.

У статті розглядаються кілька принципів викладу біографічного матеріалу: з точки зору героя біографії, з точки зору персонажів його оточення, з точки зору автора. Найважливішим є перший варіант, однак у багатьох випадках важлива й оцінка оточення. Автор підкреслює, що біографія повинна: а) подавати історію людини у її зв'язку з часом; б) змальовувати індивідуальність у всій її неповторності, а не тільки подавати тип добродетельності чи пороку; в) викладатися літературною мовою. Автор вважає, що в жанрі біографії майже всі успіхи припадають на долю авторів, які близько знали своїх героїв.

Кузнєцов М.І. Біографічна довідка як тип тексту // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 124-129.

Стаття присвячена аналізу біографічної довідки. Біографічні довідки належать до традиційної форми документального біографічного тексту довідкового типу. За структурно-семантичними особливостями біографічні відомості поділяються на анкетні біографічні довідки (АБД) і біографічні статті (БСт). У цій статті розглядається тільки анкетні біографічні довідки, взяті із словників "Who's Who". АБД є функціонально-організованою структурою із специфічним для неї змістом і засобами вираження та константними життєвими ситуаціями.

Кузьма Ю.М. Проблеми становлення грецької новели // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 86-91.

В античній теорії літератури новела ще не мала чітко визначеної епічної форми. Але огляд найважливіших етапів становлення грецької новелістики приводить до висновку, що новела як літературний жанр супроводжувала майже весь процес розвитку еллінської літератури від Гомера до Музайоса. Хоч новела не стала в Греції самостійним літературним жанром, у розвитку римської та європейської новели вона була важливим етапом.

Кузьма Ю.М. Ціцерон про театр і акторів // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.85. – С. 76-79.

Розглянуто ставлення Ціцерона до римських видовищ, театральних постановок, акторів. З листів Ціцерона можна зробити висновок, що він засуджував криваві видовища з участю диких тварин. Зовсім по-іншому оцінює Ціцерон сценічні видовища, особливо коли вони на такому рівні, що можуть задовільнити хороший смак глядачів. Ціцерон товаришував з видатними акторами, порівнював їх з відомими ораторами. До театру і акторів Ціцерон виявляв глибоку зацікавленість і повагу.

Кусько К.Я. Ідеї і стиль романістики Вольфганга Кеппена // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 63. – С. 112-120.

У статті розглядається ідейний зміст романів В. Кеппена у зв'язку з їхнім стилем. Прогресивні, гуманістичні, антифашистські твори В. Кеппена пройняті, однак, мотивами

відчуження, розчарування, песимізму, втоми, втечі у свій внутрішній світ. Ці мотиви – наслідок екзистенціалістських світоглядних позицій автора, його екзистенційних художньо-естетичних концепцій. Особливо продуктивними компонентами “стилю мовчання” у творах В. Кеппена є мультиперспективність зображення, контрапунктне компонування, перевага форм невластиво-прямої мови над іншими формами репродукції чужої мови.

Кусько К.Я. Реалізм внутрішнього монолога і невластиво-прямої мови в романах М. Вальзера // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 121-128.

Основною метою статті є невластиво-пряма мова і внутрішній монолог – продуктивний лінгвостилістичний засіб сучасної німецької літератури. У творах М. Вальзера, одного з найвідоміших представників літератури Німеччини, функціонування цих засобів підвладне перш за все завданням психологічного зображення мовної характеристики персонажів, критичного відображення дійсності.

Кусько К.Я. Шекспірівські мотиви в історії німецької літератури // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 161-169.

Проведений аналіз фактологічного матеріалу щодо впливу, точніше, творчого втілення шекспірівської драматургії, шекспірівської проблематики, техніки та мовного стилю в німецькій літературі дає підставу для висновку про невмирущість творів великого драматурга, адже вони – безмежна скарбниця розуму, добра і знань для різних епох, народів, поколінь. Простежено в діахронічному плані “входження” Шекспіра в німецьку літературу та його подальший вплив на творчість німецьких письменників, на німецький театр, національну культуру.

Леуцук Т.Й. Ідейна еволюція політичної фантастики Робера Мерля // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 137-142.

У статті стверджується, що фантастика служить динамічному розвитку сюжету, емоційно-образному впливові на читача. Автор підкреслює, що у першому періоді, коли письменник працює над антивоєнною, соціальною і революційною тематикою, фантастичний елемент передає реальні події. У другому періоді фантастика служить фактором розгортання філософської концепції буття. У третьому періоді за допомогою фантастичного елемента письменник досягає реалізації свого авторського задуму. У статті пропонуються принципи викладу біографічного матеріалу: з точки зору героя біографії, з точки зору персонажів його оточення, з точки зору автора.

Лисовой И.А. Античная эпиграфика и нумизматика в ЧССР // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 91. – С. 82-88.

Чехословацькі епіграфісти та нумізмати досліджують актуальні для науки питання, глибоко та різнобічно вивчають пам'ятки, знайдені на території ЧССР, жваво відгукуються на досягнення науки, чим роблять значний вклад у вивчення античної історії та культури.

Лисовой И.А. Исследование эгейской цивилизации в Чехословацкой Социалистической Республике // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 85. – С. 79-85.

Виділяються основні напрямки досліджень: узагальнення результатів археологічних розкопок в Егеїді; вивчення та інтерпретація лінійних текстів письма; аналіз міфологічної традиції і свідчень античних авторів про егейську цивілізацію; спроби реконструкції древньої історії Еллади; дослідження соціально-економічних відносин, ідеології і культури егейських общин. Розглядаються праці на цю тему таких науковців: І.Гейніца, П.Оліва, А.Бартонека.

Лісова Г.П. Сатира на вікторіанську дійсність (Про роман Е.Троллопа “Як ми живемо тепер”) // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 124-129.

Досліджуються питання про роль і місце Ентоні Троллопа в історії англійської літератури другої половини XIX ст., повідомляються деякі дані і факти з життя і творчості письменника. Аналізується один з кращих політичних романів “Як ми живемо тепер”, який є гострою сатирою на вікторіанську дійсність. Особлива увага приділяється характеристиці образу капіталіста-хижака Мельмота.

Лисовий І.А. Клавдій Еліан і його місце в розвитку античної історіографії // Іноземна філологія. — 1984. — Вип. 74. — С. 87-91.

Аналізуються “Різні історії” К. Еліана, соціально-політичні й естетичні погляди письменника. Визначено місце К. Еліана в античній історіографії. Вибірковий аналіз “Різних історій” К. Еліана доводить, що це не компілятивно-розважальний художньо-історичний твір. К. Еліан, без сумніву, був освіченою людиною свого часу.

Логвинова Н.Р. Як зникла одна глава з роману Анрі Барбюса “Вогонь” // Іноземна філологія. — 1981. — Вип. 62. — С. 147-149.

У статті зроблено спробу простежити долю розділу “Шпигун” роману А. Барбюса “Вогонь”, про яку автор роману згадує в листах до видавця, але яка в кінцевому варіанті роману є відсутньою. У порядку гіпотези у запропонованій статті висуваються можливі причини, які пояснюють відсутність глави “Шпигун” в кінцевому результаті роману.

Лотоцька К.Я. Хронотоп як емоційно-формувальна категорія змістової та образної структури художнього тексту // Іноземна філологія. — 1999. — Вип. 111. — С. 127-131.

У статті автор наголошує на важливості хронотопу у художньому тексті, який є одним з основних засобів створення певної атмосфери, емоційного впливу у контексті. Хронотопом автор твору готує читача до розуміння ідеї твору. Опис погодних умов та кліматичних реалій як елементів часової координати є одним з основних чинників створення певної емоційної атмосфери сприйняття на початку оповідання. Подання темпорального аспекту у вступному фрагменті оповідань яскраво висвітлює змістовий зв'язок початку твору з усією його художньою системою.

Маєвська Л.С. Естетичні погляди У. Теккерея у зрілий період творчості (на матеріалі листів письменника) // Іноземна філологія. — 1987. — Вип. 87. — С. 122-126.

Простежено, як в епістолярній спадщині письменника відображена еволюція його естетичних поглядів, а також фактори, що вплинули на їхнє встановлення та характер у зрілий період творчості романіста. Особлива увага приділяється творчому методу Філдінга, що мав великий вплив на формування естетики Теккерея. Розглядаються спільні і відмінні риси у творчості Діккенса і Теккерея. Естетичні погляди Теккерея знаходяться в тісній залежності від етичного начала, котре трактується письменником як фактор, що виконує важливі естетичні функції.

Мазецький Г.П. Трагічна тема в романі Е.Хемінгуей “Прощавай, зброе!” // Іноземна філологія. — 1986. — Вип. 83. — С. 124-130.

Роман Е.Хемінгуей “Прощавай, зброе!” (1929) викликав до себе значний інтерес літературознавців одразу ж після виходу в світ. Роман було сприйнято як правдиву розповідь про першу світову війну, жертвами якої письменник зображає молодих закоханих. Виходячи з двох основних тем роману – війни і кохання – дослідники часто вказують на дві сюжетні лінії чи сюжетну двоплановість твору, відзначають його тематичну й сюжетну складність. Дослідники, характеризуючи широкі узагальнення в романі, пов'язують їх з відображенням у творі настроїв душевної спустошеності людей, обпалених полум'ям першої світової війни, людей, які втратили віру в життя. На основі цих узагальнень Е.Хемінгуей здійснює постановку найважливіших проблем твору, таких як життя, кохання, смерть, місце людини в суспільстві і світі.

Майстренко М.И. К вопросу о происхождении мифа об Орфее // Иноземна філологія. – 1984. – Вип. 74. – С. 92-98.

Автор доходить висновків, що Орфей — міфічний персонаж фракійського фольклору. Він – аполлонівська фігура. Розповідь про Орфея-аргонавта, зазначає автор, пізнішого походження. У міфах про Орфея багато мотивів, спільних з іншими міфами та іншими міфологічними персонажами.

Майстренко М.И. Орфей в орфической “Аргонавтике” // Иноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 92-97.

У світській літературі Орфей зображався як музикант. Він або подавав сигнал до відплиття, або ж грав в такт веслярам для полегшення їхньої праці. В “Аргонавтиці”, видатному творі орфічної літератури, Орфей позбавлений цих функцій, які анонівному авторові здавалися принизливими для героя. В поемі він і музикант, і жрець, і духовний наставник аргонавтів. Зображуючи Орфея головною особою серед них, автор, який належав до орфістів, ставив собі за мету звеличення його не тільки як музиканта, а й як засновника орфізму, культового героя.

Майстренко М.И. Некоторые мотивы мифа об Орфее в интерпретации авторов ранней Римской империи // Иноземна філологія. – 1987. – Вип. 85. – С. 86-91.

У даній статті розглядається трактування міфу про Орфея Сенекою-драматургом, а також іншими авторами ранньої Римської імперії. Опрацьовуючи різні традиційні сюжети на міфологічні теми, Сенека звертається до міфу про Орфея, висвітлюючи два моменти древньої розповіді: сходження співця в Аїд і його мистецтво. В літературі ранньої Римської імперії міф про Орфея переосмислюється. У поетичних творах на перший план виступає художньо-естетичний аспект міфу, його реалізація в сюжетній структурі.

Малиновська О.І. Прикметникова синонімія як один із засобів передання трагізму образу Електри в давньогрецькій трагедії // Иноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 277-282.

Автор статті звертає увагу на прикметникову синонімію як один із засобів передачі трагізму образу Електри в давньогрецькій трагедії. Автор зазначає, що прикметникові синоніми в Есхіла, Софокла та Евріпіда служать для створення патетичності трагічного образу, допомагають авторам глибоко та переконливо відобразити всі сторони людського страждання. Розбіжності у використанні синонімів пояснюються різними смисловими акцентами та завданнями, які ставили перед собою автори при написанні трагедії.

Мартинюк А.П. Поняття “жіночий стиль” і мовна реальність // Иноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 97-102.

У статті наводяться результати аналізу розмовної мови в неофіційній ситуації спілкування, де не можна говорити про значні розходження у частотності досліджуваних явищ у мові представників двох статей. Дослідження офіційної мови свідчать, що стиль співрозмовників не можна віднести до визначального фактора. Значно більший вплив на вибір мовних засобів мають соціальні статуси співрозмовників. Як такого "жіночого стилю" не існує, а існують певні особливості мови чоловіків і жінок, що виявляються залежно від їхніх соціальних статусів, ситуації спілкування, соціокультурних і етнічних характеристик.

Маслюк В.П. Теорія епічної поезії в українських шкільних поетиках XVII – першої половини XVIII ст. // Иноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 132-140.

У статті аналізується теорія епічної поезії, викладена в шкільних курсах поетичного мистецтва, які читали, головним чином, в Києво-Могилянській академії в XVII – першій половині XVIII ст., і розглядається вплив принципів панівного на той час у мистецтві та літературі стилю бароко на шкільну епічну поезію, написану латиною. Крім того,

наводяться уривки поеми острозького поета С. Пекаліда “Про Острозьку війну під П’яткою проти низових козаків книг чотири” в українському перекладі.

Мільошин Ю.О. Принципи циклізації в книзі Жерара де Нерваля “Дочки вогню” // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 106. – С. 155-164.

У статті аналізується остання завершена книга Жерара де Нерваля “Дочки вогню”, зокрема, принципи циклізації в даній книзі. На думку автора, “Дочки вогню” – свідчення вже сформованого нового поетичного мислителя, яке остаточно порвало з класицистичними принципами циклізації, що базувалися виключно на одноманітності жанрових форм – елегія, ода, сатира, епіграма.

Моторний А.В. Робітнича тема у творчості Гези Вчелічки // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 144-149.

Розглядається робітнича проблематика в чеській літературі ХХст., аналізується її становлення і розвиток у чеському романі загалом і в творчості відомого письменника Гези Вчелічки зокрема. Дослідження романів Гези Вчелічки “Поліцейська година”, “Кав’ярня на головній вулиці” та інших дало можливість зробити висновок про те, що письменник був одним із перших у чеській літературі, хто присвятив свою творчість цій важливій проблематиці.

Мусієнко А.П. Особливості зображення головного героя в політичній трилогії Джойса Кері (“З любові до ближнього”, “Крім Господа”, “Залишившись без честі”) // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 144-148.

У цій статті автор підкреслює те, що істинний образ кожного персонажа виникає зі співставлення трьох точок зору героїв трилогії і четвертої – авторської, яка базується на історичних знаннях Джойса Кері. Достойнство структурних особливостей романного триптиха Кері полягає не тільки у досягненні глибини розкриття психології політичного лицеміра, а й у широких узагальненнях, які дають змогу говорити про актуальність цього твору сьогодні. Без сумніву трилогія збагатила жанр політичного роману і ввійшла до кращих творів критичного реалізму ХХ ст.

Нагірний М.С. Українське селянство у новелах Р.-М. Рільке // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 128-135.

Автор проводить аналіз оповідання австрійського і німецького письменника Р.-М.Рільке (1875-1926) “Як старий Тимофій вмирав співаючи” і “Пісня про правду”, які зображують картини життя і боротьби українського селянства другої половини XVII – першої половини XVIII ст. у регіоні Придніпров’я. Твори були написані під впливом подорожей письменника 1899 і 1900 років по Росії та Україні.

Назаркевич Х.Я. Членування роману Генріха Белля “Більярд о пів на десяту” як засіб вираження авторської інтенції // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 102. – С. 111-116.

У статті робляться спроби дослідити механізм породження тексту на прикладі роману Б. Генріха Белля "Billard um halbzehn". Архітоніка твору базується на трьох пластах: реальний, рефлекторний і лейтмотивний. Роман членується на 13 різних за об’ємом розділів. Між розділами встановлюється складна логічна система зв’язків: формальні, лексико-тематичні та міжмотивні. Членування на розділи відображає об’єктивну зміну однієї події іншою, у членуванні на відбивки проявляється суб’єктивність автора, його прагнення подати матеріал у певному порядку, у певній комбінації окремих фактів. Автор поділяє твір на більші й менші частини, пов’язує і переплітає їх між собою, і цим може впливати на сприймання роману читачем.

Новиков Ю.С. Риторика в п’єсах раннього і зрілого Шекспіра // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 75. – С.97-105.

Розглядається питання еволюції риторики в драмах Шекспіра. Шекспір-драматург починав як лояльний послідовник літературних попередників, які намагались не порушувати канонів античної драми. У його ранніх п'єсах риторика була головною формою драматичної мови.

Новіков А.І. Анрі Барбюс про соціальну і творчу позицію письменника // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 116-122.

Творча позиція письменника в житті і художній творчості є однією з найважливіших проблем розвитку літератури. Ця стаття присвячена саме соціальній і творчій позиції письменника з погляду Анрі Барбюса. У багатьох виступах, статтях і нарисах він послідовно і мужньо утверджував ідеї активного горьківського гуманізму.

Образцова В.П. Соціально-естетична утопія Гельдерліна // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 127-133.

Соціально-естетична утопія Гельдерліна порівнюється з соціально-естетичними утопіями його німецьких сучасників – сієнських романтиків. Гельдерлін протиставляє ілюзорності суспільного ідеалу сієнців конкретність просвітницького земного раю, романтичному єдиновладдю – теорію суспільного договору Жан-Жака Руссо. У романтизмі Гельдерліна досить відчутний елемент просвітницького класицизму. Риси подібності між Гельдерліном, Байроном, Шеллі і Гейне дозволяє зробити висновок про те, що Гельдерлін був основоположником тієї лінії романтизму, яку представляють письменники з прогресивною ідейно-політичною платформою.

Олійник Т.І. Корнелій Тацит о республиканском красноречии и о причинах его упадка в императорском Риме // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 74. – С. 98-104.

У статті аналізується розвиток і причини занепаду республіканського красномовства в імператорському Римі на основі творів Тацита та інших авторів античності. Умови імператорського правління стали нездоланною перешкодою для вільного республіканського красномовства.

Олійник Т.І. Ораторская деятельность Г. Азиния Поллиона и М. Валерия Мессалы Корвина // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 121-126.

У статті автор розглядає ораторську діяльність Гая Азінія Полліона та Валерія Мессали Корвіна. В епоху Августа та Тіберія в ораторському мистецтві були два напрями: практичний і декламаційний, або ж показний. Азіній Полліон та Валерій Мессала були представниками практичного красномовства, виступаючи на судових засіданнях зі звинувачувальними промовами та промовами захисту.

Олійник Т.І. Ораторская деятельность М. Порция Катона Старшего // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 112-117.

М. Порцій Катон Старший (234 – 149 рр. до н.е.) був талановитим оратором, видатним державним діячем, здібним повководецем, відомим письменником. Його спадщина в історії римського красномовства складає близько 79 промов. Часто це маленькі фрагменти, які складаються з одного речення або кількох слів. На жаль, не збереглося жодної промови цілком, яка могла б дати нам уявлення про його ораторський стиль. М. Порцій Катон Старший постає перед нами як видатний оратор республіканського Риму, який підняв теорію (трактат “Про оратора”) і практику античного красномовства на якісно новий рівень. Його творчий доробок у цій галузі був доброю школою для наступних ораторів.

Павленко Л.В. Полікрат, Метіох, Парфенопа: античний і середньовічний розвиток романного сюжету // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 99. – С. 90-98.

У статті досліджується розвиток сюжету давньогрецького «Роману про Метіоха і Парфенопу». Уперше факт існування цього твору став відомим у 1895 р. після видання

Ф.Кребсом, Г. Кайбелієм і К. Робертом, знайденого в Єгипті папірусного тексту. У 1933 р. Ф.Ціммерман публікує інший уривок з того ж папірусного сувою (Берлінський папірус 9588), реконструкція якого дає нарративну частину роману, де йдеться про невдале сватання Метіоха до Парфенопи. Тоді ж Ф.Ціммерман робить спробу приєднати до двох відомих уривків — третій текст Оксірінхського папірусу 435, виданого Б.Грнфеллом і А.Хантом в 1903 р. Автор приходять до висновку, що відсутня “проміжна ланка” — любовний чи історичний роман на основі грецького романного сюжету про Метіоха і Парфенопи — могли існувати в арабській літературі на початку IX ст., коли арабські халіфи підтримували поетів і вчених-перекладачів грецьких наукових і художніх текстів, коли антична культура влилася в духовне життя арабо-перської цивілізації і вчений-поет Сіхль бен Харун створив повість “Вамек і Азра”.

Павленко Л.В., Ушакова Е.Г. Геракл в древнегреческой драме (К проблеме генезиса комических типов) // *Иноземна філологія.* – 1983. – Вип. 70. – С. 73-80.

Подається дослідження новознайденого папірусу, який містив фрагменти невідомої драми про Геракла й Атласа, у контексті критичної літератури про дванадцять подвигів Геракла. Автори статті приходять до цікавих висновків про трансформацію образу Геракла в класичній драматургії. Відкриваються нові напрями подальших досліджень матеріалу, пов'язаних з античною трагедією та літературною пародією.

Пастушенко Л.І. Жанрова своєрідність німецької романної пасторалі XVII ст. // *Иноземна філологія.* – 1992. – Вип. 103. – С. 143-149.

Стаття присвячена аналізу "пасторалі приватного змісту". Цей жанр німецького роману, що органічно втілював національні традиції демократичної літератури, відрізняє специфічний тип жанрового мислення, в якому "історія" цементує й зв'язує гібридну поліморфність жанру, виступає його найважливішим компонентом. Топос справжньої історії пронизує романну пастораль, актуалізуючи її, та знижує в ній долю романічного. Важлива функція "історії" полягає в тому, що, знімаючи проблемне протистояння умовно-пастушачого і великого, не пасторального, світу, вона послаблює гуманістично-утопічне звучання жанру, наближує його до тверезого дослідження конкретної повсякденності. Усе це знаменує своєрідність даної національної модифікації в типологічному ряді західноєвропейської романної пасторалі, яку німецький роман збагачує особливим варіантом – малою формою, близькою до демократичного бароко.

Пасько Л.В. Сучасний роман про громадянську війну в США та американська дійсність // *Иноземна філологія.* – 1989. – Вип. 96. – С. 120-127.

У статті автор досліджує одну з найпопулярніших тем американської історичної літератури – тему громадянської війни. Проведений аналіз розкриває зміну інтерпретації громадянської війни в американському романі, підкреслює залежність авторського сприйняття історичного минулого у соціальному контексті сучасності.

Пащук Я.І. Актуальність творчості Шарля Перро // *Иноземна філологія.* – 1989. – Вип. 96. – С. 113-120.

Стаття присвячена відображенню дійсності в творах видатного французького казкаря, критика і перекладача XVII ст., Шарля Перро в світлі його виступів проти догматизму в літературі і мистецтві епохи класицизму. Перро був проти строгого розподілу жанрів естетикою класицизму, яка не визнавала злиття комедії і трагедії. Відзначається вплив робіт Перро на європейську літературу, використання його творів композиторами, драматургами і літературними критиками.

Поляков А.Н. Биографическое и историческое у Плутарха: проблема критериев // *Иноземна філологія.* – 1990. – Вип. 99. – С. 107-111.

У статті розглядається різниця між історією і біографією не в формі, а в змісті: історія розповідає про події, біографія описує мораль. Стаття розглядає біографії

Плутарха з точки зору різних науковців і питання специфічності біографічного порівняння з історичним жанром в уявленні автора. Описуються методи, якими треба користуватися для описання цієї специфічності: 1) анекдот і апофтегма; 2) цитата; 3) екскурсія; 4) «діяння» – викладення історичних подій.

Попов Ю.І. Філософсько-сатирична робінзонада Г. Гауптмана // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 157-162.

Філософсько-сатирична робінзонада Г. Гауптмана належить до тих творів, сюжет в яких майже не змінюється, тоді як ідейна насиченість варіюється у найширшому діапазоні, а традиційного образу як такого може зовсім не бути. Г. Гауптман підняв у своєму творі, написаному на початку століття, ряд філософських та соціально-політичних проблем, які не втратили актуальності і нині.

Похилевич Т.Д. Роль природи в психологізації образу Тесс (Роман Т. Гарді “Тесс із роду д’Ербервіллів”) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 119-125.

Гарді першим з англійських письменників надає великої ролі зображенню природи в романі. Особливість його пейзажів полягає у поєднанні яскравої образності із глибоким філософським змістом. У романі “Тесс із роду д’Ербервіллів” пейзаж стає одним із засобів характеристики душевного стану героїні. Одухотворення явищ природи сприяє поглибленню психологізму розповіді.

Пресняков О.П. Аландский о трагедиях Софокла // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 70. – С. 121-127.

Мало відомі та ще недосліджені наукові праці П.І. Аландського про трагедії Софокла мали велике значення у класичній філології ХІХ ст. Дослідник випередив своїх сучасників, глибоко проаналізувавши поетичний стиль Софокла і показавши, як в його трагедіях розвиваються внутрішні стимули до певних вчинків. П.І. Аландський виділяв багатство поетичної форми класика.

Притуляк В.Г. Часово-просторова організація роману “Замок” Франца Кафки // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 162-169.

У романі “Замок” Франц Кафка творить неначе модель людського існування і суспільства взагалі. Загальновідомо, що темою Кафкових творів було зображення безсилля жалюгідної людини перед всемогутніми державними інституціями. Аналіз художнього хронотопу Кафкового “Замку” дозволяє відзначити, що часово-просторова організація твору має певне значення для розкриття теми роману.

Рубанова Г.Л. ЕОМ і література та літературознавство // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 94. – С. 141-146.

Предметом розгляду є взаємодія кібернетики та гуманітарних наук, можливості застосування комп’ютерів у літературознавстві. У літературознавстві ЕОМ може бути використана, наприклад, у вивченні фольклору, літературних напрямів та особливостей художнього методу; допоможуть в аналізі порівняльно-типологічних процесів та створенні синхроністичних таблиць у масштабах історичного розвитку світової літератури. “Інтелектуальна” техніка посилює творчі можливості людини, сприяє інтенсифікації творчої та наукової праці.

Рубанова Г.Л. Значення праць М. Шаповалової у розвитку Шекспірознавства в Україні // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 155-161.

Темі “Шекспір в Україні” присвятила значну частину свого життя М. Шаповалова. Її роботи залишаються зразком сумлінного, науково обґрунтованого дослідження. Цінність їх ще й в тому, що інформація про Шекспіра розгортається незмінно на тлі розвитку української культури, з урахуванням особливостей історичного розвитку. Тому праці Шаповалової мають не лише наукове, а й історико-пізнавальне значення.

Рубанова Г.В. “Мала проза” Зоф’ї Налковської у світлі сучасної теорії жанрів // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 103. – С. 149-155.

Значною частиною творчої спадщини письменниці є "мала проза". Насамперед, вона представляє “жіночу літературу” і цікавиться особливостями жіночої психології та жіночого світосприйняття. Романи З.Налковської, її "романна техніка" включають досвід малої прози. Про це свідчать вставні новели, відступи, пейзажні замальовки, що нерідко зустрічаються в її романах. У творчості Зоф’ї Налковської у національно – своєрідній формі відобразися інтенсивний процес диференціації та інтеграції жанрів, який спостерігається з кінця ХІХ ст.

Рубанова Г.Л. Нові дослідження з літератури середніх віків // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 119-125.

У цій статті автор зазначає, що радянська література протягом десятиріч була присвячена західноєвропейській літературі Середніх віків. Цей період представлений багатьма відомими іменами вчених-медієвістів, таких як Г.М. Бояджиев, О.О. Смирнов, Шишмарев та ін. За 10-15 років у галузі дослідження літератури Середніх віків з’явилося чимало нових ґрунтовних праць – монографій, статей, перекладів середньовічних пам’яток, які значною мірою розширюють наші уявлення про літературний процес і загалом про культуру Середніх віків. Сучасна медієвістика робить значний внесок у літературознавчий фонд, відповідає духу сучасності. Проблематика цих праць різноманітна, разом з тим вони доповнюють одна одну, виявляють типологічні відповідності, взаємозв’язки і взаємовпливи між окремими напрямками, жанрами, явищами, що існували в літературі Середньовіччя.

Сімейкіна Н.М. Проблема робітничого класу в англійській драмі початку ХХ ст. // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 123-129.

У статті йдеться про проблему робітничого класу, яка посіла гідне місце в англійській драмі початку ХХ ст. Вагомий внесок в її розробку зробили представники «Манчестерської школи». Вони прагнули всебічно охопити життя робітничого класу і питання, що стоять перед ними, розкрили проблему з різних позицій: класових, політичних, соціальних, моральних. Їхня жанрова палітра виявилась різноманітною: від соціально-політичної драми до соціально-побутової та сатиричної комедії.

Сак Ю.М. Соціально-політичні мотиви латинських віршів В. Довговича // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 135-139.

Темою статті є соціальні та політичні мотиви віршів Василя Довговича, написаних латинською мовою. Здійснений аналіз свідчить про те, що В. Довгович черпав мотиви із навколишньої дійсності, прагнув розкрити недоліки своїх сучасників, відгукнутися на тогочасні політичні події. Він добре знав античну літературу і міфологію, а також досконало володів латинською мовою та технікою античного віршування.

Самуткіна Л.А. Плутарх о древней комедии // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 74. – С. 104-111.

До давньої комедії взагалі і особливо до Арістофана Плутарх відносився негативно. Дослідники роблять цей висновок на основі “Порівняння Арістофана з Менандром” та “Застольних розмов”. “Порівняння Арістофана з Менандром” включає аналіз мови та стилю двох великих комедіографів. У цьому творі Плутарх критикує Арістофана та схвально відноситься до творчості Менандра, отже виступає у ролі літературного критика. “Порівняння Арістофана з Менандром” дійшло до нас у скороченому вигляді та складається з двох частин. У “Застольних розмовах” риторичні поняття характеризують зміст стародавньої комедії. Це такі поняття як серйозність, свобода мови та жарт.

Селезінка І.О. Ствердження гуманістичної ідеї при зображенні характеру Отелло // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 137-142.

Стаття розкриває одну з особливостей Шекспірівського методу зображення характеру. Розглядає ствердження гуманістичної ідеї при зображенні характеру Отелло. Піднімається питання: чи ревнивий венеціанський генерал? Гуманістична ідея-характер людини залежить від природних властивостей і від обставин, під впливом яких він змінюється – переконливо стверджується В.Шекспіром при зображенні характеру Отелло.

Синюк Н.А. Роль аллитерації в поемі Лукана „Фарсалия” // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.85. – С. 91-98.

Розглянуто 11 різних типів алітерацій і зроблено висновок, що у поемі „Фарсалия” цей прийом служить дуже активним елементом поетичної мови і тісно пов’язаний зі змістом. Він може підвищувати не тільки загальну виразність кожного вірша, але і групи віршів. Алітерація створює емоційну напругу, підкреслює смислові зв’язки слів між собою, виділяє окремі фрагменти розповіді, підсилює ритм. Найпродуктивнішою в створенні Луканом алітерацій виявилась буква **р**, яка повторюється 34 рази.

Січковська Т.В. Шекспір і Отвей (про інтерпретацію сюжету “Ромео і Джульєтти” в англійській драмі кінця XVII ст.) // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 128-134.

Розглядається проблема розвитку англійського театру періоду Реставрації. Проводиться порівняльний аналіз п’єси “Ромео і Джульєтта” Шекспіра та її переробки “Життя і смерть Кая Марія” Т.Отвея. Т.Отвей, звертаючись до п’єси Шекспіра як до літературного джерела, вбачав у ній не музейний, віджилий твір, а явище, здатне стати життєдайною підтримкою у нових ідейних та художніх пошуках. Тим самим Отвей сприяв збереженню шекспірових традицій в англійському театрі за нових історичних умов. Виявлено також причини переробок шекспірових п’єс, пов’язані з відмінністю ренесансної та реставраційної епох. Основна увага приділяється жанрово-стильовій своєрідності переробок.

Скоць О.А. Литературно-эстетические взгляды Гегесия из Магнесии // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.85. – С. 105-111.

Шляхом аналізу збережених уривків із творчості Гегесія і спогадів про нього античних авторів досліджено його літературно-естетичні погляди як засновника і теоретика азійського стилю. Можна припустити, що Гегесій своїми літературно-естетичними поглядами належав до прибічників азійського художнього стилю. Його естетичне кредо – прагнення до високохудожньої форми твору і застосування різних стилістичних засобів експресії. Змісту він відводив вторинне значення.

Скредіна Л.М. До 100-річчя від дня народження Г. Гійома (1883—1960) // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 75. – С. 88-90.

У статті коротко проаналізовано творчість Г. Гійома. У 1983 році виповнилось 100 років з дня народження одного з найоригінальніших мовознавців і мислителів ХХ століття Г. Гійома, творця нового напрямку в мовознавстві – психосистематики. Рукописний спадок Гійома (60 тисяч сторінок) ще видається.

Содомора А.О. Власні імена в поетичних образах Горацієвих од // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 70. – С. 93-101.

Горацій особливу увагу надавав співзвучності слів у поетичному тексті. Аналізується естетична роль власних імен у поезії. Звукові особливості настроювали поета на створення того чи іншого ліричного твору. Ода Горація, специфіка її образів, своєрідність ритмометодики вірша, визначається фонетичними і семантичними особливостями власних імен.

Содомора А.О. Мотив смерті в поезії Горація // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 118-125.

Горацій, у творчості якого чільне місце посідає проблема людського щастя, багато розмірковував над смертю – найбільш очевидною неминучістю. Створений ним, можливо найбільш вражаючий у світовій літературі, образ небуття свідчить про глибоку зацікавленість оспівувача “золотої середини” та “душевної рівноваги” у долі смертних людей. Мотив смерті та швидкоплинності часу, проте, не затьмарює поетичного світосприйняття видатного римського лірика. Навпаки, усвідомлюючи свою смертність, Горацій сприймає світ глибше, бачить його барвистішим та яскравішим.

Содомора А.О. Простір як елемент образності в поезії Горація // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 74. – С. 111-116.

Образ художнього простору тісно переплітається в поезії Горація з образом часу. У структурі поетичних образів творів Горація образ простору виділяється особливою емоційною і смисловою виразністю. Образи простору-часу свідчать про намагання поета знайти шлях до самого себе.

Соловей-Гончарик Е.С. "Псалми" Тудора Аргезі (До проблеми філософської лірики) // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 90. – С. 119-126.

Провідні філософські мотиви в поезії Аргезі, письменника ХХ століття, виразно втілилися у цілій низці поезій, що мають однакову назву – "Псалом". Вони належать до кращих надбань світової філософської лірики. Аргезі зробив людську свідомість, пізнання, протест і непокору не лише предметом філософсько-поетичного осмислення, а й критерієм суджень про людський, природний та трансцендентний світ.

Соломоник Э.И. Inedita // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.85. – С. 111-118.

Розглянуто написи на частинках посуду, які були знайдені на околицях Херсонесу. Дається короткий опис цих частинок та переклад написів. В 1982 р. при розкопках у склепі № 5 в західному районі Херсонесу В.М.Зубар виявив два горщики з погано збереженими написами. За знахідками можна встановити, що склеп використовувався для захоронень. Як було з'ясовано пізніше, написи на цих посудинах пов'язані з заупокійним культом і містять імена хтонічних богів або якісь відповідні слова і вислови.

Спектор М.Й. Проблема вибору життєвого шляху в антиколоніалістському романі Десмонда Стюарта // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 119-125.

Проблема вибору життєвого шляху в англійському антиколоніалістському романі 50-60-х років розглядається як невід'ємна частина проблеми цілої літератури Заходу. Заслугою Д.Стюарта є те, що він правдиво показав формування нового світогляду під впливом революційних зрушень, що бере верх над егоїзмом і расовою обмеженістю. Художнє осмислення цієї проблеми набуває характеру активного протесту проти буржуазного світу, його соціальної практики, політики й моралі.

Снівак В.Л. Алгоритм в новелах Н.Готорна // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 89. – С. 116-119.

Алгоритмічність відіграє велику роль у новелах Готорна. Вона надає їм динаміки, експресивності. Через алгорію передається щирий біль за людину, в ній відбивається суб'єктивність авторського бачення світу, глибина почуттів, осуд сучасного письменнику суспільно-політичного устрою, який морально калічить особистість.

Снівак В.Л. Концепція особистості у творчості Н. Готорна // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 113-120.

Розглядається концепція особистості в творчості Н. Готорна, її соціальні, морально-етичні характеристики, взаємодія емоціональних, раціональних та

темпоральних начал. Автор доводить, що суперечлива природа його героїв відобразила складний характер тогочасної епохи, яка відмовилася від усталених впливів на деякі тенденції розвитку американської літератури. У Готорна концепція особистості реалізується на основі романтичного методу. Вирішення проблеми особистості здійснюється із залученням типово романтичних засобів: алегорій, символів фантастики. Автор пише про вплив тогочасної традиції американського письменства на творчість Готорна. При цьому автор наводить цитати відомих американських критиків.

Снівак В.Л. Про взаємозв'язок героя і часу в романах В. Фолкнера // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 125-130.

У статті вивчається питання про зв'язок персонажів та часу, який виражається іменником *time*, у романах В. Фолкнера. *Time* бере участь у реалізації багатоаспектних зв'язків людини та часу. В основі цього лежить протиставлення справжнього часу механічно-стандартизованому часові сучасної письменникові Америки. Взаємозв'язок часу і героїв відображає притаманну для всієї творчості письменника тенденцію вживання художнього часу для здійснення широких художніх узагальнень.

Снівак В.Л., Коваль Я.Л. Художні аспекти теми розрахунку з минулим в оповіданнях письменників НДР // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 113-116.

Тема розрахунку з минулим стала своєрідним літературно-критичним терміном, який широко використовується при висвітленні перехідних суспільно-історичних і моральних явищ у літературі НДР. Ця стаття присвячена аналізу деяких аспектів стилістичної реалізації мотивів “розрахунку з минулим” в оповіданнях письменників НДР. Способи вирішення цієї теми свідчать про значущість досягнень літератури НДР, показують характер цікавих пошуків представників нової німецької літератури.

Стречень Л.Л. Ключові слова в трагедії “Гамлет” // Іноземна філологія. – 1984. – Вип. 75. – С. 106-110.

У трагедії “Гамлет” є ключові слова, які створюють внутрішню єдність лексичної системи твору. Ключем до розуміння ідеї “Гамлета” є слова з морфемою *dis* (*distract, distemper, disjoint, discord*). Ці слова неоднаково характеризують різних персонажів, але їхнє загальне звучання у трагедії створює лейтмотив “Гамлета”.

Стречень Л.М. З життєвого шляху вченого // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 9-17.

Подається біографія проф. О.В. Чечеріна та список праць.

Татаренко А.Л. Рання творчість Мілоша Црнянського // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 123-127.

У статті розглядаються питання, пов'язані зі становленням гуманістичного ідеалу Мілоша Црнянського – відомого югославського письменника. Проаналізовано “Записи про Чарноєвича”, “Суматра” та деякі інші твори, що розкривають окремі характерні риси творчості письменника. Для ранньої творчості М.Црнянського характерний яскраво виражений суб'єктивізм, нерідко песимізм. Однак вже рання творчість свідчить про великий таланти письменника, потяг до філософськості, інтерес до внутрішнього світу людини, її психології.

Траченко О.М. Деякі ономазіологічні характеристики назв художніх текстів // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 115-120.

Залежно від ономазіологічної ознаки, яка лежить в основі номінації тексту, виділяють два типи заголовків – іменуючі й характеризуючі. Крім них, існує ще один вид заголовків-найменувань. Їхню природу пояснюють прагматичною орієнтованістю. Ці заголовки називають інтегруючими. Усі три види заголовків – іменуючі, характеризуючі й інтегруючі, отримуючи свою специфічну номінацію в тексті у синтагматиці,

функціонують як ідентифікуюча номінація в прагматичних рядах. Автор вказує, що референція й мотивованість заголовків мають безпосереднє відношення до проблеми визначення їх граматичного статусу.

Фіськова С.П. Категорія пам'яті як сюжетно-формулюючий компонент роману Крісти Вольф "Образи дитинства" // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С.143-152.

Автор статті аналізує роман Крісти Вольф "Образи дитинства", зокрема заглиблюється у проблеми зображення минулого. Особливого значення у Крісти Вольф набуває моральна пам'ять, критерій оцінки людської суті. Водночас мотив пам'яті виступає як сюжетно-формулюючий фактор – внутрішній, рушійний у розвитку сюжету, що підпорядковується законам функціонування багатьох видів пам'яті.

Фіськова С.П. Метарівень у романі "Образи дитинства" К.Вольф // Іноземна філологія. – 1996. – Вип.109. – С. 169-176.

Час і простір як категорії свідомості, об'єднанні в єдиному авторському кругозорі, створюють можливість аналізу та узагальнення. На основі аналізу функціонування свідомості, динаміки процесів мислення, спогадів, відтворення створюється структура образу головної героїні Неллі Йордан і структура образу автора-оповідача.

Фіськова С.П. Трансформація часових планів у структурі роману Крісти Вольф "Образи дитинства" // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С.143-149.

Стаття є дослідженням оригінальної та складної композиційно-часової форми роману К. Вольф "Образи дитинства". Роман – це складна система, де співіснують у динамічному та діалогічному співвідношенні різні часово-композиційні рівні. Завдяки автору з позиції сьогодення вдалося поставити і оригінально вирішити цілий ряд актуальних питань. Значимість К.Вольф як художника повною мірою проявилась в її здатності показати ще ніким не виявлені індивідуальні особливості у явищі загального значення.

Фіськова С.П. Характер "Конфлікту Боварі" у структурі жіночого образу за повістю Крісти Вольф "Роздуми про Крісту Т." // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 301-306.

Автор досліджує повість Крісти Вольф "Роздуми про Крісту Т.", що вийшла друком у 1968 р. Історія життя молодої жінки Крісти Т., передана оповідачем, присутність якого є ледь помітна в оповіді, розділена на життєві етапи: дитинство, праця в селі, навчання, вчителювання, рання смерть від лейкемії. Матеріал побудований мозаїчно, з різних оповідних перспектив. Головний конфлікт твору виникає між утвердженням права на самобутній розвиток особистості і страхом перед нівелюючою пристосовуваністю до суспільства.

Хома З.І. Літературно-естетична теорія трансценденталістів у художньому сприйнятті Германа Мелвілла // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С.150-155.

Мета статті показати як літературно-естетична теорія трансценденталістів вплинула на творчість американських письменників XIX ст., зокрема Германа Мелвілла, який був надзвичайно близький до ідей трансценденталізму, зокрема його перший роман "Тайпі". Письменник у цьому творі описав побут дикунів як взірць "ідеального життя". Мелвіллу була властива критика буржуазної дійсності. Письменник протиставляє накопичення грошей рівноправній праці жителів острова на своє благо і благо співвітчизників. У своїх творах Г. Мелвілл роздумував над тезою Емерсона, що людина повинна добровільно віддати себе природі, і тоді переможе розум і справедливість.

Хорольський В.В. Символізм У.Б. Ййтса (спроба системного аналізу вірша "Троянда Світу") // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 97. – С. 130-136.

У статті розглядається вивчення символізму як системи принципів відтворення дійсності, що вимагає виявлення ядра методу, тих типологічних параметрів даного літературного явища, які дають змогу відрізнити його від подібних. Автор детально розглядає поезію У.Б. Йітса «Троянда Світу», яка виражає принципову установку символізму та метаісторичне сприйняття часу і людини. Досліджуються основні принципи символізму: «панестетизм», «містицизм», «методологізм». На прикладі «Троянди світу» автор доводить, що без урахування ієрархічних зв'язків цілісності окремого твору з характером, ідеологією і пафосом напряду неможливо усвідомити зміст твору.

Цанава Р.А. Страсть и реальность в мифе об аргонавтах // Иноземна філологія. – 1990. – Вип. 99. – с. 111-116.

У статті йдеться про трагічну любов Медеї та Ясона – найважливіший мотив у сюжетній схемі міфа про аргонавтів. Аналізуючи міф, автор показує схожість Іфігенії з Медеєю і розглядає це у вигляді схеми. Міфи про Медею та Іфігенію створені в різні міфологічні часи, в різні епохи. Основна ідея обидвох міфів – перенести в Грецію основних інсигній, відповідно – культ богинь з однаковими функціями. У цьому випадку має місце тавтологія міфологічного мотиву.

Цвенгрош Г.Г. Вплив Жана Жореса на суспільні, літературно-естетичні погляди і творчість Ромена Роллана // Иноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 125-133.

У цій статті автор розповідає про методіку дослідження впливу Ж. Жореса на творчість Р. Роллана. Автор зазначає, що слід зважити на те, як письменник ставився до думки свого авторитетного співвітчизника, з чим погоджувався, а що не приймав. Письменник завжди цінував “універсальні знання” Ж. Жореса. Жоресове положення про театр “як засіб соціальної боротьби, як засіб прискорення розкладу даного суспільства і підготовки приходу суспільства нового” піднесло на вищий щабель розуміння Р. Ролланом місця і ролі літератури і мистецтва в класово-антагоністичному суспільстві.

Цвенгрош Г.Г., Кость Г.М. Вплив ідеї праці Л.М. Толстого на формування суспільних та літературно-естетичних поглядів Ромена Ролана // Иноземна філологія. – 1986. – Вип. 82. – С. 116-123.

Автори статті досліджують вплив думки Л.М. Толстого на Р. Роллана. Перебуваючи під впливом Спінози, французький письменник, як свідчать його листи за 1888 рік, не приймав морально-релігійних догм Л.М.Толстого. Автори дослідження вважають, що він розглядав ідею праці центральною в естетичній категорії Л.М. Толстого. Поступово ідея праці Л.М. Толстого стає для Р. Роллана не лише соціально-моральною, але й естетичною категорією. Сліди впливу ідеї соціально-філософської значимості автори знаходять у таких творах Р. Роллана, як романі-епопеї “Жан-Крістоф”, романі-есе “Кола Брюньон” та в інших творах.

Цвенгрош Г.Г. Проблема історичної перспективи в літературно-естетичній концепції і драматургії Р. Роллана // Иноземна філологія. – 1981. – Вип. 62. – С. 137-147.

У статті розглядається історична перспектива в літературно-естетичній концепції Р. Роллана 90-х років XIX ст. – поч. XX ст. і художнє зображення історичної перспективи, у тому числі й за допомогою образів дітей, у драмах “Аерт”, “Дантон”, “Чотирнадцяте липня”. Проблема історичної перспективи почала утверджуватись у літературно-естетичних поглядах Р. Роллана під впливом роману Л. Н. Толстого “Війна і мир”. Епічну концепцію “Війни і миру” Р. Роллан у своїх творах оригінально пов’язав з конкретною вірою у здатність народу здійснити революцію. Письменник був і є нашим сучасником у боротьбі за суспільний прогрес. Автор вважає, що спрямованість у майбутнє – одна із суттєвих достоїнств філософської, літературно-естетичної думки і художнього мислення Р. Роллана, яка надає його творчості, починаючи вже з драм, оригінальну епічну суть: авторський спосіб зображення дійсності в її історичній перспективі.

Цибенко О.П. Лидийская легенда в греческой передаче (NONN. DION. XXV, 451-552) // *Іноземна філологія.* – 1985. – Вип. 80. – С. 104-110.

Стаття містить короткий зміст “Лідійської легенди”, а також подає її аналіз. Метою автора є порівняння грецьких, месопотамських та лідійських легенд. Автор відмічає, що подібність може пояснюватися не тільки їх типологічним уподібненням, це явище можна пояснити і як результат контактних запозичень. Подаються їхні спільні та відмінні риси, недоліки та переваги.

Цісик А.З. До питання про визначення та характеристику образу автора в “Фалісіях” Теокріта. II. Образ Лікіда // *Іноземна філологія.* – 1990. – Вип. 99. – С. 116-122.

У статті Лікід, як і Сіміхід, представляє певні сторони особи самого Теокріта, цей образ – додатковий, поруч з образом Сіміхіда, засіб об'єктивації почуттів, уявлень і переконань автора «Фалісій», його емоційного і духовного світу. Автор аналізує твір і стверджує, що практично всі аспекти художнього буття Лікіда пов'язані з особистими проблемами самого Теокріта. Про те, що ідея створення образу Лікіда належить творчій уяві Теокріта, свідчить повторення мотивів інших ідилій у сцені зустрічі та обміну піснями обох персонажів «Фалісій».

Цісик А.З. Образи Сіміхіда та Лікіда як засіб створення поетичного автопортрету автора в "Фалісіях" Феокріта // *Іноземна філологія.* – 1995. – Вип. 108. – С.122-127.

Автор статті, аналізуючи суть образів Сіміхіда й Лікіда, дає підстави зробити висновок, що в епоху еллінізму значно поглиблюється рівень самосвідомості митця. Автор наголошує, що тільки зараз ми досягаємо розуміння змісту багатьох античних творів, в яких знаходимо думки, ідеї та образи, нехарактерні для античності, не оцінені нею чи просто незрозумілі для неї.

Цисык А.З. Идиллии Феокрита в свете концепций серьезно-смеховых и этологических жанров // *Іноземна філологія.* – 1982. – Вип. 65. – С. 97-105.

Найважливіші справжні ідилії Феокріта розглядаються у світлі двох теорій жанрів – серйозно-сміхових та етологічних. Порушуються головні питання поезики Феокріта і жанрового змісту ідилій, виділяються новаторські риси поезики Феокріта, а також дається критика деяких застарілих поглядів на суть і характер зображення людини та дійсності в ідиліях.

Цисык А.З. Концепция личности и образ человека в древнегреческой литературе (к постановке проблемы) // *Іноземна філологія.* – 1988. – Вип. 91. – С. 88-94.

Автор співвідносить концепцію особистості з образом людини у давньогрецькій літературі. Оскільки ця проблема самостійно, розглядається вперше, методологія даного дослідження вимагає деяких суттєвих застережень та термінологічних обґрунтувань.

Цисык А.З. К проблеме определения и характеристики образа автора в “Фалисиях” Феокрита. I. Образ Симихида // *Іноземна філологія.* – 1989. – Вип. 95. – С. 139-146.

Об'єктом дослідження статті є сьома ідилія (“Фалісії”) Феокріта. Автор ставить питання про те, чи можна дати характеристику самого Феокріта через образ Сіміхіда, героя від якого ведеться оповідь. Проведений аналіз свідчить про те, що художнє буття цього персонажа повністю підпорядковане вираженню різних аспектів сприйняття автора твору. Ще античні коментатори звернули увагу на цей зв'язок між Сіміхідом і Феокрітом, і сучасні вчені також визнають автобіографічний характер “Фалісій”, що базується на внутрішній єдності автора та героя даної ідилії, ідентичності їх розуміння дійсності.

Цисык А.З. Мим и мимесис в идиллиях Феокрита (Некоторые аспекты подражания и воспроизведения действительности) // *Іноземна філологія.* – 1983. – Вип. 70. – С. 80-86.

Предметом аналізу автора є вплив на мімографічну традицію Теокрітових ідилій Арістотелевого вчення про мімесис. При цьому сільські ідилії ідентифікуються як сільські

міми, і визначається роль мімічних засобів вираження для правдивого відтворення життя літературними засобами.

Цисык А.З. Человек и пространство в сельских идиллиях Феокрита // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 80. – С. 110-120.

Матеріалом дослідження цієї статті є текст чотирьох ідилій Феокрита. Мета автора – здійснити аналіз змісту основних просторових структур тексту у фрагментах розмов героїв ідилій. Автор робить висновок, що в ідиліях відбувається відкриття природи як особливого об'єкту буденної та художньої свідомості. Уперше в літературі природа Давньої Греції набуває незалежної естетичної цінності, стає вільною від божественно-містичного змісту та смислу. Для ілюстрації автор наводить уривки з твору.

Цыбенко Л.Б. Античная мифология в трагедии Н. Казандзакиса “Одиссей” // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 146-153.

На прикладі трагедії Н. Казандзакіса “Одісей” автор розглядає явище “реміфологізації” у літературі ХХ ст., що полягає у свідомому зверненні до міфології як до інструменту художньої організації матеріалу чи засобу вираження певних “вічних” психологічних начал. Казандзакіс створює художньо-міфологічну паралель сучасної йому реальності. Міф виступає тут рамкою, тобто засобом відбору та впорядкування художнього матеріалу, необхідного для реалізації задуму автора.

Цыбенко О.П. Пізньоантична інтерпретація Гомера (Самофракійські сцени Нонна) // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 106-112.

Розглядаючи епічну літературу пізньої античності не можна не звернути увагу на поему Нонна “Діонісіаки” – виразну антитезу Гомерові, яка поєднує всі жанри античної літератури. Поезія Нонна – це епічний антипод “індивідуалістичної, патріархальної, войовничої” поезії Гомера. Нонн відходить від героїчної поезії, відштовхуючись від заперечення творчих принципів гомерівської поезії. У творах Нонна наявне свого роду бунтарство проти героїчного епосу, а можливо й насмішливий протест проти героїчної епохи і навіть літературний виклик.

Цыбенко О.П. Тифония Нонна Панополитанского // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 70. – С. 87-93.

Органічною частиною поеми “Діонісіаки” є боротьба Зевса з Тіфоном. Тіфонія Нонна має велике значення у міфологічному аспекті. Вона містить ряд паралелей з санскритським епосом. У поемі простежуються впливи Овідія, а також певні контрасти з поезикою Овідія.

Цювх Я.І. Естетична функція колориту і пейзажних рисунків у англійських письменників другої половини ХІХ століття // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 132-137.

Розподіл світла і тіней, барв і кольору, пейзажних рисунків у прозаїчному творі – це невід'ємна складова художньо-естетичної манери зображення, його художньої цілісності. Особливе місце в художньому використанні світла належить мистецтву слова. Для дослідження цієї проблеми пропонують художні тексти трьох англійських письменників – Ч. Діккенса, В. Теккерея і О. Уайльда.

Червінська О.В., Сердюк Л.П. Образ Жанни д'Арк у творчості Шарля Пегі (традиційний образ і світогляд письменника) // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 87. – С. 126-133.

На прикладі різних за часом інтерпретацій улюбленої письменником теми про Жанну д'Арк простежено і однозначно з'ясовано еволюцію його світогляду. Постать Жанни привертала до себе увагу Ш. Пегі впродовж всього його письменницького шляху. Створений поетом образ приніс йому славу. В еволюції образу Жанни д'Арк відбилася

жорстока ідеологічна боротьба, яка точилася в мистецтві напередодні першої світової війни.

Швед Е.В. Риторичні засоби при зображенні класової боротьби в “Історії” Тіта Лівія // Іноземна філологія. — 1990. — Вип. 99. — С. 123-126.

У статті розглядаються деякі промови, які найкраще характеризують мовців та справу, за яку вони борються. Автор звертає увагу на стиль промов. Промови опонентів у боротьбі плебеїв з патриціями не є лише джерелом пізнання історичних фактів, а й художнім засобом зображення гостроти його історичного конфлікту. Автор використовує риторичні засоби як для характеристики історичних осіб, так і для глибшого введення читача у хід подій.

Шевель А.В. Особливості структури оповіді в романі Д. Дефо “Моль Флендерс” // Іноземна філологія. — 1985. — Вип.79. — С. 117-122.

Розглядаються особливості структури оповіді від першої особи у романі Д. Дефо “Моль Флендерс”. Аналізуються декілька аспектів авторської оповіді: просторово-часовий континуум, роль художньої деталі, специфіка діалога та непрямой мови у романі. Робиться висновок про те, що у тексті відсутній чіткий поділ на типи і способи викладу, що свідчить про не розробленості композиційно-мовних форм авторської оповіді у період становлення жанру роману.

Шевченко А.С. Поетика “Балади про Великого Ненаситного” І.Бехера // Іноземна філологія. — 1985. — Вип.79. — С. 122-128.

Вірш І. Бехера написано у баладному жанрі, де епічний елемент поєднується з драматичними епізодами, які переростають у сцени, повні трагізму, та ліричними вставками; відсутня описовість, психологічна мотивація дій, вчинків героя. Автор твору використовує образність експресіоністів. Широке використання засобів притчової виразності не тільки збагачує жанр балади, але й допомагає загострити головну думку “Балади про Великого Ненаситного”, чіткіше і яскравіше виголосити авторську позицію.

Шпіньов І.С. Підтекст у новелі Джона Фаулза // Іноземна філологія. — 1990. — Вип. 98. — С. 109-115.

Автор статті підкреслює, що завдяки підтексту читач сприймає новелу не тільки як психологічний детектив, але й як твір з глибоким соціально-філософським змістом. Саме з наявністю підтексту пов'язане відчуття інтелектуальної таємниці, загадки, що виникає у багатьох читачів і дослідників Джона Фаулза. Майстерне володіння мовою, своєрідна стилістика та концепція – важливі чинники створення інформаційно насиченого підтексту.

Шпіньов І.С. Особливості організації просторово-часового континуума філософсько-психологічного роману Дж. Фаулза “Колекціонер” // Іноземна філологія. — 1986. — Вип. 81. — С. 56-62.

На прикладі роману сучасного англійського письменника Дж. Фаулза “Колекціонер” показується роль просторово-часової організації як важливого компонента ідейно-художньої структури твору. Автор розкриває діалектику загального і одиничного, необхідного і випадкового в житті індивідуума і суспільства, показує залежність індивідуальної психології від суспільної. Проведено стилістичний аналіз роману в аспекті просторово-часових відносин, що допомагає розкрити його філософський підтекст і гуманістичну позицію автора, який виступає проти суспільства і культу грошей. Просторово-часова організація роману підпорядковується цій ідеї.

Щитинська М.А. Про джерела новели Бруно Травена “Нічний візит у джунглях” // Іноземна філологія. — 1986. — Вип. 81. — С. 120-125.

У статті подано повну біографію та оповідь про творчу діяльність американського новеліста ХХ ст. Бруно Травена. Звернення до джерел створення новели Бруно Травена

“Нічний візит в джунглях” дає об’ємний матеріал для ознайомлення з його творчістю і дозволяє розкрити місце письменника в історії. Ця новела проілюструвала утопічність ідей трансценденталізму і показала перехід письменника до критичного аналізу капіталістичної системи. На противагу іншим романтикам Травен пише про безрадісне життя білої людини в чужій країні, яке є безрадісним. Він мріяв вказати шлях сучасникам до майбутнього в гармонійний світ, а показав інше — долю людей, понівечених війною і законами суспільства. Автор наводить цитати американського романтика XIX ст. Генрі Дейвіда Торо.

Яхонтова Т.В. Лірико-філософські есе Р.Л. Стівенсона // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.87. – С. 117-122.

Проаналізовано ідейний зміст дорожніх нарисів та власне есе Стівенсона і визначено їх основні стилістичні особливості. Ці стилістично відмінні і надзвичайно особистісні тексти можна вважати класичними зразками англійського есе. Вони виражають особливу життєву філософію автора, що є важливим для повного розуміння його творчості. Найкращі з лірико-філософських есе Р.Л.Стівенсона відрізняються оптимізмом, щирою манерою викладу, вишуканістю і відточеністю стилю.

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Євса Т.А. Семантичні ускладнення заголовка в оригіналі та перекладі художнього прозового тексту // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 129-132.

Заголовок є однією з ознак завершеного тексту, не властивих одиницям попередніх рівнів – абзацу або реченню. Заголовок бере участь у виконванні текстом його комунікативної функції і реалізує комунікативну установку його автора тією мірою, якою реалізують її всі слова і словосполучення тексту. Сам заголовок усередині цього комплексу має функцію номінативну. Опорою заголовка в тексті виступають ділянки, семантика яких тісно співвідноситься з семантикою заголовка, “фрагменти-камертони”. Важливість заголовка в комплексі цілого тексту робить зрозумілою ту увагу, що приділяється йому при перекладі тексту з однієї мови на іншу. Найважливішим при перекладі є не тільки збереження лексичного складу заголовка як мовного знака з рядом семантичних потенцій, а й збереження умов для його адекватної реалізації, тексту, з яким заголовок співвідноситься.

КЛАСИЧНІ МОВИ

Дерюгин А.А. Грецькі складні епітети у перекладах А. Кантеміра і В.К. Тредіаковського // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 80. – С. 16-23.

У статті французький оригінал порівнюється з “Тілемахідою” В.К. Тредіаковського. Таке зіставлення дає змогу встановити неантичне походження багатьох епітетів. Семантична структура складних прикметників грецької мови не була однорідною, складність їх семантичної структури відзначила З.М. Петрова. До статті додається список складних епітетів “Тілемахіди” з грецькими прототипами.

Дерюгин А.А. Теренцій в російських перекладах XVIII ст. // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.85. – С. 70-75.

Автор доводить, що Теренцій у російських перекладах XVIII ст. постає у двох іпостасях. У трактуванні Тредіаковського його комедія розглядалась передусім як національний зразок жанру, який потрібно було перенести на російський ґрунт і пристосувати до нових умов. Перекладачі з Петербурзької гімназії поставили завдання показати Теренція як поета Древнього Риму в атмосфері його держави, епохи і літературної боротьби. У цьому прослідковується два види взаємодії російської і античної літератур, кожен з яких у Росії був обмеженим і плідним на протязі XVIII ст.

Домбровський Р.О. Байки Федра у переспівах Микити Годованця // Іноземна філологія. - 1994. – Вип. 107. – С.161-167.

У даній статті характеризуються переспіви байок Федра Микитою Годованцем. Порівняльний аналіз засвідчує, що поет не сліпо наслідував античні зразки, а творчо їх переробляв. Він актуалізував байку, вніс сучасні риси в античну обстановку, його байки не поступаються кращим зразкам української байкової традиції. Деякі з байок, переспіваних М.Годованцем, мають характер притч. Найбільш численна група переспівів М.Годованця – байки про тварин. М.Годованець написав 63 байки, наслідуючи Федра.

Пащина Л.В. Римська поетична метафора і відтворення її українською мовою (на матеріалі перекладу “Метаморфоз” Овідія А. Содоморою // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 99. – С. 98-106.

Стаття розглядає різні способи перекладу поетичних метафор. Зрідка вони змінюються іншим тропом, українським образом – функціональним аналогом, за можливістю, передаються повним еквівалентом із зображенням семантико-стилістичної структури, отже багато образів є однаковими в обох мовах. У статті наводяться приклади майстерного перекладу метафор А. Содоморою. У поемі Овідія умовно можна виділити такі тематичні групи метафор: 1) уособлення; 2) метафори афектів; 3) метафори про заняття людей: а) військові; б) юридичні; в) сільськогосподарські; г) ремісничі; д) морські; 4) та інші метафори.

Пащина Л.В. Українські переклади Овідієвих “Метаморфоз” (І. Сердешний, Д. Николишин, А. Содомора) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 127-135.

Автор статті здійснює аналіз українських перекладів “Метаморфоз” Овідія, зроблених Іваном Сердешним (Стешенко), Дмитром Николишином і Андрієм Содоморою. На думку автора, переклад А. Содомори є найкращим, він позбавлений недоліків, відмічених у І. Сердешного та Д. Николишина. Зміст, центральні ідеї поеми, форма, семантико-стилістична система у перекладі відтворені вірно і гармонійно. Відзначається велике прикладне значення праці Андрія Содомори для вивчення класичних мов і для української культури загалом.

Скорина Л.П. Вергілій в українській літературі // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.85. – С. 99-105.

Розглянуто твори Публія Вергілія Марона, які були перекладені українською мовою а також перекладачі, що перекладали цього видатного поета. Особлива увага приділяється “Енеїді” Вергілія в українській літературі. Подається хронологія перекладів “Енеїди” українською мовою. До перекладу цього твору звертались як маловідомі, так і видатні поети і письменники.

Содомора П.А. Побутові реалії Гомерівської “Одісеї” в українських перекладах (з погляду історії українського художнього перекладу) // Іноземна філологія. - 1995. - Вип. 108. - С.103 - 109.

Автор статті підкреслює, що найцікавішою і найскладнішою проблемою в перекладознавстві є відтворення реалій. Зокрема це стосується перекладів античної літератури. Автор проводить аналіз передачі окремих побутових реалій Гомерової “Одісеї” у перекладах П.Ніщинського та Бориса Тена. Переклад Ніщинського це адаптований твір для українського читача кінця ХІХ ст., в той же час переклад Б.Тена - це практичне відтворення, виповнене згідно із сучасними теоретичними вимогами художнього перекладу.

Содомора П.А. Реалія і переклад (на матеріалі українських інтерпретацій побутових реалій в “Одісеї” Гомера) // Іноземна філологія. – 1996. – Вип.109. – С. 81-87

Мета даної статті - висвітлити проблему перекладу деяких побутових реалій “Одісеї” Гомера в українських інтерпретаціях. Для аналізу обрані реалії пов’язані з

житлом. При відтворенні реалій, пов'язаних з житлом греків Гомерової епохи, перекладачі послуговуються, здебільшого, методом субституції: ту чи іншу реалію оригіналу замінюють подібною реалією, що відображає український побут. Прагнення перекладача – уникаючи описовості, максимально пов'язати образ оригіналу із звичним для свого сучасника побутом.

Чистякова Н.А. Древнейшая греческая надпись из Аттики (IG I² 919) // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 3-8.

У статті робиться спроба перекласти та інтерпретувати напис на давньогрецькому ритуальному посуді, який датують VIII ст. до н. е. Відомо, що посуд був нагородою переможцю змагань танцюристів. Також із впевненістю можна стверджувати, що цей напис мав зв'язок із богинею Афіною – давньою покровителькою та епонімом Афін.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Антонович М.М. Аспекти зіставного аналізу української та англійської правничої термінології // Іноземна філологія. – 1997. – Вип. 110. – С. 139-142.

У статті проводиться зіставний аналіз української та англійської правничої термінології. Вони аналізуються як на синхронічному, так і на діяхронічному рівнях. Автор зазначає, що українська та англійська правничі терміносистеми вже повністю сформовані. Процес уніфікації правничої термінології триває як у межах самих української та англійської мов, так і на міжнародному рівні.

Бацевич Ф.С. Когнітивний аспект зіставного аналізу мовного образу реалії (на матеріалі англійської та української мов) // Іноземна філологія. – 1996. – Вип. 109. – С. 74-80.

Стаття є спробою зіставного вивчення способів категоризації, аспектуалізації, формування семантичних конотацій та найважливіших напрямів профілювання мовного прототипу собаки на матеріалі фразеологізмів та прислів'їв англійської та української мов із залученням семантичних і словотвірних дериватів. В обох мовах аналізоване слово є активним в утворенні фразеологічних одиниць. Загальні напрями категоризації, профілювання та аспектуалізації аналізованого поняття в обох мовах є досить близькими.

Бархатов М.О. Варіативність перекладацької інтерпретації стійких словосполучень трагедії В.Шекспіра “Гамлет” // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 64-68.

Розглядається проблема відтворення у перекладі стійких словосполучень та фразеологізмів. На матеріалі семи перекладів трагедії В. Шекспіра “Гамлет” російською мовою аналізується варіативність поетичної інтерпретації тексту класичного твору.

Буракова О.В. Паралелізм і повтор як ритмотворчі фактори у поетичному перекладі (На матеріалі англійських перекладів лірики Т.Г. Шевченка) // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 43-49.

Розглядаються способи відтворення синтаксичних, лексико-синтаксичних і лексичних ритмотворчих засобів українського вірша засобами англійського поетичного слова. Матеріалами дослідження були ліричні твори Т.Г.Шевченка і їх англійські переклади, зроблені Е.Л.Войніч, А.Дж.Хантером, Г.Маршалом, Дж.Віром, К. Андрусишеним і У. Кірконнеллом. Суттю ритмотворчих засобів є їх паралельність і повторюваність, які складають основу ритму як такого. Для відтворення ритму поетичної мови не потрібно шукати ідентичні ритмотворчі елементи на відповідних мовних рівнях. Достатньо, щоб ці елементи були однакові чи подібні між собою в рамках поетичного тексту перекладу.

Бурбак О.Ф. Реалія та способи визначення її лінгвістичного статусу // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 79. – С. 68-75.

Аналізується смислова структура суспільно-політичних реалій англійської мови. Виділення у смисловій структурі реалій національно-культурного компонента фонових соціальних сем як загальної семантичної ознаки дає підстави вважати реалії окремою лексико-семантичною групою мовних одиниць у системі мови-джерела.

Вакуленко О.Л. Неологізми В.В. Маяковського в англійських перекладах // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 13-16.

За допомогою зіставного аналізу різноманітних перекладів творів В. Маяковського було розглянуто і проаналізовано способи і прийоми, що їх використали перекладачі при відтворенні авторських неологізмів. Проводиться зіставлення співвідносної ролі експресивної функції неологізмів та засобів її реалізації в обох мовах. Порушуються питання корелятивності окремих елементів мови оригіналу та перекладу. Одержані висновки можна буде використати в опрацюванні методики аналізу перекладів та адекватної лінгвістичної теорії значень.

Весна М.П. Перший монолог Фауста в перекладі І.Франка та М.Лукаша : роль часового чинника // Іноземна філологія. – 1995. – Вип. 108. – С. 89-97.

У статті проаналізовано два переклади першого монолога Фауста з однойменної трагедії Гете, що їх здійснили І.Франко і М.Лукаш. Автор статті зазначив, що в процесі перекладу перекладач може врахувати: досвід і обставини, які мали місце при виникненні оригіналу; свій власний досвід у час, коли створюється переклад; відповідний досвід і обставини авторів, а також переклади, які вже існують на час створення нового інваріанта.

Гаєвий Л.А. Роль ритмомелодики при відтворенні абзацної структури першотвору в перекладі // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 125-134.

Автор розглядає проблему абзаца і надфразової єдності у перекладознавчому плані, хоч і не відкидає підхід дослідників з лінгвістики та інтерпретації тексту про індивідуально-авторський характер поділу текстового континууму на абзаци. При відтворенні оригіналу перекладачі переважно дотримуються авторського графічного знака – абзаца, зберігаючи його структурну, ритмомелодичну й смислову цінність.

Грицютенко В.І. До питання про концепцію естетичної рівності оригіналу і перекладу // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 93-97.

З усіх концепцій, що їх вживають для вивчення художнього перекладу, особливостям останнього, безперечно, найбільше відповідає концепція функціонально-естетичної рівності. Її суть у загальній формі полягає у тому, що переклад повинен справляти на своїх читачів таке ж враження, яке оригінал справляє на своїх. Цей принцип правив практикам і критикам перекладу за реальну основу, на якій будувалася практична робота перекладача, а також система оцінок її якості: той переклад правильний, точний, естетичний, вплив котрого на читачів дорівнює впливові першотвору на своїх читачів.

Дзера О.В. Байронова лірика “Сонце безсонних” в українських перекладах // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 230-233.

Метою цієї статті є аналіз Байронового ліричного вірша “Сонце безсонних” в українських перекладах. Автор вважає, що однією з необхідних передумов адекватного перекладу Байронового циклу “Hebrew Melodies” є його осмислення в цілісності через єдиний біблійний мотив *twilight*, що об’єднує поезії у реальному смисловому плані (“захід сонця”) та двох символічних смислових планах (“втрачений рай блаженного минулого” та “занепад”) на осі топографічного, персонажного та авторського хронотопів. Варіативний потенціал цільової мови ослаблює деякі смислові плани мотиву, але компенсує цю втрату через третій додадковий компонент, а саме яскравий лінгвокраїнознавчий фон лексичного поняття “сутінки” в українській мовній картині світу.

Дзера О.В. Байронова містерія “Каїн” в українських перекладах // Іноземна філологія. – 1996. – Вип.109. – С. 104-112

Матеріалом для аналізу у цій статті послужив оригінал Байронового твору у зіставленні з перекладами І. Франка, М. Кабалука та Лесі Українки. Труднощі у процесі перекладання “Каїна” зумовлені смисловою, лексичною і стилістичною багозначністю твору Байрона. Саме це відкриває широке коло для перекладацьких знахідок і невдач. Кожен з проаналізованих перекладів репрезентує власне розуміння драми Байрона.

Зеленська О.П. Про одну релевантну ознаку складнопідрядних речень з підрядним причинним у сучасній англійській мові (контрастивний аналіз) // Іноземна філологія. – 1985. – Вип. 77. – С.20-28.

Тема статті – релевантна ознака складнопідрядних речень з підрядним причинним у сучасній англійській мові. Місце головного і підрядного речення причини надає певний вплив на загальну структуру складного казуального речення в англійській мові. Складнопідрядні речення з підрядними причинними, що вводяться сполучниками *because*, *-since*, *-as*, характеризуються структурною гнучкістю: вони можуть бути в пре-, інтер-, і пропозиції. Підрядні з *-for* характеризуються позиційною спеціалізацією: вони знаходяться або в інтерпозиції, або в постпозиції. Положення підрядної частини залежить від характеру казуальних відносин, виражених в складнопідрядному реченні з підрядними причини. У реченнях, що виражають власне-причинні відношення, підрядне речення може займати будь-яку позицію положення по відношенню до головного. У реченнях, що виражають невластиві-причинні відношення, підрядна частина може бути виражена або в постпозиції, або в інтерпозиції. У таких реченнях із сполучниками *-since* і *-as* підрядне речення може бути в препозиції.

Зеленська О.П. Складнопідрядні речення з підрядними причини в англійській і українських мовах // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 62. – С. 20-28.

В англійській і українській мовах є причинні сполучники, які мають своїрідні, лише їм властиві риси. Зокрема, причинні сполучники в обох мовах, приєднуючи підрядне речення до головного, виражають відношення залежності у складнопідрядному реченні. Українські складні сполучники **тому що, через те що** та ін., виконуючи функцію службових слів, не втратили колишніх ознак своїх семантичних ознак. З чотирьох причинних сполучників **because, as, since, for** найпоширенішим сполучником, уживаним для вираження каузальних зв'язків у сучасній англійській мові, є сполучник **because**. Сполучник **бо** вживається не лише як відповідник англійського сполучника **because**. У 35 випадках перекладач використовує його в інших контекстах. У будові англійських і українських складнопідрядних речень з причинними сполучниками різних відмінностей немає.

Зорівчак Р.П. Англійські інтерпретації творів Ольги Кобилянської // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 97-103.

Перші англійські інтерпретації творів О. Кобилянської датуються 1945 р., коли у періодичних виданнях опублікували новели «Битва» і «Природа» (одні з найхарактерніших творів письменниці) у перекладі-канадця Персівала Канді. Англієць, що самотужки вивчив українську мову, розпочав перекладацьку діяльність у другій половині 20-х-років. До перекладу оповідань О. Кобилянської приступив, маючи вже чималий перекладацький доробок і в українській прозі і в поезії (переважно твори І., Франка, та О. Маковея). Згодом новела «Природа» у перекладі П. Канді увійшла в англійську, антологію українського оповідання «Їхній край», опубліковану в США 1964 р. Завдяки перекладам у англійського читача складається певне уявлення про тематику творчості О. Кобилянської, її художнє новаторство та творчі пошуки. Художнє мовлення письменниці, як і, зрештою, будь-якого талановитого майстра, дуже складне з погляду перекладацьких можливостей. Труднощі виникають при відтворенні національного колориту, незрівнянної ритмомелодики, стилістичної манери, зокрема експресивного синтаксису, лексичного багатства з широким використанням діалектизмів. Тому-то перекладачам довелося іти

незвіданими шляхами, щоб, з одного боку, зберегти те, що вони відчули, – надзвичайну своєрідність і стилістичне розмаїття прози О. Кобилянської, а, з другого, – наблизити її до сприймання англомовного читача. Для цього замало певних правил перекладацької техніки: треба опанувати різні творчі прийоми та засоби, що становлять високе мистецтво, – мистецтво художнього перекладу.

Зорівчак Р.П. Реалії в художньому мовленні : перекладознавчий аспект // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С.104 - 111.

Мета науковця дослідити реалії як проблему перекладознавства. Реалії поділено на дві групи: лексичні та структурно-конотативні. Подано дев'ять головних способів перекладу реалій, а також передачі функцій реалій у мові перекладу. Інколи реалії відіграють незначну роль, але інколи вони типові для багатьох праць різних авторів. Також наголошено на необхідності укладання Українсько-Англійського словника.

Зорівчак Р.П. Реалія як перекладознавча категорія (на матеріалі англомовних перекладів української прози) // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 71. – С. 30-36.

Метою статті є дослідження реалії як перекладознавчої категорії. Встановлюються основні способи відтворення семантико-стилістичних функцій реалій при трансляційному перекодовуванні художнього тексту: транскрипція, гіпонімічне відтворення; дискриптивна перифраза, міжмовна транспозиція на конотативному рівні; калькування – повне і часткове; комбіноване перейменування.

Зорівчак Р.П. Семантична структура словесного образу: до методології перекладознавчого аналізу // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С.218-224.

У цій статті автор розповідає про семантичну структуру словесного образу, опрацьовує методи його відтворення засобами цільової мови. Згідно з попередніми пошуками та дослідженнями автора, кожен словесний образ є комбінацією певних слів, які часто звучать незвично. Під час семантичної трансформації окремі семантичні компоненти ніби відшаровуються від значення окремих лексем. Вони творять певну денотативну образність, на основі якої виникає конотативна, збагачена стилістичними та експресивними конотаціями. У статті також розповідається про авторські образи, сталі вирази та про лінгвістичний статус конотації.

Зорівчак Р.П. “Слово о полку Ігоревім” у англомовному світі: переклади, критичні праці (До 810-річчя “Слова о полку Ігоревім”) // Іноземна філологія. – 1997. – Вип.110. – С. 116-124.

Відомо 17 англомовних перекладів “Слова”. Цій поемі присячено чимало винятково вартісних праць дослідників англомовного світу. Перекладати “Слово” неймовірно важко. Твір сповнений витончених зорових і слухових образів, у ньому більшість слів має інтенсивну контекстуальну семантику. Надзвичайно цікаві символи поеми. Складними для відтворення є значущі імена у “Слові”.

Івасюк О.Я. Відтворення ритмічних і мелодійних домінант як засіб досягнення адекватності перекладу // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 98. – С. 93-97.

У статті розглядається три типи назв віршованих творів: 1) заголовки – індикатори; 2) заголовки-образи; 3) заголовки-символи. При перекладі поезії стильовою домінантою котрих є музичність, збереження ритмічних і мелодійних домінант видається надзвичайно суттєвим. Вони не тільки увиразнюють основні змістовно-емоційні акценти, а й втілюють той неповторний дух оригіналу, який потрібно донести до іншомовного читача. Дослідження окремих перекладів віршованих творів показують, що поверхневе відтворення ритмомелодики призводить до спотворення художньо-естетичної функції першоджерела.

Івасюк О.Я. Відтворення ритмомелодійної домінанти в українських перекладах поезії Джеймса Джойса // Іноземна філологія. – 1997. – Вип.110. – С.131-138

У цій статті автор проводить детальний аналіз віршових творів Джойса та їх перекладів українською мовою. Як показало проведене зіставлення оригінальних та перекладних текстів, основні ритмомелодійні домінанти, властиві поезії Джойса, вдалося зберегти шляхом впровадження в українській звукових відповідників, а також вживання фонетичних та фоносемантичних компенсацій. Більшість перекладачів відтворила основні закономірності ритміки першотворів, вдаючись до збереження специфіки чергування певних складів та рядків.

Ковальська І.В. Особливості відтворення словесного образу з колірним компонентом (на матеріалі української та англійської мов) // Іноземна філологія. – 1999. – Вип.111. – С. 257-261.

У статті розповідається про особливості перекладу словесного образу з компонентом кольору. Автор коротко характеризує наступні шляхи перекладу: використання покомпонентного перекладу з повним колірним еквівалентом, використання відмінного колірного відповідника, зміну структури та лексемного складу образу, розширення образу, завдяки вербальній експлікації окремих сем кольоропозначення, вилучення колірного компоненту і компенсацію його семантики неколірним компонентом.

Козланюк Т.П. Відтворення в англійських перекладах прикладкових утворень прози Івана Франка // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 103-108.

Серед виразових засобів синтаксису, до яких часто звертався І. Франко, значне місце посідає прикладка, апозиція. Вона є водночас характерним для письменника способом емоційного увиразнення й оцінки зображуваного. Як єдине семантико-синтаксичне ціле сприймаються широко вживані Франком у різноманітних стилістичних цілях фольклорні, народно-розмовні та індивідуально-авторські прикладкові утворення. Важливість їхнього відтворення перекладом впливає з того, що вони становлять досить ефективний стилістичний і виразовий засіб серед інших лінгвостилістичних засобів, характерних для стилю письменника. Якщо в мові оригіналу, саме у формі семантичної єдності прикладки з означуваним словом, досягається стилістичне виділення та увиразнення додаткових і, на думку автора, суттєвих характеристик, то в перекладі їх стилістична експресивність набагато знижується, а подекуди цілком втрачається. З втратою апозитивної форми зв'язку між означуваним і означенням специфічний стилістично загострений засіб експресії та емоційного впливу на читача, характерний для автора, як і для мови народу, якою він користувався, залишається поза межами перекладності.

Козланюк Т.П. Конструкції з ампліфікованими рядами означень у прозі І.Франка та їх відтворення в англійських перекладах // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 84. – С. 3-8.

Розглядається питання про перевираження в англійських перекладах на рівні речення одного з характерних компонентів індивідуально-авторського синтаксису І.Франка-прозаїка – конструкцій з ампліфікованими рядами означень (головним чином тричленних), як притаманного автору способу ускладнення речень і їх парадигм. Порівняльний аналіз оригіналів і перекладів показує, що різні перекладачі по-своєму справились з передачею цих конструкцій англійською мовою, проявивши при цьому відповідне розуміння глибини структури тексту, і тим самим наблизили англійського читача до розуміння самотнього, з яскраво індивідуальною оформленістю тексту авторського мовлення прози І.Я.Франка.

Комолова М.О. Оповідання Сомерсета Моєма в українських перекладах // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 126-135.

У статті подано переклади творів С. Моєма українською мовою та співвідношення їхнього стилю зі стилем оригінала. Відзначено ключові слова, які відіграють першочергову роль у розвитку сюжету та характерів художнього твору, та можливість їхньої адекватної

передачі в перекладі. Розглянуті переклади дають уяву про ідейно-художній зміст творів, але повністю не відображають особливості стилю письменника.

Коцюба З.Г. Відтворення фігури замовчування в англомовних перекладах української прози // Іноземна філологія. – 1995. – Вип. 108. – С.98 - 103.

У статті розглядається така маловивчена і дискусійна проблема як відтворення фігури замовчування в англомовних перекладах української прози. При перекладі перекладач стикається з труднощами, оскільки він повинен врахувати структурні особливості англійської мови, дбати про те, щоб перерване або обірване речення звучало природно у тексті перекладу.

Лучук О.М. Шекспір у контексті перекладацької діяльності П.Куліша і М.Лукаша // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С.111-119.

Мета даної статті проаналізувати п'єсу Шекспіра "Троїл та Крессіда". П'єсу було перекладено на українську лише двічі із перервою майже у століття. Перший переклад зробив Пантелеймон Куліш, а другий – Микола Лукаш. Обидва – відомі українські перекладачі. Проте, на жаль, через певні обставини вони не досліджувались в українському перекладознавстві. Автор намагається заповнити прогалини, робить спробу всебічно дослідити переклади, насамперед їх лінгвостилістичні особливості.

Мірошниченко В.В. Семантична поліфонія лексики та способи її актуалізації в перекладі (на матеріалі англомовних перекладів творів М.М. Коцюбинського) // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 108-111.

Семантична поліфонія лексики унеможливує остаточну фіксацію всіх контекстових вживань слова. У тих випадках, коли слову мови оригіналу (МО) відповідає регулярний еквівалент (в мові перекладу (МП)), семантико-стильовий контекст перекладу може виключити використання такого відповідника. Семантична поліфонія лексики зумовлює потребу у специфікації значення, актуалізованого у тому контексті, котрий підлягає трансляції на іншому мовному матеріалі. Цей перекладацький засіб дає змогу уточнити ознаку мовної ситуації, досить зрозумілу у контексті МО, але втрачену внаслідок перевираження змісту оригіналу МП.

Попович Б.С. Відтворення конотативної семантики звертання в англомовних перекладах творів української літератури // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С.120-129.

Йдеться про труднощі відтворення семантико-стилістичних своєрідностей українських звертань англійською мовою. Аналіз показує, що перекладач завжди намагається адекватно відтворити звертання, використовуючи весь можливий потенціал англійської мови. Будь-яка мова в змозі певною мірою, шляхом компенсації на різних рівнях, виразити будь-яке поняття, адже відсутність тих чи інших категорій у мові перекладу не означає, що можливості її виражальних засобів є обмеженіше, ніж у мові джерелі.

Попович Б.С. Звертання як структурно-конотативна реалія і переклад // Іноземна філологія. – 1996. – Вип.109. – С. 112-121.

У статті проведено дослідження українського звертання–реалії стосовно англійської мови. Зіставлення оригіналів з перекладом дало змогу дійти висновку, що незважаючи на чималі труднощі при відтворенні семантико–стилістичних своєрідностей образних звертань, англомовні перекладачі українського художнього слова, наближаються до адекватного відтворення оригіналу, намагаючись зберегти локальний колорит.

Савчин В.Р. Микола Лукаш як перекладач Роберта Бернса // Іноземна філологія. – 1997. – Вип.109. – С. 96-104.

Завдяки умілим перекладам М.Лукаша український читач має “свого” Бернса, такого ж експресивного, яскравого та невимушеного. Сила Лукаша виявилася саме в тому, що він не просто доніс до українського читача чужомовні твори, а робив їх органічно близькими, природними в іншій національній стихії.

Савчин В.Р. Прислів'я і приказки як проблема перекладу (на матеріалі Лукашевого перекладу “Дон Кіхот” Сервантеса) // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 234-238.

У цій статті автор розглядає способи перекладу прислів'їв та приказок, які використовує М.Лукаш під час перекладу “Дон Кіхота” М.Сервантеса. У більшості випадків перекладач знаходить абсолютні або часткові фразеологічні відповідники іспанських прислів'їв та приказок. Деколи М.Лукаш застосовує метод фразеологічного калькування. Його калькам властива чітка структурна організованість, лаконічність, ритмічність, багате римування та яскрава образність.

Савчин В.Р. Специфіка відтворення англomовних реалій у перекладах М.Лукаша (на матеріалі творів Р.Бернса і В.Шекспіра) // Іноземна філологія. – 1997. – Вип.110. – С. 124-130.

Проведений аналіз показав, що М.Лукаш своєрідно підійшов до розв'язання проблеми відтворення семантико–стилістичних функцій реалій. Перекладач уважно ставиться до реалій оригіналу, не вилучає їх при перекладі, а відтворює так, що читач не сприймає їх як екзотику. Домінуючим способом трансляційного перейменування англomовних реалій у перекладах Лукаша є метод уподібнення, що зумовив появу великої кількості українських реалій у перекладах. Однак надмірне захоплення українськими реаліями призводить до небажаної українізації твору, втрати його національного колориту.

Філь Т.І. Про взаємозв'язок структурно–кількісної та якісної характеристики перекладу // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 80-86.

У цій статті використовуються результати структурно–статистичного співставлення детермінантів мови роману Т.Драйзера “Американська трагедія” з їх аналогами в німецькому перекладі М.Шена та у новому перекладі під редакцією Фр.Баадке. Ці результати дають можливість створити характер взаємозв'язку між структурно–кількісною та функціонально–еквівалентною аспектами перекладу системно відібраних однорідних груп конфронтуючих одиниць англійської та німецької мови. Крім того, вони дають можливість встановити суть конфронтативної атрибуції перекладного тексту, а також два гіпотетичних параметри ад'ективації між зазначеними групами одиниць. Такі параметри можуть застосовуватись і для оцінки розбіжностей з першотвором.

Цьовх О.Г. Інтерпретація значень англійських прикметників засобами російської мови // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 33-36.

У даній статті автор зіставляє прийоми тлумачення смислів певного слова, що пропонуються в одномовних словниках, з їх інтерпретацією в сучасному великому двомовному словнику, щоб виявити подібність/відмінність у розумінні семантики та закономірностей вживання одного й того ж слова. Обмежимося для прикладу аналізом лише двох із досліджуваних прикметників, а саме – FINE і QUICK. Дані прикметники є високочастотними і вживаються з широким колом іменників. Інтерпретація смислів сполучень англійського прикметника засобами російської мови дає змогу в основному правильно характеризувати закономірності вживання англійських прикметників (незважаючи на неминучі втрати при перекладі). Вибір необхідних засобів інтерпретації російською мовою певним чином впливає на формування уявлення про функціонування слова іноземної мови також і у носіїв національних мов нашої країни, а також, на складання відповідних перекладних словників.

Шумейко В.М. Про кореляцію речення і висловлювання // Іноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 7-12.

Розглядаються деякі аспекти відтворення метафори при перекладі на англійську мову повісті М. Коцюбинського “Fata morgana”. Метафора є важливим компонентом образної структури оригіналу і відіграє першочергову роль у передачі художніх особливостей. Порівняльний семантико-стилістичний аналіз дозволив виявити різні способи передачі метафори при перекладі. Найвдалішим прийомом можна вважати передачу метафори за допомогою рівноцінного еквівалента, що не завжди можливо.

Шумейко Г.І. Деякі аспекти відтворення метафори у перекладі повісті М.Коцюбинського “Fata morgana” англійською мовою // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 38-41.

Розглядається питання співвідношення мовних одиниць (речення, фраза) і мовлення (висловлювання), які часто фігурують в лінгвістичній літературі як синоніми. Спроби класифікувати мовленнєві утворення, підвести їх під рамки речення призвели до появи надмірної кількості назв речень, які не підходили під нормативну структурну схему мовної одиниці – речення. Автор говорить про різноплановість речення (мовленнєвої одиниці, побудованої на сукупності мовних одиниць). Висловлювання має свій статус, який зумовлюється ситуацією спілкування і комунікативним завданням. Воно виявляється через означену лексико-граматичну структуру у вигляді конкретного звукового образу. Короткі висловлювання – це закінчені фрази, які є корелятами неповних речень – одного з рівноправних класів моделей речень в мові.

Шумейко Г.І. Образне слово М. Коцюбинського та його переклад англійською мовою // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. – 81. – С. 29-34.

В статті розглядаються особливості образного слововживання М.Коцюбинського та його відтворення в перекладах англійською мовою. Зроблено зіставний семантико-стилістичний аналіз, який дав можливість виявити різноманітні способи відтворення авторської образності в перекладах деяких новел Коцюбинського з української на англійську мову. Виявлено велику розбіжність в лінгвістичних та стилістичних особливостях обох мов. За приклад взято переклад, здійснений А.Мистецьким. Автор дає оцінку цьому перекладові.

НІМЕЦЬКА МОВА

Буйницька Т.О., Філь Т.І. Особливості перекладу лексико-граматичних повторів з детермінантами // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 151-156.

Повтор є поширеним лінгвостилістичним прийомом у багатьох літературних творах різними мовами. Для зіставного аналізу автори вибрали основні типи лексико-граматичних повторювальних конструкцій з детермінантами в мові роману Т.Драйзера “Американська трагедія” та їхні аналоги у німецькому перекладі. Провівши порівняльний аналіз англо-німецьких паралелей, автор виявляє певні закономірності перекладу лексико-граматичних повторів з детермінантами в мові розглянутого роману.

Кам'янець В.М. Відтворення німецьких власних назв українською мовою – 1999. – Вип. – С. 262-269.

У статті йдеться про відтворення німецьких власних назв українською мовою. Автор детально характеризує методи запозичення німецьких власних назв українською мовою, а саме: трансплантацію, транслітерацію, наукову транскрипцію, лексичну заміну, буквальний переклад, практичну транскрипцію. Автор робить висновок, що серед усіх способів найпоширенішим стала практична транскрипція, оскільки вона враховує орфографічні та фонетичні аспекти, а українська мова спроможна адекватно передати майже всі нюанси німецької фонетичної системи.

Кияк Т.Р. Науково-технічний переклад (теоретичні та прикладні аспекти) // Іноземна філологія. – 1992. – Вип. 104. – С. 141-150.

У даній статті автор розглядає основні проблеми, що виникають при науково-технічному перекладі. Найбільшою трудностю, на думку автора, є те, що перекладачеві нерідко доводиться самому встановлювати значення нових термінів, які відсутні не лише в звичайних перекладних, але й у спеціалізованих термінологічних словниках відповідної іноземної мови. До того ж існує чимало термінів-синонімів та багатозначних термінів.

Лазарович В.В. Деякі особливості розвитку фразеологічних запозичень у мові-рецепторі (На матеріалі німецьких запозичень латинського походження) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 69-76.

Розглядаються особливості розвитку фразеологічних запозичень у мові-рецепторі. Робиться висновок про те, що їхній розвиток визначається взаємодією ряду лінгвістичних і екстралінгвістичних факторів мови, подано аналіз цих факторів.

Філь Т.І. Порівняльний аналіз основних та “периферійних” одиниць мов оригіналу і перекладу // Іноземна філологія. – 1991. – Вип. 101. – С. 111-115.

Вивчення проблеми раціонального об'єднання основних (центральної та перехідної) і «периферійної» одиниць у відповідні поля мов оригіналу й перекладу при системному порівняльному аналізі має ряд переваг. Щодо групування детермінантів то це, зокрема, сприяє: 1) глибшому проникненню у специфіку їхньої ієрархічної структури на рівні мовної системи, повнішому врахуванню міри інтеграції, лінгвостилістичного і синтаксичного паралелізму в мовному потоці; 2) розширенню і збагаченню трансформаційної міжмовної взаємодії за рахунок додаткових моделей з лексемами перехідних і «периферійних» зон полів; 3) зростанню загального числа та відносних показників порівнюваних одиниць, що пов'язано з підвищенням точності і переконливості одержаних структурно-кількісних характеристик; 4) встановленню на основі структурно-кількісних даних особливостей взаємозв'язку між результатами трансформаційно-модельної активності мов та своєрідними стимулювальними та гальмівними факторами цієї активності – міра тяжіння мов до експлікації, імплікації та словоскладення, збіг та відмінності в асоціативному і валентному планах слів, різниця у мовній нормі тощо.

Філь Т.І. Компенсація мовою перекладу одиниць з лексико-граматичним аспектом детермінантів // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.78. – С. 69-76.

Аналіз компенсаторної активності німецької мовної системи при її конфронтативних взаєминах з англійською мовною системою у процесі перекладу та ряду конкретних результатів такої активності проводився на основі структурно-статистичного дослідження мови роману Т. Драйзера “Американська трагедія” в перекладі, здійсненому М. Шен та у новій обробці цього перекладу за контрольною редакцією Ф. Баадке. Під детермінантами маються на увазі ад'єктивні та певні партиципальні мовні елементи. До ад'єктивних елементів належать, крім власне прикметників, ще порядкові та повторювально-збільшувальні числівники, неозначено-кількісні займенники, які розглядаються як неозначені або напівзайменникові прикметники, а також слова, що відомі під назвою псевдопартиципів.

Філь Т.І. Про взаємозв'язок структурно-кількісної та якісної характеристики перекладу // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 81. – С. 80-86.

У статті використовуються результати структурно-статистичного зіставлення детермінантів мови роману Т.Драйзера “Американська трагедія” з їхніми аналогами в німецькому перекладі М.Шена та в новому перекладі за редакцією Фр.Баадке. Ці результати дають можливість створити характер взаємозв'язку між структурно-кількісною та функціонально-еквівалентною сторонами перекладу системно добраних однорідних груп конфронтуючих одиниць англійської та німецької мов. До того ж, вони дають можливість встановити суть конфронтувальних атрибутів перекладного тексту, а також

два гіпотетичних параметри ад'ективації між зазначеними групами одиниць. Такі параметри можуть застосовуватися й для оцінки розбіжностей з першотвором.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Гончаров Є.Б. Про еквівалентність зворотних дієслів у російській і французькій мовах (на матеріалі науково-технічної літератури) // Іноземна філологія . – 1983. – Вип. 71. – С. 88-94.

У цій статті автор досліджує особливості функціонування, лексичні та синтаксичні властивості російських зворотних дієслів та їхніх французьких еквівалентів. Дослідження проведено методом статистично-вірогідного аналізу мови на матеріалі текстів, що стосуються космосу, біології, математики, геології, фізики, історії та філософії.

Домбровський Ю.О. Відтворення віршової форми “Пісні про Роланда” засобами української мови // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 107-113.

У цій статті автор підкреслює, що важливою вимогою теорії перекладу є необхідність гармонійного відтворення всіх компонентів художнього твору. Автор також розглядає типи перекладів “Пісні про Роланда” в українських перекладах В. Щурата та М.Терещенка. Він зазначає, що проблема відтворення віршової форми цього твору вимагає подальшого детального вивчення і теоретично обґрунтованого практичного розв'язання.

Домбровський Ю.О. Характерні риси епічного стилю “Пісні про Роланда” та їх відтворення в українських перекладах // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 66. – С. 88-95.

У статті автор розглядає структурно-експресивні стилістичні засоби “Пісні про Роланда”, паралельні тиради, синонімічні лексичні з'єднання, повтори та інші способи їхнього відтворення українською мовою. Аналіз базується на перекладах В. Щурата і М.Терещенка в зіставленні з перекладами на російську мову

Івасютин Т.Д. Драматургія Ж.-Б. Мольєра на Україні (Дожовтневий період) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 130-139.

У статті висвітлюються шляхи проникнення драматургії Ж.-Б. Мольєра в Україну. Хронологічно досліджуються переклади та адаптації його комедій українською мовою в дожовтневий період. Як і в решті країн, в Україні комедії Мольєра поширювалися спочатку в національних адаптаціях. Продемонструвавши еволюцію перекладацької майстерності, автор робить висновок, що переклади комедій Мольєра, які належать відомому українському поетові та перекладачеві В. Самійленку ознаменували цілу епоху в мистецтві перекладу.

Поляков В.О. Романтична поетика драми В.Гюго “Ернані” у перекладі М.Т. Рильського // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 113-119.

Автор цієї статі характеризує переклади М. Т. Рильського творів В.Гюго “Ернані” та “Король бавиться”. Перекладач звертає особливу увагу на відтворення синтаксичної структури оригіналу, зокрема звертань, вигуків, риторичних запитань. Перекладач не намагається стати на один рівень із автором, а змагається з ним. М.Рильський майже не допускає неточностей. Перекладач своєю працею збагатив літературну українську мову новими стилістичними моментами.

Помірко Р.С. Лексичні утворення на основі запозичених слів при мовних контактах (На матеріалі французької та іспанської мов) // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 61. – С. 113-118.

Дослідження франко-іспанських лексичних зв'язків за допомогою порівняльно-зіставного методу дозволило простежити процес розгортання продуктивності галицизмів та іспанізмів при утворенні похідних, композитів, словосполучень та фразеологізмів. Це сприяло встановленню ступеня корелятивності міжмовного словотвору і відкриттю специфічних особливостей у формуванні лексичних утворень такої взаємодії кожної з мов-учасниць.

Теслер О.В. Лексична сполучуваність прикметників кольору у французькій мові в зіставленні з українською // *Іноземна філологія*. — 1984. — Вип. 75. — С. 90-96.

У статті досліджується лексична сполучуваність прикметників кольору у французькій мові порівняно з українською в межах атрибутивних словосполучень. Встановлено основні класи прикметників, які можуть приймати визначення кольору, випадки метафоричного і прямого вживання визначення кольору.

Худзей І.М. Засоби відтворення викривальної просторічної лексики в перекладах романів А. Франса “Сучасна історія” і “Острів пінгвінів” // *Іноземна філологія*. — 1981. — Вип. 62. — С. 112-118.

У статті розглядається функціональна роль просторічної лексики та її інтерпретація в різних за часом українських та російських перекладах романів А. Франса “Сучасна історія” і “Острів пінгвінів”. Порівняльний аналіз українських та російських перекладів дає змогу виявити експресивну функцію просторічних елементів у творах Франса та різноманітні методи їхньої реалізації трьома мовами.

МЕТОДИКА

Богорад Т.О., Кузнецова Л.Р. Лінгводидактичні аспекти розуміння іншомовного художнього тексту // *Іноземна філологія*. — 1994. — Вип. 107. — С.184-190.

Мета статті – показати те, що нерозуміння навчального матеріалу зумовлюється не розумовими здібностями студента чи недоліками методики викладача, а відсутністю вольового компонента. Автор наголошує, що при підготовці навчальних програм, підручників, методичних вказівок дуже важливо враховувати лінгводидактичні аспекти розуміння навчального матеріалу.

Борзенко С.Г. До проблеми комунікативного членування діалогічного тексту // *Іноземна філологія*. — 1982. — Вип. 66. — С. 149-155.

У цій статті автор зазначає, що опис структури тексту з його комунікативної функціональності – важливе завдання сучасної лінгвістики і методики вивчення російської мови. У статті подається лінгвістичний аналіз текстів діалогу реального професійного медичного спілкування – окремого випадку професійної комунікації взагалі. Розшифровані діалоги було піддано лінгвістичному аналізу, заснованому на припущенні про членуваність будь-якого тексту на змістові блоки, які мають різні номінації в працях різних лінгвістів.

Бублик В.Н. Методичне забезпечення навчального телебачення (на прикладі викладання іноземних мов) // *Іноземна філологія*. — 1988. — Вип. 89. — С. 126-131.

Вмілий добір відеоряду для використання його на заняттях з іноземної мови з застосуванням навчального телебачення підвищує ефективність факторів, які сприяють зростанню продуктивності праці викладача, поліпшенню якості знань студентів, вдосконаленню процесу їхнього виховання і етико-естетичного розвитку.

Возниця В.М. Самостійність у навчанні іноземної мови // *Іноземна філологія*. — 1987. — Вип. 88. — С. 122-125.

Вимога до інтенсифікації навчання іноземної мови сприяла пошукам нових шляхів організації навчального процесу. В результаті цього чітко уклався активний метод, що на перший план висуває творчу, самостійну діяльність учня. Навички самостійної роботи слід розвивати у таких напрямках: 1) усвідомлення суті навчання і навчальних завдань; 2) розвиток логічного мислення; 3) використання навчальних засобів. Самостійна діяльність учнів і студентів у процесі навчання іноземної мови можлива за умови правильної її організації. Це дає змогу збільшити час активної праці на кожному з етапів навчання, підвищити рівень знань майбутніх спеціалістів.

Возниця В.М. Помилки у вивченні німецької мови // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 61-66.

Розвиток прикладної лінгвістики сприяв виникненню нової науки – лапсології, завданням якої є дескриптивне і експлікативне вивчення, оцінка і профілактика помилок учнів. Розрізняють загальну лапсологію та предметну, в яких є теоретична і практична частини. Головними причинами помилок є незнання та різномовна інтерференція, що призводить до виникнення формальних, комунікативних, типічних та індивідуальних помилок. В статті викладені помилки, які найчастіше роблять учні вивчаючи німецьку мову, і подані рекомендації щодо їх попередження і виправлення.

Возниця В.М. Проблеми сучасної методики викладання іноземних мов // Іноземна філологія. – 1985. – Вип.78. – С. 116-120. Розглядаються основні проблеми загальної методики викладання іноземних мов, від яких залежить інтенсифікація та оптимізація викладання на усіх рівнях. Основна відмінна риса цієї методики – це поступове формування наукової бази та теорії викладання. Розвиток психології та психолінгвістики за кордоном та перш за все в нашій країні дав змогу перенести основну увагу у вивченні іноземної мови на мовну діяльність, а також пов'язані з цим питання індивідуалізації, свідомості та питання ролі та місця рідної мови.

Дадіані Л.І. Умови, що сприяють оптимізації навчання іноземній мові // Іноземна філологія. – 1995. – Вип. 108. – С.139 - 144.

Автор дає поради щодо оптимізації навчання іноземної мови. Було зроблено дослідження, яке виявило ряд умов, що сприяють оптимізації навчання. Однією з них є реалізація у викладанні іноземної мови системи способів оптимізації, що охоплює: а) компоненти і умови навчання; б) способи оптимізації викладання; в) способи оптимізації навчання. Дана система забезпечує в єдності оптимізацію діяльності педагога і студентів.

Дацько Ю.М. Шляхи реалізації комунікативного підходу до навчання іноземної мови // Іноземна філологія. – 1995. – Вип. 108. – С.144-149.

У статті розглядаються деякі з поширених методичних прийомів реалізації комунікативного підходу до навчання іноземної мови. Такі прийоми свідчать про те, що у розпорядженні творчого викладача є великі резерви для стимулювання інтересу студентів до оволодіння іноземною мовою та підвищення якості навчання цього предмета. Комунікативний підхід розвивався та широко використовувався в 70-х р., проте і зараз його часто застосовують.

Жовнірчук З.Л., Федорчук М.М. До проблеми організації навчального процесу з курсу іноземних мов // Іноземна філологія. – 1993. – Вип. 105. – С. 160-161.

У статті йдеться про проблеми організації навчального процесу з курсу іноземних мов. За останні роки в університеті створені і працюють групи інтенсивного вивчення іноземних мов. Вони комплектуються з кращих студентів і впродовж року інтенсивно працюють за поглибленою програмою з обов'язковим включенням розмовно-побутової тематики. Також описуються різні види анкетувань з питань вивчення іноземних мов та їхні результати.

Зорівчак Р.П. Роль рідної мови в професійній освіті майбутніх фахівців з іноземної мови // Іноземна філологія. – 1996. – Вип.109. – С. 177-184.

Мусимо змагати до того, щоб кожен фахівець-україніст активно володів принаймні однією західноєвропейською іноземною мовою, а кожен викладач іноземної мови глибоко знав українську мову, літературу, культуру загалом. Лише тоді, коли розмовляємо іноземною мовою, починаємо витонченіше, глибше відчувати рідну мову. Лише за такої умови можна говорити про справжню філологічну освіту української молоді.

Крупаткін Я.Б. Елементи диференціації та індивідуалізації при навчанні читанню в технічному вузі // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 67. – С. 126-123.

У цій статті автор описує індивідуалізацію при навчанні читанню в технічному вузі. Індивідуалізація охоплює кілька сфер: 1) організацію занять; 2) діяльність студента; 3) керівництво викладача. Одним із ефективних шляхів подолання суперечностей програми досліджень є поглиблення диференціації.

Крупаткін Я.Б. Матеріали до англо-російського посібника з читання ділових текстів. – I. Початковий словник // Іноземна філологія. – 1987. – Вип.86. – С. 133-140.

У статті висловлюється думка, що на ранніх етапах курсу читання іноземних текстів слід зосередити увагу на вивченні граматики. Шар лексичних елементів, спільних для англійської і російської мов розглядається як перспективний словник на подальших етапах вивчення мови. Подано список понад 1500 слів, а також запропоновано шляхи його розширення. Пропонується два шляхи вибору лексики для вивчення англійської мови у вищих навчальних закладах: 1) складання списків слів, виявлених у фахових текстах; 2) початок вивчення з розмовно-побутової лексики.

Крупаткін Я.Б. Матеріали к англо-русскому пособию по чтению деловых текстов. К значениям начального словника // Іноземна філологія. – 1987. – Вип. 88. – С. 117-122.

У статті автор подає ряд англійських слів, які мають графічні відповідники в російській мові. У цьому випадку методист повинен працювати у двох напрямках: 1) розглянути можливі труднощі на шляху учня і допомогти подолати їх; 2) зосередити увагу учня на граматичних значеннях. Особливу увагу слід звернути на так звані “фальшиві друзі перекладача”. У статті подано ряд порад щодо ефективного вивчення слів іноземної мови.

Крупаткін Я.Б. Матеріали к англо-русскому пособию по чтению деловых текстов. 5. Путь к чтению про себя. // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 128-133.

У статті автор пропонує низку вправ та порад для тих, хто хотів би тільки розуміти англійський письмовий текст. Ці вправи допомагають учневі встановити прямі асоціації між графікою з одного боку, та семантикою з іншого. Візуальне сприйняття англійського письмового тексту, супроводжене одночасним називанням їхніх семантичних відповідників у рідній мові, може стати найкоротшим шляхом до читання про себе.

Крупаткін Я.Б. Матеріали к англо-русскому пособию по чтению деловых текстов. 3. Пользование словарем // Іноземна філологія. – 1988. – Вип. 92. – С. 143-147.

Основне питання, яке автор порушує в статті - уміння користуватися словником. Стаття містить інформацію про структуру словника, пропонує методи швидкого пошуку слова за алфавітом, оскільки словник – довідкова книга, інформація про слово повинна бути відносно повною за змістом і компактною за формою. Щоб реалізувати цю потребу, укладач словника використовує різні шрифти, нумерацію, умовні позначення та скорочення.

Крупаткин Я.Б. Материали к англо-русскому пособию по чтению деловых текстов. 4. О чтении вслух // Иноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 131-135.

Об'єктом дослідження статті є читання тексту вголос. Методична література дає нам дві протилежних думки про те, наскільки важливим для розуміння іншомовного тексту є вміння правильно прочитати вголос. Студент звикає встановлювати прямий зв'язок між графікою і значенням, а пізніше змістом (омінаючи звучання), а викладач – економить для групи добру частину навчального часу.

Макаревич Л.О. Тональні ознаки незавершеності у спонтанній монологічній мові порівняно з читанням // Иноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 138-146.

Метою статті є дослідження тональних характеристик незавершеності в англійській спонтанній монологічній промові порівняно з читанням вголос, оскільки останнє є одним із важливих і поширених видів мовної діяльності. Значення невідповідної промови – в тому, що через цей вид спонтанного мовлення в процесі навчання іноземної мови відбувається розвиток навиків усного мовлення.

Макаренко А.В. Психоемоційні аспекти комунікативної компетенції // Иноземна філологія. - 1994. – Вип. 107. – С. 202-206.

У статті опрацьовано проблеми усного мовлення і комунікативної компетентності. Автор бере до уваги деякі аспекти психологічного складу цієї нації, мова якої вивчається. В ролі критерію оволодіння мовою використовується соціолінгвістичне поняття комунікативної компетенції, яке охоплює мовний етикет, риторичну компетенцію, а також знання психологічних механізмів дії на адресата.

Мірошниченко О.І. Про створення посібників для навчання читання літератури за фахом у немовному вузі // Иноземна філологія. – 1989. – Вип. 93. – С. 135-138.

Під навчальними посібниками для читання зі спеціальності розуміють збірки уривків із кращих оригінальних підручників і наукових творів, а також зі статей періодичних видань іноземними мовами, призначених для студентів старших курсів. Послідовність розміщення текстів повинна відображати циклічність наукової тематики. У статті розглядаються різноманітні типи вправ.

Нечипорук О.В. Запитання і заперечення в системі комунікативних вправ при навчанні усної мови // Иноземна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 134-137

У статті розглядається проблема засвоєння питальних і заперечних речень на рівні смислу, який знаходить експліцитне вираження в послідовності логічно пов'язаних речень. Врахування єдності категорії заперечення і ствердження в системі комунікативних вправ обумовлює запам'ятовування, в основі якого лежить мислення, розширює можливості збагачення мови.

Одегова В.В., Ляшенко Л.Т. Семантизація іншомовних термінів, утворених із загальноживаних слів // Иноземна філологія. – 1987. – Вип.87. – С. 134-137.

Розглянуто проблему семантизації лексики у курсі вивчення англійської мови як іноземної. Розроблено новий засіб семантизації математичної термінології, який можна використати при вивченні студентами інших терміносистем. Він відповідає вимогам психології свідомого підходу до формування навичку і викликає підвищений інтерес студентської аудиторії завдяки: а) новизні; б) переконливості; в) можливості переносу в нову навчальну ситуацію. У розглянутому способі семантизації приховуються резерви розширення потенційного словника студентів.

Окоменюк Г.Ф., Окоменюк Г.І. Комплексне вивчення морфолого-синтаксичної структури іноземної мови // Иноземна філологія. – 1985. – Вип.78. – С. 121-124.

Розглядаються питання комплексного вивчення морфолого-синтаксичної структури іноземних мов, проблема реалізації валентності не тільки дієслів, але й інших частин мови. При цьому значна увага приділяється комунікативному спрямуванню навчального процесу.

Ратич М.Т., Шабайкович Е.А. Дослідження шляхів оптимізації навчального процесу з іноземних мов вченого // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 122-125.

В епоху швидкого нагромадження і оновлення інформації опанування іноземних мов як засобом комунікації набуває величезного значення. Без практичного застосування іноземних мов як у сфері усного, так і письмового спілкування не можуть бути розв'язані такі животрепетні питання сучасності, як боротьба за мир і соціальний прогрес, розвиток політичних та економічних зв'язків, наукових і культурних контактів між різними народами і країнами. Ось чому важливим завданням на сучасному етапі є підвищення підготовки спеціалістів з вищою освітою, які володіють іноземними мовами. Останнім часом теорія і практика навчання іноземних мов поповнилась новими прогресивними методами, які сприяють підвищенню якісних параметрів навчального процесу за рахунок широкого використання внутрішніх резервів інтенсифікації. До таких методів належать, скажімо, методи активного навчання, адаптивна система та ін., які стали предметом всебічного дослідження методики у ВНЗ і повсюдно втілюються в практику викладання іноземних мов.

Селезінка І.О., Семілеткіна І.М. Музика на заняттях з іноземної мови // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С. 197-201.

Мета статті вирішити доцільність застосування музики в процесі навчання іноземних мов, оскільки між ним та музикою існує зв'язок, в основі якого лежать спільні акустичні та експресивні елементи: ритм, гучність, динаміка, наголос. Над проблемою доцільності застосування музики у навчальному процесі працювали викладачі кафедри іноземних мов Львівського державного університету.

Семілеткіна І.М. Вправи для розвитку навичок іншомовного письмового мовлення студентів немовних факультетів університету із застосуванням технічних засобів навчання і ЕОМ // Іноземна філологія. – 1990. – Вип. 100. – С. 125-130.

Не припиняючи значення усного мовлення і читання, не заперечуючи їхню пріоритетну роль у професійній підготовці спеціалістів, підкреслимо важливу роль письмового спілкування, яке торкається всіх сфер інтелектуального життя. Вивчення методичної літератури, фізіологічної, психологічної, психолінгвістичної й лінгвістичної природи письма свідчить про те, що письмо може й повинно відігравати важливу роль в оволодінні іноземною мовою. В основу вибору найефективніших вправ для формування навичок письмового мовлення, їхньої послідовності і систематизації ми поклали функціональний принцип. На немовних факультетах можна виділити три основні функції письмових вправ: тренувальну — для закріплення мовного й мовленнєвого матеріалу; творчу — для створення професійно спрямованих інформаційно насичених різновидів письмової комунікації переважно репродуктивного плану; контролюючу — для контролю сформованості знань, умінь, навичок інших видів мовленнєвої діяльності.

Стрельнікова Л.Г. Застосування комп'ютерної діалогової системи ДІСПО як засобу активізації навчального процесу з іноземної мови // Іноземна філологія. – 1995. – Вип. 108. – С. 150-157.

Автор дає вказівки щодо застосування комп'ютерної діалогової системи ДІСПО при вивченні іноземної мови. Автоматизовані системи на базі персонального комп'ютера визнані потужними засобами навчання та контролю знань. Комп'ютер став справжнім помічником в роботі викладачів та студентів. Система ДІСПО дає змогу студентам раціональніше підійти до оволодіння граматичним аспектом англійської мови, а також програма може контролювати знання англійської мови студентів.

Філь Т.І. Інтенсифікуюча роль художнього перекладу при навчанні іноземній мові у немовному вузі // Іноземна філологія. – 1996. – Вип.109. – С. 185-191.

Художній переклад, взятий у порівняльному семантико–стилістичному взаємозв’язку з першотвором та застосований як інтенсифікатор навчального процесу, дає можливість поглибити знання студентів з іноземної мови. Це відбувається за рахунок засвоєння мовних явищ оригіналу, активнішого сприймання та міцнішого запам’ятовування актуалізованого матеріалу.

НІМЕЦЬКА МОВА

Задорожний Б.М. Методичний порадики викладачеві з історичної фонетики німецької мови // Іноземна філологія. – 1986. – Вип. 83. – С. 59-63.

Засвоєння студентами фактів історичної фонетики німецької (як і будь-якої іншої) мови можна полегшити акцентуванням системного характеру фонетичних процесів. Завдяки цьому в пам’яті студента виникає певна асоціативна маса, яка зменшує обсяг навантаження пам’яті, дає можливість включати у процес засвоєння предмета певні операції логічної асоціації. Розпочинаючи вивчення історичної фонетики німецької мови, необхідно усвідомити основні положення загальної фонетики, засвоїти основні принципи фонології, усвідомити зміст поняття “фонетичний закон” як констатацію історичної заміни одного звука або звукосполучення іншим.

Кусько К.Я. Лінгводидактика та лексикографія іноземномовного науково - технічного тексту // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С.191-197.

Автор дає поради стосовно підготовки майбутнього фахівця, а також висловлює свої думки щодо лінгводидактики текстів за фахом, що являє собою плідну базу для системи вправ з лінгвістики тексту, актуалізації мовних структур, автоматизації мовно-професійних кліше. У статті також розглядаються й деякі аспекти мовно-професійного викладання іноземних мов.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

Осьмак Г.К. Інтенсифікація роботи над лексикою на першому етапі вивчення французької мови в немовному вузі // Іноземна філологія. – 1981. – Вип. 64. – С. 104-111.

У статті представлено шляхи добору загальнонавчального та економічного мінімуму при викладанні французької мови в немовному ВНЗ. Показано організацію роботи щодо його засвоєння. Пропонується система вправ на деривацію, полісемію, синонімію та антонімію, яка допоможе студентам засвоїти необхідний лексичний мінімум. Інтенсифікація роботи над лексикою на першому етапі дає змогу вирівняти знання студентів, створює базу для подальшого і повнішого вивчення мови на наступних етапах.

Якуб’як М.В. Рациональна структура практичного заняття з французької мови у немовному вузі (з досвіду роботи) // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 96. – С. 133-138.

Стаття є спробою узагальнити нагромаджений досвід викладання французької мови у немовному ВНЗ. Автор подає рациональну структуру практичного заняття, однак не претендує на її універсальність. Кожен викладач повинен самостійно шукати ефективні способи побудови своїх занять, проте кожне заняття повинно втілювати дидактичні принципи – від окремого до загального, від простого до складного, від пасивних навичок до активних умінь, від свідомого до автоматичного сприймання, від аналізу до синтезу, від репродукції до творчості.

РОСІЙСЬКА МОВА

Колодій О.Л. Вдосконалення підручників – ефективний засіб оптимізації викладання російської мови як іноземної // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 68. – С. 150-153.

У статті розглядається один із можливих шляхів удосконалення методики навчання російської мови як іноземної, інструментом якого є адаптація підручника (книги для учня і книги для вчителя) відповідно до цілей, умов і змісту навчання. Розглядається актуальність проблеми створення диференційованих за призначенням підручників з російської мови для іноземців.

НАШ КАЛЕНДАР

Історія життя – історія пошуку (А.О. Білецькому – 70 років) // Іноземна філологія. – 1982. – Вип. 65. – С. 141-144.

РЕЦЕНЗІЇ

Білевич О.А. Муломедицина Хірона (Пам'ятка латинської ділової, народної мови й античної науки) // Іноземна філологія. - 1988. - Вип. 91. - С. 3-6.

Античний твір з ветеринарії “Муломедицина Хірона”, написаний латинською мовою близько 400 р. н.е., відшукав у 1885 р. В.Мейер. Ім'я автора залишається невідомим і дотепер. Мова твору надзвичайно вульгаризована, тому Веґецій відшліфував окремі слова і звороти, щоб надати їм чіткої форми.

Медвідь О.С. Для дослідника історії українського перекладу та перекладознавства (рецензія на книгу “Р.Зорівчак Бібліографічний покажчик”) // Іноземна філологія. – 1996. – Вип.109. – С. 193-197.

Ця стаття є рецензією на книгу Р.Зорівчак “Бібліографічний покажчик”. Його укладачі У.Головач та О.Лучук систематизували матеріал у двох розділах: “Друковані праці Р.Зорівчак” і “Література про Р.Зорівчак”, подавши його в хронологічному порядку за роками й місяцями.

Чернюх Б.В. Наші контакти // Іноземна філологія. – 1996. – Вип.109. – С. 192-193.

Подана стаття є рецензією на другий та третій випуски журналу “Схолія”, який виходить раз на рік у м. Дурбан Південно-Африканської Республіки. Журнал містить статті, присвячені античності у найширшому розумінні. Він буде корисним для всіх, хто цікавиться античною культурою у її розмаїтті.

БІБЛІОГРАФІЯ І ХРОНІКА

Денисенко С.Н. Конференція з проблем лінгводидактики // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С. 207-208.

Повідомлення про науково-методичну конференцію викладачів іноземних мов Львівського регіону на тему “Лінгвістика тексту за фахом та проблеми прикладного термінознавства”. Конференція відбулася 20 - 21 жовтня 1993р. на кафедрі української та іноземних мов Українського інституту менеджерів водного господарства у м. Рівне під керівництвом завідувача кафедри К.Я. Кусько.

Задорожний Б.М. Декілька спогадів про професора Юрія Куриловича // Іноземна філологія. – 1997. – Вип.110. – С. 13-18.

У даній статті викладена біографія Юрія Куриловича. Він був дійсним членом восьми академій, почесним доктором університетів у Парижі, Дубліні, Відні, Чикаго, Единбурзі та Кракові, лауреатом багатьох нагород і кавалером найвищих польських орденів.

Зорівчак Р.П. “Болів я болем слова нашого” (Пам’яті Григорія Порфировича Кочура, 1909 –1994) // Іноземна філологія. – 1996. – Вип.109. – С. 122-123.

У цій статті автор описує тернистий шлях подвижника українського художнього перекладу й перекладознавства, поета та історика літератури – Григорія Кочура. Г. Кочур був останнім з когорти Великих, і його смерть у 1994 р. незмірно збільшила тягар відповідальності на плечах живих.

Максимчук Б.В. Творча муза патріарха української германістики (до 80-річчя професора Б.М. Задорожного) // Іноземна філологія. - 1995.- Вип. 108. - С. 3-9.

До 80-річчя професора Львівського університету Б.М. Задорожного, автора великої кількості наукових праць.

Савчин В.Р. Микола Лукаш: бібліографічний покажчик (Публікації, присвячені життю і творчості М.Лукаша). // Іноземна філологія. – 1999. – Вип. 111. – С. 239-256.

Семчинський С. Професор Андрій Білецький // Іноземна філологія. – 1997. – Вип.110. – С. 3-12.

Професор Білецький був відомим філологом-класиком, а також одним з найдосвідченіших дешифрувальників і коментаторів стародавніх грецьких і латинських написів. Він чимало зробив для ознайомлення українців з багатствами грецької культури. Крім перекладів з літератури античної пори він написав багато передмов і післямов до творів новогрецьких письменників. Дослідження Білецького друкувались не лише в Україні, а й у Росії, Греції, Італії, Угорщині, Болгарії, Румунії, принесли йому загальне визнання і високий науковий авторитет.

Стрїха М.В. Кочурівська конференція у Львові // Іноземна філологія. – 1994. – Вип. 107. – С.209-210.

Повідомлення про кочурівську конференцію у Львові, яку організували факультет іноземних мов Львівського університету ім. І.Франка та Комісія всесвітньої літератури НТШ. Вступне слово виголосив О.М. Романів - голова НТШ, який окреслив феномен Григорія Кочура в Українській літературі. Б.С. Крива прочитала доповідь, присвячену збірці віршів Г. Кочура "Інтинський зошит". Кульмінацією конференції став виступ сина Григорія Кочура - кандидата педагогічних наук, радника Міністерства культури України Андрія Кочура.

Ольга Володимирівна Огоновська (1927-1989) // Іноземна філологія. - 1991. - Вип. 101. - С. 3-4.

У некролозі окреслено творчий шлях відомого англіста, германіста, дослідника, редактора, педагога, людини напрочуд чуйного і відкритого серця. Не одне покоління студентів Львівського державного університету імені І.Франка пам’ятають по-науковому глибокі і творчо розпрацьовані лекційні курси з історії англійської мови, теоретичної граматики, вступу до германської філології, основної мови та низки спецкурсів. Монографії “Проблеми дієслівного заміщення” побачили світ вже по смерті автора.

Юрій Олексійович Жлуктечко (1915-1990) // Іноземна філологія. - 1991. - Вип. 101. - С. 5-10.

У некролозі ґрунтовно висвітлюється творчий та життєвий шлях визначного мовознавця, перекладача Жлуктенка Ю.О., піонера на ниві українського зіставного мовознавства, поліглота, багатогранного дослідника світового рівня, усякчас причетного до всіх починань в українській філології.

НА ДОПОМОГУ СТУДЕНТОВІ

Білевич О.А., Комарницький О.М. Античні лікарі, їх соціальне становище і моральне обличчя // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 96-101.

Об'єктом дослідження статті є розвиток античної медицини, зокрема соціальне становище лікарів у Греції та Римі. Автор наводить перелік найвидатніших лікарів античності, їх досягнення та різниця у соціальному становищі та ставленні до лікарів у Греції та Римі. Перші згадки про медицину античної Греції зустрічаємо в поемі Гомера "Іліада".

Лісовий І.А. Дослідження і популяризація античної літератури в ЧССР // Іноземна філологія. – 1989. – Вип. 95. – С. 113-121.

У статті автор розглядає досягнення чехословацьких вчених у дослідженні та популяризації античної літератури в ЧССР. Починаючи з 50-х років у цій країні проводилася систематизація і публікація наявних у бібліотечних фондах колекцій папірологічних рукописів, підготовка хрестоматійних видань і перекладів античних авторів, а також дослідження творчості старогрецьких і римських авторів, зокрема творців епосу, драматургії та історичної прози.